STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02570

IN LIKHT FUN TOYRE

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ספר
מעשה אבות
כולל

פרקי אבות עם באור מלוקט מספר מדרש שמואל
להרב הג׳ החכם הכולל מו״ה שמואל די איזידה זצ״ל
חובר בלשון אשכנזיות (עברי טייטש) עם ספורים רבים
להמתקת הענינים ע״י הרב כו׳ מו״ה **ישראל** געלבארט

אין דעם ספר איז פאר האנדין פיל פירושים אויף פרק און
פיל שיינע סיפורי מעשיות און מיר האבין אים מעתיק געוועזן
אויף עברי טייטש כדי אלע זאלין פאר שטיין ובזכות זה וועלין מיר
זוכה זיין קיין ירושלים צוא גיין במהרה בימינו אמן :

13

כל הזכויות שמורות אצל
הוצאת אמונה
© Copyright 1969 by
M. G. & J. G.
EMUNA PUBLISHING
142 Rodney Street
Brooklyn, N.Y. 11211
388-8812 — 384-0002

דער רמב״ם ז״ל שרייבט · ווארום הייסט דיא מסכת אבות ווייל דיא חכמים וואס מיר לערנען פון זייא גוטע מדות מוסר אונ דרך ארץ · הייסען זייא אבות דאס הייסט אונזערע פאטערס אונ מיר הייסין זייערע קינדער · דען זייא זיינען גיגליבן צוא אגוטען פאטער וואש ערציט זיינע קינדער אין גוטין וועג · אונ מאכט אים דער מיט גליקליך · אונ דיא וואס לערנען עס פון זייא זיינען גיגליכן צו גוטע קינדער וואש לאזין זיך לייטען אונ לערנען פון זייער פאטער · אונ אזוא גיפינען מיר דאס אלישע הנביא האט גירופין זיין רבי אליהו הנביא מיט דעם נאמען אבי אבי :

נאך אטעם זאגין אונזערע קדמונים דרום הייסט דיא מסכת אבות ווייל אין דיא מסכת איז נכלל אלע דברי מוסר ומדות · אונ אלע דברי מוסר ומדות וואס אלע אנדערע חכמים האבין גיזאגט זיינען נכלל אין זייערע רייד · אזוא הייסין זייערע רייד אבות · כלומר דאש זייא זיינען דיא פאטערס פון דיא אלע דברי מוסר ומדות וואס מען גיפינט אין אלע אנדערע ספרים · אונ אזוא וויא פון איין פאטער קאנען דאך פיל קינדער גיבארין ווערין · אזו קען אויך פון זייערין איין ווארט פיל מדות אונ מוסר הערוים נעמען :

הרב רבי משה אלמושנינו שרייבט · ווארום האט מען מתקן גיוועזן דאס מען זאל זאגן שבת פאר יעדעם פרק דיא משנה פון כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא · ווייל אייגענטליך מוז יעדער מענטש וויסין אגיוויסין צוועק אונ אתכלית צוא יעדע זאכע וואס ער וויל טאן · אונ יוא דער תכלית איז גרעסער אונ וויכטיגער דען טאמער איז דעם מענטשין אנגענומער דיא זאכע צוא אונטער נעמען אונ צוא טאן מיט גרוים חשק צוא זאגין דיא משנה פון כל ישראל פאר יעדין פרק · צוא ווייזין דאש אויסער וואס דער מענטש וועט גיפינען דיא גרעסטע נוצין פאר זיין לעבין אויף דער וועלט · דורך זיין פיהרונג וואס ער וועט זיך פיהרען על פי המדות והמוסר וואש אין דיא מסכת איז גיזאגט · דען ער וועט דורך דעם ווערין אהוב לכל · אונ עס וועט זיין רוח הבריות נוחה הימנו · דאס הייסט ער וועט אלע מענטשין זייער צו פרידין שטעלין · וואס אייגענטליך איז דאס אליין אויך איין גרויסער תכלית אונ אהויכווירדיגער צוועק · אזוא וויא דער תנא זאגט אין דיא מסכת פרק שלישי כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו · דאס הייסט וועלכער מענטש וואס שטעלט דיא מענטשין גיזעלין שאפט צוא פרידין מיט זיין הנהגה · איז גאט אויך מיט איהם צוא פרידין · דען דאס איז דער הויפט רצון פון בורא יתברך אונ דער הויפט צוועק פון זיינע תורה ומצות צוא מאכין דורך דעם מענטשין רעדליך ערליך אונ נוצליך פאר דיא מענטשין גיזעלין שאפט אויף דער וועלט · אונ וויא אלע קלוגע מוסר ספרים זאגין דאס אייגענטליך איז דאס דער הויפט עבודת השם אין יראת שמים פון מענטשין · אבער נאך אויסער דעם זאגט אונז דער מאמר פון כל ישראל דאס אויסער דיא אלע נוטצין אונ דעם גרויסין שכר וואס דער מענטש וועט האבין אויף דער וועלט פון דיא מדות אונ מוסר וואס דא איז גיזאגט בלייבט נאך פאר דעם מענטשין אגרויסער תכלית אונ אחלק אויף עולם הבא ·

אונ

און אזוא איז דער פירוש פון דעם מאמר כל ישראל · יעדער מענטש וואס איז נאר רעכט פארטיג פאר גאט (ווארום דער ווארט ישראל איז אנוטריקון ישר אל · דאס הייסט רעכט פארטיג פאר גאט) יש לו חלק לעולם הבא · האט אגרויסין חלק לעולם הבא · אזו זאל דער מענטש וויסין דעם גרויסין צוועק און תכלית וואס עס פירין דאצו די מדות ומוסר וואס דא איז גישריבן און זאל פאר שטיין וויא וויכטיג די זאכע איז און זאל עס לערנען על מנת לשמור ולעשות כדי צוא קומען צוא דעם גרוישין תכלית פון די מעשים הטובים והישרים :

נון געפינען מיר פיר נייטיג צוא ערקלערין דעם טעם פאר וואס איז מען זיך נוהג צוא זאגין פרק אבות זומערדיגע שבתים איבער הויפט · ווייל פסח פאנגען זיך אן די טעג וואש אידען זיינען זיך מכין אין זייא צו קבלת התורה אום שבועות אזו וויא אונזערע קדמונים און מקובלים זאגין דאש די ספירה טעג זיינען איבער הויפט ימי טהרה וההכנה לקבלת התורה בטהרה · און אין פסוק שטייט ראשית חכמה יראת יי דאש הייסט פריער פאר לערנען תורה און חכמה מוז זיך דער מענטש כאר שאפין יראת יי און אזוא זאגן אויך אונזערע חכמים אין דער גמרא אז די תורה איז גיגליכן צוא ווייץ און די יראה איז גיגליכן צו איין אוצר · דאס הייסט אזאסעק וואס מען האלט דארטן די ווייץ און אזוי וויא ווייץ אן אזאסעק קען זיך ניט האלטן · אזו קען אויך קיין תורה אן יראת שמים קיין קיום ניט האבין · און זייא ברייננגען אראיה דער צו פון פסוק והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת יראת יי היא אוצרו · טייטשין זייא דעם פסוק אזו דאס דער פסוק הייכט דאס מען זאל די צייט פאר צעהרין לערנענדיג די ששה סדרי משנה וגמרא · אבער בתנאי דאס מען זאל פאר הער דעם אוצר דאס הייסט דעם זאסעק דרויף אויף בויען אין וועלכין דער לערנען זאל זיך קענען האלטין וואס איז דער זאסעק זאגט דער פסוק יראת יי היא אוצרו אויב ער לייגט די תורה אריין אין דער זאסעק קען זיא זיך האלטין · אויב ניט אבער קען זיא קיין קיום ניט האבין אזו האבין אונזערע יראים מתקן גיוועען דאס גלייך נאך פסח זאלן אלע אידען אנפאנגען לערנען וויינגסטינס אלע שבת די מסכת אבות וועלכע זיא לערינט דעם מענטשין יראת יי מדות ומוסר דאס הייסט זייא זאלין בויען דעם אוצר דעם זאסעק אויף די תורה צוא האלטין וועלכע אלע אידען זיינען מקבל אלע שבועות · און זייא האבין משער גיוועען דאס וויינגסטינס מוז יעדער מענטש די מסכת פיר מאל דורך לערנען · אזו וויא משה רבינו עליו השלום האט אויך יעדער הלכה פיר מאל גילערינט אזוא וויא מיר גיפינען אין דער גמרא הקדושה · דרום האבין מיר די מסכת מעתיק גיוועען אויף דייטש כדי עס זאלין פאר שטיין גרויס און קליין · ובזכות הלמוד יזכו לרב טוב הצפון אמן :

כשבת של אחר פסח מתחילין לומר (פרקי אבות) עד י״ז בתמוז וי״א עד ר״ס

סנהדרין פ׳ י״א כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא · שֶׁנֶּאֱמַר וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר :

א מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים וּזְקֵנִים לִנְבִיאִים וּנְבִיאִים מְסָרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה · הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הֱווּ מְתוּנִים בַּדִּין וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים הַרְבֵּה וַעֲשׂוּ סְיָג לַתּוֹרָה : ב שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מִשְּׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה · הוּא הָיָה אוֹמֵר

מעשה אבות

משה קבל תורה מסיני משה רבינו האט מקבל געוועזן דיא תורה פון גאט וואס ער האט זיך באוויזן אויף דעם בארג סיני · עס איז קשה ווארום האט רבינו הקדוש וואס האט דעם משניות געשריבן אריין געשטעלט דעם סדר פון דער תורה מקבל זיין אין דער דאזיגער מסכת אבות · דער תירוץ איז ווייל דיא מסכת איז דאך ניט גימאכט גיווארין אויף איין מצוה פון דיא מצות פון דער תורה אזו וויא אנדערע מסכתות דען אנדערע מסכתות זיינן גימאכט גיווארין צו מאכין לערנען דיא ישראל דיא דינים פון די תרי״ג מצות אבער דיא מסכת איז נאר אייטל מוסר אונ שטראף אונ מיר גיפינען דאס דיא חכמי אומות העולם האבין אויך גימאכט ספרים וואש זייא האבן אויס גיטראכט פון קאפ פון שטראף וועגין וויא אזוא איין מענטש זאל זיך פירין מיט זיין חבר דרום האט דער תנא אן גיהויבין דיא מסכת דאס משה האט מקבל געוועזן דיא תורה אויף דעם בארג סיני צוא ווייזין דאס דיא שטראף רייד אונ מדות וואס זייגען אין דער מסכת גישריבין האבין דיא תנאים ניט אויש גיטראכט פון זיך זעלבסט נאר זייא זיינען אויך גיגעבין גיווארין אויף דעם בארג סיני · דרום הויבט אן דער תנא משה קבל תורה מסיני · נאך איין תירוץ איז דאש דרום שטעלט דא דער תנא דעם סדר פון קבלת התורה אין דער מסכת דען די תורה קען קיין קיום ניט האבן בייא דעם מענטשן נייערט ווען ער פערערט צוא פארכטין זיך פאר איין זינד אזוא וויא דער תנא דאט גיזאגט אין דער מסכת (כל שיראת חטאו קודמת להכמתו חכמתו מתקימת) דער וואש איי ער לערינט תורה האט ער מורא צוא טאן איין עבירה אונ זינדיגט ניט אזוא ווען ער לערינט נאך דעם דיא תורה האט די תורה בייא אים אקיום · אבער ווען דר מענטש זינדיגט אונ נאך דעם לערינט ער תורה האט דיא תורה בייא אים קיין קיום ניט אונ דרום האט דיא תורה איין קיום גיהאט בייא משה רבינו אונ בייא יהושע אונ אלע צדיקים דען זייא האבן גיפערערט פארכט פון זינד איי זייא האבן די תורה מקבל גיוועזן · דרום האט דר תנא דא גשריבין דעם סדר פון קבלת התורה צו ווייזין דאס דרום האט די תורה בייא זייא אקיום גיהאט דען זייא האבן מקיים גיוועזן אלע דברי מוסר אונ מדות וואס זיינן אין דר מסכת גישריבן : ומסרה ליהושע אונ משה רבינו האט איבער גיענטפערט דיא תורה צוא יהושע · עס איז דא איין קשיא נאך וואס האט דער תנא פאר ענדערט זיינע רייד דאס בייא משה האט ער גישריבין דאס ער האט גינומען דיא תורה פון גאט וואלט ער בייא יהושע אויך

גידארפט

עַל שְׁלשָׁה דְבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים: ג אַנְטִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכוֹ קִבֵּל מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הוּא הָיָה אוֹמֵר אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס אֶלָּא הֱווּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס וִיהִי מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם: ד יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם קִבְּלוּ מֵהֶם · יוֹסֵי

מעשה אבות

גידארפט צוא שרייבן דאס ער האט מקבל גיוועזן דיא תורה ביא משה איידער ער זאל שרייבן דאש גאט האט גיגעבן די תורה צו משה אונ משה האט זיא איבר גיענטפערט צוא יהושע דער תירוץ איז דען בשעת משה איז אויף גיגאנגען אויף דעם הימל דיא תורה צוא נעמען האבן דיא מלאכים מקטרג גיוועזן אונ האבן גיזאגט צוא גאט וויא קומט איין ילוד אשה צווישין אונז אונ ווארום זאלסטו בעסער ניט געבן דיא תורה צו אונז. אונ דיא מלאכים האבן גיוואלט פאר ברענען דעם משה אונ משה האט גיזאגט צוא גאט דיא תורה וואש דוא ווילסט צו דיא ישראל געבן וואס איז גישריבן אין איר האט גאט גיזאגט עס שטייט דארטין דאש מען זאל ערליך האלטין פאטער אונ מוטער אונ מען זאל ניט גנבנן אונ מען זאל ניט מזנה זיין האט משה רבינו גיזאגט צוא דיא מלאכים · האט איר דען פאטער אונ מוטער אדער איר האנדעלט איינער מיט דעם אנדערין אדער ווייבער איז פאר האנדין צווישין אייך נוא וואש טויג אייך דיא תורה אונ מיט דיא טענות האט משה רבינו מנצח גיוועזן דיא מלאכים אונ האט דיא תורה גינומען אבער ווען משה וואלט ניט טענען וואלטין מיר דאך דיא תורה ניט גיהאט דרום שיקט זיך ביא משה צוא זאגן קבל ער האט מקבל גיוועזן דיא תורה דורך זיינע טענות אונ ביא יהושע שטייט ומסרה דאש משה רבינו האט זיא צוא אים איבער גיענטפערט ויהושע לזקנים אונ יהושע האט איבער גיענטפערט דיא תורה צו די זקנים וואס האבן גימשפט דיא ישראל נאך דעם טויט פון יהושע: וזקנים לנביאים אונ דיא זקנים האבן איבר גיענטפערט דיא תורה צו דיא נביאים וואס זיינע גיוועזן נאך דיא זקנים · ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה אונ דיא נביאים האבן זיא איבר גיענטפערט צוא דיא חכמים וואס זיינען אן גירופין גיווארין אנשי כנסת הגדולה דאס איז טייטש איין הויף איין זאמלונג אונ דרום האט מען זייא מיט דעם נאמען גירופן דען זייא האבן אום גקערט דיא קרוין פון גאט צוא איר עלטער אזו וויא זיא איז פריער גיוועזן דען משה רבינו עליו השלום האט גיזאגט האל הגדול הגבור והנורא · דאס איז טייטש דער גרויסער אונ שטארקער אונ פארכטיגער גאט זיינען גיקומען ירמיה הנביא אונ דניאל אונ האבן ניט גיזאגט הגבור והנורא דען זייא האבן גיזאגט וואו איז דאס שטארקייט אונ דאס פארכטיקייט פון גאט ווען דיא ישראל זיינען אין גלות · אונ דיא אנשי כנסת הגדולה האבין יזא גיהייסין זאגין הגבור והנורא · דען זייא האבין גיזאגט דאס זעלבסט איז דאס שטארקייט אונ דאס פארכטיקייט פון גאט דאס די ישראל זיינען צווישין זיבעציג אומות אונ האבין איין קיום · דרום האט מען זייא גירופין אנשי כנסת הגדולה: הם אמרו שלשה דברים. דיא אנשי כנסת הגדולה זיינען גיוועזן צוא זאגין דיא דרייא זאכין: הוו

בן יועזר איש צרדה אומר יהי ביתך בית ועד לחכמים והוי מתאבק בעפר רגליהם והוי שותה בצמא את דבריהם: ה יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר יהי ביתך פתוח לרוחה ויהיו עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האשה באשתו אמרו קל וחומר באשת חברו · מכאן אמרו

מעשה אבות

מתונים בדין איר זאלט זיין גיווארינט אין משפט דאס מיינט מען ווען איין משפט קומט צו אייך זאלט איר ניט גיך פסקנן ביז איר ווערט אויס קלערין רעכט דעם משפט · רבי שמעון בר צמח שרייבט דאס מיינט מען איין מענטש זאל ניט פסקנען קיין שאלות ביז ער ווערט ראוי דער צוא · אונ דער תנא זאגט דאס חאטשע עס ווייזט אייך אויס אין אייערע אויגין דאס איר זייט גרויסע חכמים · אונ איר האט שוין גיגרייכט איר זאלט ראוי זיין צו פסקנן שאלות · פון דעסט וועגין זאלט איר זיין גיווארינט אונ זאלט ניט גיאיילט זיין צו פסקנן · אונ דאס מיינט דער פסוק (למדו היטב דרשו משפט) לערינט פריער פיל אונ נאך דעם זאלט איר פארשטין צוא משפטין דאס הייסט שאלות פסקנן: רבי יצחק קארו שרייבט דאס דער תנא קומט לערנען · ווען מען וויל איין מענטשין פאר איין דיין אויף נעמן · זאל ער זיך ניט פרייען דרויף אונ זאל ניט איילין צוא ווערין איין דיין נאר ביז מען ווערט אים פיל בעטין · אדער עס גייט אויף דיא מענטשין וואס גייען איין דין תורה האבן צווישין זיך דאס זייא זאלין זיין גיווארינט איי זייא גייען צום דיין אונ זאל זיך בעסר זעלבסט אויס גלייכין איידר זייא זאלין בעטן איין גוטין פריינד דאס ער זאל צווישין זייא איין פשרה מאכין · דען ווען זייא גייען צום דיין אזוא באקומען זייא פיינדשאפט איינר מיט דעם אנדערין: והעמידו תלמידים הרבה · אונ איר זאלט שטעלין פיל תלמידים איר זאלט ניט זאגין עס איז שוין גינוג תלמידים וואס מען האט מיט זייא גילערינט תורה · דען מען קאן ניט וויסן בייא וועלכין תלמיד וועט דיא תורה בלייבן · רבי שמעון בר צמח שרייבט דאס דער תנא לערינט אונז דאס עס איז ניט אזו וויא דער תנא וואס האלט דאס מען זאל ניט לערנען קיין תורה נאר צוא אזו איין תלמיד וואס ער איז איין רעכטער אונ איין פרומער · דען מען גיהער ניט צו אוועק שטויסין קיין מענטש וואס עס קומט צו לערנען תורה: ועשו סיג לתורה אונ איר זאלט מאכין איין צוים צו דער תורה · חאטשע מיר האבין דאך פריער גיזאגט דאס מען זאל לערנען תורה צו יעדער מענטש וואס קומט צו לערנען פון דעסט וועגין זאלט איר מאכין איין צוים · דאס איר זאלט ניט אנטפלעקין דיא סודות פון דער תורה · נאר צוא אזו איין תלמיד וואס ער איז ראוי דער צוא · אונ וויא ווייט איר וועט זעהען דאס פרומקייט פון דעם תלמיד אזוא פיל מעגט איר אים אנטפלעקין דיא סודות פון דער תורה אונ אזו איין תלמיד וואס ער איז ניט אזו פרום זאלט איר אים מער ניט אנטפלעקין נאר ווערליג זיין פרומקייט גרייכט אבער אוועק צו שטויסין אים פון דעם בית המדרש ער זאל גאר ניט לערנען · דאס גיהערט איר ניט צוא טאן · נאר איר זאלט מאכין שטעלין פיל תלמידים אונ חאטשע איר וועט זעהען דאס ער קומט ניט צו לערנן דיא תורה פון גאטס וועגין · פון דעסט וועגין זאלט איר מיט אים לערנען דען פון דעם וועט קומען

דאס

חֲכָמִים כָּל הַמַּרְבֶּה שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ וּבוֹטֵל מִדִּבְרֵי תוֹרָה וְסוֹפוֹ יוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם: ו יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה וְנִתַּאי הָאַרְבֵּלִי קִבְּלוּ מֵהֶם יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵר עֲשֵׂה לְךָ רַב וּקְנֵה לְךָ חָבֵר וֶהֱוֵי דָן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת: ז נִתַּאי הָאַרְבֵּלִי אוֹמֵר הַרְחֵק מִשָּׁכֵן רָע וְאַל תִּתְחַבֵּר לָרָשָׁע וְאַל תִּתְיָאֵשׁ מִן הַפּוּרְעָנוּת: ח יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי וְשִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח קִבְּלוּ

מעשה אבות

דאס ער וועט לערנען פון גאטס וועגין · אזו וויא מיר געפינען איין מעשה אין זוהר רבי אבא ווען ער איז געקומען קיין ארץ ישראל · האט ער אויס גערופין ווער עס וויל עשירות אונ לאנג לעבין זאל קומען צו לערנען תורה · איין מאל איז צו אים געקומען איין בחור פון גאס אונ זאגט צו רבי אבא מיין ליבער רבי איך וויל לערנען תורה כדי איך זאל עשירות האבין · האט ער גיזאגט צו אים יוא עס וועט זיין אזו האט ער אים גיפרעגט וויא איז דיין נאמען האט דער בחור גיזאגט מיין נאמען איז יוסי · האט רבי אבא אים איבער גיענטפערט צוא זיינע תלמידים דאש זייא זאלין מיט אים לערנען אונ האט גיהייסין דאס זייא זאלין אים רופין יוסי דער הער פון גוטש אונ רייכקייט · איין מאל איז יוסי גישטאנען פאר רבי אבא האט ער גיזאגט צוא אים רבי וואו איז מיין עשירות וואס דוא האסט מיר צוא גיזאגט דאס איך וועל האבין ווען איך וועל תורה לערנען · האט רבי אבא גיזאגט עס ווייזט אויס דאס ער לערינט ניט פון גאטס וועגין · אונ רבי אבא איז פון אים אוועק אונ איז אריין גיגאנגען אין זיין חדר האט ער גיהערט איין קול · דאס עס זאגט שטראף אים ניט דען ער וועט איין גרויסער תלמיד חכם זיין · האט זיך רבי אבא אום גיקערט צו אים אונ האט גיזאגט זיץ מיין זון זיץ אונ איך וועל דיר געבין עשירות · דערינען קומט אן איין מענטש אונ איין גין גאלדענע כלי איז אין זיין האנט אונ זאגט צו רבי איך האב גיוואלט תורה לערנען קען איך ניט · איצונד וויל איך דאס איינער זאל וועגין מיר לערנען אונ איך וועל אים פיל גוטס געבין · דען איך בין אגרויסער עושר פון דעם וואס מיין פאטער האט מיר ירושה גילאזט דען ווען מיין פאטער פלעגט זיך זעצין עסין זיינען גישטאנען אויף דעם טיש צוועלף כלים פון גין גאלד אזעלכע וויא איך האב דא מיט זיך · האט רבי אבא גיזאגט צו יוסי לערין דוא תורה · אונ דער מענטש וועט דיר עשירות געבין איז אזו גיוועזן ער האט גילערינט אונ דער מענטש האט אים פיל געלט גיגעבין · איין מאל איז אים אין זיין הארץ איין גילוסטונג צו דער תורה גיקומען · איז ער גיזעסין אונ האט גיוויינט אונ רבי אבא האט אים גיטראפין דאס ער וויינט האט ער גיזאגט צו אים ווארום וויינסטו האט יוסי גיזאגט ווארום זאל איך ניט וויינען · דען איך האב אוועק גילאזט דאס אייביג לעבין פון געלט וועגין אונ איצונד וויל איך לערנן פון מיינט וועגין זעלבסטי האט רבי אבא גיזאגט איצונד ווייזט אויס דאס ער מיינט פון גאטס וועגין אזו האט ער צו דעם עושר גירופין אונ זאגט צו אים נעם דיין גוטס וואס דוא פלעגסט צו געבין צו דעם · אונ גיב עס צו יתומים אונ צו ארימע לייט אונ איך וועל דיר איין גרויסין חלק געבין פון דעם וואס מיר אלע לערנען האט רבי יוסי אים צוריק גיגעבין דיא כלי פון

ויי

מהם ׃ יהודה בן טבאי אומר אל תעש עצמך כעורכי הדינין וכשיהיו בעלי הדין עומדים לפניך יהיו בעיניך כרשעים וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאין כשקבלו עליהם את הדין ׃ ט שמעון בן שטח אומר

מעשה אבות

גין גאלד וואס ער האט בייא אים גינומען אונ האט שוין גילערינט פון גאטס וועגין ׃ אונ ער האט זוכה גיוועזן צו לערנען תורה ער אונ זיינע קינדער אונ קינדס קינדער אונ מען האט אים איין נאמען גיגעבין בן פזי ׃ דאס איז טייטש דער מענטש פון גין גאלד ׃ דאס איז גיוועזן דער תנא רבי יוסי בן פזי ׃ רבי שם טוב שרייבט דאס מיינט דער תנא ועשו סיג לתורה איר זאלט מאכין איין צוים צו דער תורה ׃ דען דיא טבע פון איין מענטשין איז צוא גלוסטין צוא אזוא איין זאך וואש עס איז ביטער צוא דער נשמה אונ זיס צום גוף אונ דיא זאכין וואש מען טאר ניט צוא טאן ׃ חאטשע זייא זיינען מיאוס פון דעסט וועגן איז דער שטייגער פון דעם יצר הרע דאס ער זאל גילוסטין צוא זייא ׃ דרום זאגט אן דער תנא דאש איר זאלט מאכין איין גדר צוא דער זאך וואש מען טאר ניט אונ מען זאל אויף זיך אפרן אזו איין זאך וואס מען מעג צו טאן נאר עס קען דער פון קומען מען זאל טאן דיא עבירה אונ דער וואס איז מקיים זייערע רייד איז זיין שכר זייער פיל ׃

שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה דער כהן גדול שמעון הצדיק ער איז איבר גיבליבן פון דיא הויך איין זאמלונג דאס איז דיא כנסת הגדולה הוא היה אומר ער פלעגט צוא זאגין על שלשה דברים העולם עומד אויף דרייא זאכין שטייט דיא וועלט על התורה מען זאל לערנען דיא תורה צוא האלטין ועל העבודה אונ אויף דיא קרבנות ועל גמילות חסדים אונ אויף דעם וואס איין מענטש איז גומל חסד מיט דעם אנדערין ׃ דען דיא וועלט האט קיין קיום ניט נאר ווען דער מענטש איז גאנץ מיט לערנען אונ מיט טאן אונ אין טאן איז פאר האנדין צווייא טייל איינס וואס איין מענטש גיהער צו טאן צו גאט אונ דאס אנדערע וואס איין מענטש גיהער צו טאן מיט זיין חבר אונ אנטקעגין דעם ענין פון לערנען האט ער גיזאגט על התורה ׃ דאס דורך דעם לערנען פון דער תורה האט דיא וועלט אקיום ׃ אונ אנטקעגין דעם וואס דער מענטש גיהער צו טאן צו גאט האט ער גיזאגט על העבודה ׃ דאס דורך דעם וואס דער מענטש איז גאנץ אין גאטס דינסט האט דיא וועלט אקיום ׃ אונ אנטקעגין דעם וואס איין מענטש גיהער צו טאן מיט זיין חבר האט ער גיזאגט ועל גמילות חסדים ׃ רבי מתתיה היצהרי שרייבט על התורה מיינט מען אויף דעם וואס דיא ישראל האלטין דיא תורה אזו וויא מיר גיפינען אין דער גמרא רבי שמעון בן לקיש זאגט איין תנאי האט גאט אוים גינומען מיט דער וועלט בשעת ער האט זיא באשאפין ווען דיא יודין וועלין מקבל זיין די תורה איז גוט אונ ווען ניט וועט ער זיא אום קערין צו וויסטעניש אזו וויא עס איז פריער

גיוועזן

הֱוֵי מַרְבֶּה לַחֲקוֹר אֶת הָעֵדִים וֶהֱוֵי זָהִיר בִּדְבָרֶיךָ שֶׁמָּא מִתּוֹכָם יִלְמְדוּ לְשַׁקֵּר: י שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן קִבְּלוּ מֵהֶם שְׁמַעְיָה אוֹמֵר אֱהַב אֶת הַמְּלָאכָה וּשְׂנָא אֶת הָרַבָּנוּת וְאַל תִּתְוַדַּע לָרָשׁוּת*): יא אַבְטַלְיוֹן אוֹמֵר חֲכָמִים הִזָּהֲרוּ

מעשה אבות

גיוועז · אדער דיא אלע דרייא זאכין וואס דער תנא זאגט גייט עס אלץ אויף דער תורה · דען דיא תורה איז אויף דרייא טייל צו טיילט · איין טייל איז דיא סודות וואס גיפינען זיך אין איר · אונ דעם שכר מיט דעם עונש וואס עס איז גישריבין אין איר שכר צו דיא וואס זיינען מקיים דיא תורה אונ עונש צו דיא וואס זיינען עובר אויף דער תורה אונ אויף דער טייל האט דער תנא גיזאגט על התורה אונ דיא אנדערע טייל פון דער תורה איז דיא מצות וואס גאט האט גיבאטין צו טאן דהיינו צו מקריב זיין קרבנות אונ הייליג האלטין שבת אונ ימים טובים אונ וועלכם מען טאר ניט עסין דרויף האט דער תנא גיזאגט ועל העבודה · אונ דיא דריטע טייל איז פון דער תורה וואש איין מענטש גיהער זיך צוא פירין מיט זיין חבר דרויף האט דער תנא גיזאגט ועל גמילות חסדים: אנטיגנוס איש סוכו אנטיגנוס דער הער פון דער שטאט סוכו קבל משמעון הצדיק ער האט מקבל גיוועז פון שמעון הצדיק הוא היה אומר ער פלעגט צו זאגין אל תהיו איר זאלט ניט זיין כעבדים המשמשין את הרב וויא דיא קנעכט וואש באדינן דעם הערין על מנת לקבל פרס פון דעשט וועגן ער זאל געמען גיצאלט אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב נאר איר זאלט זיין וויא דיא קנעכט וואש באדינען דעם הערין שלא על מנת לקבל פרס ניט פון גיצאלט וועגין · דוא זאלכט ניט זאגין איך וועל מקיים זיין די מצות פון גאט כדי ער זאל מיר געבין גאר מיין באדערפעניש · נאר דוא זאלשט טאן דיא מצות פון וועגין דעם ליבשאפט פון גאט · דער אברבנאל שרייבט דאס דער טעם פון דער זאך איז דען ווען איין מענטש וועט דינען זיין באשעפער וועגין ער זאל אים זיין באדערפעניש געבין וועט פון דעם אשלעכטע זאך ארויס קומען דען איין מאל וועט גאט ניט וועלין אים זיין באדערפעניש געבין דען ער וועט וועלין אים פרובין אויב ער וועט גיין אין זיינע וועגין חאטשע ער וועט אים זיין באדערפעניש ניט געבין אונ דער מענטש וועט ניט טראכטין דאס גאט פרובט אים אונ דרום וועט ער מורד זיין אין גאט דאס ער זעהעט ער איז מקיים זיינע מצות כדי ער זאל אים געבין זיין באדערפענעם אונ האט ניט זיין באדערפעניש אונ זיינע קינדער גייען אויש פון הונגער אזו וועט ער חרטה האבין אויף דיא ערשטע זאכין אונ וועט זאגין דאש עס איז חס ושלום גאר אום זיסט צוא דינען גאט · דרום האט אונז דער תנא אן גיזאגט דאס מען זאל פון פריער ניט אן הויבין צוא דינען פון וועגין דאס גאט זאל געבין דעם שכר אויף דער וועלט · אונ מיט דעם וועט דער מענטש תמיד גאנץ זיין צוא גאט ווען אפילו ער וועט מיט אים ניט גוטש טאן אויף דער וועלט · רבי משה אלשקער שרייבט דאס אזו איז דער פשט איר זאלט ניט זיין אזו וויא דיא קנעכט וואס דינען צום הערין פון גיצאלט וועגין · דאס הייסט אזוא איין קנעכט וואש זיין הער קויפט אים פאר געלט דאש זיין מחשבה איז נאר

*) פי' השררה העומדת מרשות עצמה מה חק המדינה :

בְּדִבְרֵיכֶם שֶׁמָּא תָחוּבוּ חוֹבַת גָּלוּת וְתִגְלוּ לִמְקוֹם מַיִם הָרָעִים וְיִשְׁתּוּ הַתַּלְמִידִים הַבָּאִים אַחֲרֵיכֶם וְיָמוּתוּ וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל: יב הִלֵּל וְשַׁמַּאי קִבְּלוּ מֵהֶם· הִלֵּל אוֹמֵר הֱוֵי מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַהֲרֹן אוֹהֵב שָׁלוֹם

מעשה אבות

צוא אנטלויפין פון דעם הער נאר איר זאלט זיין וויא דיא קנעכט וואש דינען ניט פון גיצאלט וועגין דאס הייסט אזוא איין קנעכט וואס ער איז גיבארין גיווארין ביא דעם האר אונ דער האר האט אים מגדל גיוועזן · אונ חאטשע דער האר מינערט פון אים עפיס גיהער ער פון דעסט וועגין צוא דינען אים וועגין דעם גינאד וואס דער האר האט מיט אים גיטאן · דאס ער האט אים מגדל גיוועזן : ויהי מורא שמים עליכם אונ עס זאל זיין דיא פארכט פון גאט אויף אייך · קום אונ זעה איין וואונדערליכע מעשה וואס עס האט זיך גיטראפין מיט החכם הרב רבי משה גלאנטי זצ״ל אונ דוא וועסט זעהען וויא וויט עס גרייכט דאס איין מענטש גיהער זיך צו פארכטין פאר גאט :

הרב רבי משה גלאנטי זצ״ל איז גיזעסין אין דמשק ער איז גיוועזן איין גרויסער צדיק אונ איין פרומער מאן · ער איז גיוועזן בקי אין אלע זיבין חכמות וואש זיינען פאר האנדין אויף דער וועלט · אין זיין דור איז אזוא איין חכם וויא ער ניט גיוועזן נאר איין מענטש איז גיוועזן אין דמשק איין ישמעאל מען האט אים גירופין אויף ערבי לשון שעך · דאס הייסט איין גרויסער חכם אונ איין פילוסוף דאש ער איז אויך בקי גיוועזן אין אלע זיבין חכמות אונ נאך מער האט דער שעך גיהאט איין חכמה דאש ווען איין מענטש איז שלאף גיוועזן פלעגט מען קומען צוא אים דאס ער זאל גאט בעטין אויף אים אונ נאך זיין תפלה פלעגט ער זאגין וואס דער סוף פון דעם חולה וועט זיין ציא ער וועט לעבין אדער ער וועט שטארבין אונ עש איז אזוא גיוועזן וויא ער האט גיזאגט · אז הרב רבי משה גלאנטי האט דיא זאך גיהערט · האט ער זיך זייער גיוואונדרט אונ האט גיזאגט נוא עס ווייזט אויס דאס דער שעך איז הייליגער פון מיר פאר וואר איך דין דאך גאט אונ לערין זיין תורה אונ האלט זיינע מצות גאר מיינע טעג ווארום זאל איך ניט זיין וויא דער שעך · האט ער זיך מישב גיוועזן אונ האט גירופין דעם פרנס חודש פון דמשק אונ זאגט צוא אים גייא צוא דעם שעך אונ זאג אים דאש דער רבי פון דיא יודין באגערט צוא זעהען זיך מיט דיר האט ער אזוא גיטאן אונ איז ציא דעם שעך גיגאנגען אונ האט עש אים גיזאגט · אזו האט דער שעך גיזאגט פאר וואר איך האב אויך דעם גוט׳ן נאמען פון אייער רבי גיהערט אונ איך באגער צו זעהן אים דען ער איז אקלוגער מאן · איז גיקומען דער פרנס חודש אונ האט צו הרב רבי משה גיזאגט · אזו איז ער באלד גיגאנגן צו אים · אונ דער שעך האט אים צו גינומען מיט גרוים כבוד אונ האט מיט אים גישמועסט · אזו וויא זייא שמועסין פרעגט אים דער שעך ביסטו עפעס בקי אין דער אונ אין דער חכמה · האט הרב רבי משה גיזאגט מיין האר גאט האט מיך גילייטזעליגט צו וויסין אין דער חכמה אזו האט אים דער שעך פיל שאלות גיפרעגט אין דער חכמה אונ הרב רבי משה האט אים יעדער זאך גיענטפערט אונ ער האט גיזעהען

וְרוֹדֵף שָׁלוֹם אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקָרְבָן לַתּוֹרָה: יג הוּא הָיָה אוֹמֵר נְגִיד שְׁמָא אֲבַד שְׁמֵהּ וּדְלָא מוֹסִיף יָסֵף וּדְלָא יַלִּיף קְטָלָא חַיָּב וּדְאִשְׁתַּמַּשׁ בְּתָגָא חֲלָף: יד הוּא הָיָה אוֹמֵר אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי מָה

מעשה אבות

דאס ער איז בקי אין דער חכמה אזו וויא ער אונ דורך דעם האט דער שעך זייער ליב גיקריגין צו הרב רבי משה אונ האט אים גיבעטן דאס ער זאל קומען צו אים · איין מאל אין דער וואך · דעם האט זיך דער שעך ניט גיקאנט אויף האלטין אונ האט גישיקט צווייא קנעכט מיט איין פערד דאס הרב רבי משה זאל קומען צו אים · ווען ער איז צו דעם שעך גיקומן האט ער אים אן גיהויבין צו קושין אונ האלזין אונ זאגט צו אים מיין פריינד פון דער צייט וואס דוא ביסט פון מיר אוועק איז מיין זייל גיבונדין גיווארן צו דיר אונ איך האב מיך שוין ניט גיקענט אויף האלטין צו ווארטין אז דוא זאלסט זעלבסט קומען צו מיר אונ זיינען ווידער גיזעסין אונ האבין גישמועסט אונ דער שעך האט אים גיפרעגט פון איין אנדער חכמה האט אים הרב רבי משה ווידער גיענטפערט אויף יעדער זאך אונ אלע צווייא טעג פלעגט הרב רבי משה קומען צו דעם שעך אונ האבין באנאנד גישפראכין פון דברי חכמה אונ דר שעך האט גיזעהען דאס ער איז בקי אין אלע זיבן חכמות · איין זאך איז גיווען פון דער זיבעטער חכמה דאס דער שעך האט עס ניט גיוואוסט האט ער גיפרעגט צו הרב רבי משה אויב ער ווייס דיא זאך האט ער אים גיזאגט דאס ער ווייס עס · אזו איז דער שעך גיפאלין פאר זיינע פיס אונ זאגט צו אים איך בעט דיך לערין עס מיך דען דיא זאך איז פון מיר פאר מיטין · אזו זאגט הרב רבי משה דיא חכמות וואס איך קען זיינען מיר שווער אן גיקומען אונ איך האב זייא ניט באקומען אום זיסט · דרום וועל איך דיך אויך ניט לערנען אום זיסט · האט דער שעך גיזאגט זאג מיר וואס דיין הארץ גילוסט וועל איך דיר געבין · האט הרב רבי משה גיזאגט איך מיין גיט קיין געלט צו נעמען נאר דוא זאלסט מיך פאר דעם איין אנדער חכמה לערנען זאגט דער שעך וואס פאר איין חכמה זאל איך דיך לערנען ווען דוא ביסט בקי אין אלע חכמות אונ עס איז ניטא אזו איין חכמה וואס איך ווייס אונ דוא ווייסט ניט · האט הרב רבי משה גיזאגט · דוא האסט איין וואונדערליכע חכמה וואס איך ווייס איר ניט · דאס ווען דוא טוסט מתפלל זיין אויף איין שלאפין איז פאר דיר אנטפלעקט ציא ער וועט לעבין בלייבין ציא ער וועט שטארבין · זאגט דער שעך דיא חכמה קען איך ניט אנטפלעקין צו קיין שום בשעפעניש אויף דער וועלט · האט הרב רבי משה גיזאגט מיין חכמה קען איך אויך ניט זאגין צו קיין שום מענטש · זאגט דער שעך ווייס מיין פריינד דאס איך בין בשווארין פון מיינע עלטערין דאס איך זאל ניט זאגין דיא זאך צו קיינעם · האט הרב רבי משה גיזאגט איך בין אויך בשווארין ניט צו לערנען מיין חכמה צו קיינעם אבער איך האלט עס איז דאך פון מיין טובה וועגין דאס איך זאל איין אנדער חכמה בקומען דורך דעם · אזו מעג איך דיא זאך אנטפלעקין דרום מעגסטו:

אֲנִי וְאִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתָי: טו שַׁמַּאי אוֹמֵר עֲשֵׂה תוֹרָתְךָ קֶבַע אֱמוֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה וֶהֱוֵי מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת: טז רַבָּן

מעשה אבות

אויךְ מִיר זָאגִין דַיין חָכְמָה כְּדֵי דוּא זָאלְסְט קֶענֶען מַיין חָכְמָה · זָאגְט דֶער שֶׁעךְ וֶוען עֶס אִיז אַזוֹ · וֶועל אִיךְ דִיר זָאגִין אוּנ נוּן שְׁטֵייא אוֹיף אוּנ גֵייא אַהֵיים אוּנ גְרֵייט זִיךְ אָן דוּא זָאלְסְט פַאסְטִין צְווֵייא טֶעג אֵיינְס נָאךְ דֶעם אַנְדֶערִין · אוּנ זָאלְסְט אִיצוּנְד אויךְ נִיט עֶסִין קֵיין פְלֵייש אוּנ נִיט טְרִינְקֶען קֵיין וַויין אוּנ וֶוען דוּא וֶועסְט הַיינְט אָפּ עֶסִין זָאלְסְטוּ גֵיין זִיךְ טוֹבֵל זַיין אוּנ זָאלְסְט אַנְדֶערֶע קְלֵיידֶער אָן טָאן אוּנ דִיא צְווֵייא טֶעג וָואס דוּא וֶועסְט פַאסְטִין זָאלְסְטוּ דִיךְ טוֹבֵל זַיין פְרִיא אוּנ אָבִינְט אוּנ זָאלְסְט נָאךְ קְלֶערִין נָאךְ דַיינֶע מַעֲשִׂים דֶען עֶס אִיז נִיט פַאר הַאנְדִין קֵיין מֶענְטְשׁ אוֹיף דֶער וֶועלְט דָאס עֶר זָאל נִיט זִינְדִיגִן · אוּנ הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה הָאט אַזוֹ גִיטָאן · אוּנ נָאךְ דִיא צְווֵייא טֶעג אִיז עֶר צוּ דֶעם שֶׁעךְ גִיקוּמֶען אַזוֹ הָאט דֶער שֶׁעךְ גִיזָאגְט צוּ אִים אִיצוּנְד קוּם וֶועל אִיךְ דִיר ווַייזִין דֶעם סוֹד הָאט עֶר אִים גִינוּמֶען אוּנ הָאט אִים גִיפִירְט אִין אַיין חֶדֶר אוּנ הָאט דִיא טִיר פַאר שְׁלָאסִין דָאס קֵיינֶער זָאל נִיט אַרַיין גֵיין אוּנ פוּן דֶעם חֶדֶר זַיינֶען זֵייא אַרוֹיס גִיקוּמֶן צוּ אַיין וַויין גָארְטִין אוּנ אִין דֶעם וַויין גָארְטִין אִיז גִיגַאנְגֶען אַיין שַׁאזִיפְּקִי אוּנ לֶעבִּין דֶעם אִיז גִיוֶועֶן אַיין בַּאנְק אוּנ אוֹיף אִיר אִיז גִילֶעגִין צְווֵייא פָּאר וַוייסֶע קְלֵיידֶער הָאט דֶער שֶׁעךְ גִיזָאגְט אֵיידֶער מִיר קוּמֶען צוּ דֶעם הֵיילִיגִין אָרְט לָאמִיר זִיךְ טוֹבֵל זַיין הָאבִּין זֵייא זִיךְ טוֹבֵל גִיוֶועֶן אוּנ הָאבִּין אָן גִיטָאן דִיא וַוייסֶע קְלֵיידֶער אוּנ גֵייֶען וַוייטֶער בְּנַאנְד · הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה הוֹיבְּט אוֹיף זַיינֶע אוֹיגְן זֶעהְט עֶר אַיין פַּאלִיטְשׁ דָאס עֶר הָאט זַיין גְלַייכִין נִיט גִיזֶעהֶען עֶר אִיז זֵייעֶר שֵׁיין גִיבּוֹיט אוּנ זַיינֶע טִירִין זַיינֶען פוּן גִילַייטֶערְטֶע זִילְבֶּער אוּנ גִימָאלְט מִיט אַלֶערְלֵייא גִימֶעלִין דָאס זַיין גְלַייכִין אִיז בַּייא אַיין קֵיסָר נִיט פַאר הַאנְדִין · בְּשַׁעַת דֶער שֶׁעךְ הָאט גִינֶעהֶענְט צוּ דֶער טִיר פוּן דֶעם פַּאלִיטְשׁ הָאט עֶר גִיזָאגְט צוּ הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה זֵייא גִיהִיט דָאס דוּ זָאלְבְּט אַהֶער אַרַיין קוּמֶען מִיט גְרוֹיס פָּארְכְט אוּנ צִיטֶערְנֶעשׁ אוּנ וָואס אִיךְ וֶועל טָאן זָאלְסְטוּ אויךְ טָאן · ווִיא זֵייא זַיינֶען אִין דֶעם פַּאלִיטְשׁ גִיקוּמֶען אִיז גִיפַאלִין אוֹיף דֶעם שֶׁעךְ אַיין גְרוֹיס צִיטֶערְנֶעשׁ אוּנ הָאט זִיךְ גִיבּוּקְט זִיבְּן מָאל אַנְטְקֶעגִין אַחֶדר וָואס אִיז אִין דֶעם פַּאלִיטְשׁ גִיוֶועֶן אוּנ עֶר אִיז גִיוֶועֶן פַאר הַאנְגֶען מִיט אַיין פִיר הַאנְג אוֹיס גִיוֶועבְּט מִיט טַייעֶרֶע דִימַאנְטִין גָאר אָן אַיין שִׁיעוּר · אַזוֹ הָאט זִיךְ הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה זֵייעֶר דֶער שְׁרָאקִין דֶען עֶר הָאט זִיךְ גִיטְרַאכְט טָאמֶער שְׁטֵייט דָארְטִין אַיין בִּילְד · הָאט עֶר פַאר מַאכְט דִיא אוֹיגִין אוּנ הָאט גִיזָאגְט שִׁוִּיתִי ה׳ לְנֶגְדִּי תָמִיד אוּנ הָאט זִיךְ גִיבּוּקְט זִיבְּן מָאל אַזוֹ ווִיא דֶער שֶׁעךְ הָאט אִים גִיבָּאטִין · הָאט דֶער שֶׁעךְ גִיזָאגְט צוּ הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה מִיט אַיין נִידֶערִיגֶע שְׁטִים אוּנ אַיין צוּ בְּרָאכִין הַארְץ · גֵייא צוּ דֶעם חֶדֶר אוּנ מַאךְ אוֹיף דִיא טִירִין וֶועסְטוּ דָארְטִין גִיפִינֶען דַיין בַּגֶער · הָאט עֶר אַזוֹ גִיטָאן אוּנ הָאט גִיזֶעהֶן דָאס עֶס אִיז דָארְטִין פַאר הַאנְדִין אַיין טָאוִויל וָואס אוֹיף אִים אִיז גִימָאלְט דָאס גִישְׁטַאלְט פוּן דֶער מְנוֹרָה אוּנ אוֹיבִּין אִיז גִישְׁרִיבְּן דֶער פָּסוּק שִׁוִּיתִי ה׳ לְנֶגְדִּי תָמִיד אוּנ דִיא אוֹתִיּוֹת פוּן

גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר עֲשֵׂה לְךָ רַב וְהִסְתַּלֵּק מִן הַסָּפֵק וְאַל תַּרְבֶּה לְעַשֵּׂר אֻמָּדוֹת: יג שִׁמְעוֹן בְּנוֹ אוֹמֵר כָּל יָמַי גָּדַלְתִּי בֵּין הַחֲכָמִים וְלֹא מָצָאתִי

מעשה אבות

דֶעם שֵׁם זַיינֶן גִיוֶועזֶן גְרוֹיס · הָאט עֶר זִיךְ זֵייעֶר גִיפְרֵייעֶט דָאס עֶר הָאט זִיךְ נִיט גִיבּוּקְט אוּם זִיסְט אוּנ זַייגִין בֵּיידֶע צוּרִיק גִיגַאנְגֶען הָאט הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה גִיזָאגְט צוּ דֶעם שֶׁעךְ נוּא דוּא הָאסְט מִיר גִיזָאגְט דָאס אִיךְ וֶועל דָא מַיין בֶּגֶער וִויסְן אוּנ אִיךְ וֵוייס דָאךְ מֶער נִיט נַייעֶרְט וָואס אִיךְ הָאבּ גִיזֶעהֶן הָאט דֶער שֶׁעךְ גִיזָאגְט דוּא זָאלְסְט וִויסְן דָאס דִיא גְרוֹיסֶע אוֹתִיּוֹת וָואס דוּא הָאסְט גִיזֶעהֶען דָאס אִיז דֶער נָאמֶען פוּן דֶעם וָואס הָאט דִיא וֶועלְט בַּשַׁאפִין אוּנ וֶוען אַיין מֶענְטְשׁ קוּמְט צוּ מִיר דָאס אִיךְ זָאל בֶּעטְן אוֹיף אַיין שְׁלַאפִּין גֵייא אִיךְ אוּנ בִּין מִיךְ טוֹבֵל אוּנ גֵייא אַרַיין אִין דֶעם פַּאלִיטְשׁ מִיט גְרוֹיס פָּארְכְט אוּנ צִיטֶערְנֶעשׁ אוּנ בִּין מִתְפַּלֵּל בַּייא דֶעם פִיר הַאנְג וָואס דוּא הָאסְט גִיזֶעהֶען' אוּנ נָאךְ דֶעם מַאךְ אִיךְ אוֹיף דִיא טִירְן אוּנ וֶוען אִיךְ זֶעה דִיא אוֹתִיּוֹת פוּן דֶעם הֵיילִיגְן נָאמֶען לַייכְטִין אוּנ שַׁיינֶען אַזוֹ וֵוייס אִיךְ דָאס דֶער שְׁלַאפֶער וֶועט לֶעבִּין אוּנ וֶוען אִיךְ זֶעה אַיין וָואלְקִין אוֹיף דִיא אוֹתִיּוֹת אַזוֹ וֵוייס אִיךְ דָאס עֶר וֶועט שְׁטַארְבִּין אוּנ דֶער שֶׁעךְ הָאט גִימֵיינְט דָאס קֵיינֶער וֵוייס נִיט דִיא זַאךְ וִויא אַזוֹ דֶער נָאמֶען פוּן גָאט אִיז אוּנ הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה אִיז אַהֵיים גִיקוּמֶען אוּנ הָאט אַיין גְרוֹיס גִיוֵויין גִיוֵויינְט אוּנ הָאט גִיזָאגְט וֵוייא אִיז צוּ אוּנְז פוּן דֶעם יוֹם הַדִּין דֶען וּמַה דָאךְ דֶער שֶׁעךְ דָאס דוּרְךְ דֶעם וָואס עֶר וֵוייס דַאס דָאשׁ אִיז דֶער נָאמֶען פוּן גָאט טוּט עֶר אִים אַזוֹ אַיין כָּבוֹד אוּנ אַיין פָּארְכְט אוּנ אַיין צִיטֶערְנֶעשׁ בַּגְרִיפְט אִים וֶוען עֶר קוּמְט צוּ דֶעם חֶדֶר · וָואס זָאלִין מִיר שׁוֹין זָאגִין מִיר וָואלְטִין דָאךְ גִיקֶערְט מֶער צוּ טָאן אוּנ בִּפְרַט וֶוען מִיר דֶער מָאנֶען דֶעם נָאמֶען פוּן גָאט גִיהֶער אוּנְז אָן נֶעמֶן אַיין גְרוֹיס צִיטֶערְנֶשׁ:

יוסי בן יועזר איש צרדה דֶער הֶער פוּן דֶער שְׁטָאט צְרֵדָה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים דֶער הֶער פוּן יְרוּשָׁלַיִם קבלו מהם זֵייא הָאבִּין פוּן זֵייא מְקַבֵּל גִיוֶועזֶן דִיא תּוֹרָה יוסי בן יועזר אומר יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר זָאגְט יהי ביתך בית ועד לחכמים דַיין הוֹיז זָאל זַיין אַיין הוֹיז פוּן אַיין זַאמְלוּנְג צוּ דִיא חֲכָמִים דָאס זֵייא זָאלִין קוּמֶען מְפַלְפֵּל זַיין אִין דֶער תּוֹרָה אָדֶר תַּקָּנוֹת מַאכִין · כְּדֵי דוּא זָאלְסְט פוּן זֵייא מְקַבֵּל זַיין דִבְרֵי חָכְמָה וּמוּסָר: והוי מתאבק בעפר רגליהם אוּנ דוּא זָאלְסְט זִיךְ שְׁטוֹיבִּין אִין דֶער עֶרְד פוּן זֵייעֶרֶע פִיס כְּלוֹמַר דוּא זָאלְסְט נָאךְ גֵיין נָאךְ דִיא חֲכָמִים דוּא זָאלְסְט הֶערִין זֵייעֶרֶע רֵייד אוּנ וֶוען אֵיינֶער גֵייט הִינְטֶער זַיין חָבֵר אַזוֹ פַאלְט אוֹיף אִים דֶער שְׁטוֹיבּ פוּן דֶער עֶרְד וָואס זַיין חָבֵר מַאכְט מִיט זַיין גַאנְג · והוי שותה בצמא את דבריהם אוּנ דוּא זָאלְסְט טְרִינְקֶען אִין דָארְשְׁט זֵייעֶרֶע רֵייד כְּלוֹמַר אַזוֹ וִויא אַיין מֶענְטְשׁ וָואס אִיז דָארְשְׁטִיג נִיט אַזוֹא וִויא אֵיינֶער וָואס אִיז זַאט · רַבִּי יוֹסֵף יַעֲבֵּץ שְׁרֵייבְּט דְרוֹיף דוּא זָאלְסְט נִיט זָאגִין אִיךְ הָאבּ שׁוֹין פוּן דִיא מֶענְטְשִׁין פִיל מָאל גִיהֶערְט זֵייעֶרֶע רֵייד אוּנ אִיךְ דַארְף שׁוֹין נִיט נָאךְ קְלֶערִין נָאךְ זֵייא נָאר אִיךְ זָאל זֵייא מְקַבֵּל זַיין אוּנ גְלוֹיבִּין דְרִינֶען דְרוּם זָאגְט דֶער תַּנָּא דָאס דוּא זָאלְסְט טְרִינְקֶען זֵייעֶרֶע רֵייד אַזוֹא וִויא אַיין דָארְשְׁטִיגֶער כְּלוֹמַר גְלַייךְ אַז דוּא הָאסְט זֵייעֶרֶע רֵייד נִיט

גיהערט

לְגוּף טוֹב מִשְּׁתִיקָה · וְלֹא הַמִּדְרָשׁ עִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה · וְכָל הַמַּרְבֶּה דְּבָרִים מֵבִיא חֵטְא : יח רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר עַל שְׁלשָׁה דְבָרִים

מעשה אבות

גיהערט קיין מאל אונ דוא זאלסט אין זייא נאך קלערין · יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר יוסי בן יוחנן דער הער פון ירושלים זאגט יהי ביתך פתוח לרוחה דיין הויז זאל זיין אפין צוא דער ברייטען צוא געבין צדקה צוא ארימע לייט ויהיו עניים בני ביתך אונ ארימע לייט זאלין זיין דיין הויז גיזינד כלומר דיינע הויז לייט וואש דוא דארפשט זייא דיך צוא באדינען זאלסטו בייא דיר האלטין עניים דיך באדינען זייא זאלין בייא דיר פרנסה האבין · אדער אזוא אין דר פשט דיא עניים וואס קומען צוא דיר צדקה נעמען זאלן זיין גלייך אז דיין הויז גיזינד אזו וויא ווען דוא גיסט צו דיינע קינדער גיסטו דאך מיט איין פרייליך הארץ אזו גלייך זאלסטו מיט איין פריילך הארץ זיין ווען דוא גיסט צדקה צו איין עני דען דער מענטש וואס ער גיט צדקה טוט ער מיט זיך זעלבסט גמילות חסד דען זיין שכר איז זייער פיל · אדער אזו איז דער פשט · יהי ביתך פתוח לרוחה דיין הויז זאל זיין אפין צו דער ברייטערן צו געבין צדקה ווארום דער סוף וועט דאך זיין ויהיו עניים בני ביתך דאס דיין הויז גיזינד ועלין עניים זיין דען דאש ארומקייט איז גלייך אז איין ראד וואש עס דרייט זיך אפילו ווען דוא וועסט בייא דיין לעבין ניט קומן דר צו וועט פאר גיוויס קומען דיין קינד אדער דיין קינדס קינד אזוא וויא מיר גיפינען איין מעשה אין דער גמרא דאש רבי חייא האט גיזאגט צו זיין ווייב ווען איין ארומאן וועט קומען צו דיר ברויט בעטין זאלסטו פעדערין אים צוא געבין כדי דאס מען זאל פעדערין ברויט צוא דיינע קינדער ווען זייא וועלין ברויט בעטין האט זיא גיזאגט צו רבי חייא ווארום פלוכסטו מיך דאס מיינע קינדער וועלין ברויט בעטין האט ער גיזאגט צו איר עס שטייט אזו אין דער תורה כי בגלל הדבר הזה בגלל איז דיא טייטש ראד כלומר עס איז גלייך אז איין ראד וואש דרייט זיך · ואל תרבה שיחה עם האשה אונ זאלסט ניט פיל שמועסין מיט דער אשה · דען אמאל פאר מייד זיך איין מענטש צו נעמען אורחים אין שטוב דען ער וויל צוא שמועסין מיט זיין ווייב אונ ווען דיא אורחים וועלין זיין וועט ער עס ניט קענען טאן דאס ער זאל מיט איר פיל שמועסין דרום זאגט דער תנא דאש דוא זאלסט ניט פיל שמועסין מיט דער אשה כדי דוא זאלסט קענען אורחים אריין ברייגען צו זיך · דער אברבנאל שרייבט דען דיא טבע פון ווייבער איז דאס זייא זייגען קארג אונ עס איבעלט אין זייערע אויגין ווען דער מאן גיט עפעס צו ארעמע לייט דרום האט דער תנא אן גיזאגט דאס אין דעם ענין פון צדקה זאלסטו ניט מערין צוא שמועסין מיט דיין ווייב אונ זאלסט פון איר קיין עצה דרינען ניט נעמען דען זיא וועט דיך ראטין דאש דוא זאלסט ניט געבין · באשתו אמרו דאס וואס דיא חכמים האבין גיזאגט מען זאל ניט פיל שמועסין מיט דער אשה מיינען דיא חכמים מיט זיין ווייב זאל מען ניט פיל ריידין ק"ו מכל שכן באשת חבירו מיט איין פרעמדע אשה דאש מען זאל מיט איר ניט ריידין

הָעוֹלָם קַיָּם עַל הָאֱמֶת וְעַל הַדִּין וְעַל הַשָּׁלוֹם שֶׁנֶּאֱמַר אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם:

רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁנֶּאֱמַר יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר: עלינו · קדיש יתום

מעשה אבות

וואס מען דארף ניט מכאן אמרו פון דעם וואס אויבען איז געשטאנען האבין די חכמים גיזאגט כל המרבה שיחה עם האשה ווער עס מערט צוא שמועסין איבעריגע רייד מיט איין אשה גורם רעה לעצמו איז ער זיך גורם שלעכטס דען ווען איין מענטש איז גיוואונט צוא דער ציילין צוא זיין ווייב יעדער זאך אזו ווען ער דער ציילט איר וויא עס האט זיך איהם גיטראפין מיט זיין חבר לערינט זיא איהם דאס ער זאל מאכין איין קריג אזו וויא מיר גיפינען ביי קרח דאס ער האט דער ציילט צו זיין ווייב דאש משה רבינו האט אויף גיהויבין צו דיא לוים האט זיא איהם גיבראכט צו קריג · אדער ווען ער דער ציילט איר וויא אזו זיין חבר האט איהם מבזה גיוועזן אזו איז זיא איהם אויך מבזה ביי זיך אין הארץ נוא איז ער דאך גורם זיך זעלבסט שלעכטץ ובוטל מדברי תורה אונ אויך קומט פון דעם דאס ער איז זיך מבטל דיא צייט פון צוא לערנען וסופו יורש גיהנם אונ זיין סוף ווערט זיין דאס ער ווערט ירשנען דעם גיהנם:

יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי קבלו מהם זייא האבין מקבל גיוועזן פון דיא צווייא וואס זיינען פריער גישטאנען דא יהושע בן פרחיה אומר יהושע בן פרחיה זאגט עשה לך רב זייא מקבל אויף דיר איין רבי דאש דוא זאלסט ביי איהם תורה לערנען אונ זאלסט ניט לערנען פון עטליכע רביים דען טאמער וועלין זיך זייערע סברות ניט אויס גלייכין דער ווער דיר זאגין אזו דיא סברא אונ דער אנדערער ווערט דיר זאגין דריגען איין אנדער סברא אונ דוא ווערסט פון דעם מבולבל ווערין וקנה לך חבר אונ קויף דיר איין חבר ווען דוא ווערסט ניט גיפינען קיין רבי דאס ער זאל מיט דיר לערנען פון דעסט וועגין זאלסטו אליין ניט לערנען נאר אזו זאלסטו טאן דוא זאלכט דיר איין חבר נעמען אונ זאלסט איהם געבין גאר זיין גינוגען דאס וועגין דעם זאל ער בווילינט ווערין צו זיין דיין חבר והוי דן את כל האדם לכף זכות אונ זאלסט משפטין איטליכין מענטשין צו גוטין דהיינו ווען דיין חבר וואס דוא ווערסט זיך קויפין ווערט עפעס ריידין אנטקעגין דיר זאלסטו איהם ניט דן זיין צוא שלעכטץ דען דורך דעם ווערט אייער חברותה קיין קיום ניט האבין · אונ ווען דוא ווערסט איהם דן זיין צו גוטין אזו ווערט איר קענען זיין איין חברותה אונ איר ווערט זיך ניט אפ שיידין אייגער פון דעם אנדערין: נתאי הארבלי אומר נתאי הארבלי זאגט הרחק משכן רע דוא זאלסט זיך דער ווייטערין צו וואוגען מיט איין שלעכטין מענטשין אדער אזו איז דער פשט ווען דוא ווערסט זעהען איין מענטש דאס ער איז איין רעכטער צדיק נאר אין דעם ענין פון שכינות איז ער שלעכט דהיינו ער איז גיוואונט צו מאכין קריג אונ זיין אויג איז גיאיבילט

אין זיין חברש זאכין אונ זיין הארץ ברענט אין אים אזו וויא פייער מחמת גרויש קנאה אונ אין אנדערע זאכין איז ער ערליך פון דעסט וועגין זאלסטו דיך דער ווייטערין פון אים ווייל ער איז איין שכן רע ׳ ואל תתחבר לרשע אונ וען דוא ווערסט זיך דער ווייטערין פון דעם שכן רע אונ דוא ווערסט זעהען איין מענטש דאש אין דעם ענין פון שכינות איז ער זייער גוט דען זיין אויג איז זאט פון זיין פיל גאלד אונ זילבער וואס ער האט אונ ער איז ניט גיוואונט צו מאכין קריג אונ איז ניט מקנא צוא קיינעם נאר ער איז אבער איין רשע אונ ער טוט פיל עבירות ווערשטו וועלין זאגין וואש גייט מיך אן וואס ער איז איין רשע זיין רשעות וועט זיך ניט באהעפטין צו מיר זיינע עבירות זיינען פאר בונדין בייא אים אויף זיין אקסיל אונ אין זיין שוים וועט ער זיין זינד טראגין אונ איך וועל גיין זיך באהעפטין מיט אים דען ער איז איין גוטער שכן דרום זאגט דער תנא ואל תתחבר לרשע דוא זאלסט דיך ניט באהעפטין צו איין רשע דען דוא ווערסט זיך גיווינס פון זיינע מעשים אפ לערנען ואל תתיאש מן הפורענות אונ זאלסט דיך ניט מיאש זיין פון שטראף דרום זאלסטו דיך ניט באהעפטין צו אים׳ אדער אזו איז דער׳ פשט דען עס איז גיווינס דאס עס איז ניט פאר האנדין קיין ערגערער שכן רע וויא דער יצר הרע וואס ער וואונט אין דיא גידערים פון דעם מענטשין אונ אין זיין שוים טוט ער ליגין אונ אויף אים האט דא דער תנא אן גיזאגט דאס איין מענטש זאל זיך דער ווייטערין פון אים דהיינו וען זיין יצר הרע וועט אים אן ריידין צו טאן איין דבר עבירה זאל ער זיך פון אים דער ווייטערין איין גרוים דער ווייטערונג אונ מיט דעם איז רעכט וואס דער תנא זאגט דעם לשון הרחק דער ווייטערין דען דאס שיקט זיך צו זאגין אויף אזו איין זאך וואס עס איז נאהענט אונ מען דער ווייטערט זיך פון דעם ׳ דאס הייסט וען דיא זאך פון דער עבירה איז גאהענט צו דיר צו טאן זאלסטו זיך דער ווייטערין פון צו טאן ׳ אונ נאך דעם זאגט ער ואל תתחבר לרשע דוא זאלסט זיך ניט באהעפטין צו דעם רשע דאס מיינט מען דעם יצר הרע כלומר וען ער רעט דיך אן דאס דוא זאלסט נאך גיין נאך דער עבירה צו באהעפטין זיך מיט אים אונ צו נאך זוכין דיא עבירה חאטשע זיא איז ווייט פון דיר זאלסטו זיך ניט באהעפטין צו אים ׳ אונ נאך דעם זאגט ער ואל תתיאש מן הפורענות דהיינו וען דוא ביסט שוין גישטרויכילט גיווארין מיט דייגע זינד אונ דוא ביסט איבער גירעט גיווארין צו דער ראט פון דעם יצר הרע אונ האסט גימערט צו זינדיגין זאלסטו זיך ניט מיאש זיין צו זאגין דאס מען וועט שוין דיין תשובה ניט אן נעמען אונ דרום ווערסטו ניט וועלין תשובה טאן נאר דוא זאלסט יוא תשובה טאן דען גאט ברוך הוא איז איין פיל דער בארעמיגער אונ נאך דעם פשט מיינט מען מן הפורעניות פון דיא עבירות וואס דוא האסט גיטאן :

יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם יהודה בן טבאי אונ שמעון בן שטח האבין מקבל גיוועז פון דיא צווייא וואס זיינען פריער גישטאנען **יהודה בן טבאי אומר** יהודה בן טבאי זאגט **אל תעש עצמך כעורכי הדיינין** דוא זאלשט זיך ניט מאכין אזו וויא

דיא וואס גרייטין אז דיא טענות צוא דיא בעלי דינים וואס קומען זיך לאדין · אדער אזוא איז דער פשט ווען עס קומען זיך צוא דיר לאדין דער עושר וואס האט דיך פאר איין דיין גימאכט אין דער שטאט מיט איין אנדער מענטשין זאלסטו דיך ניט מאכין גלייך אז דער וואס האט דיך אן גיריכט אין דער שטאט אונ זאלסט זיך ניט פלייסין צו מאכין אים גירעכט וכשיהיו בעלי הדין עומדים לפניך ווען דיא בעלי דינים וואס לאדין זיך שטייען פאר דיר אונ טענען יהיו בעיניך כרשעים זאלין זייא ביידע זיין פאר דיר אזוא וויא רשעים · דער רבינו יונה שרייבט האטשע ער האט ניט ליב איינעם פון דיא בעלי דינים מער פון דעם אנדערין זאל ער ניט נייגין זיין הארץ צוא איינעם אונ זאל זאגין עס ווייזט מיר דאס ער איז גירעכט אין זיין דין · אונ זיין חבר איז איין רמאי דען ווען דוא וועסט אזו טראכטין וועסטו ניט קענען דעם דין אמת פסקנן דען דיין הארץ האט שוין גינייגט צו דעם וואס דוא האלסט אז ער איז גירעכט אונ דוא וועסט ניט קענען זעהען אנטקעגין אים קיין שלעכטיקייט · נאר זייא זאלין ביידע זיין גלייך אין דיינע אויגין אזו וויא רשעים דאס זייא טענן ביידע פאלש ביז דוא וועסט דעם דין פסקנן : וכשנפטרים מלפניך אונ ווען זייא גייען אוועק פון דיר יהיו בעיניך כזכאין זאלין זייא זיין אין דיינע אויגין גלייך אז זייא זיינען ביידע גירעכט כשקבלו עליהם את הדין אז זייא האבין אויף זיך מקבל גיוועזן דעם משפט וואס מען האט זייא גיפסקנת · רבי משה אלשקר שרייבט דאס אזו איז דער פשט פון דער משנה אל תעש עצמך כעורכי הדיינין דאס הייסט דוא זאלסט ניט אן ריכטין קיין טענות אנטקעגן גאט ב״ה צו זאגין ווארום איז פאר האנדין איין צדיק דאס עס גייט אים שלעכט אויף דער וועלט אונ עס איז פאר האנדין איין רשע עס גייט אים גוט אויף דער וועלט וכשיהיו בעלי הדין עומדים לפניך כלומר ווען דיא צדיקים וואס עס גייט זייא שלעכט אויף דער וועלט וועלין שטיין פאר דיינע אויגין · כלומר דוא וועסט דיא זאך אין זין נעמען צו פרעגין איין קשיא אויף גאט יהיו בעיניך כרשעים כלומר זאלסטו וויסין אז דאס איז ווייל זייא קומן אפ אויף דער וועלט אויף דיא חטאים וואס זייא האבין גיטאן דען עס איז ניט פאר האנדין קיין מענטש אויף דער וועלט דאס ער זינדיגט ניט אונ דרום קומט אויף זייא יסורים וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאין אונ ווען זייא גייען אוועק פון דער וועלט זאלין זייא זיין בייא דיר אזו וויא צדיקים דען זייא זיינען שוין אפ גיקומען מיט דיא יסורים פאר זייערע חטאים כשקבלו עליהם את הדין זייא האבין שוין זייער משפט אפ גינומען : שמעון בן שטח אומר שמעון בן שטח זאגט הוי מרבה לחקור את העדים דוא זאלסט מערין צו פארשטין דיא עדות והוי זהיר בדבריך אונ זאלסט זיין גיהיט אין דיינע רייד · רבי יוסף יעבץ שרייבט דאס מען מיינט ווען דער דיין פסקנת דעם דין זאל ער זייא ניט זאגין דרום האב איך אזו גיפסקנת · דען ער האט אביסיל מודה גיוועזן אדער נאך אזו איין גלייכין צו זאגין דעם בעל דין דעם טעם · פאר וואס ער האט דעם גירעכט גימאכט אונ דעם שולדיג גימאכט שמא מתוכם ילמדו לשקר טאמער וועלין זייא זיך פון דעם אפ לערנען אויף דעם צווייטין מאל צו זאגין ליגין אונ צו טענן פאלש מיט אזו איין אופן

וואס דער דיין האט זייא פריער גירעכט גימאכט : שמעיה ואבטליון קבלו מהם שמעיה און אבטליון האבין מקבל גיוועז פון דיא צווייא וואס זיינען פריער גישטאנען שמעיה אומר שמעיה זאגט אהב את המלאכה האב ליב צו מאן איין מלאכה פון דיין פרנסה וועגן : רבי משה אלשקר שרייבט דאס עס גייט אויף דיא רייד וואס זיינע רביים האבן גיזאגט · דען יהודה בן טבאי מיט שמעון בן שטח האבין גישמועסט פון דעם ענין פון דיינות · דרויף האט שמעיה גיזאגט וויא שיין איז צוא דעם מענטשין דאס ער זאל זיך דער ווייטערן פון צו זיין איין דיין · דען חאטשע זייא האבן גילערינט דעם מענטשן וויא אזו ער זאל ניצול ווערן פון איין עבירה פון דר מלאכה פון דיינות אבער עס איז פארט איין גרויסע סכנה דרום גיהער איין מענטש בעסער זיך מפרנס זיין פון איין מלאכה האטשע זיא איז איין שענדליכע איי ער זאל איין דיין זיין חאטשע ער וועט מיט דעם האבין הערשאפט · ושנא את הרבנות און האב פיינד דאש רבנות ואל תתודע לרשות דאש ווארט רשות בטייט דער יצר הרע · דען ער ווייזט צו דעם מענטשין דאש עס איז בייא אים דער רשות צו טאן זיינע אלע תאוות און גאר דיא ראט פון דעם יצר הרע איז צו זאגין דעם מענטשין וואס דוא קענסט טאן טוא · און דאס זאגט דער תנא דוא זאלסט דיך ניט מאכין דעם יצר הרע פאר איין גוטין פריינד צוא טאן וואס ער רעט דיך אן : אבטליון אומר אבטליון זאגט חכמים הזהרו בדבריכם איר חכמים איר זאלט זיין גיווארינט אין אייערע רייד · כלומר אלע זאכין וואס איר שטראפט דעם המון עם דאש זייא זאלן זיך פון דעם אפ היטען זאלט איר אליין אויך זיין גיווארינט צו היטין זייא · דען ווען דער המון עם וועט זעהען דאס איר זייט זייא ניט מקיים ווערלין זייא אויך אזו טאן וועט דער פון קומען שמא תחובו חובת גלות דיא זינד פון זייא וואס זייא זיינען דרויף חייב גלות · וועט אויף אייך גירעכינט ווערין · דען איר האט עס גורם גיוועזן דאס זייא זאלין דיא זאכין טאן און פון אייך האבין זייא זיך אפ גילערינט ותגלו למקום מים הרעים און איר וועט פאר טריבין ווערין צו אזו איין ארט פון שלעכטע וואסער כלומר מען וועט אויף אייך קיין רחמנות ניט האבין און ניט נאר אויף אייך וועט איר עס ברייננן וישתו התלמידים הבאים אחריכם וימותו דען דיא תלמידים וואס האבין זיך פון אייך אפ גילערינט צוא שטראפין יענעם און אליין ווערלין זייא ניט מקיים זיין · ווערלין אויך טרינקען פון דעם ביטערע וואסער און ווערלין שטארבין ונמצא שם שמים מתחלל וועט זיין איין חילול השם : הלל ושמאי קבלו מהם הלל און שמאי האבין מקבל גיוועזן פון דיא צווייא וואס זיינען פריער גישטאנען · הלל אומר הלל זאגט הוי מתלמידיו של אהרן דוא זאלסט זיין גלייך אז דוא ביסט בייא אהרן הכהן איין תלמיד צוא גיין אין זיינע גוטע וועגין דאס ער איז גיוואונט גיוועזן צו טאן אוהב שלום ורודף שלום דוא זאלסט זיין איין ליב האבער פון שלום און נאך יאגין צו מאכין שלום אזו וויא אהרן הכהן האט גיטאן · דען אזו איז גיוועזן דער שטייגער פון אהרן ווען ער האט גיזעהען דאס צווייא מענטשין האבין זיך גיקריגט אזוא איז ער נאך דעם גיקומען צו איינעם פון זייא און האט גיזאגט צו אים זעה ווארום קריגסטו דיך מיט יענעם פאר וואר ער איז דאך גיקומען

צוא מיר אונ איז פאר מיינע פים גיפאלין אונ האט מיך גיבעטין דאס איך זאל גיין
צוא דיר אונ ריידין מיט דיר דאש דוא זאלסט זיך מיט אים איבער בעטין אונ אזוא
האט ער גיזאגט צום אנדערין אויך אונ פון דעם איז גיווארין שלום צווישין זייא ·
אמאל האט איינער גיזאגט צו זיין ווייב דא טוא איך איין נדר דאס דוא זאלסט פון
מיר קיין הנאה ניט האבין · ביז דוא וועסט שפייען אין דעם אויג פון דעם כהן גדולי
ווען אהרן הכהן האט דאס גיהערט אזו איז ער צוא דער אשה גיגאנגן אונ האט גיזאגט
צוא איר איך האב איין ווייטאג אין מיינע אויגין אונ מען האט מיר גיזאגט דאס דיין
שפייעכץ היילט דרום בין איך גיקומען צו דיר דאס דוא זאלסט מיר שפייען אין מיינע
אויגין האט זיא אזו גיטאן אונ וועגין דעם איז זיא מיט איר מאן שלום גיווארין דען
זיא האט דאך מקיים גיוועזן וואס ער האט אויף איר גיבאטין: אוהב את הבריות דוא
זאלסט זיין איין ליב האבער צו לייטין ומקרבן לתורה אונ זאלסט זייא גינעהנען צו דער
תורה: הוא היה אומר עס איז גיוואונט גיוועזן צו זאגין נגיד שמא אבד שמיה אז זיין נאמען
ציט זיך עס הייסט ער האט איין שם ער מאכט זיך גרויש איז זיין נאמען פאר לארין
ער וועט ניט לאנג גיווערין אויף דער וועלט ודלא מוסיף וועל עס מערט ניט צו חזרין
וואס ער האט גילערינט יסף וועט איין גיטאן ווערין זיין לערנען אונ ער וועט פר געסין
ודלא יליף אונ דער וואס לערינט גאר ניט קטלא חייב איז ער זיך אליין שולדיג דעם
טויט ודאשתמש בתגא אונ ווער עס ניצט מיט דער קרוין פון דער תורה חלף ווערט ער
פאר ביטין פון עולם הבא ער בייט דעם עולם מיט יענעם ער ניצט זיך דיא תורה
אויף דער וועלט: הוא היה אומר ער איז גיוואונט גיוועזן צוא זאגין אם אין אני לי ווען
איך אליין וועל מיר ניט העלפין איך זאל קונה זיין תורה אונ מעשים טובים מי לי
ווער וועט מיר העלפין · אדער אזו איז דער פשט דען דער עיקר פון גאטש דינשט
איז ביי דער יוגינט דאס דענמאלט שטארקט זיך דער יצר הרע אויף דעם מענטשין
אונ דרויף זאגט דר פסוק אשרי איש ירא את יי וואול איז צו איין מענטש וואס האט מורא
פאר גאט כלומר ווען ער איז נאך איין מענטש דאס הייסט אין דער יוגינט דען דענמאלט
איז ער אין זיין רשות צו טאן וואס ער וויל אבער אויף דער עלטער האט ער שוין
קיין כח ניט צו טאן איין עבירה דרויף זאגט דער תנא אם אין אני לי ווען איך בין ניט
צו מיר · דאס הייסט ביי מיין עלטער · ווען איך האב שוין קיין כח ניט צו טאן איין
עבירה · וועל איך דענמאלט ערשט תשובה טאן · מי לי ווער וועט זיין צוא מיר פאר
איין מליץ טוב צו זאגין זכות פאר גאט ברוך הוא · דען אלע וועלין זאגין דרום וואס
איך האב שוין קיין כח ניט צו זינדיגין בין איך גיקומען תשובה צוא טאן וכשאני
לעצמי אבער אז איך בין נאך צו מיר כלומר איך בין נאך גירעכינט איין מענטש דאס
הייסט ביי מיין יוגענט · אונ איך דין צו מיין באשעפער מה אני וויא פיל גירעכינט
בין איך מיט דעם · אונ ווען עס איז אזו גיהער איך דאך צו דינען מיין באשעפער
ביי מיין יוגענט · דען אם לא עכשיו אימתי ווען ניט היינט ביי מיין יוגענט · ווען וועל
איך קענען דינען גאט ברוך הוא · דען ביי מיין עלטער וועט מיין דינשט ניט אזוא

חשוב זיין · דען מען וועט זאגין דרום דין איך גאט ווייל איך האב שוין קיין כח ניט צו איין עבירה טאן · אדער אזוא איז דער פשט דאש דער תנא לערינט צוא דעם מענטשין דאס ער זאל זיך ניט גרויס האלטין מיט זיין רייכקייט אונ פיל קינדער · דען היינט אדער מארגין וועט ער דאך שטארבין אונ וועט אוועק לאזין גאר זיין פאר מעג אונ דאס זאגט דער תנא אם אין אני לי ומה דאך איך זעלבסט בין ניט צו מיר דען אלע צייט אונ אלע רגע בין איך אן גיברייט צו שטארבין אונ פלוצלונג וועט קומען מיין בראך אונ וועל אין קבר גיפירט ווערין מי לי וואס פאר איין זאך קען איך זאגין דאס עס איז מיינס איך זאל מיך מיט דעם גרויס האלטין וכשאני לעצמי כלומר אונ ווען עס וועט אויף גיין אויף מיין דעה דאס איך בין נאך יונג · אונ על פי דרך הטבע איז נאך ניט גיקומען מיין צייט צו שטארבין מה אני וואס בין איך אפילו ווען איך בין יונג קען דאך אויך זיין דאס איך וועל שטארבין אונ וועל לאזין צוא אנדערע מיין גוטש · אונ ווען איך זעה דאס איין יונגער קען אויך שטארבין אם לא עכשיו אימתי ווען איך וועל איצונד ניט גאט דינען ווען וועל איך אים קענען דינען · דען עס קען דאך זיין דאס איך וועל שטארבין אונ איך וועל שוין ניט האבין קיין צייט צוא דינען אים · רבי יוסף בן שושן שרייבט ואם לא עכשיו ווען איך וועל איצונד ניט טאן אונ וועל מיט איין רגע מבטל זיין פון גאטש דינשט אימתי ווען קען איך דיא רגע משלים זיין דאס וואס איך האב אין איר גימינערט דען דאס וואס איך וועל שפעטער טאן גיהער איך דאך דערנמאלט אויך צו טאן אונ עס קען ניט גירעכינט ווערן אויף דר רגע וואס איך האב פריער גימינערט פון גאטס דינסט : שמאי אומר שמאי זאגט עשה תורתך קבע מאך דיין תורה איין גיזעטץ דוא זאלסט אויף זיך נעמען דאס דוא מוזט יעדער טאג לערנען עטליכע פרקים אדער נאך אזוא איין גלייכין אמור מעט ועשה הרבה זאג ווינציגער צוא דאס דוי וועסט געבין צדקה אונ גיב מער איידער דוא זאגסט צו · אדער דער תנא קומט צוא לערנען דעם מענטשין ווען ער וויל איין מצוה טאן זאל ער פריער ניט ארויס זאגין פון זיין מויל דאס ער וועט דיא מצוה טאן · דען ווען דר מענטש ברייגנט אויף זיין מויל דיא מצוה וואס ער וויל צוא טאן · אזוא שיקין אויף אים דיא מקטרגים אן פיל סבות צוא מבטל זיין אים פון דער מצוה · אבער ווען ער וועט ווינציגער זאגין אזוא וועט ער קענען מער טאן והוי מקבל את כל האדם דוא זאלסט צוא נעמען יעדער מענטש בסבר פנים יפות מיט איין גוט פנים : רבי יהודה לירמא שרייבט עשה תורתך קבע מאך דיין תורה איין גיזעץ דאס הייסט דוא זאלסט פיל לערנען נאר דוא זאלסט ניט זאגין איך האב שוין פיל גילערינט אונ פון איצונד גיהער איך מיך שוין מער ניט מיען צו דער תורה דרויף זאגט דער תנא אמור מעט טראכט זיך דאס דוא האסט ווינציג גילערינט ועשה הרבה אונ מאך דיר נאך מער איין גיזעץ צום לערנען נאר וועגין דעם זאלסטו דיך ניט טראכטין ווען איין מענטש קומט צו דיר דאס דוא וועסט אים ניט צו נעמען מיט איין גוט פנים · דען דוא וועסט דיך ניט מבטל זיין פון לערנען דרויף זאגט דער תנא והוי מקבל כו׳ פון דעסט וועגין ווען איין מענטש קומט צו

דיר

דיר זאלסטו אים כבוד געבין אונ זאלסט אים מיט איין גוט פנים צו נעמען: רבן גמליאל אומר רבן גמליאל זאגט עשה לך רב מאך דיר איין רבי דאס דוא זאלסט נאר לערנען בייא איין רבי וועסטו מיט דעם געווינען והסתלק מן הספק דאס דוא וועסט אפ גיטאן ווערין פון איין ספק אבער ווען דוא וועסט לערנען פון עטליכע רביים אזו וועט ער דיר זאגין דאס אזו איז דיא סברא אונ דער אנדערער וועט דיר זאגין דיא סברא אנדערש וועט דיר איין ספק זיין וויא אזו דוא זאלסט טאן ואל תרבה לעשר אומדות אונ דוא זאלסט ניט מערין געבין מעשר מיט שאצונג נאר זאלסט איבער מעסטין צו געבין מעשר איינס פון צעהן שמעון בנו אומר שמעון זיין זון זאגט כל ימי גדלתי בין החכמים אלע מיינע טעג בין איך גיוואקסין גיווארין צווישין חכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה אונ איך האב ניט גיפונען אז צום גוף זאל אויך גוט זיין נאר דאס שווייגין · דער רמב"ם שרייבט עס איז גיוועז איין חכם דאס ער האט ווינציג גירעט אונ מען האט אים גיפרעגט וואס איז דיא סבה וואס דוא שווייגסט אזו פיל האט דער חכם גיזאגט איך האב גיקלערט אין דעם ענין פון רייד האב איך גיפונען דאס עס איז אויף פיר טייל גיטיילט׳ דיא ערשטע טייל איז אזעלכע רייד וואס זיינן גאר שלעכט דהיינו צו שילטין איין מענטשין אדער ריידין שענדליכע רייד אדער נאך אזוא איין גלייכן דאס עס איז גאר נארישקייט · דיא אנדערע טייל איז אין איר פאראן איין אופן וואס עס איז שלעכט אונ איין אופן וואס עס איז גוט · דהיינו ווען איין מענטש לויבט זיין חבר כדי ער זאל פון אים מקבל טובה זיין אבער ער דער צערינט מיט דעם דעם מענטשינס שונא אונ דער שונא וועט דרום שאדין טאן צוא דעם מענטש וואס ער האט אים גילויבט אונ וועגין דעם גיהער מען דיא טייל רייד אויך ניט ריידין׳ דיא דריטע טייל איז דאס עס איז דריגען ניט פאר האנדין קיין גוטס אונ קיין שלעכטץ · דהיינו וואס לייט שמועסין וויא אזוא יענער מויער איז גיבוט · אדער דיא פרוכט וואס גיפינען זיך אין יענער מדינה אדער נאך אזוא איין גלייכין אונ דיא רייד זיינען דאך איבעריג אונ עס קומט פון זייא גאר ניט צוא ניץ · דרום גיהער מען דיא טייל רייד אויך ניט צוא ריידין · דיא פערטע טייל פון רייד איז צוא ריידין דברי חכמה אדער דיא זאכין וואס איין מענטש איז גיאיינציגט מיט דעם אונ זיין לעבין היינגט דריגען דיא טייל גיהער איין מענטש צוא ריידין אונ ווען איך הער רייד אזוא קלער איך זייא אויש ווען זייא זיינען פון דיא ערשטע דרייא טייל פאר מייד איך מיך פון צוא ריידין אונ ווען זייא זיינען פון דער פערטער טייל רייד איך זייא: ולא המדרש עיקר אלא המעשה אונ אפילו אין דברי תורה איז ניט דאס דרשנן דער עיקר נאר צוא טאן איז דער עיקר אבער ווען ער האלט ניט דאס וואס ער דרשת איז בעסער אז ער וואלט גישוויגען וכל המרבה דברים מביא חטא אונ ווער עס מערט צוא ריידין ברייננט ער אויף זיך פיל עבירות אזוא וויא אין פסוק שטייט מות וחיים ביד הלשון דער טויט מיט דעם לעבין איז אין דער האנט פון דעם צונג · בלומר דען דורך דעם וואס מען רעט גוטע רייד קויפט מען דאס אייביג לעבן דהיינו עולם הבא · אונ דורך דעם וואס מען רעט שלעכטע רייד קויפט

מען

מען דעם טויט · אונ דאס איז אלץ אין דעם רשות פון דעם צונג · אזו וויא מיר געפינען
איין מעשה איין מלך איז אמאל שלאף געווארין האבין זיינע רופאים אים גיזאגט דאס
זיין רפואה איז ער זאל טרינקען מילך פון איין לביאה דאס הייסט איין לייב איין
נקבה · איז גיקומען איין מענטש אונ האט גיזאגט צוא דעם מלך איך וועל דיר דיא
מילך באקומען אונ דאס האט ער שוין גיוואוסט דאס דער מלך וועט אים פאר דעם
פיל גוטס געבין אונ האט גיזאגט צוא דעם מלך דאס ער זאל אים געבין איין צאל
שאף אונ ער האט זייא גינומען אונ איז גיגאנגען צוא דעם ארט וואס ער האט גיוואוסט
דאס דיא לייבין וואונען · אונ האט פון ווייטין צוא זייא איין שאף גישליידערט אונ
אזוא האט ער גיטאן אונ האט אלע מאל גינעהענט צוא זייער ארט · אונ זייא האבין
אים ניט גיטאן קיין שאדין דען ער האט זייא פיל שאף גיגעבין צוא עסין · ביז ער
האט אויס גימאלקין דיא לביאה אונ איז מיט דיא מילך צום מלך גיגאנגען איי ער איז
גיקומען צום מלך איז ער אנטשלאפין גיווארין האט ער גיהערט דאס זיינע אברים
קריגען זיך באנאנד · דיא פים זאגין דורך אונז איז דיא זאך גישעהען · דען מיר זיינן
צוא דעם ארט גיגאנגען · דיא הענט זאגין דורך אונז איז דיא זאך גיקומען דען
מיר האבין גימאלקין · דיא נירין זאגין דורך אונז איז דיא זאך גיקומען · דען מיר
האבין דיא זאך צוא דעם מענטשין גיראטין · זאגט דער צונג קריגט אייך ניט דען דיא
זאך איז גאר דורך מיר גיקומען דאס איך האב דיא זאך צוא דעם מלך גיזאגט האבין
דיא אברים גיזאגט שעם דיך דאס דוא זאלסט אזוא איין זאך זאגין · דען דוא ביסט
איין קליינער אבר אונ איין שענדליכער דאס דוא ווערסט ניט גיוויזין זאלסטו האלטין
דאס דוא האסט עס גיטאן מער פין אונז אזוא זאגט דער צונג ווען איר ווילט מיר ניט
מודה זיין איצונד וועט איר מיר שפעטער מוזין מודה זיין · דער מענטש שטייט אויף
אונ קומט צו דעם מלך מיט דיא מילך אונ זאגט אדוני קיניג נעם דיא מילך וואס איך
האב פון איין הונט אויס גימאלקין אזו האט דער מלך גיבאטין דאס מען זאל דעם
מענטשין הייגגען דען ער האט דעם מלך מבזה גיוועזן אזו וויא מען האט אים גיפירט
צו דער תליה זאגט דער צונג איצונד זעהעט איר דאס איך קען מאכין אלץ האבין
זייא גיזאגט צוא אים · נוא מיר וועלין דיך פאר איין קיניג איבער אונז מאכין אונ זייא
אונז מציל פון דעם טויט האט דער צונג גיזאגט איך וועל עס טאן אזוא האט דער
מענטש גיזאגט צוא דיא וואס האבין אים גיפירט קערטז מיך צוריק צוא דעם מלך
דען איך האב אים עפיס צו זאגין האבין זייא אזו גיטאן אונ ער האט גיזאגט צוא
דעם מלך אדוני קיניג אבער איך וייס דאך דאס דוא ווערסט פון דער מילך איין רפואה
האבין · עס מעג זיין וואשערע מילך עס איז האט דער מלך דיא מילך גיטרונקען ·
אונ האט זיין רפואה גיהאט אונ דאס זאגט דער פסוק מות וחיים ביד הלשון דער טויט
מיט דעם לעבין זיינען בייא דעם צונג אין דער האנט : רבן שמעון בן גמליאל אומר רבן
שמעון בן גמליאל זאגט על שלשה דברים העולם קיים אויף דרייא זאכין האט דיא וועלט
אקיום על הדין מען זאל טאן איין משפט ווען איינער טוט ניט רעכט אנטקעגין אנדערין
ועל

כל ישראל וכו׳

א רַבִּי אוֹמֵר אֵיזוֹ הִיא דֶרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיָּבוֹר לוֹ הָאָדָם כָּל שֶׁהִיא תִּפְאֶרֶת לְעֹשֶׂהָ וְתִפְאֶרֶת לוֹ מִן הָאָדָם ׃ וֶהֱוֵי זָהִיר בְּמִצְוָה קַלָּה כְּבַחֲמוּרָה

מעשה אבות

ועל האמת אונ אויף אֶמֶת מֶען זָאל אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערִין נִיט לֵייקֶענֶען ועל השלום עֶס זָאל זַיין שָׁלוֹם אֵיינֶער מִיט דֶעם אַנְדֶערִין עֶס זָאל נִיט זַיין קַיין מַחְלוֹקֶת ׃ רַבִּי מַתִּתְיָה הַיִּצְהָרִי שְׁרַייבְּט דָאס עֶס גֵייט אויף דֶעם דַיין דָאס אַיין מָאל מוז עֶר פַּסְקְנֶען אַזוֹ וִויא דֶער דִין אִיז חָאטְשֶׁע עֶר וֵייס דֶעם אֶמֶת אַז עֶס אִיז נִיט אַזוֹ ׃ דְהַיְינוּ אַזוֹ וִויא דִיא גְמָרָא זָאגְט שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח הָאט אַיין מָאל גִיזָאגְט אַמָאל הָאבּ אִיךְ גִיזֶעהֶען דָאס אֵיינֶער אִיז נָאךְ גִילָאפִין זַיין חָבֵר אונ זֵייא זַיינֶען אַרַיין אִין אַיין חוּרְבָּה הויז בִּין אִיךְ אַהִין אַרַיין גִיקוּמֶען הָאבּ אִיךְ גִיזֶעהֶען דָאס עֶר הַאלְט אַיין שְׁוֶוערְד אונ זִיא אִיז פוּל מִיט בְּלוּט אונ דֶער הָרוּג וַוארְפְט זִיךְ אויף דֶער עֶרְד הָאבּ אִיךְ גִיזָאגְט צוּ אִים רָשָׁע וֶוער הָאט דֶעם מֶענְטְשִׁין גִיהַרְגֶת אִיךְ צוּ דוּא נָאר וָואס זָאל אִיךְ טָאן דָאס דִיא תּוֹרָה הָאט גִיזָאגְט אַז אַיין עֵדוּת אִיז נִיט בַּגְלַייבְּט ׃ נוּא זֶעהֶען מִיר דָאךְ דָאס חָאטְשֶׁע עֶס אִיז דָאךְ גִיוִוים דָאס דֶער מֶענְטְשׁ הָאט אִים גִיהַרְגֶת פוּן דֶעסְט וֶוענִין הָאט מֶען גִימוּזְט נָאךְ גֵיין נָאךְ דֶעם דִין דָאס אַיין עֵדוּת אִיז נִיט בַּגְלַייבְּט ׃ אונ אַמָאל מוּז מֶען נָאךְ גֵיין נָאךְ דֶעם אֶמֶת חָאטְשֶׁע דֶער דִין אִיז נִיט אַזוֹ ׃ אַזוֹ וִויא מִיר גִיפִינֶען טָאקֶע בַּייא שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח אַלַיין דָאס עֶר הָאט אַכְצִיג וַוייבֶּער גִיהַאנְגֶען אִין דֶער שְׁטָאט אַשְׁקְלוֹן אִין אַיין טָאג ׃ חָאטְשֶׁע דֶער דִין אִיז דָאס קַיין אִשָּׁה מִשְׁפָּט מֶען נִיט קַיין תְּלִיָּה ׃ אונ אַמָאל מוּז מֶען פוּן שָׁלוֹם וֶוענִין פַאר הוּילִין דָאס אויג פוּן דִין אונ פוּן אֶמֶת וֶוען מֶען פַאר שְׁטֵייט דָאס דוּרְךְ דֶעם וֶועט זַיין אַקִיּוּם צוּ דֶער תּוֹרָה אונ צוּ דֶער אֱמוּנָה ׃ אונ דְרוּיף הָאבִּין דִיא חֲכָמִים גִיזָאגְט דָאס אַיין מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל גִיהֶער נִיט צוּ מִשְׁפָּטִן אונ מֶען גִיהֶער אִים אויךְ נִיט צוּ מִשְׁפָּטִין אונ מֶען זָאגְט אויף אִים קַיין עֵדוּת נִיט ׃ דֶען דֶער שָׁלוֹם אִיז זֵייעֶר גְרוֹיס אונ עֶס אִיז גְלַייךְ אַז אַיין כֶּלִי צוּ הַאלְטִין אַלֶע בְּרָכוֹת אַזוֹ וִויא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט ה׳ יברך את עמו בשלום גָאט טוּט בֶּענְטְשִׁין זַיין פָאלְק מִיט שָׁלוֹם ׃

פרק ב רבי אומר רַבִּי זָאגְט איזו היא דרך ישרה וֶועלְכֶם אִיז דִיא רֶעכְט פַארְטִיגֶע וֶועג שיבור לו האדם וָואס דֶר מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ אוֹיס קְלַייבִּין ׃ כְּלוֹמַר נִיט עֶר מֵיינְט דָאס עֶס אִיז גִיגֶעבִּין צוּ דֶעם מֶענְטְשִׁין רְשׁוּת דָאס עֶר זָאל מִיט זַיין שֵׂכֶל אַיין רֶעכְט פַארְטִיג וֶועג אוֹיס קְלַייבִּין דֶען דִיא תּוֹרָה הָאט דָאךְ אוּנְז שוֹין גִיוִויזְן אַיין רֶעכְט פַארְטִיג וֶועג וִויא אַזוֹ דֶער מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ פִירְן נָאר עֶר מֵיינְט אַזוֹ דֶען אִין דִיא תרי״ג מִצְוֹת אִיז דָא צְוֵוייא טֵייל ׃ אַיין טֵייל אִיז דִיא מִצְוֹת וָואס דֶער מֶענְטְשׁ אִיז שׁוּלְדִיג צוּ טָאן צוּ גָאט דְהַיְינוּ תְּפִילִין מְזוּזָה לוּלָב סוּכָּה אונ נָאךְ אַזוֹ אַיין גְלַייכִין אונ דִיא אַנְדֶערֶע טֵייל אִיז וָואס עֶס קֶער זִיךְ אָן אַיין מֶענְטְשׁ מִיט דֶעם אַנְדֶערִין דְהַיְינוּ צְדָקָה אונ גְמִילוּת חֲסָדִים אונ בִּיקוּר חוֹלִים אונ הַכְנָסַת אוֹרְחִים אונ נָאךְ אַזוֹ אַיין גְלַייכִין נוּא וֶוערִין דִיא צְוֵוייא טֵייל אָן גִירוּפִין צְוֵוייא רֶעכְט פַארְטִיגֶע וֶועגִין אונ דְרוּיף זָאגְט דֶער תַּנָּא וֶוען אַיין

מענטש

שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹת ׳ וֶהֱוֵי מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ ׳ הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלשָׁה דְבָרִים וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵרָה ׳ דַּע מַה לְמַעְלָה מִמְּךָ עַיִן רוֹאָה וְאֹזֶן שׁוֹמַעַת וְכָל מַעֲשֶׂיךָ בַּסֵּפֶר נִכְתָּבִים : ב רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר

מעשה אבות

מענטש וויל אוים צו קלייבין אין איין טייל פון דיא רעכט פארטיגע וועגין פון מצות מער איי אין דער אנדערר אזו זאל ער זיך אויס קלייבין דעם וועג כל שהיא תפארת לעושה וואס עס איז שיין צו דיא וואס טוען עס ותפארת לו מן האדם אונ מענטשין וועלן אים אויך באשיינען דהיינו ער זאל אוים קלייבין מער אין דיא מצות וואס גאט האט גיבאטין אונ זייא קערין זיך אן צווישין איין מענטש מיט דעם אנדערין דהיינו צדקה אונ גמילות חסדים ווען איין מענטש טוט עס איז עס שיין פאר אים אונ דיא עניים וואס נעמען בייא אים דיא צדקה באשיינען אים אויך אונ דאס איז נאר גיזאגט גיווארין צו אזו איין מענטש וואס קומט אויש צוא קלייבין איינע פון דיא וועגין אבער ניט ער זאגט אן דאס מען זאל בעסער דעם וועג גיין אונ יענעם ניט דען איין מענטש גיהער צוא מקיים זיין אלע תרי״ג מצות פון דער תורה גלייך ניט ער זאל אויש קלייבין וועלכעש צוא טאן אונ וועלכע מצות ניט צו טאן ׳ רבי יוסף בן שושן שרייבט דאס דער תנא זאגט דעם מענטשין ער זאל מיט זיינע מדות אין אמיטיל וועג גיין דהיינו ווען ער איז אקמצן אזוא איז פאר אים זעלבשט גוט אבער פון קיין מענטשין האט ער ניט קיין לויב פון דעם ׳ אדער ווען ער איז איין פזרן אזוא איז דיא זאך פאר קערט פון מענטשין האט ער ליב אבער צוא אים זעלבשט איז עס ניט גוט דרום זאגט דער תנא דאס איין מענטש גיהער צוא גיין אין איין מיטיל וועג דאס עס זאל זיין פאר אים גוט אונ מענטשין זאלין אים לויבין דער מיט אונ אזוא אויך אין אנדערע מדות גיהער אמענטש צוא גיין אין מיטיל וועג ׳ אזוא וויא מיר גיפינען אין דעם ספר נשמת חכמים איין מעשה ׳ אין דער מדינה פאס איז גיוועזן איין מלך דאס ער איז זייער שיין גיוועזן אונ יעדר טאג האט ער גינומן אשפיגיל אונ האט גיקוקט אין אים זיין שיין גישטאלט אונ האט זיך גיפרייט מיט זיין שיינקייט אונ האט זיך גרוים גיהאלטן אונ אלע זיינע שרים זיינן בייא אים גאר ניט גירעכינט גיווארן אונ ווען זייא האבן אים גיזאגט אזעלכע זאכין וואס גיהער צו דר מלוכה האט ער זייא ניט גיהערט אונ האט זייא ניט גיענטפערט קיין ווארט דען זייא זיינן אלע בייא אים מבוזה גיוועזן אונ ער האט מיט קיין שום מענטש ניט גישמועסט וועגין דעם וואס ער האט זיך זייער גרוים גיהאלטין נאר עס איז גיוועזן איין חכם איין יהודי דאס מיט אים פלעגט דער מלך צוא ריידין אונ ער האט אים זייער ליב גיהאט גאר אן איין שיעור ווען דיא שרים האבין גיזעהען דאס דער מלך האט אים ליב אונ רעט מיט אים גאר זיין באדערפעניש אזוא האבין זיך צוא נויף גיזאמילט אלע שרים צו דעם חכם אונ האבין גיזאגט צו אים ווייל מיר זעהען דאס דוא האסט חן בייא דעם מלך נוא איז אויף דיר מוטל דאס דוא זאלסט דער ווייטערין דעם

מלך

יָפֶה תַלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מְשַׁכַּחַת עָוֹן וְכָל תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּהּ מְלָאכָה סוֹפָהּ בְּטֵלָה וְגוֹרֶרֶת עָוֹן וְכָל הָעוֹסְקִים עִם הַצִּבּוּר יִהְיוּ עוֹסְקִים עִמָּהֶם לְשֵׁם שָׁמַיִם שֶׁזְּכוּת אֲבוֹתָם מְסַיַּעְתָּם וְצִדְקָתָם עוֹמֶדֶת לָעַד וְאַתֶּם מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם שָׂכָר הַרְבֵּה כְּאִלּוּ עֲשִׂיתֶם :

מעשה אבות

מֶלֶךְ פֿון דער מִדָּה פֿון גַּאֲוָה דען עס איז ניט שוין דאס איין מֶלֶךְ זאל זיך פֿירן מיט דער שלעכטער מִדָּה דען עס איז דער מיט שאדין צו אים אונ צו זיין מְלוּכָה האט דער חָכָם גיזאגט צוא דיא איך וועל טאן אזוא וויא אייערע רייד אונ הַלְוַאי זאלין מיינע רייד עפּיס פּוֹעֵל זיין · עס איז גיקומען אויף מארגין איז דער חָכָם גנאנגען צום מֶלֶךְ אונ ווען דער מֶלֶךְ האט דער זעהען צום חָכָם אזוא האט ער גיפֿונען חֵן אין זיינע אויגין אונ האט גיזאגט צוא אים קום אריין דוא גיבענטשטער פֿון גאט אונ זיץ לעבין מיר דען דוא האסט גיפֿונען חֵן אין מיינע אויגין האט דער חָכָם גיזאגט אֲדוֹנִי קֶינִיג איך וועל פֿון דיר אקליינע זאך בעטין ווען דוא וועסט עס מיר טאן אזוא וועל איך וויסין דאס איך האב חֵן גיפֿונען אין דיינע אויגין האט דער מֶלֶךְ גיזאגט בעט דען איך וועל דיר בְּוַדַּאי טאן האט ער גיזאגט אֲדוֹנִי קֶינִיג איך בּאגער דאס איך זאל גיין מיט דיר זעלבסט אין פֿעלד האט דער מֶלֶךְ גיזאגט איך וועל טאן אזוא וויא דיינע רייד איז אויף גישטאנען דער מֶלֶךְ מיט דעם חָכָם אונ זיינען גיגאנגען צוא איין פֿעלד · אונ דער חָכָם האט אום מִיסְנֶע גיפֿירט דעם מֶלֶךְ אויף אזו איין ארט וואס עס איז דארט גיוועזען איין אפּ לויף פֿון איין בֵּית הַכִּסֵּא אונ אז זייא זיינען גיקומען צו דעם ארט האבין זייא גיטאן זייער האנט צום נאז דען זייא האבין ניט גיקענט ליידין דעם מִיאוּסְן רֵיחַ פֿון דארט אונ דער חָכָם האט איין שְׁפִּייא גיטאן אויף דעם טינופֿת וואס דארט איז גיוועזען האט דער מֶלֶךְ גיזאגט צו אים וואס האסטו דאס מיר גיטאן צו פֿירין מיך אויף אזו איין ארט האסטו דען ניט גיהאט קיין אנדער וועג האט דער חָכָם גיזאגט עס איז איין קורץ וועג צו קומען צום פֿעלד · אזו וויא זייא זיינען אוועק פֿון דעם ארט צוואנציג איילין האט דער חָכָם גימאכט גלייך אז איינער רופֿט אים אונ האט זיך אום גיקערט צו דעם ארט פֿון טינופֿת אונ האט גימאכט מיט דער האנט גלייך אז מען פֿרעגט אים עפּעס אונ ער ענטפֿערט אונ דער מֶלֶךְ האט גיהאלטין דעם חָכָם פֿאר איין שׁוֹטֶה דען ער האט גיזעהען דאס קיינער רעט מיט אים ניט אונ ער וויגקט אום זיסט · אז דער חָכָם האט זיך אום גיקערט צים מֶלֶךְ האט ער גיזאגט צו אים וועער האט דיך גירופֿין וואס דוא ביסט גיגאנגען צו אים אונ איר האט בנאנד גירעט האט דער חָכָם גיזאגט איך האב היינט גיהערט אזו איין לעכטערונג וואס איך האב נאך פֿון קיין מענטש ניט גיהערט האט דער מֶלֶךְ גיזאגט וועער האט עס אזו גיטאן צו ריידין אויף דיר שלעכטץ זאג מיר אונ איך וועל אים זיין קאפּ אפּ שניידין האט דער חָכָם גיזאגט אֲדוֹנִי קֶינִיג ניט קיין מענטש האט עס מיר גיטאן נאר דער טינופֿת וואש איך האב אויף אים גישפּייגין האט אויף מיר גיצארינט אונ האט מיך גירופֿין

ג הֱווּ זְהִירִין בָּרָשׁוּת*) שֶׁאֵין מְקָרְבִין לוֹ לְאָדָם אֶלָּא לְצֹרֶךְ עַצְמָן נִרְאִין כְּאוֹהֲבִין בִּשְׁעַת הֲנָאָתָן וְאֵין עוֹמְדִין לוֹ לְאָדָם בִּשְׁעַת דָּחְקוֹ׃ ד הוּא הָיָה אוֹמֵר עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ כִּרְצוֹנְךָ כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה רְצוֹנְךָ כִּרְצוֹנוֹ בַּטֵּל רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ כְּדֵי שֶׁיְּבַטֵּל רְצוֹן אֲחֵרִים מִפְּנֵי רְצוֹנֶךָ׃ ה הִלֵּל אוֹמֵר אַל תִּפְרוֹשׁ

מעשה אבות

אונ האט גיזאגט צוא מיר דוא בן אדם וואס דוא האלסט זיך גרויס קום צוא מיר אונ איך וועל דיך שטראפין דוא ווייסט דאך וואול מיין אן הויב וואס איך בין גיוועזן איין גוטער מאכל דאס איך בין אויף גיגאנגען אויף דעם טיש פון מלכים אונ איך בין גיוועזן פיל פרוכט אונ זיסע שפייז וואס ווער עס האט זייא גישמעקט האט זיין לייב דער קוויקט אונ אין דיין בויך בין איך אזו איין אום ריינקייט גיווארין אונ דוא זעלבסט האסט מיך פאר ביטין פון זיס צו ביטער נוא ווארום האסטו אויף מיר איצונד גישפייען דוא וואלסט דאך גיהערט אויף זיך זעלבסט צו שפייען דען אין דיינע גידערים בין איך פאר קערט גיווארין פון גוט צו שלעכט דוא גיהערסט דיך צו שעמען אונ ווארום זאלסטו ניט קענען דיין שאץ אונ וויא אזו מאכסט דוא דיך גרויס אויף מיר אונ אדרבה ווען דוא קוקסט אויף מיר וואלסט דוא גיהערט אריין צו גיין מיט איין צו בראכין הארץ. דיא אלע רייד האט מיר דער טינופת גיזאגט אונ ווען איך האב עס גיהערט אזו האט מיך איין ציטערנעש בגריפין אונ עס איז אין מיר קיין נשמה ניט גיבליבין דען איך ווייס דאך דאס דיא רייד זיינען אייטיל ווארט. ווען דער מלך האט דיא רייד גיהערט אזו איז אים זיין הארץ צוא גאנגען וויא וואסער אונ פון דער צייט אן האט ער אנגיפאנגען צו פירין זיך מיט שפלות אונ נידעריקייט גאר אן שיעור. אונ אז דיא הערין פון דעם מלך האבין גיזעהען זיין גרויס שפלות דאס כמעט ער איז ביי זיך גאר ניט גירעכינט גיוועזן האבין זייא גיזאגט אזו איין וועג איז אויך ניט רעכט צו איין מלך דען זיין פארכט גיהער צו גיווארפין זיין אויף לייט. זיינען דיא הערין ווידער גיגאנגען צום חכם אונ האבין גיזאגט צו אים מיר דאנקען דיר דרויף וואס דוא האסט צו בראכין דאס גרויסקייט פון דעם מלך אבער עס איז ניט רעכט דאס איין מלך זאל זיך מיט אזו איין נידעריקייט פירין דרום אזו וויא דוא האסט אים פאר ריכט אין דער מדה פון גאוה אזו גיהערסטו צו גיפינען איין מיטיל צו פאר ריכטין אים איצונד פון דער מדה פון שפלות האט דער חכם גיזאגט איך וועל אזו טאן. אויף מארגין איז דער חכם צום מלך גיגאנגען האט אים דער מלך צו גינומען מיט גרויס כבוד אונ דער חכם האט גיזאגט צו אים אדוני קיניג מיין לייב גילוסט צו גיין מיט דיר אין ווייין גארטין אריין זיינען זייא ביידע גיגאנגען אונ דער חכם האט אים ווידער גיפירט אויף דעם ארט וואס זייא זיינען דעמאלט גיגאנגען אונ זיינען צו דעם טינופת גיקומען אזו האט דער חכם ווידער גיטאן ווינקען אזו וויא פריער האט דער מלך גיזאגט צו אים וואס טוסטו איצונד האב איך דען ניט גיבראכין מיין מדה פון גאוה אזו האט דער חכם גיזאגט איצונד האט מיר דער טינופת אזו

*) פי' חברה העומדת מרשות עצמם נגד חק המדינה

מִן הַצִּבּוּר וְאַל תַּאֲמִין בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ וְאַל תָּדִין אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ וְאַל תֹּאמַר דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשַׁר לִשְׁמוֹעַ שֶׁסּוֹפוֹ לְהִשָּׁמַע וְאַל תֹּאמַר לִכְשֶׁאֶפָּנֶה אֶשְׁנֶה שֶׁמָּא לֹא תִפָּנֶה: ו הוּא הָיָה אוֹמֵר אֵין בּוּר יְרֵא חֵטְא וְלֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד וְלֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד וְלֹא הַקַּפְּדָן מְלַמֵּד

מעשה אבות

גִיזָאגְט דוּא בֶּן אָדָם וָואס דוּא בִּיסְט דֶער אוֹיס דֶער וֶוייל‍ְטֶער פוּן אַלֶע בַּשֶׁעפֶענִישׁ אוּנ דוּא הָאסְט קְלוּגְשַׁאפְט אוּנ פַאר שְׁטַאנְד צוּ פַאר שְׁטֵיין פוּן שְׁלֶעכְטְס צוּ גוּטְס אוּנ אוֹיךְ צוּ וִויסִין דָאס דִיא מִדָּה פוּן גַּאֲוָה אִיז זֵייעֶר מִיאוּס אָבֶּער עֶס אִיז נִיט שֵׁיין אוּנ נִיט רֶעכְט דָאס דוּא זָאלְסְט דִיךְ נִידֶערִיג הַאלְטִין בִּיז אִין אוּנְטֶערְשְׁטִין עֶק אוּנ חָאטְשֶׁע דֶער טִינוֹפֶת וָואס אִיז פוּן דַיינֶע גִידֶערִים אַרוֹיס הָאט דִיר דָאס נִידֶערִיקֵייט גִימַאכְט גִיהֶערְסְטוּ צוּ וִויסִין דָאס דוּרְךְ דֶעם טִינוֹפֶת וֶוערִין דִיא פֵּירוֹת בַּנַייעֶט דוּרְךְ דֶעם וָואס מֶען מִיסְטִיגְט דִיא פֶעלְדֶער דְרוּם גִיהֶערְסְטוּ צוּ גֵיין אִין אַיין מִיטֶעל וֶועג אוּנ פוּן דֶעם טָאג אָן הָאט דֶער מֶלֶךְ אַנְטְפַאנְגֶען צוּ גֵיין אִין אַיין רֶעכְט פַארְטִיג וֶועג אוּנ עֶר הָאט דֶעם חָכָם דְרוּם זֵייעֶר לִיבּ גִיקְרִיגְן אוּנ הָאט אִים דֶער הוֹיבִּין אִיבֶּער אַלֶע דַיינֶע הַארִין: וֶהֱוֵי זָהִיר בְּמִצְוָה קַלָּה כְּבַחֲמוּרָה אוּנ זָאלְסְט זַיין גִיוָוארִינְט אִין אַיין גְרִינְגֶע מִצְוָה צוּ טָאן גְלַייךְ וִויא אַיין הַארְבֶּע מִצְוָה· שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹת דֶען דוּא וֵוייסְט נִיט דָאס גִיצָאלְט פוּן דִיא מִצְוֹת · רש״י שְׁרַייבְּט עֶס אִיז אַיין מָשָׁל צוּ אַיין מֶלֶךְ דָאס עֶר הָאט גִיזָאגְט צוּ זַיינֶע קְנֶעכְט אִיךְ וֶועל אַייךְ אַזוֹ פִיל גִיצָאלְט גֶעבִּין אוּנ אִיר זָאלְט אַרַיין גֵיין אִין מַיין וַויין גָארְטִין אוּנ אִיר זָאלְט פַאר רִיכְטִין גָאר זַיין בַּאדֶערְפֶענִישׁ אוּנ אִין דֶעם וַויין גָארְטִין אִיז גִיוֶוען גוּטֶע בּוֹימֶער אוּנ שְׁלֶעכְטֶע אוּנ וֶוען דֶער מֶלֶךְ וָואלְט זֵייא זָאגִין דָאס יֶענֶער בּוֹים אִיז גוּט אוּנ יֶענֶער בּוֹים אִיז שְׁלֶעכְט אוּנ דְרוּם זָאלְט אִיר בֶּעסֶער פַאר רִיכְטִין דֶעם גוּטִין בּוֹים אַזוֹ וָואלְטִין אַלֶע זִיךְ גִינוּמֶען צוּ דִיא גוּטֶע בּוֹימֶער כְּדֵי צוּ מֶערִין זֵייעֶר גִיצָאלְט אוּנ דִיא שְׁלֶעכְטֶע בּוֹימֶער וָואלְטִין גִיבְּלִיבִּין אוּנ וָואלְטִין זֵייא נִיט פַאר רִיכְט דֶען זֵייעֶר גִיצָאלְט אִיז וֶוינְצִיג אַזוֹ אוֹיךְ גָאט בָּרוּךְ הוּא הָאט דְרוּם נִיט אַנְטְפְּלֶעקְט דֶעם שָׂכָר פוּן דִיא מִצְוֹת כְּדֵי דָאס אַיין מֶענְטְשׁ זָאל נִיט אוֹיס קְלַייבִּין צוּ טָאן דִיא מִצְוָה וָואס אִיר שָׂכָר אִיז פִיל אוּנ אַיוֶועק לָאזִין דִיא מִצְוָה וָואס אִיר שָׂכָר אִיז וֶוינְצִיג: וֶהֱוֵי מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ אוּנ דוּא זָאלְסְט רֶעכֶענֶען דֶעם שָׁאדִין וָואס דוּא הָאסְט דוּרְךְ דֶעם וָואס דוּא טוּסְט דִיא מִצְוָה אַנְטְקֶעגִין דֶעם שָׂכָר פוּן דֶער מִצְוָה וָואס אִיז זֵייעֶר פִיל: וּשְׂכַר עֲבֵירָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ אוּנ דִיא הֲנָאָה וָואס דוּא הָאסְט פוּן דֶער עֲבֵירָה וָואס דוּא טוּסְט זָאלְסְטוּ בַּארֶעכֶענֶען אַנְטְקֶעגִין דֶעם גְרוֹיסִין שָׁאדִין וָואס דוּא וֶועסְט הָאבִּין דוּרְךְ דֶער עֲבֵירָה · הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים דוּא זָאלְסְט תָּמִיד טְרַאכְטִין אוֹיף דִיא דְרַייא זַאכִין וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵירָה וֶועסְטוּ נִיט קוּמֶען צוּ טָאן אַיין עֲבֵירָה · וָואס זַיינֶען דִיא דְרַייא זַאכִין דַּע מַה לְמַעְלָה מִמְּךָ דוּא זָאלְסְט וִויסִין וָואס אִיבֶּער דִיר טוּט זִיךְ אוֹיבִּין · אָדֶער אַזוֹ אִיז דֶער פְּשַׁט חָאטְשֶׁע גָאט אִיז דָאךְ אוֹיפִין הִימְל אוּנ דוּא בִּיסְט אוֹיף דֶער עֶרְד אוּנ בִּיסְט

וְלֹא כָל הַמַּרְבֶּה בִסְחוֹרָה מַחְכִּים וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים הִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ: ז אַף הוּא רָאָה גֻלְגֹּלֶת אַחַת שֶׁצָּפָה עַל פְּנֵי הַמָּיִם אָמַר לָהּ עַל דְּאַטֵּפְתְּ אַטְפוּךְ וְסוֹף מְטַיְּפַיִךְ יְטוּפוּן: ח הוּא הָיָה אוֹמֵר מַרְבֶּה בָשָׂר

מעשה אבות

בַּהַאלְטִין בְּחַדְרֵי חֲדָרִים אויף איין פִינְצְטֶער אָרְט זָאלְסְטוּ נִיט זָאגִין וֶוער וֶועט מִיךְ זֶעהֶען אונ וֶוער וֶועט מִיךְ ווִיסִין וֶוען אִיךְ וֶועל דָא איין עֲבֵירָה טָאן זָאלְסְטוּ אַזוֹ נִיט זָאגִין נָאר דע מה למעלה ממך דוא זָאלְסְט ווִיסִין וֶוער עֶס אִיז פון אויבִין אויף דִיר דֶען גָאט זֶעהְט אויף יֶעדֶער אָרְט אונ עֶר שְׁטֵייט הֶעכֶער פון דִיר אִיבֶּער דַיין קָאפּ עין רואה איין אויג קוּקְט אויף דִיר וָואס דוא טוּסְט ואוזן שומעת אונ איין אויעֶר הֶערְט וָואס דוא רֶעטְסְט וכל מעשיך בספר נכתבים אונ אַלֶע דַיינֶע מַעֲשִׂים וָואס דוא טוּסְט וֶוערִין אִין איין בּוּךְ פַאר שְׁרִיבִּין כְּלוֹמַר עֶס וֶוערְט קַיין שום זַאךְ נִיט פַאר גֶעסִין אויבִּין · רַבִּי יִצְחָק קארו שְׁרַייבְּט דֶען איין מֶענְטְשׁ טְרַאכְט זִיךְ אִיךְ גִיהֶער נִיט צוּ תְּשׁוּבָה טָאן דֶען אִיךְ הָאבּ גָאר נִיט גִיזִינְדִיגְט וָוארוּם דֶער שְׁטֵיינֶער אִיז פון איין מֶענְטְשׁ דָאס עֶר פַאר גֶעסְט דְרוּם זָאגְט דֶער תַּנָּא וכל מעשיך אַלֶע דַיינֶע מַעֲשִׂים וָואס דוא טוּסְט בספר נכתבים זָאלִין אִין איין בּוּךְ פַאר שְׁרִיבִּין וֶוערִין אַזוֹ וֶועסְטוּ שׁוֹין נִיט פַאר גֶעסִין צוּ תְּשׁוּבָה טָאן:

רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר רַבָּן גַמְלִיאֵל דֶער זוּן פון רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא זָאגְט יפה עֶס אִיז רֶעכְט תלמוד תורה צוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה עם דרך ארץ מִיט דָאבּ פִירוּנְג מִיט דֶער וֶועלְט מֵיינְט מֶען עֶר זָאל זִיךְ נֶעמֶען איין קְלֵיינֶע צַייט צוּ טָאן איין מְלָאכָה אָדֶער מַשָּׂא וּמַתָּן עֶר זָאל זִיךְ מְפַרְנֵס זַיין · שיגיעת שניהם דֶען דָאס מִידִיקַייט פון זֵייא בֵּיידֶע לֶערְנֶען תּוֹרָה אונ מְלָאכָה אָדֶער מַשָּׂא וּמַתָּן משכחת עון מַאכְט פַאר גֶעסִין צוּ זִינְדִיגִן מֶען הָאט נִיט אִין זִין צוּ זִינְדִיגִין וכל תורה שאין עמה מלאכה אונ דֶער וָואס לֶערְנְט תּוֹרָה אונ טוּט נִיט קַיין מְלָאכָה אויךְ דֶער בַּייא סופה בטלה אִיז דֶער סוֹף דָאס עֶר וֶועט מוּזִין אויף הֶערִין צוּ לֶערְנֶען דֶען עֶר וֶועט נִיט הָאבִּין צוּ עֶסִין וכל העוסקים עם הצבור אונ אַלֶע וָואס זַיינֶען עוֹסֵק פון רַבִּים וֶועגִין יהיו עוסקים עמהם לשם שמים זָאלִין זִיךְ מִידִין פון גָאטְס וֶועגִין נִיט פון זֵייעֶר כָּבוֹד וֶועגִין · רַבִּי שְׁלֹמֹה לֵוִי שְׁרַייבְּט דָאס אַזוֹ אִיז דֶער פְּשָׁט פון דֶער מִשְׁנָה דֶען עֶס אִיז פַאר הַאנְדִין לוֹמְדִים וָואס זֵייא קֶערִין זִיךְ גָאר נִיט אָן מִיט דִיא לַייט פון דֶער וֶועלְט דְרוּם זָאגְט דֶער תַּנָּא יפה עֶס אִיז רֶעכְט תלמוד תורה צוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה עם דרך ארץ אונ מֶען זָאל זַיין איין עָנָיו אונ מֶען זָאל זִיךְ אָן קֶערִין מִיט לַייטִין שיגיעת שניהם דֶען דָאס מִידִיקַייט פון זֵייא בֵּיידֶע כְּלוֹמַר וֶוען דֶער לַמְדָן קֶער זִיךְ אָן מִיט לַייטִין אויךְ משכחת עון אַזוֹ מַאכְט עֶס פַאר גֶעסִין זִינְד פון דֶער וֶועלְט וָוארוּם דֶער לַמְדָן שְׁטְרָאפְט צוּ דִיא לַייט אונ זַיינֶע רֵייד וֶוערִין גִיהֶערְט דוּרְךְ דֶעם וָואס עֶר שְׁמוּעֶסְט מִיט זֵייא אָבֶּער ווֶוען דֶער לַמְדָן טוּט אַזוֹ נִיט אַזוֹ אִיז דֶער סוֹף דָאס עֶר מַאכְט דִיא לַייט זִינְדִיגִין ווַייל עֶר שְׁטְרָאפְט זֵייא נִיט וכל העוסקים וכו׳ אונ אויךְ עֶר זָאל עֶס נִיט טָאן וֶועגִין מֶען זָאל זָאגִין

דאס

מַרְבֶּה רִמָּה מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְאָגָה מַרְבֶּה נָשִׁים מַרְבֶּה כְשָׁפִים מַרְבֶּה שְׁפָחוֹת מַרְבֶּה זִמָּה מַרְבֶּה עֲבָדִים מַרְבֶּה גָזֵל מַרְבֶּה תוֹרָה מַרְבֶּה חַיִּים מַרְבֶּה יְשִׁיבָה מַרְבֶּה חָכְמָה מַרְבֶּה עֵצָה מַרְבֶּה תְבוּנָה מַרְבֶּה

מעשה אבות

דאס ער איז אפרומער נאר ער זאל זייא שטראפין פון גאטס וועגין · שזכות אבותם מסייעתם דער זכות אבות פון רבים העלפט אייך דאס איר זאלט אוים פירין וואס זייא דארפין אבער ניט איר זאלט דער מיט גאוה האבין וצדקתם עומדת לעד אונ דאס גירעכטיקייט פון דיא אבות שטייט אויף אייביג ואתם אונ איר דיא מתעסקים מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם זאגט גאט איך וועל אייך אויף ברייגגען איין שכר גלייך וויא איר האט אליין גיפועלט : הוו זהירין ברשות איר זאלט זיין גיווארינט אין דיא זאכן וואס עס איז גיגעבין צום מענטשינם רשות ער זאל עס טאן כלומר עס איז ניט גינוג צום מענטשין דאס ער זאל נאר האלטין וואס עס שטייט אין דער תורה נאר אפילו אין אזעלכע זאכין וואס דיא תורה האט רשות גיגעבין צום מענטשין ער זאל עס מעגין טאן גיהער דער מענטש גיווארינט זיין דאס ער זאל ניט איבעריג הנאה האבן פון דער וועלט דהיינו ער זאל ניט איבעריג עסין אדער נאך אזו איין גלייכין שאין מקרבין לו לאדם דען דיא אלע זאכין אונ דיא תענוגים פון דער וועלט זיינען ניט מקרב דעם מענטשין דאס עס זאל אים פון דעם עפעס ארויס קומען אלא לצורך עצמן נאר פון זייערט וועגין זעלבסט כלומר דער מענטש זאל נאך זייא גיין נראין כאוהבין בשעת הנאתן בשעת דער מענטש האט הנאה פון דיא תענוגים ווערין זייא גיזעהען גלייך אזו וויא ליב האבער ואין עומדין לו לאדם בשעת דחקו אונ שטייען אבער ניט דעם מענטשין בייא זיין נויט : הוא היה אומר ער איז גיוואונט גיוועזן צו זאגין עשה רצונו כרצונך טוא גאטס ווילין אזו וויא דיין ווילין מיינט מען, דוא זאלסט געלט אוים געבין אויף גאטס זאכן גלייך אז דוא האסט דאס געלט גיגעבין אויף דייגע זאכן כדי שיעשה רצונך כרצונו כדי גאט זאל טאן דיין ווילין אזו וויא זיין ווילין כלומר ער זאל דיר פיל געלט געבין אדער אזו איז דער פשט עשה רצונו טוא גאטס ווילין כרצונך בשעת דוא טוסט דיין ווילין כלומר אפילו ווען דוא טוסט דייגע באדערפענעש דהיינו עסין אונ טרינקען אדער נאך אזו איין גלייכין זאלסטו עס ניט טאן פון דיין הנאה וועגין נאר פון גאטס וועגין דוא זאלסט עסין כדי דוא זאלסט כח האבין צו דינען גאט ב"ה אונ צו לערנען תורה כדי שיעשה רצונך כרצונו כדי גאט זאל האלטין דאס וואס דוא טוסט דיין ווילין וואס דוא עסט גלייך אז דוא טוסט זיין ווילין אונ ער וועט דיר דאס פאר איין מצוה רעכענען בטל רצונך מפני רצונו זייא מבטל דיין ווילין וועגין גאטס ווילין כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונו כדי השי"ת זאל מבטל זיין דעם רצון פון אנדערע וועגין דיין ווילין כלומר ווען עס וועט זיין גיווים פאר גאט דאס דוא טוסט נאר פון גאטס וועגין אבער ווען ניט פון גאטס וועגין וואלסטו עס ניט גיטאן אזו וועט גאט מבטל זיין רצון פאר דיין רצון דאס הייסט ווען הקדוש ברוך הוא איז גוזר איין

גזירה

צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם קָנָה שֵׁם טוֹב קָנָה לְעַצְמוֹ קָנָה לוֹ דִבְרֵי תוֹרָה קָנָה לוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: ט רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי קִבֵּל מֵהִלֵּל וּמִשַּׁמַּאי הוּא הָיָה אוֹמֵר אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה אַל תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ כִּי לְכָךְ

מעשה אבות

גזירה איז ער זיא מבטל וועגין דעם רצון פון איין צדיק · אזו וויא מיר גיפינען איין מעשה בייא רבי שמעון בן יוחאי דאס ער איז אמאל ארויס גיגאנגען האט ער גיזעהען איין גרויס פינצטערנעש אויף דער וועלט האט ער גיזאגט צו זיין רבי אלעזר קום וועלין מיר זעהען וואס גאט וויל טאן אויף דער וועלט זיינען זייא גיגאנגען און האבין באגעגינט איין מלאך און דרייסיג פלאם פייער זיינען ארויס גיגאנגען פון זיין מויל האט רבי שמעון גיזאגט צוא אים וואס ווילסטו טאן האט דער מלאך גיזאגט איך וויל דיא וועלט חרוב מאכין דען עס איז ניט פאר האנדין קיין דרייסיג צדיקים אין דעם דור האט רבי שמעון גיזאגט צוא אים איך בעט דיך דאס דוא זאלסט גיין פאר גאט ברוך הוא און זאלסט אים זאגין דאס בר יוחאי איז דא אויף דער וועלט איז דער מלאך גיגאנגען און האט גיזאגט צו גאט ברוך הוא עס איז אנטפלעקט פאר דיר וואס רבי שמעון בר יוחאי האט גיזאגט · האט גאט גיזאגט גייא און מאך חרוב דיא וועלט און הער ניט צוא בר יוחאי אז ער איז גיקומען האט רבי שמעון דער זעהען דעם מלאך דאס ער גיזאגט צום מלאך ווען דוא וועסט ניט אוועק גיין וועל איך אויף דיר גוזר זיין דאס דוא זאלסט שוין מער ניט אויף גיין אויף דעם הימל און זאלסט דא בלייבין און גייא זאג פאר גאט ברוך הוא ווען עס איז ניט פאר האנדין קיין דרייסיג צדיקים לאז דיא וועלט בלייבין וועגין צוואנציג צדיקים אדער וועגין צעהען אדער וועגין צווייא דאס איז איך מיט מיין זון אדער וועגין איינעם דאס איז איך · אין דער צייט האט איין בת קול פון דעם הימל גישריען וואול איז דיין טייל רבי שמעון׳ דען גאט איז גוזר איין גזירה און דוא ביסט זיא מבטל און אויף דיר זאגט דער פסוק רצון יראיו יעשה דעם ווילין פון דיא וואס פארכטין זיך פאר אים טוט ער טאן:

הלל אומר הלל זאגט אל תפרוש מן הצבור דוא זאלסט זיך ניט אפ שיידין פון דעם עולם ווען עס איז זייא ח״ו שלעכט זאל בייא דיר אין הארצין זיין איין צער גלייך וויא דיר אליין איז שלעכט ואל תאמין בעצמך און זאלסט ניט גלויבין אין זיך זעלבסט און אין דיין גיזונד עד יום מותך ביז דעם טאג פון דיין טויט כלומר דוא גיהערסט זיך ניט פאר זיכערין דרויף וואס דוא ביסט איצונד גיזונד דען עס קען זיין דאס מארגין וועסטו שטארבין דרום גיהערסטו אלע צייט תשובה טאן: ואל תדין את חברך דוא זאלסט ניט דן זיין דיין חבר דאס ער איז ערגער פון דיר ווען ער טוט עפעס ניט רעכט עד שתגיע למקומו ביז ווען דוא ביסט אליין אויך גיקומען אויף דיין חברס ארט און ביסט באשטאנען דרויף ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמוע זאלסט ניט זאגין קיין זאך מיט אזו איין לשון וואס מען קען עס גיך ניט פאר שטיין און וועסט זיך טראכטין

נוֹצָרְתָּ: י חֲמִשָּׁה תַלְמִידִים הָיוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְאֵלּוּ הֵן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ: יא הוּא הָיָה מוֹנֶה שִׁבְחָם (רַבִּי) אֱלִיעֶזֶר

מעשה אבות

שסגפו להשמע דאס ווען יענער וועט דרינען קלערין וועט ער עס פאר שטיין · דען דורך דעם קען זיין דאס איינער וועט אין דיינע רייד אטעות האבין ואל תאמר לכשאפנה אשנה אונ זאלסט ניט זאגין ווען איך וועל צייט האבין וועל איך לערנען שמא לא תפנה טאמער וועסטו קיין צייט ניט האבין: הוא היה אומר ער איז גיוואונט גיוועזן צו זאגין · אין בור ירא חטא איין ליידיגער מענטש וואס ווייסט גאר ניט קיין שום גוטע מדה אונ איז ווייט פון לייט דער קאן ניט מורא האבין פאר איין עבירה ולא עם הארץ חסיד אונ איין עם הארץ דאס הייסט ער קען ניט לערנען קען ניט זיין קיין פרומער וואראום ער ווייס ניט וואס איז לפנים משורת הדין ולא הבישן למד אונ דער וואס שעמט זיך צו פרעגין זיין רבי ווען ער ווייס ניט קען ער ניט לערנען ולא הקפדן מלמד אונ דער רבי וואס עס פאר דריסט אים ווען דער תלמיד פרעגט אים עפעס דער קען ניט אויס לערנען דיא תלמידים ובמקום שאין אנשים אונ אויף דעם ארט וואס עס איז ניט פאר האנדין קיין מענטשין השתדל להיות איש פלייס דיך צו זיין איין מענטש כלומר ווען דוא ביסט אויף אזו איין פאר בארגין ארט דאס קיין מענטש איז דארט ניט דא זאלסטו ניט זאגין איך וועל איין עבירה טאן דען ווער וועט מיך זעהען נאר דוא זאלסט דיך דארטין אויך פלייסין צו זיין אין דער מדרגה פון איש דאס הייסט איין צדיק · אדער אזו איז דער פשט ווען דוא וועסט זיין אין אזו איין ארט וואס עס איז ניט פאר האנדין קיין צדיקים אונ עס קען זיין דאס ווען דוא וועסט גאטס תורה האלטין וועלין זייא שפעטין אן דיר זאלסטו זיך וועגין דער בושה וואס דיא מענטשין וועלין דיך פאר שעמען ניט פאר מיידין פון צוא זיין איין צדיק אונ איין פרומער נאר דוא זאלסט דיך פלייסין צו זיין פרום דען עס איז ניט פאר האנדין קיין גרעסערע בושה וואס דער מענטש האט אויף יענער וועלט פון דיא עבירות וואס ער טוט ווייא איז אויף דער בושה אונ ווייא איז אויף דער שאנד: אף הוא ראה אויך האט הלל גיזעהען גולגולת אחת איין קאפ פון איין מענטשין שצפה על פני המים וואס זיא האט גישוואומען אויף דעם וואסער אמר לה האט ער גיזאגט צום קאפ על דאטפת פאר דעם וואס דוא האסט גימאכט דער טרינקען אנדערע לייט אטפוך האט השי"ת גיהייסין מען זאל דיך דער טרינקען וסוף מטיפיך אונ דער סוף וועט זיין פון דיא וואס האבין דיך דער טרונקען יטופון דאס זייא וועלין אויך דער טרונקען ווערין דען גאט באצאלט איטליכין זיין עונש מדה כנגד מדה: הוא היה אומר אויך איז הלל גיוואונט גיוועזן צו זאגין מרבה בשר דער מענטש וואס עסט פיל ער זאל האבין פיל פלייש אונ פעטקייט מרבה רמה מערט ער זיך ווערים דען עס ווערט פון זיין פלייש פיל ווערים אין קבר מרבה נכסים דער וואס מערט זיך פיל גיטער מרבה דאגה

בֶּן הוֹרְקְנוֹס בּוֹר סוּד שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד טִפָּה (רַבִּי) יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא אַשְׁרֵי יוֹלַדְתּוֹ (רַבִּי) יוֹסֵי הַכֹּהֵן חָסִיד (רַבִּי) שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל יְרֵא חֵטְא (רַבִּי) אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר: יב הוּא הָיָה אוֹמֵר אִם יִהְיוּ כָּל חַכְמֵי

מעשי אבות

מערט ער זיך זארג · דען ער זארגט דרויף דאס ער זאל ניט שאדין האבין אונ דאס געלט זאל בייא אים ליידיג ניט ליגין אן פאר דינסט אונ זוכט נאך צו פארין פון שטאט צו שטאט צו פאר דינען נאך מער אונ ווען ער זעהט איין מין סחורה וואס איז טייער גיווארין זארגט ער ווארום האט ער ניט גיקויפט פון איר אונ דעסט גלייכין ווען ער האט סחורה אונ זיא איז וואלוויל גיווארין אונ נאך אזו איין גלייכין מרבה נשים ווער עס מערט צו נעמען פיל ווייבער מרבה כשפים מערט ער כישוף איטליכע וויל טאן כישוף דאס זיא זאל חשוב זיין ביים מאן מרבה שפחות ווער עס מערט דינסטין נקבות מרבה זמה מערט ער בייא זיך אין הויז זנות מרבה עבדים דער וואס מערט קנעכט מרבה גזל מערט ער גזילה · ביז אהער איז גישטאנען דיא זאכין וואס מערונג פון זייא איז שלעכט אונ איצונד זאגט דער תנא דיא זאכין וואס פיל איז גוט · מרבה תורה ווער עס מערט צו לערנען אין דער תורה מרבה חיים דער מערט איביג לעבין · מרבה ישיבה ווער עס מערט זיצונג פון תלמידי חכמים מרבה חכמה דער מערט חכמה מחכמת דער תורה מרבה עצה דער וואס מערט איין עצה געבין צו יעדער מענטש אונ ער קלערט פיל ענינים מרבה תבונה מערט ער מיט דעם פאר שטאנדיקייט מרבה צדקה ווער עס מערט צדקה געבין מרבה שלום מערט ער שלום אויף דער וועלט אונ דער עני איז זיך ניט מתרעם אויף השי״ת · אזו וויא עס האט זיך איין מעשה גיטראפין בימי האר״י ז״ל דאס ער האט אמאל גיזאגט צו זיינע תלמידים איר זאלט וויסין דאס איך הער אז מען רופט אוים אין הימל עס זאל קומען איין הייששעריק אין דעם גבול פון צפת תוב״ב אונ ער זאל אויף עסין אלע גארטין ווארג אונ אלע פרוכט פון בוים אונ עס זאל ניט איבער בלייבין גאר קיין שפייז אין גאנץ ארץ ישראל אונ דאס איז איבער איין עני איין תלמיד חכם רבי משה דאס ער זיצט אונ איז מתרעם אויף גאט אונ גאט וויל שוין מער ניט ליידין אונ איין האלטין זיך ניט צו שטראפין זיינע שלעכטע שכנים וואס זייא גיבין קיין השגחה ניט אויף אים צו געבין אים זיין שפייז דרום איז דיא גזירה אזו שטארק נוא מיינע קינדער למען השם נעמט צו נויף צווישין אייך עפעס געלט אונ שיקט צו אים דען טאמער וועט גאט זיך אום קערין פון זיין גרים צארין אונ וועט זיך בדיינקען אויף דעם שלעכטס וואס ער האט גירעט צו טאן · וויא דער האר״י האט עס זייא גיזאגט האבין זייא צו נויף גינומען צווישין זיך פינף אונ צוואנציג גילדין אונ ער האט זייא גישיקט צו דעם רבי משה מיט הרב רבי יוסף הכהן אונ רבי יוסף איז גילאפין גיך צו דעם עני רבי משה האט ער אים גיטראפין דאס ער וויינט נאך האט רבי יוסף גיזאגט צו אים וויין ניט אונ ווארום וויינסטו האט דער עני רבי משה גיזאגט צו אים ווארום זאל איך

יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן הֻרְקְנוֹס בְּכַף שְׁנִיָּה מַכְרִיעַ אֶת כֻּלָּם: אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ אִם יִהְיוּ כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן הֻרְקְנוֹס אַף עִמָּהֶם וְאֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ בְּכַף שְׁנִיָּה מַכְרִיעַ אֶת כֻּלָּם:

מעשה אבות

ניט וויינען אויף מיין שלים מזל דען ניט גינוג וואס איך בין איין עני זיינען מיר נאך היינט צוא בראכין גיווארין די ערדינע קריג וואס איך פלעג מיט זייא וואשער טראגין צוא די שכנים פון דער גאס אונ איך האב ניט פאר עפים צוא קויפין אנדערע דרום ויין איך וואָרום פאר וואס בין איך אין אזוא איין איינגשאפט בין איך דען מער רשע פון אלע מענטשין אזו האט רבי יוסף זיך זייער גיוואונדערט דען ער האט גיזעהן אז עס איז וויא דער האר"י ז"ל האט גזאגט האט רבי יוסף דערנאך גגעבין דאס געלט צוא דעם עני אונ האט אים אן גיזאגט דאס פון היינט אן זאל ער זיך ניט מתרעם זיין אויף גאט ב"ה דען דורך דעם וואס ער האט גיוויינט וואלט גיוועזן נחתמת גיווארין איין גזר דין אויף די יודין האט רבי משה אויף זיך גינומען דאס ער זאל שוין מער ניט טאן אזו אונ איז גיפאלין צוא דער ערד אונ האט גאט גיבעטין דאס ער זאל זייא מוחל זיין אונ זאל זיך באדיינקען אויף דעם שלעכטין וואס ער האט גירעט צוא טאן. נאך דעם איז רבי יוסף הכהן צוריק גיגאנגען אונ האט דער ציילט צו די חברים גאר די מעשה האבין זייא זיך זייער גיוואונדערט. נאך דעם האט דער האר"י ז"ל גיזאגט צו זיינע חברים גיבענטשט זאלט איר זיין דען איבער אייך איז די גזירה בטל גיווארין. אונ האבין זיך ווידער גיזעצט לערנען אזו וויא זייא האבין גילערנט האבין זייא אויף גיהויבין זייערע אויגין האבין זייא גיזעהען דאס עס קומט אן אגרויסער היישעריק האבין זייא זיך זייער גיפארכט האט דער האר"י ז"ל גיזאגט צו זייא פארכט אייך ניט דען גאט האט שוין מוחל גיוועזן די זינד פאר דעם עני אונ די גזירה איז שוין בטל אונ אזו איז גיוועזן עס איז גיקומען איין ווינט אונ האט פאר טראגין דעם היישעריק אין ים אריין אונ עס איז ניט גיבליבין איינער פון זייא אונ פון דערנאך אן האבין די לייט פון צפת תובב"ב השגחה גיגעבין אויף דעם עני רבי משה אונ מען האט אים גיגעבין זיין פרנסה ברווח. קנה שם טוב ווער עס איז קונה אגוטין שם אויף דער וועלט קנה לעצמו האט ער נאר זיך אליין קונה גיוועזן אגוטין שם קנה לו דברי תורה אבער ווען דער מענטש קויפט זיך די תורה דהיינו ער לערנט פון תורה קנה לו חיי העולם הבא קויפט ער זיך אייביג לעבין בעולם הבא:

רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ושמאי רבן יוחנן בן זכאי האט מקבל גיוועזן די תורה פון הלל ושמאי הוא היה אומר ער איז גיוואונט גיוועזן צו זאגין אם למדת תורה הרבה ווען דוא האסט אפילו גילערנט פיל תורה אל תחזיק טובה לעצמך זאלסטו דיר עס ניט האלטין פאר אגוטסקייט. כי לכך נוצרת דען פון דעסט וועגין איז גאר די וועלט באשאפין גיווארין דען בשעת גאט האט די וועלט בשאפין האט ער מיט איר איין תנאי אויס גינומען אויב די ישראל וועלין מקבל זיין די תורה איז גוט אונ אויב

יג אָמַר לָהֶם צְאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹ הִיא דֶרֶךְ טוֹבָה שֶׁיִּדְבַּק בָּהּ הָאָדָם · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר עַיִן טוֹבָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר חָבֵר טוֹב רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שָׁכֵן טוֹב רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר לֵב טוֹב :

מעשה אבות

נִיט וֶועל אִיךְ דִיךְ אוּם קֶערִין צוּ תּוֹהוּ וָבוֹהוּ · דְרוּם אִיז דָאךְ אַחִיוּב צוּ לֶערְנֶען · נִיט דֶער מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ דָאס הַאלְטִין פַאר אַגוּטְסְקַייט וֶוען עֶר לֶערִינְט פִיל · נָאךְ אַיין פְּשַׁט אִיז · דֶען עֶס אִיז גִיוִוים דָאס דִיא חֲסָדִים וָואס גָאט בָּרוּךְ הוּא טוּט מִיט דֶעם מֶענְטְשִׁין אַלֶע צַייט אוּנ אַלֶע רֶגַע אִיז גָאר אָן שִׁיעוּר אוּנ דֶער עֶרְשְׁטֶער חֶסֶד אִיז וָואס עֶר הָאט בַּאשַׁאפִין דֶעם מֶענְטְשִׁין מִיט חָכְמָה אוּנ צִיהְט אִים אוֹיס פוּן זַיין מוּטֶערְס בּוֹיךְ פוּן פִינְסְטֶערְנֶעס צוּ לִיכְטִיקַייט · דְרוּם זָאגְט דֶער תַּנָּא וֶוען דוּא הָאסְט אֲפִילוּ פִיל תּוֹרָה גִילֶערִינְט זָאלְסְטוּ זִיךְ נִיט הַאלְטִין פַאר אַיין גוּטְשְׁקַייט אוּנ מִיט אַלְץ וָואס דוּא הָאסְט גִילֶערִינְט הַלְוַאי זָאלְסְטוּ דֶער מִיט בַּאצָאלִין צוּא גָאט בָּרוּךְ הוּא פַאר דֶעם עֶרְסְטִין חֶסֶד וָואס עֶר הָאט מִיט דִיר גִיטָאן צוּ בַּאשַׁאפִין דִיךְ · אוּנ דוּא בִּיסְט נָאךְ שׁוּלְדִיג צוּ בַּאצָאלִין אִים פַאר דִיא אִיבֶּערִיגֶע חֲסָדִים וָואס עֶר טוּט מִיט דִיר יֶעדֶער צַייט · אָדֶער אַזוֹ אִיז דֶער פְּשַׁט · וֶוען דוּא הָאסְט פִיל תּוֹרָה גִילֶערִינְט · זָאלְסְטוּ נִיט הַאלְטִין דִיא תּוֹרָה צוּ זִיךְ זֶעלְבְּסְט אוּנ נִיט לֶערְנֶען זִיא צוּ קֵיינֶעם כי לכך נוצרת דֶען דֶרוֹיף בִּיסְטוּ בַּאשַׁאפִין גִיוָוארִין צוּ מַאכִין לֶערְנֶען דַיין חָבֵר : חמשה תלמידים פִינְף עֶלְטְסְטֶע תַּלְמִידִים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי אִיז גִיוֶוען צוּ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי ואלו הן אוּנ דָאס אִיז זֵייעֶרֶע נֶעמֶען · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס · רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה · רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן · רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל · רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ : הוא היה מונה שבחן עֶר פְלֶעגְט צוּ רֶעכֶענֶען דֶעם שֶׁבַח פוּן דִיא פִינְף תַּלְמִידִים · אוּנ דְרוּם זָאגְט עֶר · עֶר פְלֶעגְט צוּ רֶעכֶענֶען זֵייעֶר שֶׁבַח · צוּ וַוייזִין דָאס זֵייא זַיינֶען נִיט גִיוֶוען וִויא אַנְדֶערֶע מֶענְטְשִׁין דָאס אַמָאל אִיז דִיא טֶבַע פוּן אַמֶענְטְשׁ עֶר זָאל זִיךְ גְרוֹיס הַאלְטִין אוּנ לוֹיבִּין זִיךְ פַאר לַייטִין · אָבֶער דִיא תַּלְמִידִים מַחְמַת זֵייעֶר גְרוֹיס פְרוּמְקַייט הָאט קֵיינֶער גָאר נִיט גִיוואוּסְט זֵייעֶר גְרוֹיסְקַייט נָאר דוּרְךְ דֶעם וָואס זֵייעֶר רַבִּי הָאט גִירֶעכִינְט זֵייעֶר שֶׁבַח · אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס בור סוד · עֶר אִיז גְלַייךְ וִויא אַיין גְרוּבּ וָואס אִיז אוֹיס גִיקַאלְכְט גוּט · שאינו מאבד טפה דִיא גְרוּבּ פַאר לִירְט נִיט אַטְרָאפִּין פוּן דֶער מַשְׁקֶה וָואס מֶען גִיסְט אִין גְרוּבּ אַרַיין אַזוֹ אוֹיךְ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס פַאר גֶעסְט נִיט אַיין וָוארְט פוּן וָואס עֶר הָאט גִילֶערִינְט · יהושע בן חנניה אשרי יולדתו וואוֹל אִיז צוּ זַיין גִיוִוינֶערִין דָאס אִיז זַיין מוּטֶער וָוארוּם זַיין מוּטֶער הָאט אִים גוֹרֵם גִיוֶוען דָאס עֶר זָאל אַיין חָכָם זַיין אוּנ דִיא צַייט וָואס זִיא אִיז מְעוּבֶּרֶת גִיוֶוען מִיט רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פְלֶעגְט זִיא גַיין אִין אַלֶע בָּתֵּי מִדְרָשִׁים אוּנ פְלֶעגְט צוּ בֶּעטִין דִיא רַבָּנִים זֵייא זָאלִין מִתְפַּלֵּל זַיין אַז אִיר קִינְד וָואס זִיא וֶועט הָאבִּין זָאל זַיין אַיין צַדִּיק אוּנ אַתַּלְמִיד חָכָם יוסי הכהן חסיד עֶר טוּט לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין שמעון בן נתנאל ירא חטא עֶר הָאט גִיהַאט מוֹרָא פַאר אַיין עֲבֵירָה · רַבִּי יְהוּדָה לִירְמָא שְׁרַייבְּט דָאס אִיז דֶער חִילּוּק פוּן רַבִּי יוֹסֵי צוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל · דֶען רַבִּי יוֹסֵי

איז

אָמַר לָהֶם רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם שֶׁבִּכְלַל דְּבָרָיו דִּבְרֵיכֶם: יד אָמַר לָהֶם צְאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹ הִיא דֶרֶךְ רָעָה שֶׁיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר עַיִן רָעָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר חָבֵר רָע רַבִּי

מעשה אבות

איז בְּטֶבַע גיבָּארין גיוואָרין מִיט גוּטֶע מִדּוֹת · אָבֶּער רַבִּי שִׁמְעוֹן איז בְּטֶבַע גיבָּארין מִיט שְׁלֶעכְטֶע מִדּוֹת נָאר עֶר הָאט בַּאצְוואוּנְגֶען זַיין טֶבַע אוּנ הָאט זיא פַאר קֶערְט צוּ גוּטִין אוּנ דְרוּם איז זַיין מַעֲלָה גְרֶעסֶער גיוֶועזְן פוּן דֶער מַעֲלָה פוּן רַבִּי יוֹסֵי: אלעזר בן ערך כמעין המתגבר אַזוֹ וִויא אַיין קְוַואל וָואס עֶס שְׁטַארְקְט זִיךְ: הוא היה אומר עֶר פְּלֶעגְט צוּא זָאגִין אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים וֶוען אַלֶע תַּלְמִידֵי חֲכָמִים פוּן דִּיא יִשְׂרָאֵל וָואלְטִין גיוֶועזְן אִין אַיין וָואג שָׁאל ואליעזר בן הורקנוס בכף שניה אוּנ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוּרְקְנוֹס זָאל זַיין אִין דֶער אַנְדֶערֶע שָׁאל אוּנ מֶען זָאל וָועגִין אַיין שָׁאל אַנְטְקֶעגִין דִּיא אַנְדֶערֶע מכריע את כולם וֶועט דִּיא שָׁאל וואוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוּרְקְנוֹס איז אִיבֶּער וֶועגִין אַלֶע תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וָואס זַיינֶען אִין דֶער אַנְדֶערֶע שָׁאל: אבא שאול אומר משמו אַבָּא שָׁאוּל זָאגְט פוּן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וֶועגִין אַז עֶר הָאט אַזוֹא גיזָאגְט וֶוען עֶס וֶועלִין זַיין אַלֶע חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל · אִין אַיין וָואג שָׁאל אוּנ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוּרְקְנוֹס אוֹיךְ מִיט אַלֶע תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אִין שָׁאל · אוּנ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ וֶועט זַיין אִין דֶער אַנְדֶערֶע שָׁאל וֶועט רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ אִיבֶּער וֶועגִין אַלֶע צוּ נויף: אמר להם רַבִּי יוֹחָנָן הָאט גיזָאגְט צוּ דִיא תַּלְמִידִים צאו וראו גֵייט אוּנ קְלֶערְט אוֹיס איזו היא דרך טובה וֶועלְכֶעס איז דִּיא גְלַייכֶע פַארְטִיגֶע וֶועג שידבק בה האדם דָאס דֶער מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ בַּאהֶעפְטִין אִין אִיר אוּנ זָאל זִיךְ אַזוֹ פִירִין רבי אליעזר אומר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר זָאגְט עין טובה וֶוער עֶס הָאט אַיין גוּט אוֹיג צוּ מַאכִין לֶערְנֶען זַיין חַבֵר תּוֹרָה דְרוּם הֶעלְפְט אִים גָאט בָּרוּךְ הוּא דָאס עֶר פַאר גֶעסְט נִיט זַיין לֶערְנֶען אוּנ דָאס הָאט רַבִּי אֱלִיעֶזֶר גיזָאגְט אַנְטְקֶעגִין זַיין שֶׁבַח וָואס רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הָאט אוֹיף אִים גיזָאגְט דָאס עֶר איז גִיגְלִיכִין צוּ אַיין גְרוּבּ וָואס זִיא איז גוּט אוֹיס גִיקַאלְכְט אוּנ עֶס וֶוערְט נִיט פַאר לָארִין קַיין טְרָאפִּין: רבי יהושע אומר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ זָאגְט חבר טוב מֶען זָאל זֶעהֶען צוּא הָאבִּין אַגוּטִין חָבֵר · אָדֶער מֶען מֵיינְט מֶען זָאל אַיין עֶרְלִיךְ וַוייבּ נֶעמֶען אוּנ דָאס הָאט רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ גיזָאגְט אַנְטְקֶעגִין דֶעם שֶׁבַח וָואס רַבָּן יוֹחָנָן הָאט גיזָאגְט אוֹיף אִים דוּרְךְ זַיין מוּטֶער וָואס זִיא הָאט גוֹרֵם גיוֶועזְן עֶר זָאל אַיין תַּלְמִיד חָכָם זַיין: רבי יוסי רַבִּי יוֹסֵי זָאגְט שכן טוב זָאלְסְט הָאבִּין אַגוּטִין שָׁכֵן אוּנ דָאס הָאט רַבִּי יוֹסֵי גיזָאגְט אַנְטְקֶעגִין זַיין שֶׁבַח וָואס רַבָּן יוֹחָנָן הָאט גיזָאגְט דָאס עֶר איז אַחָסִיד אוּנ עֶס איז גיוִויס דָאס דֶער עִיקָר פְרוּמְקַייט גיהֶער אַמֶענְטְשׁ צוּא טָאן בַּייא זִיךְ אִין שְׁטוּבּ קַיינֶער זָאל נִיט זֶעהֶען אוּנ וֶוען מֶען הָאט אַשְׁלֶעכְטִין שָׁכֵן קֶען זַיין דָאס וֶועגִין דֶעם וָואס דֶער שָׁכֵן וֶועט שְׁפֶּעטִין פוּן אִים וֶועט עֶר זִיךְ קוּמֶען פַאר מַיידִין צוּ טָאן דִּבְרֵי חֲסִידוּת רבי שמעון אומר רַבִּי שִׁמְעוֹן זָאגְט הרואה את הנולד וֶוער עֶס זֶעהֶעט אוּנ טְרַאכְט אַלְץ וָואס וֶועט קוּמֶען פוּן יֶעדֶער זַאךְ אוּנ דָאס הָאט עֶר גיזָאגְט אַנְטְקֶעגִין

זיין

יוסי אומר שכן רע רבי שמעון אומר הלוה ואינו משלם אחד הלוה מן האדם כלוה מן המקום שנאמר לוה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן ׳ רבי אלעזר אומר לב רע ׳ אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן

מעשה אבות

זיין שבח וואס רבן יוחנן האט גיזאגט אויף אים דאש ער האט מורא פאר איין עבירה ׳ דען דער מיט קען איין מענטש ניט זינדיגין ווען ער זעהעט דעם עונש וואס ער וועט האבין פאר דער עבירה ׳ רבי אלעזר אומר רבי אלעזר זאגט לב טוב מען זאל האבין איין גוט הארץ אמר להם האט רבן יוחנן בן זכאי גיזאגט צוא דיא תלמידים רואה אני איך זעה אונ עס גיפעלט מיר את דברי אלעזר בן ערך דיא רייד פון רבי אלעזר בן ערך מדבריכם בעסער פון אייערע רייד שבכלל דבריו דבריכם דען אין דעם כלל פון זיינע רייד דרינען איז פאר האנדין אייערע רייד ׳ דען ווען מען האט אגוט הארץ אזוא האט מען אלע מדות טובות : אמר להם האט רבי יוחנן ווידער גיזאגט צוא דיא תלמידים צאו וראו גייט אונ זעהט מיט אייער שכל איזו היא דרך רעה וועלכעס איז דיא ערגסטע וועג שיתרחק ממנה האדם וואס דער מענטש גיהער זיך פון איר דער ווייטערין רבי אליעזר אומר רבי אליעזר זאגט עין רעה איין שלעכט אויג ׳ דער רבינו יונה שרייבט דען עס איז פאר האנדין פון מדות טובות וואס ווען דער מענטש טוט עס ניט ווערט ער ניט אן גירופין קיין שלעכטער דהיינו אלע זאכין וואס זיינען לפנים משורת הדין ׳ אבער דיא מדה פון איין קמצן איז ניט גלייך צו אנדערע זאכין אונ כדי דוא זאלשט ניט טראכטין דאס דיא מדה פון נדיבות איז גוט אבער דיא מדה פון קמצנות ווערט ניט אן גירופין שלעכט דרום זאגט רבי אליעזר דאס איין שלעכט אויג איז דאס ערגסטע וועג ׳ דען דיא מדה פון קמצנות ברייגנט דעם מענטשין צוא שלעכטש : רבי יהושע אומר רבי יהושע זאגט חבר רע אשלעכטער חבר רבי יוסי אומר רבי יוסי זאגט שכן רע אשלעכטער שכן רבי שמעון אומר רבי שמעון זאגט הלוה ואינו משלם דער וואס אנטלייט אונ וויל ניט צאלין כלומר דען דער רשע ווערט אן גירופין איין לוה דאס ער לייעט דיא הנאות אונ דיא תענוגים פון דער וועלט אונ באצאלט ניט צוא אן טאן זיך סיגופים אפ צוא קומען דרויף וואס ער האט הנאה גיהאט פון דיא עבירות וואס ער האט גיטאן אונ דאס איז דער היפוך פון דעם גוטין וועג וואס רבי שמעון האט פריער גיזאגט וואר עס זעהט דעם עונש וואס ער וועט האבין פאר דער עבירה דען ווען ער וויל ניט באצאלין מיט סיגופים פאר דעם וואס ער האט הנאה גיהאט פון דער עבירה האלט ער דאך גיוויס דאס ער וועט קיין עונש ניט האבין אחד הלוה מן האדם עס איז איינס דער וואס לייעט פון איין מענטש כלוה מן המקום גלייך אז ער לייעט בייא גאט כלומר דער מענטש זאל זיך ניט טראכטין אויף דיא עבירות וואס צווישין איין מענטשין צוא גאט וועט ער יוא תשובה טאן דען דאס איז אזוא איין חוב וואס דער וואס מאנט לעבט אייביג ׳ אבער דיא עבירות וואס צווישין איין מענטש מיט דעם אנדערין וועט ער ניט תשובה טאן עס איז ניט פאר האנדין קיינער וואס

עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם שֶׁבִּכְלַל דְּבָרָיו דִּבְרֵיכֶם: טו הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יְהִי כְבוֹד חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ וְאַל תְּהִי נוֹחַ
לִכְעוֹס וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ וֶהֱוֵי מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוּרָן שֶׁל חֲכָמִים

מעשה אבות

מאָנט פאַר דעם · דרום זאָגט דער תנא עס איז איינס דער וואס לייעט ביא איין
מענטש כלומר ער טוט די עבירות וואס צווישן איין מענטש מיט דעם אנדערן ·
גלייך אזוא וויא ער לייעט פון גאָט מיינט מען די עבירות וואס צווישן איין מענטש
צוא גאָט שנאמר לוה רשע ולא ישלם אזוא וויא אין פסוק שטייט דער רשע אנטלייט
און וויל ניט צאָלין כלומר ער וויל זיך ניט אָן טאָן קיין סיגופים אפ צוא קומען פאַר
דעם וואס ער האָט הנאה גיהאַט פון די עבירות · וצדיק חונן ונותן אָבער איין צדיק
ווען עס טרעפט זיך אים חלילה אום גערין און ער האָט עפעס הנאה פון איין
עבירה באַצאָלט ער עס דורך פאַסטין און סיגופים וואס ער נעמט אויף זיך און
דרום זאָגט דער פסוק חונן ונותן דאָס איז טייטש ער בעט און גיט דען אפילו ווען ער
טוט זיך אָן סיגופים פון רעסט וועגין בעט ער גאָט ער זאָל אים מוחל זיין און איז
זיך מתודה אויף זיינע זינד דען ער ווייס דאָס איין מענטש קען ניט באַצאָלין קיין
טויזינט מאָל טויזינט חלק פון דעם וואס ער איז שולדיג צוא גאָט: רבי אלעזר אומר
רבי אלעזר זאָגט לב רע אשלעכט האַרץ איז דאָס ערגסטע פון אַלע מדות רעות אמר
להם האָט רבן יוחנן בן זכאי גיזאָגט צוא זייא רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם
עס גיפעלט מיר די רייד פון רבי אלעזר בן ערך בעסער פון אייערע רייד שבכלל
דבריו דבריכם דען אין דעם כלל פון זיינע רייד זיינען אַלע אייערע רייד: הם אמרו שלשה
דברים איטליכער פון די תלמידים איז גיוואונט גיוועזן צו זאָגין דרייא רייד רבי אליעזר
אומר רבי אליעזר זאָגט יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך עס זאָל זיין דיין חברס כבוד אויף
דיר גיליבט אזוא וויא דיין כבוד אזוא וויא מיר גיפינען איין מעשה בייא רבי פנחס
בן יאיר דאָס ער איז אמאָל גיגאַנגען מיט זיינע תלמידים אויף איין אָרט תורה לערנען
און אויף דעם וועג איז גיוועזן איין טייך זיין נאָמען איז גיוועזן גינאי און אין דער צייט
האָט זיך דער טייך צו גאָסין און רבי פנחס מיט זיינע תלמידים האָבין ניט גיקענט
אַריבער גיין האָט רבי פנחס גיזאָגט צום טייך · גינאי וואָרום פאַר מייטסטו מיך
פון צו גיין אין בית המדרש איז דער טייך צו שפּאַלטין גיוואָרין און ער איז איבער
גיגאַנגען האָבין די תלמידים גיזאָגט צו אים רבי זאָלין מיר אויך גיין · דען זייא
האָבין מורא גיהאַט דאָס די וואַסער וועט זיך צוריק אום קערין האָט ער גיזאָגט
צו זייא ווער עס ווייס אין זיך דאָס ער האָט קיין מאָל קיין יודין ניט מבזה גיוועזן
מעג ער גיין און עס וועט אים ניט שאַטין ואל תהי נוח לכעוס און זאָלסט ניט זיין
גרינג צוא בייזערין זיך ושוב יום אחד לפני מיתתך און קער זיך אום צוא השם יתברך
איין טאָג פאַר דיין טויט · תאטשע דוא האָסט זייער פיל גיזינדיגט גאָר דיינע טעג ·
זאָלסטו דיך ניט מיאש זיין פון רחמים און זאָלסט ניט טראַכטין דאָס מען וועט

וֶהֱוֵי זָהִיר בְּגַחַלְתָּן שֶׁלֹּא תִכָּוֶה שֶׁנְּשִׁיכָתָן נְשִׁיכַת שׁוּעָל וַעֲקִיצָתָן עֲקִיצַת עַקְרָב וּלְחִישָׁתָן לְחִישַׁת שָׂרָף וְכָל דִּבְרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ: טז רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר עַיִן הָרָע וְיֵצֶר הָרָע וְשִׂנְאַת הַבְּרִיּוֹת מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם:

מעשה אבות

בוודאי שוין ניט אן נעמען דיין תשובה דרויף זאגט דער תנא דאס דוא זאלסט וויסין דאס גאט פאר געבונג איז זייער גרויס אונ אפילו איין טאג פאר דיין טויט ווען דוא ביסט גוסס ווען דוא וועסט תשובה טאן וועט גאט ברוך הוא אן נעמען דיין תשובה · אדער ער מיינט דען איין מענטש ווייש דאך ניט דעם טאג וואס ער וועט שטארבין אונ עס קען זיין דאס ער זאל מארגין שטארבין דרום זאל ער אלע טאג תשובה טאן דען עס קאן זיין אז דאס איז דער טאג וואס פאר זיין טויט והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים אונ דוא זאלסט זיך ווארעמען אנקעגין דעם ליכט פון דיא חכמים · דער רבינו יונה שרייבט דאס ווארט כנגד באטייט אנקעגין אבער ניט נאהינט עס איז גיגליכין אזוא וויא איינער ווארימט זיך אנקעגין פייער ווען ער שטייט פון וויטין האט ער הנאה אונ ער ברינט זיך ניט אפ · אבער אז ער שטעלט זיך צוא נאהינט ברינט ער זיך אפ · אזוא אויך דער וואס גינעהענט צוא שטעלין זיך פאר איין תלמיד חכם גיהער ער צוא שטיין פאר זייא מיט גרויס פארכט אבער ניט ער זאל גינעהענען צוא אים מער איי דער תלמיד חכם איז אים מקרב צוא זיך והוי זהיר בגחלתן אונ זייא גיווארינט אין זייער קויל שלא תכוה דאס דוא זאלסט ניט אפ גיברינט ווערין כלומר דוא זאלסט דיך ניט מער מקרב זיין צוא זייא איי זייא זיינען דיך מקרב אונ זאלסט שטיין פאר זייא מיט גרויס פארכט שנשיכתן נשיכת שועל דען זייער ביס איז גיגליכין צו איין ביס פון איין פוקס · דען דיא ציין פון איין פוקס זיינען דין אונ קרום · אונ זיין ביס איז מער ווייטאג איי אנאנדער ביס אזו אויך דער עונש פון דיא תלמידי חכמים וואס זייא שטראפין דעם מענטשין איז זייער גרויס ועקיצתן עקיצת עקרב אונ זייער שטעכין איז גלייך וויא איין עגדש שטעכט ולחישתן לחישת שרף אונ זייער שמוצערין איז גלייך אזו וויא דאס שמוצערין פון איין ברענענדיגן שלאנג וכל דבריהם אונ אלע זייערע רייד כגחלי אש זיינען אזו וויא קוילין פון פייער : רבי יהושע אומר רבי יהושע זאגט עין הרע אשלעכט אויג ויצר הרע אונ אשלעכט טראכט ושנאת הבריות אונ פיינד שאפט פון לייט דאס מען האט אויף זייא שנאה אום זיסט מוציאין את האדם מן העולם ציען אוועק דעם מענטשין פון דער וועלט · דער אברבנאל שרייבט דאס דיא רייד פון רבי יהושע זיינען איין באשיידענעש אויף דיא רייד פון רבי אליעזר וואס זיינען פריער גישריבן · דען ווען דער מענטש וועט ניט חשוב האלטין דעם כבוד פון זיין חבר וועט אין אים גיוועלטיגין אשלעכט אויג · אונ ווען ער וועט זיין גרינג צו ברוגז ווערין אזו וועט אין אים גיוועלטיגין דער יצר הרע אונ ווען ער וועט ניט נזהר זיין אין דיא רייד פון דיא חכמים וועט ער אפ גיברינט ווערין אין זייער קויל דען ומה דאך שנאה פון פראסטע לייט ציט אוועק פון דער וועלט מכל שכן איין תלמיד חכם · רבי

יוסף

יז רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יְהִי מָמוֹן חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלְּךָ וְהַתְקֵן עַצְמְךָ
לִלְמוֹד תּוֹרָה שֶׁאֵינָהּ יְרֻשָּׁה לָךְ וְכָל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם: יח רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הֱוֵי זָהִיר בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה וּכְשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל אַל

מעשה אבות

יוסף בן שושן שרייבט דאס דיא דרייא זאכין ברייגגען איינם צום אנדערין · דען ווען דער מענטש האט איין שלעכט אויג גילוסט ער צוא האבין דיא זאכין פון זיין חבר אונ צו נעמען עס אזו האבין אים דיא לייט פיינד אונ ציען אים אויס פון דער וועלט פאר זיין צייט רבי יוסי אומר רבי יוסי זאגט יהי ממון חברך חביב עליך כשלך עס זאל זיין דיין חברש געלט בייא דיר גיליבט אזוא וויא דיין געלט והתקן עצמך ללמוד תורה אונ גרייט דיך אן צוא לערנען תורה כלומר דוא זאלסט טאן אזעלכע סבות דאס זייא זאלין גורם זיין דוא זאלסט לערנען אזוא וויא מיר גיפינען איין מעשה רבי אבא איז אמאל גיגאנגען פון טבריא צוא זיין שווער קיין טרוניא אונ רבי יעקב זיין זון איז אויך מיט אים גיגאנגען האבין זייא גענעכטיגט אין איין גאסט הויז אין דעם דארף טרשא אז זייא האבין זיך שלאפין גילייגט האט רבי אבא גיזאגט צום בעל הבית איז דא פאר האנדין איין האן האט דער בעל הבית גיזאגט ווארום דארפט איר אהאן האט רבי אבא גיזאגט כדי איך זאל אויף שטיין האלבע נאכט צוא לערנען האט דער בעל הבית גיזאגט מען דארף זייא ניט דען איך האב אנאנדער סימן דיא וואג וואס זיא שטייט פאר מיין בעט פיל איך אן מיט וואסער אונ עס טריפט טראפין ווייס וואסער פון אים ביז עס קומט צו דער האלבע נאכט ווערט אוים גילײדיגט גאר דיא וואסער אזוא הויבט זיך אן דיא וואג צוא קאטשין אראפ אונ עס ברומט מיט איין גרוים קול אונ עס ווערט גיהערט אויף גאר דער שטוב אונ איך שטייא אויף · אונ דיא וואג האט מיר גימאכט איין אלטער מאן וואס איך האב גיהאט בייא זיך דאס ער פלעגט אויף שטיין צוא לערנען תורה · האט רבי אבא גיזאגט גילויבט איז גאט דאס ער האט מיך אהער גישיקט · אז עס איז גיקומען האלבע נאכט האט דיא ראד פון דער וואג זיך אן גיהויבן צוא קאטשין אונ ברומען מיט איין גרוים קול אזוא איז רבי אבא מיט זיין זון אויף גישטאנען האבין זייא גיהערט דאס דער בעל הבית זיצט מיט זיינע צווייא זין אונ לערינט תורה האט רבי אבא גיזאגט צוא רבי יעקב לאמיר חברותה מאכין באנאנד מיט דעם בעל הבית האבין זייא גינעהענט אונ האבין זיך גיזעצט מיט אים אונ זיינן אזו גיזעסין ביז טאג אונ דרינען האבין זייא גישמועסט פון דעם ענין פון אליהו אין דר צייט ווען אמענטש איז מל זיין קינד · אז עס איז ליכטיג גיווארין איז אויף גישטאנען רבי אבא מיט זיין זון אונ האבין גיוואלט זייער וועג גיין האט דער בעל הבית גיזאגט צוא זייא ענדיגט דאס וואס מיר האבין בייא דער נאכט גישמועסט האבין זייא גיזאגט וואס איז האט ער גיזאגט דען איר וועט זעהען צוא אליהו וואס ער ווערט אן גירופין מלאך הברית אונ מיין ווייב בעט דאס פון אייך איר זאלט זיך דא זאמען · דען זיא האט איין זכר גיוואונען אונ דער ברית וועט זיין מארגין האט רבי אבא גיזאגט

תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ קֶבַע אֶלָּא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי הַמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר כִּי חַנּוּן וְרַחוּם הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְנִחָם עַל הָרָעָה׃ וְאַל תְּהִי רָשָׁע בִּפְנֵי עַצְמְךָ׃ יט רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר הֱוֵי שָׁקוּד לִלְמוֹד תּוֹרָה וְדַע מַה שֶּׁתָּשִׁיב

מעשה אבות

דאס איז דאך איין גיבעט פון איין מצוה דרום לאמיר דא זיצין ביז מארגין · זיינען זייא דארטין גיזעסין אגאנצין טאג אז עס איז נאכט גיווארין האט דער בעל הבית צו נויף גירופין זיינע ליבע פריינד און האבין דיא גאנצע נאכט גילערינט תורה · און קיינער פון זייא איז ניט גישלאפין האט דער בעל הבית גיזאגט צו זייא איך בעט פון אייך דאס איטליכער זאל זאגין אנאייע זאך אין דער תורה · האבין זייא אזו גיטאן · נאך דעם האט רבי אבא גיזאגט צו זייא אזוא פיל חכמה איז דא ביי אייך און איר זיצט דא אין דארף · האבין זייא גיזאגט ווען פויגלען לאזין אוועק זייער נעסט ווייסין זייא ניט וואו הין זייא זאלין פליען אזו מיר אויך ווען מיר וועלין אונזער ארט אוועק לאזין וועלין מיר ניט וויסין וואו הין צו גיין לערנען תורה און מיר האבין אין דעם ארט זוכה גיוועזן צו דער תורה און אזוא איז אונזער שטייגער אלע נאכט ביז האלבע נאכט שלאפין מיר און נאך דעם לערנען מיר און אז מיר שטייען אויף אין דער פריא אזו גייט אויף דער ריח פון דיא פעלדער און פון דיא טייכין און זייא דער לייכטין אונז דיא תורה און זיא ווערט איין גיזעסין אין אונזער הארץ און דאס ארט האט מען אמאל גימשפט פון אויבין און פיל תלמידי חכמים זיינען גישטארבין פאר דעם וואס מען האט קיין תורה ניט גילערינט · און איצונד איז אונזער גישעפט טאג און נאכט אין דער תורה · און דער וואס שיידט זיך אפ פון דאנען איז גלייך וויא ער שיידט זיך אפ פון אייביג לעבין · האט רבי אבא זיינע הענט אויף גיהויבין און האט זייא גיבענטשט · אז רבי אבא איז פון דארטין אוועק גיגאנגען האבין אים דיא לייט באלייט דרייא מייל · האבין דיא לייט גיזאגט צוא רבי אבא ווייסטו פאר וואס דער בעל הבית האט אזו זוכה גיוועזן · ווייל ער האט אמצוה גיטאן האט רבי אבא גיזאגט וואס פאר איין מצוה האט דער בעל הבית גיזאגט מיין ווייב איז גיוועזן מיין ברודערס ווייב און ער איז גישטארבין אן קינדער האב איך זיא גינומען פאר איין ווייב און דאס איז דער ערשטער זון וואס איך האב מיט איר און איך האב אים איין נאמען גיגעבין אזו וויא מיין ברודערס נאמען איז גיוועזן · האט רבי אבא גיזאגט פון איצונד אן זאלסטו רופין זיין נאמען אידי און דאס איז גיוועזן רב אידי בר יעקב׃ שאינה ירושה לך דרום גיהערסטו זיך צו מיען אין דער תורה · דען זיא איז ניט וויא איין ירושה צו דיר וואס איין ירושה קומט אן מיא וכל מעשיך יהיו לשם שמים און אלע דיינע ווערק זאלין זיין פון גאטס וועגין · הן סייא אין קיום המצות און הן אין עסין און טרינקען און שלאפין אדער נאך אזו איין גלייכין חאטשע דיא זאכין זיינען דאך הנאות פון דעם גוף פון דעסט וועגין זאלסטו זייא טאן פון גאטס וועגין דהיינו ווען דוא טוסט דיא זאכין וואס זייא זיינען הנאות צום

לְאֶפִּיקוֹרוֹס וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עָמֵל וּמִי הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֶּם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ: כ רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר הַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה וְהַפּוֹעֲלִים

מעשה אבות

גוף זאלסטו ניט מכוין זיין דאס דוא טוסט עס פון דיין הנאה וועגן נאר דוא עסט כדי דוא זאלסט קראפט האבין צוא דינען גאט · אונ ווען דוא מערסט זיך תענוגים אום שבת אונ ימים טובים זאלסטו מכוין זיין דאס דוא טוסט עס וייל גאט ברוך הוא האט אזו גיבאטין וועט דאש זיין גלייך וויא דיא מצוה וואס דוא פאסט אום יום כפור · אונ ווען דוא לייגסט דיך שלאפין זאלסטו מכוין זיין כדי דייגע גידאנקן זאל זיין ריין צוא לערנען אונ ווען דוא קליידסט זיך אן זאלסטו מכוין זיין דאס עס איז כדי דוא זאלסט ניט מבוזה ווערין אין לייטינש אויגין אונ זייא וועלין קומען מבזה זיין דיין לערנען אונ ווען דוא ביסט עוסק אין איין מלאכה זאלסטו דיך מכוין זיין דאס דוא טוסט עס כדי דוא זאלסט ניט דארפין אן קומען צוא לייט אונ זאלסט ניט קומען צוא גזלנן אונ אזוא אויך ביא אלע זאכין זאל דיין כוונה זיין פון גאטס וועגין: רבי שמעון אומר רבי שמעון זאגט הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה זייא גיווארינט אין קריאת שמע אונ תפלה · דרום זאגט דער תנא אן אויף דיא צווייא זאכין · דען אין דער צייט פון קריאת שמע ותפלה שטארקט זיך דאש עצלות אויפין מענטשן ער זאל ניט אויף שטיין פון זיין שלאף אונ זומער מחמת דיא נאכט איז קליין אונ אום ווינטער מחמת דער קעלט דרום זאגט דער תנא דאס דער מענטש זאל גיווארינט זיין אונ זאל פון זיך אוועק שטויסין דאס עצלות אונ זאל גיווארינט זיין צוא דאווענען אין דער צייט וכשאתה מתפלל אונ אז דוא דאווינסט אל תעש תפלתך קבע זאלסטו ניט מאכין דיין תפלה וויא אגיזעצטע זאך וואס דוא ביסט גערין דוא זאלסט שוין פטור ווערין פון דעם אלא רחמים ותחנונים לפני המקום נאר דיא תפלות זאלין בייא דיר זיין גיבעט פאר גאט ברוך הוא ער זאל זיך אויף דיר דער בארימען ואל תהי רשע בפני עצמך אונ זאלסט ניט זיין קיין רשע פאר זיך זעלבסט · דער רמב"ם שרייבט דאס מיינט מען אמענטש זאל זיך ניט האלטין דאס ער איז איין רשע · דען אזוא וועט קיין עבירה בייא אים ניט גרויס זיין צוא טאן אונ אויך ער קען שוין ניט תשובה טאן דען ער האלט דאש ער איז אזוא איין רשע וואס מען וועט בוודאי זיין תשובה ניט אן נעמען · נאך איין פשט איז זאלסט ניט זיין קיין רשע ווען דוא ביסט אליין בחדרי חדרים אונ קיין מענטש זעהט דיך ניט זאלסטו דארטין ניט טאן קיין שלעכטש אונ דוא זאלסט זיך טראכטין ווער וועט מיך זעהן אונ ווער וועט מיך ווישין נאר אפילו דארט זאלסטו אויך מורא האבין פאר גאט · דען גאט ברוך הוא זעהט דיך אונ דייגע מעשים ווערין גישריבין אין איין בוך·נאך איין פשט איז דוא זאלסט דיר ניט טראכטין דאס נאר דוא אליין ביסט איין רשע אונ דיא גאנצע וועלט זייגען צדיקים דרום וועט דיין רשעות גאר ניט פועל זיין · דען דיא וועלט ווערט גימשפט נאכין רוב נאך אונ דער רוב וועלט זייגען דאך צדיקים וועט וועגין זייא זיין פיל גוטש אויף דער וועלט אונ איך וועל

דער

עֲצֵלִים וְהַשָּׂכָר הַרְבֵּה וּבַעַל הַבַּיִת דּוֹחֵק: כא הוּא הָיָה אוֹמֵר לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר וְלֹא אַתָּה בֶן חוֹרִין לְהִבָּטֵל מִמֶּנָּה אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה

מעשה אבות

דֶער בַּייא אויךְ הֲנָאָה הָאבִּין אונ מַחֲמַת דֶעם וֶועסְטוּ נִיט וֶועלִין תְּשׁוּבָה טָאן · דֶען דוּא וֶועסְט זִיךְ טְרַאכְטִין אָן מַיין תְּשׁוּבָה וֶועלִין אויךְ אִיבֶּער וֶועגִין דִיא זְכִיּוֹת פוּן דֶער וֶועלְט צוּא גוּטִין · דְרוּם זָאגְט דֶער תַּנָּא ואל תהי רשע בפני עצמך דוּא זָאלְסְט נִיט הַאלְטִין דָאס נָאר דוּא אַלֵיין בִּיסְט אַיין רָשָׁע נָאר דוּא זָאלְסְט טָאן אַזוּ וִויא אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים הָאבִּין גִיזָאגְט דָאס אַמֶענְטְשׁ גִיהֶער צוּא הַאלְטִין דָאס דִיא מֶענְטְשִׁין פוּן דֶער וֶועלְט זַיינֶען הַאלְבּ צַדִּיקִים אונ הַאלְבּ רְשָׁעִים אונ וֶוען עֶר טוּט אַיין עֲבֵירָה וֶועגְט עֶר אִיבֶּער דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט לְכַף חוֹב אונ דָאס גְלַייכִין וֶוען עֶר טוּט אַיין מִצְוָה וֶועגְט עֶר אִיבֶּער דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט לְכַף זְכוּת: רבי אליעזר אומר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר זָאגְט הוי שקוד ללמוד תורה זַייא גִיאַיילְט צוּא לֶערְנֶען תּוֹרָה ודע מה שתשיב לאפיקורוס אונ דוּא זָאלְסְט וִויסִין וָואס צוּא עֶנְטְפֶערִין צוּא דֶעם אַפִּיקוֹרוֹס וָואס עֶר אִיז מְבַזֶּה דִבְרֵי תוֹרָה זָאלְסְטוּ אִים מִיט שֵׂכֶל אָפּ וֶוענְדִין ודע לפני מי אתה עמל אונ זָאלְסְט וִויסִין פַאר וֶועמֶען דוּא מִידֶסְט זִיךְ ומי הוא בעל מלאכתך אונ וֶוער אִיז דֶער הַאר פוּן דַיין מְלָאכָה כְּלוֹמַר פוּן דַיין דִינֶען וָואס דוּא דִינְסְט אִים שישלם לך שכר פעולתך וָואס עֶר וֶועט דִיר בַּאצָאלִין דֶעם שְׂכַר פַאר דַיין וֶוערְק: רבי טרפון אומר רַבִּי טַרְפוֹן זָאגְט היום קצר דֶער טָאג פוּן דֶעם מֶענְטְשִׁין כְּלוֹמַר זַיין לֶעבִּין אִיז קוּרְץ אונ וֶוענִיג והמלאכה מרובה אונ דִיא מְלָאכָה פוּן דֶער תּוֹרָה אִיז זֵייעֶר פִיל והפועלים עצלים אונ דִיא אַרְבֶּעטֶער דָאשׁ מֵיינְט מֶען דִיא אֵבָרִים פוּן דֶעם מֶענְטְשׁ דָאס זֵייא זַיינֶען דִיא אַרְבֶּעטֶער צוּ טָאן דִיא מִצְוֹת זַיינֶען זֵייא פוֹיל אונ טוּעֶן נִיט מִיט גִיכְקֵייט והשכר הרבה ובעל הבית דוחק הָאטְשֶׁע דֶער שְׂכַר פוּן דִיא מִצְוֹת אִיז זֵייעֶר פִיל אונ גָאט בָּרוּךְ הוּא וָואס עֶר אִיז אַיין בַּעַל הַבַּיִת אוֹיף גָאר דֶער וֶועלְט שְׁפַּארְט צוּא צוּ זַיין דִינְסְט פוּן דֶעסְט וֶועגִין זַיינֶען דִיא אַרְבֶּעטֶער פוֹיל צוּא טָאן · דֶען דָאס פוֹילְקֵייט פוּן אַפּוֹעֵל וָואס עֶר בּוֹיט אַיין הוֹיז אִיז מַחֲמַת צְווייא סִבּוֹת · אֵיינְס אִיז מַחֲמַת עֶר נֶעמְט וֶוינְצִיג גִיצָאלְט פַאר זַיין מְלָאכָה: דְרוּם טוּט עֶר עֶס נִיט מִיט גִיכְקֵייט אונ חֵשֶׁק · דָאס צְווייטֶע וֶוען אֲפִילוּ עֶר נֶעמְט פִיל גִיצָאלְט אָבֶּער וֶוען דֶער הַאר פוּן דֶעם הוֹיז שְׁטֵייט נִיט בַּייא אִים הַשְׁגָּחָה צוּא גֶעבִּין עֶר זָאל טָאן מִיט גִיכְקֵייט אַזוֹא טוּט עֶס דֶער פּוֹעֵל מִיט פוֹילְקֵייט · אונ בַּייא דֶער מְלָאכָה פוּן גָאטְס דִינְסְט זַיינֶען דָאךְ בֵּיידֶע זַאכִין בַּאוָוארִינְט דֶען דֶער שְׂכַר פוּן דֶער מְלָאכָה אִיז פִיל אונ אויךְ גָאט בָּרוּךְ הוּא וָואס עֶר אִיז דֶער הַאר פוּן דֶער מְלָאכָה שְׁפַּארְט צוּ דוּרְךְ דֶעם וָואס עֶר שִׁיקְט יִסּוּרִים צוּ דֶעם מֶענְטְשִׁין כְּדֵי עֶר זָאל זִיךְ בַּאדֵיינְקֶען אוֹיף זַיינֶע מַעֲשִׂים · אונ פוּן דֶעסְט וֶועגִין זַיינֶען דִיא אַרְבֶּעטֶער פוֹיל: הוא היה אומר עֶר אִיז גִיוָואוֹנְט גִיוֶועזֶן צוּא זָאגִין לא עליך המלאכה לגמור נִיט אוֹיף דִיר אִיז אַחִיוּב דוּא זָאלְסְט דִיא מְלָאכָה פוּן דֶער תּוֹרָה גוֹמֵר זַיין דָאס גֵייט אַנְטְקֶעגִין אַמֶענְטְשׁ וָואס הָאט נִיט קֵיין גְרוֹיסִין מוֹחַ צוּא דֶער תּוֹרָה זָאל עֶר זִיךְ נִיט טְרַאכְטִין

וואס

נוֹתְנִין לְךָ שְׂכַר הַרְבֵּה וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֶּם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ וְדַע שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָן שֶׁל צַדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא׃ רבי חנניא וכו׳

פרק שלישי

כל ישראל וכו׳

א עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵרָה׳ דַּע מֵאַיִן בָּאתָ וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ וְלִפְנֵי מִי

מעשה אבות

וואס נוצט מיר דאס לערנען ווען איך קען פיל ניט אפ לערנען דען עס איז אויף דיר קיין חיוב ניט דאס דוא זאלסט גאר דיא תורה אויס לערנען אונ עס איז איינס דער וואס מערט אונ דער וואס ווינציגט בחכמת ער קען ניט ווען ער איז זיך מכוין זיין הארץ צוא גאט דרום גיהערסטו זיך ניט אפ שיידין פון צו לערנען ולא אתה בן חורין להבטל ממנה אונ דוא ביסט ניט פרייא צוא מבטל זיין זיך פון איר דאס גייט אנטקעגין אזו איין מענטש וואס האט פיל גילערינט דאס ער זאל זיך ניט טראכטין עס איז דאך אויף מיר ניט גיווארפין דיא מלאכה פון דער תורה איך זאל זיא גומר זיין אונ האב דאך שוין פיל גילערינט נוא וועל איך שוין איצונד זיין פרייא אונ וועל שוין מער ניט לערנן׳ דרויף זאגט דער תנא דאס האטשע דוא האסט פיל גילערינט ביסטו ניט פרייא צו זיין בטל פון דער תורה אם למדת תורה הרבה ווען דוא האסט גילערינט פיל תורה נותנין לך שכר הרבה וועט מען דיר געבין פיל שכר ונאמן הוא בעל מלאכתך אונ דער בעל הבית וואס דוא ארבעסט בייא אים איז באגלויבט שישלם לך שכר פעולתך אז ער וועט דיר צאלין דעם שכר פאר דיין ארבעט ודע שמתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא אונ דוא זאלסט וויסין אז דאס גיצאלט פו דיא צדיקים איז אן גיברייט צו קומען׳ אונ איין שעה תענוג פון עולם הבא איז בעסער איי גאר דאס גוטס וואס איין מענטש קען האבין בעולם הזה׳ אונ דרום גיפינען מיר דאס דיא צדיקים ווילין ניט הנאה האבין אויף דער וועלט בכדי עס זאל ניט גימינערט ווערין זייער שכר אויף יענער וועלט ׳ איין תלמיד פון רבי שמעון בן יוחאי איז אמאל גיגאנגען מיט סחורה האנדלען אונ איז רייך גיווארין אז ער איז גיקומען צוא רבי שמעון אונ דיא תלמידים האבין גיזעהען וואס דער תלמיד האט פאר דינט האט זייא באנק גיטאן וואס זייא פאר דינען ניט׳ האט רבי שמעון גינומען זיינע תלמידים אונ איז גיגאנגען מיט זייא צוא איין פעלד אונ האט גיזאגט פעלד פעלד ווער אן גיפילט מיט רענדלאך אזוא איז דאס פעלד פול גיווארין מיט רענדלאך האט רבי שמעון גיזאגט נעמט אייך איטליכער וויפיל איר ווילט אבער איר זאלט וויסין דאס איר נעמט פון אייער שכר וואס עס איז צוא אייך אן גיברייט בעולם הבא אז זייא האבן דאס גיהערט האבן זייא שוין ניט גיוואלט נעמען׃

פרק ג עקביא בן מהללאל אומר עקביא בן מהללאל זאגט הסתכל בשלשה דברים קוק אונ נעם דיר אין זין דיא דרייא זאכין ואין אתה בא לידי עבירה וועסטו ניט

קומען

אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן ׃ מֵאַיִן בָּאתָ מִטִּפָּה סְרוּחָה וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ לִמְקוֹם עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה ׃ וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ׃ ב רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר

מעשה אבות

קומען צו קיין עבירה׳ עס איז קשה וואָרום דאַרף דער תנא שרייבן די צאָל פון די זאַכן דען איך וועל דאך אליין וויסן דאָס עס איז דרייא זאַכן אונ עס וואָלט גינוג גיוועזן ער זאָל זאָגן הסתכל באלו הדברים דוא זאָלסט קוקין אונ נעמען אין זין די זאַכן וואָס ווייטער וועט שטיין׳ דער תירוץ איז דאָס דער תנא קומט צו ווייזן דאָס ווען דוא וועסט ניט נעמען אין זין אלע דרייא זאַכן באַנאַנד נאָר איינס פון זייא אָדער צווייא איז קען זיין אַז עס זאָל נאָך ערגער זיין׳ דען ווען ער וועט אין זין נעמען נאָר די זאַך וואָס ער קומט פון איין פייכטין טראָפין וועט ער זאָגן אַז עס איז יוא אַזו גיהער מען דאך טיך ניט שולדיג מאַכן דרויף וואָס איך זינדיג דען מיין יסוד איז דאך גיבויט גיוואָרין פון איין מיאוסע זאַך דרום גייג איך צו שלעכטין דרום זאָגט דער תנא דאָס דער מענטש זאָל אויך אין זין נעמען וואו אַהין זיין גאַנג איז דאָס דער סוף וועט זיין ער וועט שטאַרבין אונ ווען ער וועט זיך דער מאָנען אין דעם טאָג פון זיין טויט וועט ער ניט קומען צו זינדיגין׳ אונ ווען אפילו דער מענטש וועט זיך די צווייא זאַכן אין זין נעמען וועט ער זיך טראַכטין נוא ווען איך וועל שטאַרבין אונ וועל זיך אום קערין צו ערד וועל איך גיוויס ניט אָפּ געבין קיין חשבון אויף מיינע זינד דען וויא אַזו קען ערד חשבון געבין׳ דרום זאָגט דער תנא דוא זאָלסט וויסין פאַר וועמען דוא ביסט אָן גיברייט צו געבין דין וחשבון אונ אַמענטש גיהער אין די דרייא זאַכן באַנאַנד צו קוקין . וועט ער גיוויס ניט זינדיגין ׃ דע מאין באת וויים פון וואָס פאַר איין אָרט ביסטו גיקומען אויף דער וועלט דרויף איז דער תנא ווייטער מפורש מאין באת מטפה סרוחה דוא קומסט אַרויס פון איין פייכטין טראָפין ולאן אתה הולך אונ וואו הין דוא וועסט גיין דרויף איז דער תנא ווייטער מפורש למקום עפר רמה ותולעה צו איין אָרט פון ערד אונ אַלערלייא ווערים׳ ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון אונ פאַר וועמען ביסטו אָן גיברייט צוא געבין דין וחשבון אויף דיינע מעשים׳ דרויף איז דר תנא ווייטר מפורש לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא פאַר גאָט וואָס ער איז אַקיניג איבער אַלע קיניגין׳ נאָך איין פשט איז דאָס דרום צו טיילט עס דער תנא אויף צווייא פאַל אונ זאָגט בייא אַלע זאַכן פריער סתם וויים פון וואָס פאַר איין אָרט דוא קומסט אַרויס אונ וואו הין דוא גייסט . אונ פאַר וועמען דוא וועסט אָפּ געבין חשבון דען די דרייא זאַכן זיינען גיזאָגט גיוואָרין אויף חשובע מענטשין וואָס זייא דאַרפין ניט אין זין נעמען קיין נידעריגע זאַכין דען דורך דעם וואָס זייא וועלין אַנדערע דרייא זאַכין אין זין נעמען וועלין זייא אויך ניט קומען צו קיין עבירה׳ דאָס מיינט דער תנא דע מאין באת וויים פון וואַנען דיין נשמה קומט אַרויס דען זיא איז גינומען גיוואָרן פון אונטער דעם כסא הכבוד פון גאָט דרום גיהערסטו

הֱוֵי מִתְפַּלֵּל בִּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל מַלְכוּת שֶׁאִלְמָלֵא מוֹרָאָהּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בְּלָעוֹ׃ ג רַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן אוֹמֵר שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין וְאֵין בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה הֲרֵי זֶה מוֹשַׁב לֵצִים · שֶׁנֶּאֱמַר וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב ·

מעשה אבות

ניט צו מאכין זיא פרעמד מיט דיינע מעשים · ולאן אתה הולך און וואו הין דוא וועסט זיין דאס מיינט מען דיין נשמה וועט אויף גיין צו איר ארט וואס זיא איז פון דארט גינומען גיווארין צו גרייכין דיא וועגין פון לעבין דרום גיהערסטו ניט צו זינדיגין און צו פאר מיידין גוטס פון דיין נשמה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון און פאר וועמען דוא ביסט אן גיגרייט צו געבין דין וחשבון דען דיין נשמה וועט אויך אפ געבין חשבון פאר גאט אזו וויא דיא גמרא זאגט איין קיסר האט גיזאגט צו רבן גמליאל פאר וואר דיא נשמה מיט דעם גוף קענען זיך פטרין פון שטראף · דען דיא נשמה קען זאגין איך בין דאך אן דעם גוף גלייך נאר וויא אפייגיל וואס פליעט ארום און זינדיגט ניט · און דער גוף קען זאגין ווען ניט דיא נשמה בין איך דאך גאר ניט גיאכט און וואלט ניט גיקענט זינדיגין · האט רבן גמליאל גיזאגט איך וועל דיר געבין איין משל איין מלכות האט גיזעצט צוויא שומרים זייא זאלין היטין זיין גארטין איינער איז גיוועז אבלינדער און דער אנדערער איז גיוועז אהינקעדיגר אמאל איז ער גיקומען צום גארטין האט ער גיזעהען דאס זייא האבין אויף גיגעסין דיא פירות האט ער גיזאגט צו זייא ווארום האט איר עס גיטאן האט דער בלינדער גיזאגט איך בין ניט שולדיג דען ווען ניט דער הינקעדיגער וואלט מיך פירין צום ארט וואלט איך דאך ניט גיזעהען און דער הינקעדיגער האט גיזאגט ווען דער בלינדער וואלט מיך ניט טראגין וואלט איך דאך ניט גיקענט גיין אזו האט דער מלך גימאכט רייטין דעם הינקעדיגין אויף דעם בלינדין און האט זייא באנאנד זייער שטראף גיגעבין · אזו אויך טוט גאט ברוך הוא · ער טוט דיא נשמה צוריק אין גוף און שטראפט זייא באנאנד · רבי משה אלמושנינו שרייבט אנאנדער פשט דער תנא לערינט אונז מיט דעם מוסר צו מאכין קויפין אונז איין אייביגע טבע מיר זאלין ניט זינדיגין דען עס איז ניט פאר האנדין קיין גרעסערר גורם צו איין עבירה וויא גילעכטער און פאר שייטקייט דרום האט דער תנא מתכוין גיוועזן צו ברייגען טרויערקייט אין דעם הארץ פון דיא מענטשין דאס זייא זאלין ניט פאר געסין זייערע ווערק און דרום האט ער גיזאגט דע מאין באת ווייס פון וואנען דוא ביסט גיקומען וואס דאס איז גורם דאס דוא ביסט אן גיגרייט צו שלאפקייט און יסורים און ביטערע טרעפונג און דוא קענסט ניט וויסין וואס עס וועט זיך מיט דיר היינט טאן דרום זאלסטו דיך ניט פרייען מיט דיינע כח זת דען זייא האבין קיין קיום ניט אויף אייביג׃ ולאן אתה הולך און דרויף אויך זאלין דיינע אויגין טרערין לאזין און דוא זאלסט טרויערין אויף דעם ארט וואס דוא וועסט זיין דען דוא גייסט צום טויט ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון און נאך איין זאך איז וואס דוא גיהערסט זיך אן קליידין מיט פארכט און ציטערנייש דאס דוא

וועסט

אֲבָל שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵינֵיהֶם · שֶׁנֶּאֱמַר אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְיָ וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ · אֵין לִי אֶלָּא שְׁנַיִם מִנַּיִן אֲפִילוּ אֶחָד

מעשה אבות

וועסט אפ געבין חשבון אויף אלע דיינע מעשים: דין וחשבון דרום זאגט דער תנא פריער דין אונ נאך דעם חשבון עס וואלט דאך גינוג גיוועז ער זאל זאגין אייגס נאר דער טעם דער פון איז דען ווען דער מענטש שטארבט איז מען אים מודיע אלע דינים פון דער תורה ער זאל וויסין דיא שטראף וואס עס קומט אויף יעדער עבירה אונ נאך דעם פרעגט מען אים דער וואס קומט אויף איין אשת איש וויא אזו איז זיין דין · דער וואס טוט איין מלאכה אום שבת וויא אזו איז זיין דין · אונ דער מענטש ענטפערט עס קומט אים מען זאל אים פאר שטיינגען · אונ נאך דעם פרעגט מען אים . אויף אלע עבירות וואס ער האט אליין גיטאן אונ ער פסקנת דעם דין אויף איטליכע זאך אונ נאך דעם דער מאנט מען אים אלע עבירות וואס ער האט גיטאן אונ מען זאגט אים דאס ביסטו אליין דער מענטש וואס דוא האסט דיא עבירות גיטאן אונ אזו איז דיין משפט וואס דוא אליין האסט גפסקנת דרום זאגט דער תנא דין פריער וועסטו פסקנן דעם דין וחשבון אונ נאך דעם וועסטו געבין חשבון אויף דיינע מעשים :

רבי חנינא סגן הכהנים אומר רבי חנינא דער העכר פון דיא כהנים וואס אונטער דעם כהן גדול פלעגט זאגין הוי מתפלל בשלומה של מלכות דוא זאלסט בעטין פאר גאט עס זאל זיין שלום אונ פריד צוא דעם מלך וואס דוא זיצט אין זיין מדינה · רבי חנינא קומט צוא מערין אויף דיא דרייא זאכין וואס עקביא בן מהללאל האט גיזאגט דאס דורך זייא קען דער מענטש ניט קומען צוא קיין עבירה דרויף זאגט רבי חנינא דאס עס איז ניט גינוג נאר דיא דרייא זאכין דען דער יצר הרע איז זייער גרוים בייא דעם מענטשין אונ ער טוט זייא אפ פון זיין הארץ דרום גיהער מען צו בעטין גאט פאר דעם שלום פון דעם מלך וואס ער שטראפט צוא דיא מענטשין וואס זייער וועג איז קרום אונ מחמת דער פארכט פון דעם מלך וועלין זייא ניט קומען צוא קיין עבירה · שאלמלא מוראה דען ווען עס וואלט ניט גיוועזן דיא פארכט פון דעם מלך וואלט דער מענטש גיקענט מבטל זיין דיא דרייא זאכין וואס עקביא האט גיזאגט דען דער מענטש וועט זאגין אמת איך קום ארוים פון איין פייכטין טראפין אבער איך האלט מיך דאך ניט גרוים אויף מלאכים נאר אויף אזוינע מענטשין וויא איך וואס זייא קומען אויך פון אפייכטין טראפין וויא איך אונ דרום זאגט דער תנא איש את רעהו איין מענטש דעם אנדרן כלומר דער מענטש וועט זאגין מיין חבר איז דאך אזו אמענטש וויא איך · אונ אויף דעם אנדערין וואס עקביא האט גיזאגט דאס דער מענטש זאל אין זין נעמען דאס זיין סוף איז צוא גיין אין קבר אונ פאר. ווען ער וועט געבין חשבון דרויף וועט דער מענטש זאגין נאך וואס זאל איך מיר אין זין נעמען וואס עס וועט אמאל זיין איצונד לעב איך דאך אונ דרום זאגט דער תנא חיים בלעו ער וואלט

אים

שיושב ועוסק בתורה שהקדוש ברוך הוא קובע לו שכר · שנאמר ישב בדד וידום כי נטל עליו : ד רבי שמעון אומר שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו מזבחי מתים שנאמר כי

מעשה אבות

אים לעבעדיג איין גישלונגען דען עס וואלט דאך גינוג גיוועזען עס זאל שטיין איש את רעהו בלעו איין מענטש דעם אנדערין וואלט איין גישלונגען נאר דרום שטייט חיים צוא ווייזין דאס ער וואלט ניט גיטאן זיין הארץ צו נעמען אין זין זיין טויט נאר דיא צייט וואס ער לעבט · רבינו מנחם שרייבט דאס מען מיינט ניט נאר איין מלך ישראל נאר אפילו אויף איין מלך פון אומות העולם גיהער מען אויך צו מתפלל זיין ער זאל שלום האבין אזו וויא מיר גיפינען דאס גאט ב"ה האט גיבאטין צו מקריב זיין אום סוכות זיבעציג קרבנות אנטקעגין דיא שבעים אומות :

רבי חנינא בן תרדיון אומר רבי חנינא בן תרדיון זאגט שנים שיושבין ואין ביניהם דברי תורה צווייא מענטשין וואס זייא זיצין אונ עס איז ניט פאר האנדין צווישין זייא קיין דברי תורה כלומר וועהן האטשע זייא זיצין ביידע אונ לערנען נאר זייא לערנען ניט ביידע באנאנד נאר איטליכער בזונדער אונ מאכין ניט חברותה צו לערנן באנאנד הרי זה מושב לצים איז עס אזיצונג פון שפעטערס דען דרום לערנען זייא ניט אייגער מיט דעם אנדערין ווארום איטליכער פון זייא שפעט פון זיין חבר אונ טראכט וואס וועט מיר ארויס קומען וועהן איך וועל מיט אים אין איינעם לערנען ער ווייסט דאך ניט אזו פיל וויא איך שנאמר וויא אין פסוק שטייט ובמושב לצים לא ישב אונ אין דעם זיצונג פון שפעטערס איז ער ניט גיזעסין אבל שנים שיושבין אבער צווייא וואס זייא זיצין ויש ביניהם דברי תורה אונ עס איז פאר האנדין צווישין זייא דברי תורה כלומר זייא באהעפטין זיך צו לערנען באנאנד שכינה שרויה ביניהם טוט רוען דיא שכינה צווישין זייא דען דיא כתה פון לצים זיינען ניט מקבל פני השכינה אפילו נאך זייער טויט אבער דיא צווייא וואס לערנען באנאנד זיינען זוכה דאס דיא שכינה זאל רוען צווישין זייא אפילו בייא זייער לעבין אזוא וויא מיר גיפינען בייא דיא חכמי הגמרא וועהן זייא האבין גילערינט פלעגט דיא שכינה רוען צווישין זייא אזו וויא מיר גיפינען איין מעשה אין דער גמרא חגיגה · רבן יוחנן בן זכאי איז אמאל גיגאנגען אין וועג אונ האט גירייטין אויף איין אייזיל · אונ רבי אלעזר בן ערך איז נאך אים גיגאנגען · האט רבי אלעזר גיזאגט צו רבן יוחנן בן זכאי רבי מאך מיך לערנען אפרק אין מעשה מרכבה · האט רבי יוחנן גיזאגט צו אים מיר האבין גילערינט דאס מען טאר ניט דרשנן אין מעשה מרכבה אפילו צו איינעם אליין נאר וועהן דער מענטש ווייס דאס ער איז איין חכם אונ פאר שטייט מיט זיין שכל אזו האט רבי אלעזר גיזאגט רבי גיב מיר רשות איך זאל פאר דיר עפעס זאגין האט ער אים גיזאגט זאג אזו האט רבי אלעזר אן גיהויבין צו זאגין האט רבי יוחנן גינידערט פון דעם אייזיל אונ זיינען ביידע גיגאנגען אונ האבין זיך גיזעצט אונטער איין בוים אונ עס האט

גינידערט

כָּל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צוֹאָה בְּלִי מָקוֹם׃ אֲבָל שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְאָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִשֻּׁלְחָנוֹ שֶׁל מָקוֹם׃ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ׃ ה רַבִּי חֲנִינָא בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר הַנֵּעוֹר בַּלַּיְלָה וְהַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ יְחִידִי וּמְפַנֶּה לִבּוֹ לְבַטָּלָה הֲרֵי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ׃

מעשה אבות

גינידערט איין פייער פון דעם הימיל אונ האט זייא ארום גירינגילט אונ מלאכים האבין זיך גיפרייעט אנטקעגין זייא אזו וויא מענטשין וואס פרייען זיך אונטער אחופה׳ ווען רבי אלעזר האט אויף גיהערט צו זאגין אזו האט רבי יוחנן אים גיקושט אויף זיין קאפ אונ האט גיזאגט גילויבט איז דער גאט פון אברהם יצחק ויעקב וואס ער האט גיגעבין אזו איין זון צו אברהם אבינו׳ וואס ער קען דרשנן אין דעם כבוד פון גאט׳ שנאמר אז נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו ווען צווייא גאטס פארכטיגע ריידין דברי תורה איינער מיט דעם אנדערין ויקשב ה׳ וישמע פאר נעמט גאט אונ הערט עס ויכתב בספר זכרון לפניו אונ עס ווערט בייא אים אין איין בוך צו איין גידעכעניש פאר שריבין ליראי ה׳ ולחושבי שמו צו דיא וואס פארכטין זיך פאר גאט אונ טראכטין זיין נאמען דאס מיינט מען זייא טראכטין אין דער תורה דען דיא תורה איז אלץ גאטס נאמען אין לי אלא שנים פון דאנען וויים מען מער ניט נאר ווען צווייא זיצין באנאנדער מנין אפילו אחד שיושב ועוסק בתורה פון וואנען איז גידרונגען דאס ווען אפילו איינער זיצט אונ לערינט תורה שהקב״ה קובע לו שכר אז גאט זעצט אפ פון זיינט וועגין שכר שנאמר ווארום אין פסוק שטייט ישב בדד וידום ער זאל זיצין זעלבסט אונ טראכט אין דער תורה׳ כי נטל עליו דען ער וועט נעמען שכר פאר דעם׃

רבי שמעון אומר רבי שמעון זאגט שלשה שאכלו על שלחן אחד דרייא מענטשין וואס האבין גיגעסין אויף איין טיש ולא אמרו עליו דברי תורה אונ האבין אויף אים ניט גיזאגט קיין דברי תורה כאלו אכלו מזבחי מתים איז גלייך וויא זייא האבין גיגעסין פון דיא שעכטונג פון טויטע׳ דער לב אבות שרייבט דרום רופט עס דער תנא זבחי מתים דען דער טיט וואס זייא האבין ניט גיזאגט קיין דברי תורה ווייזין זייא דאס זייער עסין איז נאר כדי צו שפייזין דעם גוף אונ דער סוף פון דעם גוף איז דאס ער זאל פאר לענד ווערין אונ ער וועט שטארבין איז גלייך וויא זייא שעכטין דאס עסין וועגין דעם גוף וואס ער ווערט אן גירופין מת׳ רבי משה אלשקר שרייבט דאס דער תנא קומט צו לערנען אז איידער דער מענטש זעצט זיך צום עסין זאל ער פריער עפעס לערנען אונ בשעת ער עסט אונ קען קיין ספר ניט עפענען זאל ער שמועסין פון דעם וואס ער האט פריער גילערינט אונ ווען עס איז גיקומען צו זיינע הענט איין דבר חידוש אין דער תורה זאל ער עס דער ציילין צו זיין חבר שנאמר כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום אזו וויא אין פסוק שטייט אלע טישין זיינען פול מיט מיאוסקייט אונ צואה ווייל מען דער מאנט ניט גאטס נאמען אויף דעם טיש דאס מיינט מען דברי תורה אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד אבער ווען דרייא מענטשין האבין גיגעסין

בייא

ו רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ*) וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ: ז רבי חלפתא בן דוסא איש כפר חנניא אומר

מעשה אבות

בייא איין טיש ואמרו עליו דברי תורה אונ האבין יוא גירעט דברי תורה · כאלו אכלו משלחנו של מקום איז גלייך וויא זייא האבין גיגעסין פון גאטס טיש שנאמר אזו וויא אין פסוק שטייט וידבר אלי אונ ער האט גירעט צו מיר זה השלחן דאס וואס דער מזבח דאס איז דער טיש אשר לפני ה׳ וואס פאר גאט איז וואס מען זאגט דער בייא דברי תורה אונ מיר גיפינען אמעשה אין דער גמרא חגיגה ירושלמי · ווען עס איז גיוועזן דער ברית בייא אלישע בן אבויה אזו האט זיין פאטער אבויה צו נויף גירופין אלע לייט פון דער ״ טאט אויף דער סעודה אונ צו רבי אליעזר מיט רבי יהושע האט ער אויך גירופן · אז דיא לייט האבין אפ גיגעסין האבין זייא אן גיהויבין צו לוסטיג זיין האט רבי אליעזר גיזאגט צו רבי יהושע זייא טוען זייערס אונ מיר לאמיר טאן אונזערס אונ האבין אן גיהויבין צו זאגין דברי תורה אזו האט זייא ארום גירינגילט איין פייער · ווען אבויה האט עס דער זעהען האט ער גיזאגט צו זייא רבותי איר זייט גיקומען מיין הויז פאר ברענגען האבין זייא גיזאגט דאס פייער איז דורך אונזער תורה:

רבי חנינא בן חכינאי אומר רבי חנינא בן חכינאי זאגט הנעור בלילה ווער עס איז אויף

בייא נאכט דאס מיינט מען ווען דער מענטש וואכט אויף פון זיין שלאף בייא נאכט אונ ער קען דענמאלט טראכטין דברי תורה והמהלך בדרך יחידי אונ אז ער גייט איינער אליין אונטער וועגינס ומפנה לבו לבטלה אונ ער קערט דענמאלט אוועק זיין הארץ צו לערע זאכין ניט אין זין האבין קיין דברי תורה הרי זה מתחייב בנפשו שטעלט ער איין זיין נפש ווארום דיא צווייא זאכין זיינען אסכנה אונ דיא תורה וואלט גיהיט · אדער אזו איז דער פשט דען אמענטש גיהער זיך אויף צו וואכין פון זיין נארישקייט אונ פון זיינע זינד בשעת ער איז נאך יונג אונ דאס יונגשאפט ווערט אן גירופין בקר פריאי דרום זאגט דער תנא הנעור דער וואס וואכט זיך אויף צו תשובה טאן אויף זיינע זינד בלילה בייא דער נאכט מיינט מען אויף דער עלטער דאס דיא יארין זיינען גיגליכין צו נאכט · והמהלך בדרך אונ דער וואס גייט אין וועג פון תורה ומצות יחידי אליין דען דער מענטש גיהער אליין צו טאן אונ מאכין זיין חבר זאל אויך טאן אונ ער גייט אין דעם וועג אליין אונ זאגט פריד איז אויף מיין לייב · דער וואס טוט דיא זאכין שטעלט ער איין זיין נפש דען אמענטש גיהער תשובה טאן אין דער יוגינט אונ אויך צו שטראפין לייט זייא זאלין ערליך זיין:

רבי נחוניא בן הקנה אומר רבי נחוניא בן הקנה זאגט כל המקבל עליו עול תורה ווער עס

איז אויף זיך מקבל דעם יאך פון דער תורה מעבירין ממנו עול מלכות פירט מען אוועק פון אים דעם יאך פון מלכות שמים כלומר דען גאר דיא וועלט איז דאך גיגעבין אונטער דעם יאך פון גאט וואס ער איז גוזר אויף דעם מענטשין גוטס אדער שלעכטס

*) היינו לענין מסים וארנוניות שהצבור מחוייבין לתת בשבילו

עֲשָׂרָה שֶׁיּוֹשְׁבִין וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵינֵיהֶם שֶׁנֶּאֱמַר אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל׃ וּמִנַּיִן אֲפִילוּ חֲמִשָּׁה שֶׁנֶּאֱמַר וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ׃ וּמִנַּיִן אֲפִילוּ שְׁלֹשָׁה שֶׁנֶּאֱמַר בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט׃ וּמִנַּיִן אֲפִילוּ שְׁנַיִם שֶׁנֶּאֱמַר אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע׃ וּמִנַּיִן אֲפִילוּ

מעשה אבות

אָבֶער דֶער וָואס אִיז מְקַבֵּל אויף זיך דֶעם יָאך פון דֶער תּוֹרָה שְׁטֵייט בַּייא אִים (צדיק מושל ביראת אלהים) דָאס אִיז טַייטְשׁ אַצַדִּיק גִיוָועלְטִיגְט אִין דֶער פָארְכְט פון גָאט דָאס מֵיינְט מֶען וֶוען גָאט אִיז גּוֹזֵר אַיין גְּזֵירָה קֶען דֶער צַדִּיק זִיא מְבַטֵּל זַיין מִיט זַיין תְּפִלָּה׃ ועול דרך ארץ אוּנ דֶעם עול פון פַּרְנָסָה דֶען גָאט אִיז אִים מְזַמֵּן זַיין פַּרְנָסָה אָן מִיא אוּנ טִרְחָה׃ נָאך אַיין פְּשַׁט אִיז דרך ארץ מֵיינְט מֶען דָאס פִירוּנְג פון דֶער וֶועלְט כְּלוֹמַר דֶעם יָאך וָואס גָאט הָאט גִימַאכְט וִויא אַזוֹ דִיא וֶועלְט זָאל זִיך פִירִין פון דֶער צַייט אָן וָואס עֶר הָאט דִיא וֶועלְט בַּאשַׁאפִין קֶען אויך דֶער צַדִּיק מְבַטֵּל זַיין אַזוֹ וִויא מִיר גִיפִינֶען בַּייא שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא ע״ה דָאס אִין דֶער צַייט וָואס מֶען שְׁנַיידְט דִיא תְּבוּאוֹת אִיז נִיט דֶער שְׁטֵייגֶער עֶס זָאל גֵיין רֶעגְין אוּנ שְׁמוּאֵל הָאט גִיזָאגְט צוּ דִיא יוּדִין פַאר וָואר עֶס אִיז דָאך אִיצוּנְד דִיא צַייט וָואס מֶען שְׁנַיידְט דִיא תְּבוּאוֹת וֶועל אִיך רוּפִין צוּ גָאט אוּנ עֶר וֶועט גֶעבִּין דוּנֶערִין אוּנ רֶעגִין׃ אוּנ אויך גִיפִינֶען מִיר בַּייא אֵלִיָּהוּ דָאס וֶוען עֶר הָאט גִיוָואלְט עֶס זָאל נִיט זַיין קֵיין רֶעגִין אוּם ווִינְטֶער צַייט וָואס דֶער שְׁטֵייגֶער אִיז עֶס זָאל גֵיין רֶעגִין הָאט עֶר גִיזָאגְט אִיך שְׁוֶוער בַּייא דֶעם לֶעבִּין פון גָאט אַז עֶס וֶועט נִיט זַיין אִין דִיא יָארִין קֵיין טוֹיא אוּנ רֶעגִין נָאר דֶענְמָאלְט ווען אִיך וֶועל ווֶעלִין׃ נוּא זֶעהֶען מִיר דָאך דָאס אֲפִילוּ אִין דֶעם פִירוּנְג פון דֶער וֶועלְט גִיוָועלְטִיגְט דֶער צַדִּיק צוּ הָאבִּין אַזוֹ וִויא זַיין ווִיסִין אִיז׃ וכל הפורק ממנו עול תורה אוּנ דֶער וָואס וַוארְפְט פון זִיך אַרָאפּ דֶעם יָאך פון דֶער תּוֹרָה נותנין עליו עול מלכות גִיט מֶען אויף אִים דֶעם יָאך פון מַלְכוּת שָׁמַיִם ועול דרך ארץ אוּנ דֶעם יָאך פון פַּרְנָסָה אָדֶער דָאס פִירוּנְג פון דֶער וֶועלְט אַזוֹ וִויא מִיר הָאבִּין פְרִיעֶר גִישְׁרִיבִּין׃

רַבִּי חֲלַפְתָּא איש כפר חנניא אומר רַבִּי חֲלַפְתָּא דֶער הֶער פון דֶעם דָארְף חֲנַנְיָא זָאגְט עשרה שיושבין ועוסקין בתורה וֶוען צֶעהֶען זִיצִין אוּנ זַיינֶען עוֹסֵק בַּתּוֹרָה שכינה שרויה ביניהם רוּעֶט צְווִישִׁין זֵייא דִיא שְׁכִינָה שנאמר וָוארוּם אַזוֹ שְׁטֵייט אִין פָּסוּק אלהים נצב בעדת אל גָאט שְׁטֵייט אִין דֶער עֵדָה פון גָאט דִיא עֵדָה וָואס לֶערְנֶען תּוֹרָה אוּנ עֵדָה אִיז צֶעהֶען׃ אוּנ אויך אַזוֹ בַּייא תְּפִלָּה אִיז אויך חָשׁוּב צֶעהֶען דֶען וֶוען עֶס גֵייט אָפּ אַיין מֶענְטְשׁ פון צֶעהֶען אַזוֹ קֶען מֶען פִיל זַאכִין נִיט זָאגִין קֵיין קַדִּישׁ אוּנ בָּרְכוּ וּקְדוּשָּׁה׃ אוּנ וַוייל מִיר שְׁמוּעֶסִין דָא פון דֶעם עִנְיָן וֶועלִין מִיר שְׁרַייבִּין אַווּאוּנְדֶערְלִיכֶע מַעֲשֶׂה פון דֶעם סֵפֶר עֵמֶק הַמֶּלֶךְ אַרוֹים׃ פַאר צַייטִין הָאבִּין אִין חֶבְרוֹן פִינְף יוּדִין גִיווּאוֹנְט אַז עֶס פְלֶעגְט קוּמֶען יָמִים נוֹרָאִים פְלֶעגִין זִיך צוּ נוֹיף קוּמֶען דִיא לַייט פון דִיא דֶערְפֶער וָואס לֶעבִּין חֶבְרוֹן קֵיין חֶבְרוֹן׃ אַמָאל אוּם עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר הָאט זִיך

גיטראפין

אחד שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך :
ח רבי אלעזר איש ברתותא אומר תן לו משלו שאתה ושלך שלו
וכן בדוד הוא אומר כי ממך הכל ומידך נתנו לך : ט רבי יעקב אומר

מעשה אבות

גיטראפין דאס זייא האבין קיין מנין ניט גיהאט אונ עס איז שוין באלד צייט גיוועזן מען זאל גיין כל נדרי זאגין אונ עס האט נאך איין מענטש גיפעלט צום מנין אונ זייא האבין פון דער זאך גרויס שמערצונג גיהאט אזו וויא זייא זיצין אין גרויס צער זעהען זייא איין אלטין מאן דאס ער קומט אן אונ זייא דער קענען פון ווייטין אז דאס איז איין יהודי אזו נעמען זייא אים צו מיט גרויס כבוד אונ ווילין אים עסין געבין אבער ער וויל ניט ער זאגט ער האט שוין אויף דעם וועג גיגעסין · עס איז גיקומען דיא צייט צו גיין אין שול אזו גייען זייא מיט גרויס שמחה אונ ווייסין גאר ניט וואס פאר איין כבוד זייא זאלין דעם אלטין מאן געבין · אז עס איז גיקומען מוצאי יום כפור האט איטליכער פון דיא לייט גיוואלט נעמען דעם אלטין מאן דאס ער זאל בייא אים עסין האט דער זקן גיזאגט ווארפט גורל אונ אויף וועמען דער גורל וועט פאלין וועל איך צו אים גיין האבין זייא גורל גיווארפין איז דער גורל גיפאלין אויף דעם חזן אזו גייט דער זקן מיט דעם חזן אהיים אונ ער איז זיך זייער משמח מיט דעם אורח איז דער חזן גיגאנגען פריער אונ דער זקן גייט הינטער אים · וויא דער חזן איז צו זיין הויז גיקומען האט ער גיוואלט דעם אורח מכבד זיין דאס ער זאל פריער אין שטוב אריין גיין · זעהט ער דאס דער אורח איז ניט דא אונ דער חזן האט זיך זייער דער שראקין אונ גייט גישווינד אליין אונ שיקט זיינע לייט זייא זאלין אים זוכין דען ער האט גימיינט ער האט גיוויס דעם וועג הינטער אים פאר לארין אבער זייא האבין אים ניט גיקענט גיפינען אונ דער חזן איז זיך פון דער זאך זייער מצער · אז דער חזן האט זיך גילייגט שלאפין אזו איז מען גיקומען צו אים בחלום אונ מען האט אים גיזאגט דאס דער אלטער מאן איז אברהם אבינו גיוועזן דען ער האט גיזעהען דעם גרויסין צער וואס איר האט גיהאט פון דעם וואס איר האט קיין מנין ניט גיהאט דרום איז ער גיקומען איר זאלט האבין אמנין · מארגין פריא האט דער חזן עס דער ציילט צו דיא לייט האבין זייא זיך אלע משמח גיוועזן ווייל זייא האבין זוכה גיוועזן דאס השי"ת האט זייא צו גישיקט איין אורח צום מנין · ומנין אפילו חמשה אונ פון וואנען ווייס מען אז אפילו פינף לערנען תורה איז דיא שכינה בייא זייא שנאמר ווארום אין פסוק שטייט ואגודתו על ארץ יסדה אונ זיין בונד איז אויף דער ערד גיגרונד פעסט אונ איין בונד נעמט מען מיט דער האנט וואס איז פינף פינגער · שטייט פריער הבונה בשמים מיינט מען בייא פינף קומט אויך גאט אראפ צו זייא · ומנין אפילו שלשה אונ פון וואנען ווייס מען דאס בייא דרייא איז אויך אזו שנאמר ווארום אין פסוק שטייט בקרב אלהים ישפוט אין אמשפט איז דרייא דיינים שטייט גאט צווישין זייא · ומנין אפילו שנים פון וואנען ווייס מען אפילו צווייא וואס לערנען איז בייא

הַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְשׁוֹנֶה וּמַפְסִיק מִמִּשְׁנָתוֹ וְאוֹמֵר מַה נָּאֶה אִילָן זֶה מַה נָּאֶה נִיר זֶה מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ: רַבִּי דוֹסְתָּאִי בַּר רַבִּי יַנַּאי מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כָּל הַשּׁוֹכֵחַ דָּבָר אֶחָד מִמִּשְׁנָתוֹ מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ שֶׁנֶּאֱמַר רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ

מעשה אבות

זַייא אוֹיךְ דִיא שְׁכִינָה שנאמר וָוארוּם אִין פָּסוּק שְׁטֵייט אז נדברו יראי ה׳ דֶענְמָאלְט אַז זֵיי טוּעֶן רֵיידִין אֵיינֶער צוּם אַנְדֶערִין גָאטְשׁ פָּארְכְטִיגֶע דִבְרֵי תּוֹרָה ויקשב ה׳ וישמע פַאר נֶעמְט גָאט אוּנ הֶערְט · ומנין אפילו אחד פוּן וַואנֶען וֵוייס מֶען דָאשׁ וֶוען אֲפִילוּ אֵיינֶר לֶערִינְט תּוֹרָה אִיז אוֹיךְ בַּייא אִים דִיא שְׁכִינָה שנאמר וָוארוּם אִין פָּסוּק שְׁטֵייט בכל מקום אִין אִיטְלִיכְשׁ אָרְט אשר אזכיר את שמי וָואס אִיךְ וֶועל מַאכִין דִיךְ דוּ זָאלְסְט דֶער מָאנֶען מַיין נָאמֶען דָאס הֵייסְט דִבְרֵי תּוֹרָה אבוא אליך וברכתיך וֶועל אִיךְ קוּמֶען צוּא דִיר אוּנ וֶועל דִיךְ בֶּענְטְשִׁין · עֶס אִיז קָשֶׁה עֶס וָואלְט דָאךְ גִידַארְפְט שְׁטֵיין תזכיר את שמי דוּא וֶועסְט דֶער מָאנֶען מַיין נָאמֶען דֶ״ן דָאס זָאגְט דָאךְ גָאט בָּ״ה צוּא דֶעם מֶענְטְשִׁין אִין אִיטְלִיכְשׁ אָרְט וָואס דוּא וֶועסְט דֶער מָאנֶען מַיין נָאמֶען וֶועל אִיךְ קוּמֶען צוּ דִיר אוּנ וֶועל דִיךְ בֶּענְטְשִׁין אוּנ וָוארוּם שְׁטֵייט אזכיר אִיךְ וֶועל דֶער מָאנֶן · דֶער תֵּירוּץ אִיז דָאס דֶער פָּסוּק לֶערִינְט אוּנְז דָאס וֶוען נִיט דִיא הִילְף פוּן גָאט וָואס עֶר הֶעלְפְט אִים אַנְקֶעגִין דֶעם יֵצֶר הָרָע וָואלְט דֶער מֶענְטְשׁ זֶעלְבְּסְט נִיט גִיקֶענְט בַּייא קוּמֶען דְרוּם זָאגְט דֶער פָּסוּק אזכיר אִיךְ וֶועל מַאכִין דֶר מָאנֶען כְּלוֹמַר דוּרְךְ מַיין הִילְף וֶועסְטוּ קֶענֶען לֶערְנֶען תּוֹרָה:
רבי אלעזר איש ברתותא אומר רַבִּי אֶלְעָזָר דֶער הַאר פוּן בַּרְתוּתָא פְלֶעגְט זָאגִין תן לו משלו גִיבּ צוּא גָאט פוּן זַיינֶעם מֵיינְט מֶען דוּא זָאלְסְט גֶעבִּין צְדָקָה דֶען גָאר דָאשׁ וָואשׁ דוּא הָאסְט אִיז עֶשׁ דָאךְ גָאטְשׁ נָאר עֶס אִיז בַּייא דִיר אִין דִיא הֶענְט גְלַייךְ אַז אַפְּקָדוֹן אוּנ הָאטְשֶׁע מֶען גִיהֶער דָאךְ נִיט רֶעכֶענֶען פַאר אַיין טוֹבָה דֶעם מֶענְטְשׁ וָואשׁ גִיט אָפּ צוּ זַיין חַבֵר דִי זַאךְ וָואשׁ עֶר הָאט אִים גִיגֶעבִּין בַּאהַאלְטִין אָבֶער גָאט בָּרוּךְ הוּא רֶעכִינְט דֶעם מֶענְטְשִׁין גְלַייךְ וִויא עֶר גִיט זַיינְשׁ אוּנ דְרוּם הָאט דֶער תַּנָא נִיט גִיזָאגְט מִיט דֶעם לָשׁוֹן החזר לו משלו קֶער אִים אוּם פוּן זַיינֶעם · דֶען דֶר מֶענְטְשׁ גְהֶערְט דָאךְ נָאר אִים דֶעם פִּקָדוֹן וָואשׁ גָאט הָאט אִים גִיגֶעבִּין בַּאהַאלְטִין · נָאר עֶר הָאט גִיזָאגְט מִיט דֶעם לָשׁוֹן תן לו משלו גִיבּ אִים פוּן זַיינֶעם צוּא וַוייזִין דָאשׁ גָאט בָּרוּךְ הוּא רֶעכִינְט דִיא צְדָקָה צוּם מֶענְטְשִׁין גְלַייךְ וִויא עֶר גִיט פוּן זַיינֶעם אַיין מַתָּנָה שאתה ושלך שלו דֶען דוּא אוּנ דַיין גֶעלְט אִיז אַלְץ גָאטְשׁ אוּנ עֶשׁ אִיז אִין דֶער הַאנְט פוּן גָאט עֶר זָאל עֶשׁ בַּייא דִיר צוּא נֶעמֶען אוּנ מֶען דַארְף נִיט מֶער רַייכְקַייט וִויא שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָאט גִיהַאט אָבֶער וֶוען עֶר הָאט גִיזִינְדִיגְט פַר גָאט אוּנ הָאט עוֹבֵר גִיוֶועֶן אוֹיף דִיא דְרַייא זַאכִין וָואשׁ גָאט בָּרוּךְ הוּא הָאט גִיבָּאטִין דָאשׁ אַיין מֶלֶךְ זָאל נִיט מֶערִין אַזוֹ הָאט גָאט בָּרוּךְ הוּא בַּייא אִים אַוועק גִינוּמֶען זַיין גְדוּלָה אוֹיף דְרַייא יָאר אוּנ דֶער אַשְׁמְדַאי הָאט אִים פַאר וָוארְפִין פִיר הוּנְדֶערְט מַייל וַוייט אוּנ עֶר הָאט גִימוּזְט בֶּעטְלֶען אוּנ הָאט אַלֶעס גִיזָאגְט אִיךְ בִּין קֹהֶלֶת דֶער מֶלֶךְ אִיבֶּער יְרוּשָׁלַיִם אוּנ אִיבֶּער

מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ · יָכוֹל אֲפִילוּ תָּקְפָה עָלָיו מִשְׁנָתוֹ תַּלְמוּד לוֹמַר וּפֶן יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ הָא אֵינוֹ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ עַד שֶׁיֵּשֵׁב וִיסִירֵם מִלִּבּוֹ: יא רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא אוֹמֵר כָּל

מעשה אבות

כל ישראל · דער ספר עמק המלך שרייבט דאש אין דער צייט וואש שלמה איז ארום גיגאנגען בעטלען איז ער אמאל גיקומען אין דעם לאנד עמון אין דער קרון שטאט אונ איז גישטאנען אויף דעם מארק ברויט בעטלען אזו איז גיקומען דער קיכין מיישטער פון דעם מלך אונ האט פיל זאכין איין גיקויפט אונ האט גישיקט זיין מענטשין דער מיט אהיים ער האט אבער גיהאט נאך צוא טראגין אזוא קוקט ער זיך אום זעט ער שלמה דאש ער שטייט צווישין אנדערע ארעמע לייט אונ האט אים גיגעבין די זאכין ער זאל אים נאך טראגין אהיים · ווען שלמה איז מיט דעם קיכין מיישטער אהיים גיקומען אזו בעט ער אים ער זאל אים אין דער קיך האלטין אונ שלמה איז דארטין גיבליבין · בשעת דער קיכין מיישטער האט דיא שפייז פאר דעם מלך גיטראגין איז עש צוא שלמה ניט גיפעלין · דען ער האט פיל בעשער גיקענט גוטע מאכלים מאכין איי דער קיכין מיישטער · אזו זאגט ער צוא אים ליבער הער ווען דוא זאלשט דיא שפייז אזו מאכין וואלט עש פיל בעשער גיוועזן האט אים דער קעכין מיישטער גילאזט ער זאל עש צוא רעכט מאכין אונ דער קעכין מיישטער האט אוועק גיטראגין דיא מאכלים פאר דעם מלך · נון דיא מאכלים זיינען דעם מלך זייער וואול גיפעלין אונ שלמה קאכט די גאנצע וואך פאר דעם מלך · דא פרעגט דר מלך דעם קעכין מיישטער וויא קומט עש וואש דיא וואך זיינען דיא מאכלים בעסער איי פון אלע צייט · זאגט ער ליבער קיניג איך האב ביא מיר פאר עטליכע טעג איין באדינער באקומען אונ ער קאכט עש אזו דיא מאכלים · אזו באלד שיקט דער מלך נאך שלמה אונ זאגט צו אים דאס ביסטו דער מענטש וואש דוא האשט מיין שפייז אזו וואול גיקאכט זאגט ער יוא · זאגט דער מלך ווען דוא ווילסט ביא מיר דינען אזו זאלסטו ביא מיר בלייבין איין קעכין מיישטער · אונ שלמה איז באוויליגט גיווארין צוא בלייבין ביא אים אונ דעם ערשטין קעכין מיישטער האט מען אפ גיזעצט · דער מלך האט איין איינציגע טאכטער גיהאט איר נאמען איז גיוועזן נעמה · זיא האט גיווארפין איר חן אויף דעם קעכין מיישטער שלמה אונ שמועסין אפ מיט אנאנדער דאש זייא זאלין מאן אונ ווייב זיין · נון עטליכע טעג דער נאך קומט אן איין בריב פון איין אנדער מלך דאש ער וויל זיך מיט דעם מלך עמון מחותן זיין · אזו שיקט דער מלך נאך זיין טאכטער אונ זאגט איר פון דעם שידוך · אזו זאגט נעמה ליבער פאטער ווארום זאל איך באגערין געלט אדער גוטש דער עיקר איז דאך דאש דער מענטש זאל אגוטער מענטש זיין · דרום דארף איך קיין בעשערין ניט אז דיין קעכין מיישטער · דען ער איז אגרוישער חכם אונ קען אלץ אונ מיט אים האב איך אפ גישמועסט דאש מיר זאלין זיך נעמען · אז דער מלך האט דאש גיהערט איז ער זייער ברוגז גיווארין אויף איר אונ האט זייא ביידין גיוואלט פון

דעם

שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקימת ׳ וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקימת : יב הוא היה אומר כל שמעשיו מרבין מחכמתו חכמתו מתקימת ׳ וכל שחכמתו מרבה ממעשיו אין חכמתו מתקימת : יג הוא היה אומר כל שרוח הבריות נוחה הימנו

מעשה אבות

דעם לעבין אום ברייגגען אבער דיא מלכה האט אים אפ גירעט ער זאל עס ניט טאן אונ דער מלך האט זיין טאכטער מיט שלמה פאר טריבין אין דער מדבר ׳ אז זייא זיינען גיגאנגען פון שטאט צוא שטאט ׳ אמאל זיינען זייא גיקומען צוא איין ארט זיינען זייא פאר בייא גיגאנגען וואו איין פישר האפט פיש ׳ אזו קויפט זיך שלמה איין פיש ׳ אזו וויא ער האט דעם פיש צוא שפאלטין ׳ האט ער אין אים גיפונען דאש פינגעריל וואס דרויף איז גישטאנען דער שם המפורש ׳ אזו נעמט ער דאס פינגעריל אונ טוט עש אן אויף זיין פינגער אזו איז ער גלייך גיווארין אז איין אנדער מענטש אונ דער רוח הקודש איז ווידער אויף אים גיקומען אונ איז גיקומען קיין ירושלים אונ האט צוא די סנהדרין מגלה גיוועזן אזו האט מען אים אויף זיין ארט גיפירט אונ וויא דער אשמדאי האט אים דער זעהן אזו איז ער אוועק ׳ אונ שלמה האט זיך ווידער גיזעצט אויף זיין שטול אונ נעמה וואר איין גוטע יהודית ׳ ניט לאנג דער נאך שרייבט שלמה אבריב צו דעם מלך עמון אז ווען דיא בריב וועט צוא אים אן קומען אזו באלד זאל ער מיט דער מלכה קומען צוא אים וויא דער מלך עמון האט דיא בריב דער האלטין אזו איז ער באלד גיפארין מיט דער מלכה צו שלמה דען שלמה האט גיהאט צוא שאפין אויף דעם מלך ׳ וויא דער מלך איז גיקומען האט אים שלמה צו גינומען מיט גרוים שמחה אונ האט גימאכט איין סעודה ׳ בייא דעם טיש פרעגט שלמה דעם מלך ווארום האסטו דיין טאכטער נעמה ניט מיט גינומען אזו דער צייליט אים דער מלך וויא עס איז דער גאנגען מיט זיין טאכטער זאגט שלמה איר האט ניט רעכט גיטאן אונ שלמה גייט אין איין אנדער חדר אריין מיט זיין ווייב נעמה אונ טוען זיך אן דיא קליידער וואס זייא זיינען גיגאנגען ווען דער מלך האט זייא אין דער מדבר פאר טריבין אונ קומען ביידע אריין פאר דעם מלך עמון מיט דער מלכה האבין זייא זיך זייער פאר וואונדערט וויא זייא קומען אהער אבער זייא האבין ניט דער קענט אז דאש איז שלמה ׳ דען ער איז אין דיא קליידער גיגאנגען נאך דעם האט שלמה דיא קליידער פאר זייערע אויגן אויס גיטאן אזו האבן זייא גיזעהען אז דאס איז שלמה ׳ איז אויף גישטאנען דער מלך עמון אונ איז גיפאלן צו שלמה פאר דיא פים אונ האט אים גיבעטין דאס ער זאל אים מוחל זיין אזו הייבט ער אים אויף פון דער ערד אונ טוט אים גרוים כבוד אן אונ שיקט אים אוועק אין זיין לאנד לשלום : וכן ברוך הוא אומר אונ אזו בייא דוד המלך שטייט דאס ער האט גיזאגט כי ממך הכל ומידך נתנו לך פון דיר איז אלץ אונ פון דיר גיט מען דיר אלע דיא נדבות אויף דעם בית המקדש :

רבי יעקב אומר רבי יעקב זאגט המהלך בדרך ושונה ווען איינער גייט אונטער וועגין

און

רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ וְכָל שֶׁאֵין רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ אֵין רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ: יד רַבִּי דוֹסָא בֶּן הָרְכִּינָס אוֹמֵר שֵׁנָה שֶׁל שַׁחֲרִית וְיַיִן שֶׁל צָהֳרַיִם וְשִׂיחַת הַיְלָדִים וִישִׁיבַת בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת שֶׁל עַמֵּי הָאָרֶץ

מעשה אבות

אונ לֶערִינְט ומפסיק ממשנתו אונ הֶערְט אויף פון זַיין לֶערְנֶען ואומר מה נאה אילן זה אונ זָאגְט וָואס פַאר אַשֵׁיינְקֵייט אִיז דֶער בּוים · מה נאה ניר זה וָואס פַאר אַשֵׁיינְקֵייט אִיז דֶער אַקֶער מעלה עליו הכתוב בְּרֵיינְגְט דִיא תּוֹרָה אויף אִים כאלו מתחיב בנפשו גְלַייךְ וִויא עֶר שְׁטֶעלְט אַיין זַיין נֶפֶשׁ־דֶר ר״י בַּר יִשְׂרָאֵל שְׁרַייבְּט דְרוּם לֶערִינְט דֶער תַּנָּא המהלך בדרך דֶער וָואס גֵייט אוּנְטֶער וֶועגִינְשׁ אונ לֶערִינְט דֶען דֶענְמָאלְט גִיהֶער דֶער מֶענְטְשׁ אָן צוּ גְרֵייטִין זַיין מַחֲשָׁבָה צוּ לֶערְנֶען מֶער אֵיי אַנְדֶער צַייט דֶען אִין וֶועג אִיז נִיט פַאר הַאנְדִין קֵיין מֶענְטְשִׁין זַייא זָאלִין אִים מְבַטֵּל זַיין פון צוּא לֶערְנֶען · רַבִּי מֹשֶׁה אַלְשֵׁיךְ שְׁרַייבְּט דְרוּם זָאגְט דֶער תַּנָּא מה נאה אילן זה הָאטְשֶׁע עֶס קֶען זַיין אַז דָאס אִיז אַיין מִצְוָה דְהַיְינוּ אַזוֹ וִויא דֶער דִין אִיז דָאס וֶוען אַמֶענְטְשׁ גֵייט אַרוֹיס אִין חוֹדֶשׁ נִיסָן אונ זֶעהְט בּוֹימֶער פון פֵּירוֹת וָואס זַייא בְּלִיהֶן גִיהֶער עֶר צוּא מַאכִין אַיין בְּרָכָה (ברוך שככה לו בעולמו) אָבֶּר וֶוען עֶר הַאלְט אִין מִיטִין לֶערְנֶען אונ עֶר אִיז מַפְסִיק שְׁטֶעלְט עֶר אַיין זַיין נֶפֶשׁ דֶען דָאס לֶערְנֶען אִיז בֶּעסֶער:

רבי דוסתאי ברבי ינאי רַבִּי דוֹסְתָּאִי דֶער זוּן פון רַבִּי יַנַּאי משום רבי מאיר אומר זָאגְט פון רַבִּי מֵאִיר וֶועגִין כל השוכח דבר אחד ממשנתו וֶוער עֶס פַאר גֶעסְט אַוָוארְט פון זַיין לֶערְנֶען מַחֲמַת דֶעם וָואס עֶר הָאט נִיט גְהַזָרֶת דָאס וָואס עֶר הָאט גִילֶערִינְט מעלה עליו הכתוב בְּרֵיינְגְט דִיא תּוֹרָה אויף אִים כאלו מתחיב בנפשו וִויא עֶר אַלֵיין שְׁטֶעלְט אַיין זַיין נֶפֶשׁ שנאמר וָוארוּם אַזוֹ שְׁטֵייט רק השמר לך בַּייעֶרְט וֶוער גִיהִיט צוּא דִיר ושמור נפשך מאד אונ הִיט דַיין נֶפֶשׁ זֵייעֶר פן תשכח טָאמֶער וֶועסְטוּ פַאר גֶעסִין את הדברים אשר ראו עיניך דִיא רֵייד וָואשׂ דַיינֶע אוֹיגִין הָאבִּין גִיזֶעהֶן אַז מֶען הָאט גִיגֶעבִּין דִיא תּוֹרָה דְרוּם זָאגְט דֶער פָּסוּק דִיא רֵייד וָואס דַיינֶע אוֹיגִין הָאבִּין גִיזֶעהֶען דֶען בְּשַׁעַת דִיא יִשְׂרָאֵל הָאבִּין דִיא תּוֹרָה מְקַבֵּל גִיוֶועזִין הָאט גָאט גִימַאכְט דִיא יִשְׂרָאֵל זָאלִין זֶעהֶען דִיא זַאךְ וָואשׂ מֶען הֶערְט אונ דִיא ווּאנְדֶערְלִיכֶע זַאךְ אִיז פַאר גִיוִוים גִישֶׁעהֶען וֶועגִין פִיל הֵיילִיקֵייט וָואשׂ עֶס אִיז פַאר הַאנְדִין אִין דֶער תּוֹרָה דְרוּם אִיז רָאוּי מֶען זָאל נִיט פַאר גֶעסִין קֵיין דִבְרֵי תּוֹרָה · יכול וָואלְט מֶען גִימֵיינְט אפילו תקפה עליו משנתו הָאטְשֶׁע עֶס אִיז אויף אִים שְׁוֶוער גִיוֶועזִין צוּ גִידֵיינְקֶען דְרוּם הָאט עֶר פַאר גֶעסִין תלמוד לומר שְׁטֵייט אִין פָּסוּק צוּא זָאגִין אוּנְז ופן יסורו מלבבך טָאמֶער וֶועלִין דִיא רֵייד וֶוערִין אָפּ גִיטָאן פון דַיין הַארְצִין הא אינו מתחיב בנפשו וַוייזְט דָאס עֶר אִיז אַנְדֶערְס נִיט מְחַיֵּיב זַיין נֶפֶשׁ עד שישב ויסירם מלבו בִּיז וַואנֶען עֶר וַוארְפְט אוּם מִיסְטֶע אַוֶועק דִיא דִבְרֵי תּוֹרָה כְּדֵי עֶר זָאל זַייא פַאר גֶעסִין:

רבי חנינא בן דוסא אומר רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דוֹסָא זָאגְט כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו דֶער וָואס דָאס פָארְכְטוּנְג פון אַחֵטְא אִיז בַּייא אִים גִיפֶעדֶערְט צוּא זַיין חָכְמָה כְּלוֹמַר מַחֲמַת דֶעם וָואס עֶר הָאט מוֹרָא פַאר אַחֵטְא קוּמְט עֶר צוּא לֶערְנֶען כְּדֵי עֶר זָאל וִויסִין

וואש

מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם: טו רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר הַמְחַלֵּל אֶת הַקֳּדָשִׁים וְהַמְבַזֶּה אֶת הַמּוֹעֲדוֹת וְהַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים וְהַמֵּפֵר בְּרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ וְהַמְגַלֶּה פָנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַהֲלָכָה אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא: טז רַבִּי

מעשה אבות

וָואס אַחֵטְא אִיז · חכמתו מתקיימת הָאט בַּייא אִים דִיא חָכְמַת הַתּוֹרָה אַקִיוּם · עֶס אִיז קָשֶׁה מִיר הָאבִּין דָאך אויבִּין גִילֶערִינְט הִלֵּל זָאגְט (אין בור ירא חטא) אַלֵיידִיגֶער מֶענְטְשׁ וָואשׁ אִיז אָן חָכְמָה דֶער קָאן נִיט מוֹרָא הָאבִּין פַאר אַיין חֵטְא אוּנ דָא זָאגְט דָאך דֶר תַּנָּא דָאס עֶס קָאן זַיין דָאס דוּרְך דֶעם וָואס עֶר הָאט מוֹרָא פַאר אַיין עֲבֵירָה קוּמְט עֶר צוּא לֶערְנֶען חָכְמַת הַתּוֹרָה ווייזְט דָאך אוּיס דָאס אֲפִילוּ אַלֵיידִיגֶער מֶענְטְשׁ וָואשׁ אָן חָכְמָה קֶען אויך זַיין עֶר זָאל מוֹרָא הָאבִּין פַאר אַיין חֵטְא · דֶער תֵּירוּץ אִיז דָאס דֶער תַּנָּא לָאזְט אוּנְז הֶערִין אַז אַיין מֶענְטְשׁ דַארְף אויף זִיך מְקַבֵּל זַיין אִין גַאנְצִין דִי תּוֹרָה דֶער מִיט וָואס עֶר זָאל וִויסִין אוּנ זָאל טָאן אויף זַיין הַארְץ דָאס עֶר אִיז אַיין אֵייבִּיגֶער קְנֶעכְט צוּ דִינֶען גָאט ב"ה אוּנ אַלֶע תרי"ג מִצְוֹת וָואס עֶר הָאט גִיבָּאטִין וֶועט עֶר נִיט לָאזִין פַאלִין אֵיינְשׁ פוּן זֵייא נַייעֶרְט עֶר וֶועט זֵייא מְקַיֵּים זַיין מִיט אַיין גַאנְץ הַארְץ אוּנ אַיין בַּאוִוילִיג לַייבּ וֶוען עֶר וֶועט דִיא מִצְוֹת וִויסִין אוּנ אויף דֶעם יִרְאַת חֵטְא הָאט רַבִּי חֲנִינָא גִישְׁמוּעֶסְט דָאס עֶס דַארְף זַיין גִיפֶעדֶערְט צוּא דֶער חָכְמָה פוּן דֶעם מֶענְטְשִׁין · אָבֶּער הִלֵּל שְׁמוּעֶסְט אויף אַזוֹ אַיין פָארְכְט פוּן חֵטְא וֶוען דֶער חֵטְא קוּמְט צוּא דֶער הַאנְט צוּ טָאן אוּנ דִיא יִרְאָה קֶען אַמֶענְטְשׁ אַנְדֶערְשׁ נִיט דֶער הַאלְטִין נָאר וֶוען עֶר אִיז אַרְכָם דֶען וֶוען עֶר אִיז אַיין לֵיידִיגֶער מֶענְטְשׁ אַזוֹ וֵויים עֶר דָאך נִיט אַפִילוּ צוּא הִיטִין זִיך נִיט צוּא טָאן דִיא עֲבֵירָה אוּנ עֶר וֵויים נִיט אוּיבּ דִי זַאך אִיז אַחֵטְא · נָאך אַיין פְּשַׁט אִיז דָאס דֶער תַּנָּא לָאזְט אוּנְז הֶערִין וֶוען עֶס קוּמְט חַס וְשָׁלוֹם אויף אַמֶענְטְשִׁין אַיין צָרָה אוּנ עֶר וִויל פוּן אִיר נִיצוֹל וֶוערִין אַזוֹ זָאל עֶר פְרִיעֶר תְּשׁוּבָה טָאן אויף זַיינֶע עֲבֵירוֹת וָואס עֶר הָאט גִיטָאן דֶען טָאמֶער וֶועט דֶער שָׂטָן מְקַטְרֵג זַיין אַזוֹ וִויא מִיר גִיפִינֶען בַּייא יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וֶוען עֶר אִיז גִיגַאנְגֶען אַנְטְקֶעגִין עֵשָׂו הָאט עֶר זִיך פְרִיעֶר גִיפָארְכְט טָאמֶער וֶועט זַיין זִינְד גוֹרֵם זַיין אַז עֵשָׂו זָאל אִים בַּייא קוּמֶען אוּנ נָאך דֶעם הָאט עֶר תַּחְבּוּלוֹת גִיטָאן מִיט זַיין חָכְמָה אוּנ הָאט תַּחְבּוּלוֹת גִיטָאן וִויא אַזוֹ צוּא נִיצוֹל וֶוערִין פוּן דִיא הֶענְט פוּן עֵשָׂו · אוּנ דָאס מֵיינְט דֶער תַּנָּא כל שיראת חטאו דֶער מֶענְטְשׁ וָואס דִיא פָארְכְט פוּן זַיין זִינְד קודמת לחכמתו אִיז גִיפֶעדֶערְט צוּא זַיין חָכְמָה וָואס עֶר וִויל טָאן תַּחְבּוּלוֹת מִיט זַיין חָכְמָה צוּא נִיצוֹל וֶוערִין פוּן דֶער צָרָה וָואס קוּמְט אויף אִים אוּנ עֶר פֶעדֶערְט פְרִיעֶר צוּ מוֹרָא הָאבִּין טָאמֶער וֶועלִין זַיינֶע חֲטָאִים גוֹרֵם זַיין עֶר זָאל נִיט נִיצוֹל וֶוערִין פוּן דֶער צָרָה אוּנ דְרוּם טוּט עֶר תְּשׁוּבָה · חכמתו מתקיימת הָאט זַיין חָכְמָה אַקִיוּם כְּלוֹמַר הַשי"ת הֶעלְפְט אִים דָאס דוּרְך זַיין חָכְמָה אוּנ תַּחְבּוּלוֹת וָואס עֶר טוּט וֶוערְט עֶר פוּן זַיין צָרָה נִיצוֹל · רַבִּי מֹשֶׁה אַלְמוֹשְׁנִינוֹ שְׁרַייבְּט עֶס אִיז קָשֶׁה עֶס וָואלְט דָאך גִיהֶערְט צוּ שְׁטֵיין (כל שיראתו מחחטא וכו') דֶער וָואס זַיין

פארכט

ישמעאל אומר הוי קל לראש ונוח לתשחורת והוי מקבל את כל האדם בשמחה: יז רבי עקיבא אומר שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה׳ מסורת סיג לתורה מעשרות סיג לעשר נדרים סיג לפרישות סיג

מעשה אבות

פארכט פון זינד איז גיפעדערט צוא זיין חכמה אבער ווען עס שטייט (כל שיראת חטאו וכו׳) איז דאך טייטש דער וואס דיא פארכט פון זיין זינד איז גיפעדערט צו זיין חכמה׳ דער תירוץ איז דאס דער תנא שמועסט פון אזו אמענטש וואס ער האט שוין אמאל גיזינדיגט אונ האט תשובה גיטאן אונ האט מורא ער זאל ווידער ניט גשטרויכילט ווערן צו טאן דיא עבירה אזו וויא דער שטייגער איז פון איין מענטש וואס אשלאנג האט אים אביס גיטאן איז אפילו ווען ער זעהט בחלום אשלאנג פארכט ער זיך פאר אים׳ אזו אויך דער מענטש וואס עס איז גיפעדערט פארכטקייט פון אחטא פאר זיין חכמה׳ דאס מיינט מען ער האט גיזינדיגט אונ האט תשובה גיטאן אונ נאך דער תשובה פארכט ער זיך טאמער וועט ער ווידער טאן דעם חטא אונ לערינט דרום דיא חכמה פון דער תורה אונ נאך דעם האט ער שוין קיין מורא ניט׳ האט ביי אים דיא חכמה אקיום דען ער וועט שוין גיוויס ניט אום קערין זיך צו טאן דיא זעלביגע זאכין וואס ער האט פריער גיטאן׳ וכל שחכמתו קודמת לירא׳ת חטאו אונ דער וואס זיין חכמה איז גיפעדערט פאר זיין פארכט פון אחטא אין חכמתו מתקיימת האט זיין חכמה ביי אים קיין קיום ניט׳ רבי משה אלמושנינו שרייבט עס גייט אויף אזו איין מענטש וואס עס איז צוא אים גיפעדערט זיין חכמה אבער דיא חכמה איז אים ניט ביי גישטאנען ער זאל ניט זינדיגן נייערט ער האט יוא גיזינדיגט אונ נאך מער ער האט נאך פארכט טאמער וועט ער ווידער זינדיגין דאס ווייזט דאס זיין חכמה האט אין אים קיין קיום ניט אונ זיין שכל שטארקט זיך ניט איבער זיין גוף ער זאל אים אונטער טעניג מאכין ער זאל שוין קיין מורא ניט האבין טאמער וועט ער זינדיגן הוא היה אומר ער פלעגט זאגן כל שמעשיו מרובין מחכמתו דער וואס זיינע מעשים טובים זיינען מער איי זיין חכמה חכמתו מתקיימת האט דיא תורה ביי אים אקיום׳ עס איז קשה וויא אזוא קען דען זיין דיא מעשים טובים פון אמענטש זאלין זיין מער איי ער האט גילערינט דען אמענטש וויים דאך מער ניט נאר דאס וואס ער לערינט אבער דאס וואס ער לערינט ניט׃ וויים ער דאך ניט עס צו טאן׳ דר תירוץ איז מען מיינט אפילו אזו איין זאך וואס עס איז ביי אים אספק ציא מען מעג עס טאן אדער מען טאר ניט אונ ער איז אויף זיך מחמיר אונ טוט עס ניט טאמער טאר מען עס ניט טאן נוא זיינען דאך זיינע מעשים טובים מער איי ער האט גילערינט׳ דער רבינו יונה שרייבט אזו איין תירוץ דער מיט וואס אמענטש נעמט אויף זיך צוא טאן אלע זאכין וואס דיא חכמי התורה וועלין אים זאגין איז שוין גירעכינט גלייך וויא ער האט שוין מקיים גיוועזן גאר דיא תורה ווייל ער נעמט דאך אויף זיך אז ווען ער וועט וויסין וועלכעס צוא טאן וועט ער אלץ מקיים זיין׳ נון דער מענטש ווערט אן גירופין דאס זיינע מעשים זיינען מער פון זיין חכמה דען לעת

לַחָכְמָה שְׁתִיקָה: יח הוּא הָיָה אוֹמֵר חָבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְצֶלֶם·חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לוֹ שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם שֶׁנֶּאֱמַר כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם: חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ בָנִים לַמָּקוֹם · חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּקְרְאוּ בָנִים

מעשה אבות

עַתָּה וַויים עֶר דָאךְ גָאר נִיט אונ עֶס אִיז אִים שׁוין פָארְט גִירֶעכִינְט דָאס עֶר הָאט מְקַיֵים גִיוֶועזְן אַלְץ ווָאשׂ דִיא חֲכָמִים הָאבִּין אִים גִיזָאגְט וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אִיז דֶער ווָאס זַיין חָכְמָה אִיז מֶער פון זַיינֶע מַעֲשִׂים טוֹבִים אין חכמתו מתקיימת וֶועט זַיין חָכְמָה קֵיין קִיוּם נִיט הָאבִּין: הוא היה אומר עֶר פְּלֶעגְט זָאגִין כל שרוח הבריות נוחה הימנו פוּן דֶעם מֶענְטְשִׁין ווָאס לַייט הָאבְּן הֲנָאָה עֶר פִירְט זִיךְ מִיט זַייא עֶרְלִיךְ אונ מִיט גוּטִין רוח המקום נוחה הימנו הָאט הַשי"ת אוֹיךְ פון אִים הֲנָאָה' אָדֶער אַזוֹ אִיז דֶער פְּשַׁט (רוּחַ) מֵיינְט מֶען דִיא נְשָׁמָה כְּלוֹמַר דֶער מֶענְטְשׁ ווָאשׂ דִיא נְשָׁמָה פון לַייט הָאט פון אִים הֲנָאָה לְעוֹלָם הַבָּא דְהַיְינוּ עֶר אִיז זַייא מַדְרִיךְ אִין אַגוּטִין וֶועג צוּא גֵיין · אִיז גְלַייךְ וִויא עֶר טוּט דֶעם נַחַת רוּחַ צוּא גָאט ב"ה דֶען דִיא נְשָׁמָה אִיז דָאךְ אַטֵייל פון גָאט ב"ה וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו אונ דֶער מֶענְטְשׁ ווָאס לַייט הָאבִּין פון אִים קֵיין הֲנָאָה נִיט עֶר פִירְט זִיךְ נִיט רֶעכְט מִיט לַייטִין אין רוח המקום נוחה הימנו הָאט גָאט ב"ה פון אִים קֵיין הֲנָאָה נִיט' אָדֶער מֶען. מֵיינְט אַזוֹ דֶער מֶענְטְשׁ ווָאס דִיא נְשָׁמָה פון לַייט הָאבִּין פון אִים קֵיין הֲנָאָה נִיט עֶר פִירְט זַיא נִיט אִין אַגוּטִין וֶועג · נוּא טוּט עֶר דָאךְ נִיט קֵיין נַחַת רוּחַ צוּא גָאט ב"ה:

רבי דוסא בן הרכינס אומר רַבִּי דוֹסָא בֶּן הָרְכִּינַס זָאגְט שנה של שחרית דָאס שְׁלָאף פון אִין דֶער פְּרִיא ויין של צהרים אונ דֶעם וַויין ווָאס מֶען טְרִינְקְט מִיטָאג צַייט ושיחת הילדים אונ נַארֶשֶׁע רֵייד פון יוּנְגֶע לַייט וישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ אונ דָאס ווָאס מֶען זִיצְט מִיט דֶעם אַיין זַאמְלוּנְג פון עַמֵי הָאֲרָצִים ווָאס זַייא זִיצִין אונ רֵיידִין דְבָרִים בְּטֵלִים מוציאין את האדם מן העולם צִיהֶען אוֹיס דֶעם מֶענְטְשִׁין פון דֶער וֶועלְט מֵיינְט מֶען עוֹלָם הַבָּא · רַבִּי מֹשֶׁה אַלְשֵׁיךְ שְׁרַייבְּט מֶען קֶען דִיא מִשְׁנָה מְפוֹרָשׁ זַיין דָאס עֶס גֵייט אוֹיף דִיא צַייטִין. פון דֶעם מֶענְטְשִׁין · שְׁלָאף פון דֶער פְּרִיא דֶער מִיט זָאגְט אָן דֶער תַּנָא דָאס אַמֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ וַואךְ מַאכִין אִין זַיין יוּגִינְט פון זַיין נַארִישְׁקַייט אונ זָאל תְּשׁוּבָה טָאן · וַוייל ווָאס מֶען טְרִינְקְט מִיטָאג צַייט מֵיינְט מֶען דִיא מִיטִין יָארִין · נַארִישֶׁע רֵייד אונ דְבָרִים בְּטֵלִים פון עַמֵי הָאֲרָצִים מֵיינְט מֶען אוֹיף דֶער עֶלְטֶער דֶען דֶער שְׁטֵייגֶער אִיז דָאס אַיין אַלְטֶער מַאן הָאט לִיבּ פִיל צוּא רֵיידִין אונ דְרוֹיף הָאט דֶער תַּנָא גִיזָאגְט וֶוען עֶר טוּט נִיט תְּשׁוּבָה אִין זַיין יוּגִינְט אונ אוֹיךְ נִיט אִין דִיא מִיטִיל יָארִין אונ אוֹיף דֶער עֶלְטֶער רֶעט עֶר נָאךְ נַארִישֶׁע רֵייד אונ דְבָרִים בְּטֵלִים · דֶער מִיט וֶוערְט עֶר אָן זַיין עוֹלָם הַבָּא · נָאךְ אַיין פְּשַׁט קֶען מֶען מְפוֹרָשׁ זַיין (שיחת הילדים) מֵיינְט מֶען דֶען אַמֶענְטְשׁ אִיז מְחוּיָב צוּא גִיוואוֹנֶען זַיין קִינְד פון דֶער יוּגִינְט אָן צוּא טָאן מִצְוֹת · אונ זָאל גֵיין אִין דִיא וֶועגִין פון גָאט אונ צוּא אָפּ קֶערִין אִים פון לֵיידִיגֶע רֵייד אונ נִבּוּל פֶּה ווָאס דִיא יוּנְגֶע קִינְדֶער זַיינֶען אִין דֶעם מֶער גִיוואוֹנְט זַייא אִין אַלֶע עֲבֵירוֹת אונ דָאס

מיינט

לַמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם: חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה׳ חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה שֶׁנֶּאֱמַר כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ: יט הַכֹּל צָפוּי וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה

מעשה אבות

מֵיינְט דֶער תַּנָּא דָאס דִיא רֵייד פוּן דִיא יוּנְגֶע קִינְדֶר צִיהֶען אוּיס דֶעם מֶענְטְשִׁין כְּלוֹמַר זֵייעֶר פָּאטֶר פוּן דֶר וֶועלְט דֶען זֵייעֶר זִינְד הֵיינְגְט אָן אִים וַוייל עֶר שְׁטְרָאפְט זֵייא נִיט:

רבי אלעזר המודעי אומר רַבִּי אֱלְעָזָר הַמּוֹדָעִי זָאגְט המחלל את הקדשים וֶוער עֶס פַּאר שְׁוֶועכְט קָדָשִׁים מֵיינְט מֶען דִיא קָרְבָּנוֹת׳ עֶר אִיז זֵייא מְטַמֵּא אָדֶער עֶר עֶסְט פוּן זֵייא וָואס עֶר טָאר נִיט עֶסִין׳ והמבזה את המועדות אוּנ וֶוער עֶס אִיז מְבַזֶּה חוֹל הַמּוֹעֵד עֶר טוּט מְלָאכוֹת וָואס מֶען טָאר נִיט אָדֶער עֶר עֶסְט אַזֶעלְכֶע מַאֲכָלִים וִויא אִין דֶער וָואכִין והמלבין פני חבירו ברבים אוּנ דֶער וָואס אִיז מְבַיֵּישׁ זַיין חָבֵר צְוִוישִׁין פִיל לַייט והמפר בריתו של אברהם אבינו אוּנ וֶוער עֶס פַּאר שְׁטֶערְט דֶעם בְּרִית פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ עֶר וִויל זִיךְ נִיט לָאזִין מַל זַיין וֶוען מֶען הָאט אִים קְלֵיינֶער הֵייט נִיט מַל גִיוֶועז והמגלה פנים בתורה אוּנ וֶוער עֶס זָאגְט אַיין פֵּירוּשׁ אִין דֶער תּוֹרָה שלא כהלכה נִיט וִויא דֶער אֱמֶת אִיז אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים חָאטְשֶׁע עֶס אִיז בַּייא אִים דָא תּוֹרָה אוּנ גוּטֶע מַעֲשִׂים אין לו חלק לעולם הבא הָאט עֶר פָּארְט קַיין חֵלֶק נִיט לְעוֹלָם הַבָּא וֶוען עֶר טוּט קַיין תְּשׁוּבָה נִיט בַּייא זַיין לֶעבִּין:

רבי ישמעאל אומר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל זָאגְט הוי קל לראש זָאלְסְט זַיין גְרִינְג צוּם אָן הֵייב כְּלוֹמַר אִין דַיין יוּגִינְט צוּא טָאן דֶעם וִוילִין פוּן גָאט ב״ה ונוח לתשחורת אוּנ אוּיךְ אוּיף דַיין עֶלְטֶער זָאלְשְׁטוּ אוּיךְ גְרִינְג זַיין צוּא גָאט׳ נָאךְ אַיין פְּשָׁט אִיז הוי קל לראש זָאלְסְט זַיין גְרִינְג צוּא דֶעם עֶלְצְטִין וָואשׁ אִיבֶּער דַיין מְדִינָה צוּא טָאן זַיין וִוילִן ונוח לתשחורת אוּנ וֶוען עֶר נֶעמְט עֶפִּיס בַּייא דִיר פוּן זַיינְט וֶועגִין זָאלְסְטוּ זַיין גְרִינְג צוּא גֶעבִּין דֶען דוּא בִּיסְט מְחוּיָּב אִין דֶעם כָּבוֹד פוּן דֶעם מֶלֶךְ׳ עֶס אִיז גִיוֶועז אִין דִיא טֶעג פוּן מַלְכוּת כָּרֶם אִיז אוּיף גִישְׁטַאנֶען אַמֶלֶךְ אוּנ עֶס אִיז אוּיף גִיגַאנְגֶען אוּיף זַיין הָאָרֶץ צוּא פַּאר שְׁנַיידִין דִיא זֶרַע מְלוּכָה פוּן דָוִד הַמֶּלֶךְ הָאט עֶר גִיזוּכְט אִין זַיין לַאנְד אַלֶע וָואס קוּמֶען אַרוֹיש פוּן דָוִד הַמֶּלֶךְ אוּנ הָאט זֵייא גִיהַרְגֶת אוּנ אַלֶע זֵייעֶרֶע קְרוֹבִים אוּנ אֵיידִימְס אוּנ פְרַיינְד הָאט עֶר גִינוּמֶען אִין תְּפִיסָה אוּנ הָאט זֵייא גִיטָאן פִיל צָרוֹת אוּנ לֵייד וָואס עֶס אִיז גָאר נִיט צוּא דֶער שְׁרַייבִּין׳ אָבֶּער גָאט ב״ה הָאט רַחֲמָנוּת גִיהַאט אוּיף דֶער זֶרַע פוּן דָוִד אוּנ עֶס אִיז אִיבֶּער גִיבְּלִיבִּן אַיין כַּלָּה

וָואס עֶר אִיז אַרוֹיס גִיקוּמֶען פוּן מַלְכוּת בֵּית דָוִד וָואס עֶר אִיז גִיהַרְגֶת גִיוָוארִן׳ אִין דֶער צַייט הָאט זִיךְ דֶעם מֶלֶךְ גִיחַלֵּיכְת אוּנ נוּן עֶר שְׁטֵייט אִין אַיין וַויין גָארְטִין וָואס אִין אִים אִיז פַּאר הַאנְדִין פִיל בּוֹימֶער מִיט פְרוּכְט זֵייעֶר שֵׁיינֶע עֶר הָאט אָבֶר גִיוואוּשְׂט דָאס עֶס אִיז נִיט זַיין וַויין גָארְטִין הָאט עֶר גִינוּמֶען אוּנ הָאט דִיא פֵּירוֹת פוּן דִי בּוֹימֶר אָפּ גִירִיסִין אוּנ הָאט זֵייא צוּא דֶער עֶרְד גִיוָוארְפִין אוּנ דִיא בּוֹימֶער הָאט עֶר צוּ הַאקְט אוּנ נָאךְ דֶעם אִיז עֶר גִיגַאנְגֶען זוּכִין מְאמֶער אִיז נָאךְ פַּאר הַאנְדִין עֶפִּיס אַיין צְוַוייג

אדער

וּבְטוּב הָעוֹלָם נָדוֹן וְהַכֹּל לְפִי רוֹב הַמַּעֲשֶׂה: כ הוּא הָיָה אוֹמֵר הַכֹּל נָתוּן בְּעֵרָבוֹן וּמְצוּדָה פְּרוּסָה עַל כָּל הַחַיִּים הֶחָנוּת פְּתוּחָה וְהַחֶנְוָנִי מַקִּיף וְהַפִּנְקָס פָּתוּחַ וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת וְכָל הָרוֹצֶה לִלְווֹת יָבֹא וְיִלְוֶה וְהַגַּבָּאִים

מעשה אבות

אָדער איין וָוארְצִיל וָואס עס וועט פון דעם קענען נאך אמאל וואקסין דיא פירות האט ער גיפונען איין ווארצִיל דאס פון אים גייט ארוים איין צווייג האט ער אויף גיהויבין זיין האק אונ האט עס גיוואלט אפ האקין אזו איז גיקומען איין אלטער מאן אונ האט אנטקעגין אים גישריען אגרויש גישרייא אונ האט בייא אים אוועק גינומען דיא האק אונ האט אים אקלאפ גיטאן אויף זיין שטערין אז עס האט גיגאסן פון אים דש בלוט אונ איז שיר גישטארבן · איז ער גיפאלן פר דעם אלטין מאן צו דר ערד אונ זאגט צו אים וועלכעש האב איך דיר גיטאן אונ וואש איז מיין זינד דאס דוא בישט גיקומן צוא טייטין מיך אזו זאגט אים דער אלטער עס איז ווייניג דיין זינד וואש דוא בישט גיקומען אין מיין וויין גארטין צוא פאר דארבין אים ווען דוא האסט אין אים אשיינע פרי גיזעהן האסטו גיגערט בעשער צוא עסין אונ אויך מיט נעמען מיט זיך אהיים · אונ ווען דו האסט גיגלושט איין עסין בוים ווארום האסטו דיר ניט גינומען צו פלאנצין פון זייא אונ ניט גינוג וואס דוא האסט אוים גיריסין אלע צווייגין אונ בלעטער אונ בליאונג אונ שפראצונג אונ פרוכט ביסטו נאך גיקומען איצונד צוא נאך זוכין טאמער איז עפים איבער גיבליבין איין ווארציל · איך האב גיזיפצט אויף מיין גארטין וואס איך האב גיפלאנצט אונ אן גיטרונקען אונ האב אים גילאזט וואקסין וויפיל יאר אונ איצונד איז מיר ניט איבער גיבליבין נאר איין ווארציל האב איך מיך גיטראכט דאס איך וועל עס לאזין וואקסין ביז דיא צווייגין וועלין אויף גיין אונ וועל בנייען גאר מיין גארטין פון זיינע צווייגין בישטו גיקומען אונ האסט אויף גיהויבין דיין האק צוא פאר דארבין דאס אויך כדי עס זאל ניט בלייבין קיין שום ווארציל פון מיין גארטין אונ דוא זאגסט נאך דאס דוא בישט גירעכט איך האב דיר נאך גאר ווינציג גיצאלט דען דיר וואלט גיקומען דער טויט אונ צוא אפ מעקין דיין גידעכנעש פון דער וועלט·האט דער מלך אן גיהויבין צוא וויינען אונ איז גיפאלין צוא דעם אלטין פאר דיא פים אונ האט גיזאגט איך בעט דיך מיין הער איך האב איין נארישקייט גיטאן אונ איצונד האב איך אויף דער זאך חרטה אונ בעט דיך דאס דוא זאלסט מיך ניט טייטין דען איך נעם אויף מיר צוא אן טרינקען דעם ווארציל אונ זאל אים היטין טאג אונ נאכט ביז ער וועט אויש וואקסין אונ פון זיינע צווייגין וועל איך ווידער פלאנצין גאר דעם וויין גארטין ביז ער וועט זיין אזוא וויא ער איז גיוועזן אונ דאס וואס איך האב גיטאן פאר גיב מיר (דאס אלץ איז גיוועזן בחלום) דער מלך חאפט זיך אויף פון זיין שלאף זעהט ער פיל בלוט אויף זיין בעט אונ עס האט אים גיקלאפט זיין הארץ ביז עס איז טאג גיווארין האט ער גירופין צוא אלע זיינע חכמים אונ האט זיי דער ציילט די מעשה אבער זייא האבין ניט גיוואוסט וואס צוא ענטפערין אים · האט גיענטפערט איינער

מַחֲזִירִין תָּדִיר בְּכָל יוֹם וְנִפְרָעִין מִן הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ וְיֵשׁ לָהֶם עַל מַה שֶׁיִּסְמוֹכוּ וְהַדִּין דִּין אֱמֶת וְהַכֹּל מְתֻקָּן לִסְעוּדָה: כא רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר אִם אֵין תּוֹרָה אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ אִם אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ

מעשה אבות

פון דיא בַּאדִינֶער פון דֶעם מֶלֶךְ אונ הָאט גִיזָאגְט אֲדוֹנִי קִינִיג דוּא וֵוייסְט דָאךְ וואול דָאס דיא חֲכָמִים פון דיא יוּדִין אונ די וָואס קוּמֶען אַרוֹים פון זֵייעֶר זֶרַע מְלוּכָה זַיינֶען גִיוֶועזֶען צוּ די מְלָכִים וָואס זֵייא זַיינֶען בַּייא זֵייא גִיוֶוען אַגְרוֹיס בַּאדֶערְפֶענֶעם צוּ זֵייעֶר מְלוּכָה דֶען דיא מְלָכִים פְלֶעגִין זֵייא גֶעבִּין זֵייעֶר גִיזֶעץ אונ פִיל גָאבּ כְּדֵי זֵייא זָאלִין צוּ זֵייא בַּאשֵׁיידִין פִיל רֶעטִינֶעשׁ אונ חֲלוֹמוֹת אונ אַלֶערְלֵייא דִבְרֵי חָכְמָה אונ דוּ הָאסְט זִיךְ בַּארָאטְין צוּא מַאכִין פַאר לִירִין אונ הַרְגֶען זֵייא אונ נון אִיצוּנְד זִיצְן זֵייא אִין תְּפִיסָה אונ גִיפַּיינִיגְט מִיט קֵייטִין אונ וֶוען עֶס גִיפֶעלְט דִיר מַיין עֵצָה זָאלְסְטוּ זוּכִין פון דיא גְרֶעשְׁטֶע פון דיא קְלוּגֶע לַייט וָואס זִיצִין אִין דֶער תְּפִיסָה מֶען זָאל אִים שְׁטֶעלִין פַאר דִיר אונ עֶר זָאל דִיר דַיין חָלוֹם בַּאשֵׁיידִין · אִיז דיא זַאךְ דֶעם מֶלֶךְ גִיפֶעלִין אונ הָאט גִיבָּאטְין צוּא בְּרֵיינְגֶען אֵיינֶעם פון דיא חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל · אַזוֹ אִיז דֶער קְנֶעכְט גִיגַאנְגֶען אונ הָאט זֵייא גִיזָאגְט דָאס דֶער מֶלֶךְ בַּאגֶערְט אַיין חָכָם פון זֵייא דֶען עֶר הָאט צוּא פְרֶעגִין אַזוֹ אַיין זַאךְ וָואס עֶס אִיז פַאר הוֹילִין פון זַיינֶע חֲכָמִים הָאט אַיין אַלְטֶער מַאן פון זֵייא גִיזָאגְט צוּא דֶעם קְנֶעכְט נוּן אִיךְ וֶועל מִיךְ שְׁטֶעלִין פַאר דֶעם מֶלֶךְ · אונ וֶועל אִים זָאגִין גָאר זַיין הַארְץ · הָאבִּין אִים זַיינֶע חֲבֵרִים גִיזָאגְט וָוארוּם הַיילְשְׁטוּ דִיךְ צוּא אַזוֹ אַיין זַאךְ וֶוען דוּא וֵוייסְט גָאר נִיט וָואס מֶען וֶועט דִיךְ פְרֶעגִין הָאט עֶר גִיזָאגְט צוּא זֵייא אִיךְ וֵוייס דָאס אַיין חָלוֹם הָאט זִיךְ דֶעם מֶלֶךְ גִחְלֶמְתְּ אונ דֶעם זֶעלְבִּיגִין חָלוֹם הָאבּ אִיךְ אוֹיךְ גִיזֶעהֶען · אונ אִיךְ וֵוייס דָאס פִּתְרוֹן · הָאט דֶער קְנֶעכְט גִיזָאגְט צוּא אִים נֶעם וַואשׁ דִיךְ אָפּ אונ שְׁמִיר דִיךְ אונ נֶעם דִיר דיא קְלֵיידֶער וָואס אִין מַיין הַאנְט אונ טוּא זֵייא אָן דֶען דֶער מֶלֶךְ הָאט אַזוֹ גִיבָּאטִין · הָאט דֶער זָקֵן גִישְׁוָוארִין דָאס עֶר וֶועט נִיט טָאן קַיין שׁוּם זַאךְ בִּיז עֶר וֶועט שְׁטֵיין פַאר דֶעם מֶלֶךְ אַז עֶר אִיז גִיקוּמֶען צוּא דֶעם מֶלֶךְ הָאט דֶער מֶלֶךְ גִיזָאגְט צוּא אִים קֶענְשְׁטוּ פּוֹתֵר חָלוֹם זַיין הָאט דֶער זָקֵן גִיזָאגְט אֲפִילוּ דֶעם חָלוֹם אוֹיךְ הָאט דֶער מֶלֶךְ גִיזָאגְט טוּא דֶער צֵייל הָאט עֶר אִים דֶער צֵיילְט דֶער חָלוֹם אֲפִילוּ וָואס דֶער מֶלֶךְ הָאט פַאר גֶעסִין אונ דֶער מֶלֶךְ הָאט זִיךְ זֵייעֶר גִיוואוּנְדֶערְט אונ הָאט גִיזָאגְט נוּן אִיצוּנְד זָאג מִיר דֶעם פִּתְרוֹן וִויא דֶער זָקֵן הָאט אָן גִיהוֹיבִּין צוּא בַּאשֵׁיידִין דֶעם חָלוֹם אַזוֹא הָאט עֶר אַגְרוֹים גִיוֵוין גִיוֵויינְט אונ הָאט גִיזָאגְט אֲדוֹנִי קִינִיג דֶעם גָארְטִין וָואס דוּא הָאסְט גִיזֶעהֶען דָאס אִיז דיא מִשְׁפָּחָה פון דָוִד הַמֶּלֶךְ אונ דיא בּוֹימֶער יוּנְגֶע אונ אַלְטֶע אונ מִיטֶעלֶע אונ בְּלֶעטְלִיךְ אונ פֵּירוֹת דָאס זַיינֶען זַיינֶע קִינְדֶער אוּנ דָאס וָואס דוּא הָאסְט גִיוָואלְט פַאר שְׁנַיידִין אַלֶע בּוֹימֶער פון אִים דָאס אִיז דַיין גְזֵירָה וָואס דוּא הָאסְט גוֹזֵר גִיוֶוען מֶען זָאל גָאר דיא זֶרַע פון דָוִד מַאכִין פַאר לִירִין ·

אֵין תּוֹרָה אִם אֵין חָכְמָה אֵין יִרְאָה אִם אֵין יִרְאָה אֵין חָכְמָה אִם אֵין דַּעַת אֵין בִּינָה אִם אֵין בִּינָה אֵין דַּעַת אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה אִם אֵין תּוֹרָה אֵין קֶמַח: כב הוּא הָיָה אוֹמֵר כָּל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו לְמָה הוּא

מעשה אבות

· אונ דאס וואס דוא האסט אויף גיהויבין

דיין האק צוא אוים רייסין עס דאס איז וואס עס איז אויף גיגאנגען אויף דיין דעה צוא נאך זוכין צוא פאר לענדין דיא זרע המלוכה · אונ דער אלטער מאן וואס האט אויף דיר גישריען דאס איז דוד מלך ישראל אונ דאס וואס דוא האסט אים צוא גיזאגט דאס דוא וועסט מאכין אן טרינקען דעם ווארציל ביז ער וועט איין גרויסער בוים ווערין · דאס איז וואס דוא וועסט פון היינט אן מבטל זיין דיין גזירה אונ וועסט היטין די אשה פון זרע בית דוד מיט אלע אירע קרובים · האט דער מלך גיזאגט צוא אים דוא האסט אמת באשיידט אונ איצונד זוך אונ קלער נאך אויב עס איז גיבליבן איין אשה פון זיינע קינדער וועל איך מיט איר טאן גינאד אונ וועל טאן מיין אויג אויף איר צוא גוטין אונ אויף אלע אירע קינדער וואס וועט ארוים גיין פון איר אונ וועל מקיים זיין דאס וואס איך האב צוא גיזאגט · אז דער זקן האט עס גיהערט האט ער זיך ניט גיקענט איין האלטין אונ האט אן גיהויבן צוא וויינען אונ האט גיזאגט אדוני קיניג איך האב חתונה גימאכט מיין טאכטער פאר איינעם פון דער זרע פון בית דוד אונ באלד נאך דער חתונה האסטו דיא גזירה גוזר גיוועזן אזו האט מען אים גיהרגת אונ מיין טאכטער איז איין עגונה גיבליבן שוין עטליכע חדשים האט דער מלך גיזאגט צו אים גייא צוא דיין הויז אונ זאג צו דיין טאכטער דאס איך וועל דיך היינט פרייא לאזין אונ אויך אלע וואס זיצן אין דער תפיסה · אונ דר מלך האט אים אן גיטאן זיין פינגעריל אונ מען האט אלע פרייא גילאזט אזו איז דער זקן גיגאנגען אהיים האט מען אים גיזאגט דאס זיין טאכטער איז וואויליג האט ער זיך זייער גיפרייט אונ איז גיגאנגען אונ האט עס גיזאגט צו דעם מלך אזו האט דער מלך גיזאגט מען זאל אוים ראמען איין חדר אין דעם הויף פון דעם מלך אונ צו ברייגגען אהין איר בעט גיוואנט אונ גאר איר באדערפעניש אונ מען זאל ברייגגען דיא יונג פרויא אין דעם חדר אריין האט מען אזו גיטאן אונ מען האט איר אן גיברייט אלץ וויא דער מלך האט גיבאטין אונ עס איז גיקומען איר צייט צוא גיווינען האט זיא גיוואונען איין זון אונ זיא האט גירופין זיין נאמען בוסתנאי דאס איז טייטש וויין גארטין צוא איין גידעכעניש פון דעם ווייין גארטין וואס דער מלך האט גיזעהן בחלום · דאס קינד איז אויף גיצויגן גיווארן אונ ער האט גילערינט פיל תורה אונ ער איז גיוועזן אגרויסער חכם · ווען דיא זאך פון דעם קינד איז גיזאגט גיווארן צוא דעם מלך אזוא האט ער גיבאטין מען זאל אים ברייגגען פאר אים · האט מען אים גיבראכט אונ השי"ת האט אים גיגעבין חן אין די אויגן פון דעם מלך אונ ער איז גישטאנען פאר דעם מלך פון דער צייט וואס ער איז

גיקומען

דומה לאילן שענפיו מרבין ושרשיו מועטין והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו שנאמר והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב:

מעשה אבות

גיקומען ביז נאכט אונ האט זיך ניט גירירט מיט זיין קאפ אונ האט ניט אויף גיהויבן קיין פוס׳ אזו וויא ער איז גישטאנען איז גיקומען איין פליג זיא איז גיוועזן אזו גרויס וויא איין האלבער מיל גראם אונ האט זיך גישטעלט אויף זיין שטערין אונ האט אינו גביסין ביז עס האט גרונען בלוט אונ בוסתנאי האט זיא ניט אוועק גטריבן פון זיך האט דער מלך גיזאגט צוא אים וויא קומט עס וואס עס רינט בלוט פון דיין שטערין האט ער גיזאגט צו דעם מלך גיב אכטונג מיט דיינע אויגין ווי׳סטו זעהן פר וואס׳ אזו האט דער מלך גיזעהען דאס דיא פליג עסט פון זיין שטערין׳ האט דער מלך גיזאגט צו אים ווארום האסטו דיא פליג ניט אוועק גיטריבן האט בוסתנאי גיזאגט דעם דרך ארץ האבין מיר גירשת פון אונזערע עלטערין פון דער צייט וואס אונזער קרוין איז אוועק גינומען גיווארן פון אונז אונ מיר באדארפין שטיין פאר מלכים דאס מיר זאלין ניט ריידין אונ לאכין אונ אויף הייבין קיין האנט פאר זייא׳ איז דיא זאך זייער וואול גיפעלין צוא דעם מלך האט ער אים גימאכט פאר איין שני למלך אונ פאר׳ איין ראש איבער דיא ישראל׳ והוי מקבל את כל האדם בשמחה אונ זאלסט אנטפאנגען איטליכין מענטשין מיט אפרייליך פנים:

רבי עקיבא אומר רבי עקיבא זאגט שחוק וקלות ראש גילעכטער אונ פר שייטקייט מרגילין וכו׳

מאכן גוואונען צו זנות׳ דר חסיד שרייבט דרום שרייבט דר תנא דאס לשון גיוואונען דען פיל מענטשין האבין בטבע מורא פאר איין עבירה אונ היטין זיך אפ אזוא וויא מען היט זיך פון איין סכנה׳ אבער דער יצר הרע מאכט אים גיוואונען אונ פאר זיכערט אים פון דער סכנה׳ אזוא וויא דער שטייגער איז ווען איין מענטש קומט אריין אין איין טייך דאס אין אן הויב טוט ער זיך שרעקין אבער ווען ער ווערט גיוואוינט האט ער שוין קיין מורא ניט אונ אזוא האבין אונזערע חכמים גיזאגט דער וואס טוט צווייא מאל איין עבירה אזוא ווערט עס בייא אים גלייך וויא איין היתר מסורת סיג לתורה דיא קבלות וואס מען האט אויסין ווייניג וויא אזו צוא לייענען די אותיות פון דער תורה אנדערש וויא עס שטייט גישריבין דאס איז איין צאם צו דער תורה פון דעם קומט ארויס פיל דינים׳ מעשרות סיג לעושר אז מען גיט מעשר איז דאס איין צאם צוא עשירות׳ נדרים סיג לפרישות אז דער מענטש טוט אנדר ער זאל ניט טאן אזעלכע זאכין וואס איז לפנים משורת הדין איז דאס איין צאם צוא אפ שיידין זיך פון תאוות׳ סיג להכמה שתיקה צוא חכמה איז מער קיין צאם ניט נאר שווייגן ער זאל ניט פיל ריידין: הוא היה אומר ער פלעגט זאגין חביב אדם שנברא בצלם בליבט איז דער מענטש וואס ער איז באשאפין גיווארין מיט דעם פורעם פון דעם אויבערשטין חבה יתירה דאס איז נאך ארויס ליבשאפט פון השי״ת נודעת לו שנברא בצלם וואס ער האט מודיע גיוועזן דעם מענטשין אז ער איז באשאפין גיווארין מיט גאטס פורעם׳

שנאמר

ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב · אבל כל שמעשיו מרבין מחכמתו למה הוא דומה לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרבין שאפילו

מעשה אבות

שנאמר אזוא וויא עם שטייט כי בצלם אלהים עשה את האדם דען מיט דעם פורעם פון גאט האט ער גימאכט דעם מענטשין חביבין ישראל דיא ישראל זיינען בליבט ביא גאט ב"ה שנקראו בנים למקום וואס זייא זיינען גירופין גיווארין קינדער צוא גאט · חבה יתירה נודעת להם דאס איז נאך מער ליבשאפט וואס מען האט זייא מודיע גיוועזן שנקראו בנים למקום אז זייא ווערין אן גירופין קינדער צוא גאט שנאמר אזוא וויא עם שטייט בנים אתם לה' אלהיכם איר זייט קינדער צוא אייער גאט : חביבין ישראל דיא ישראל זיינען באליבט שנתן להם כלי חמדה אז עם איז צוא זייא גיגעבין גיווארין איין גילוסטיגע כלי דאס מיינט מען דיא תורה חבה יתירה נודעת להם דאס איז נאך אגרעשערע ליבשאפט וואס מען האט זייא מודיע גיוועזן שנתן להם כלי חמדה אז עם איז צוא זייא גיגעבין גיווארין אגילושטיקע כלי שבו נברא העולם וואס דורך אים איז דיא וועלט בשאפין גיווארין שנאמר אזוא וויא עם שטייט כי לקח טוב נתתי לכם איך האב אייך גיגעבין אגוט לערנען תורתי אל תעזובו מיין תורה זאלט איר ניט פאר לאזין : הכל צפוי גאט ב"ה זעהעט אלע דיא מעשים פון דיא מענטשין והרשות נתונה אונ דער רשות איז גיגעבין גיווארין דער מענטש זאל טאן וואס ער וויל ובטוב העולם נדון פון דעסט וועגין ווערט מיט גוטקייט די וועלט גימשפט כלומר דען דער שטייגער איז פון אמלך בשר ודם ווען דער מענטש איז עובר אויף זיין גזירה אזו איז זיין משפט צוא טייטין אים אבער גאט ב"ה איז ניט אזו אונ האטשע ער זעהעט אלץ וואס דער מענטש טוט אונ זינדיגט אנטקעגין אים לאזט ער אים צוא טאן זיין עבירה גליך וויא דער רשות איז ביא אים צוא טאן אונ ניט גינוג וואס ער שטראפט אים ניט באלד טוט ער נאך מיט אים גוטס אונ לאזט אים לעבין טאמער וועט ער תשובה טאן אונ ניט דוא זאלסט מיינען דאס גאט שיינקט עס · נאר והכל לפי רוב המעשה אלץ וועגט זיך אין זיינע רוב מעשים ווען דאס רוב פון זיינע מעשים זיינען שלעכט אזו טוט מען מיט אים גוטס אויף דער וועלט אונ. דער סוף איז דאס ער ווערט פאר לארין אין גיהנם אויב ער טוט קיין תשובה ניט · אונ אויב זיינע רוב מעשים זיינען גוט · אזו גיט מען אים יסורים אויף דער וועלט ער זאל אפ קומען דיא זינד : הוא היה אומר ער פלעגט זאגין הכל נתון בערבון אויף אלע זאכין וואס דער מענטש טוט איז דא איין ערב דאס מיינט מען דיא נשמה פון דעם מענטשין ומצודה פרוכה על כל החיים אונ איין נעץ איז פאר שפרייט אויף אלע לעבעדיגע כלומר אזו וויא איין נעץ וואס מען וויל דורך איר האפין פויגלען גיט מען דארט עסין ווארג אונ דער פויגיל מיינט דאס עס איז ניט פון זיינט וועגין גישפרייט דיא נעץ צוא האפין אים אונ קומט צוא עסין אונ ווערט גיהאבט דורך דעם · אזו אויך מיינט דער מענטש דאס גוטס וואס ער האט אויף דער וועלט איז עס פון זיין טובה וועגין אבער עס איז ניט אזו דע, עס איז גאר גיגעבין צוא אים כדי אז ווען ער וועט זינדיגין זאל ער דער מיט

גיהאפט

כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת בּוֹ אֵין מְזִיזִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ · שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי

מעשה אבות

גיחאפט ווערין אונ מען זאל עס בייא אים אוועק נעמען איז דאס בייא אים גלייך וויא דער טויט החנות פתוחה די קראם וואס מען פאר קויפט אלץ איז אפין דאס מיינט מען דיא וועלט איז גיגליכין צוא איין קראם וואש עס איז אין איר פאר האנדין פיל זיסע שפייז אונ תענוגים אונ ווער עס וויל קויפין זאל ער קומען אונ קויפין והחנוני אונ דער קרעמער דאס מיינט מען דער יצר הרע וואס אלע תאוות פון דער וועלט זיינען בייא אים אין דער האנט מקיף טוט ארום רינגלען אונ גיין אין אלע גאסן ער באנוגינט זיך ניט צו זיצן אין קראם אונ ווען עס וועט זיך גילוסטן צו קויפן בייא אים תענוגים זאל קומען צו אים אונ קויפן נאר ער גייט ארום אין אלע גאסין צוא איבער ריידן אונ אפ נארין אלע מענטשין אונ אפילו דעם וואס ער גילוסט גאר ניט צוא קיין תאוה גיט ער אים אריין אין הארצין איין גילושטונג צוא תענוגי העולם: והפנקס פתוחה אונ דער בוך איז אפין והיד כותבת אונ דיא האנט שרייבט כלומר עס ווערט פאר שריבין אלץ וואס דער מענטש טוט וכל הרוצה ללוות יבא וילוה אונ אזו איין מענטש וואס ער איז איין עני אונ ער רעט אים אן צוא טאן אזו איין עבירה וואס עס דארף קאסטין געלט זאגט ער אים צו דאס ער וועט אים געבין געלט דרויף כדי ער זאל זיך ניט פאר מיידין צו טאן והגבאים מחזירין תדיר בכל יום אונ דיא גבאים וואס זיינען גובה פון דעם מענטשין דאס מיינט מען דיא יסורים אונ אנגסטין זייא גייען ארום איטליכין טאג ונפרעין מן האדם אונ זייא ווערין ניצאלט פון דעם מענטשין אלע טאג צוא ביסליך מדעתו אויף אזעלכם וואס ער האט גיטאן מיט זיין וויסין · ער האט גיוואוסט אז דאס איז איין עבירה ושלא מדעתו אונ אזעלכש וואס ער האט ניט גיוואוסט אז עס איז איין עבירה ויש להם על מה שיסמוכו אונ האטשע אין פלוק ווייזט דאך אויס דאס מען וואלט ניט גיגעהערט צו גיצאלט ווערין דרויף וואס ער האט ניט גיוואוסט אויב עס איז איין עבירה · אבער זייא האבין זיך אויף עפיס צוא סומך זיין דאס זייא טוען רעכט והדין דין אמת אונ עס איז איין אמתר דין דען ער וואלט געהערט צוא לערנען וואלט ער גיוואוסט וועלכעם מען מעג אונ וועלכעם מען טאר ניט והכל מתוקן לסעודה אונ דורך דעם וואס דיא יסורים ווערין גיצאלט פון דעם מענטשין אונ ער קומט אפ אויף זיינע עבירות זיינען אלע אן גיברייט

צו דער סעודה פון עולם הבא:

רבי אלעזר בן עזריה אומר רבי אלעזר בן עזריה זאגט אם אין תורה ווען דר מענטש לערינט גאר ניט קיין תורה אונ איז אגאנצן טאג נאר עוסק אין איין מלאכה אין דרך ארץ וועט ער ניט זעהן קיין ברכה אין זיין מלאכה אם אין דרך ארץ אונ ווען ער טוט גאר קיין מלאכה ניט נאר ער לערינט טאג אונ נאכט אין תורה וועט דיא תורה בייא אים קיין קיום ניט האבין · דען אמענטש גיהער צו טאן עפיס איין מלאכה אויך ער זאל זיך מפרנס זיין אם אין חכמה ווען דוא האסט גיזעהען איין מענטש וואס ער האט זיך גימיט

צוא

יָבֹא חוֹם וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן וּבִשְׁנַת בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי: כג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (בֶּן) חִסְמָא אוֹמֵר קִנִּין וּפִתְחֵי נִדָּה הֵן הֵן גּוּפֵי

מעשה אבות

צוא לערנען אונ קאן ניט אין יראה זאלסטו ויסען אז עס איז וויל ער האט ניט קיין מורא פאר גאט איבער דעם קען די תורה בייא אים קיין ארט גיפינען צו האבן אקיום בייא אים אם אין יראה אונ אז דוא זעהסט דאס ער האט קיין מורא ניט פאר גאט אין חכמה איז אסימן דאס עס איז בייא אים ניט דא דיא חכמה פון דער תורה פלומר תאטשע ער מיהט זיך אין דער תורה קען ער ניט קומען צוא דער חכמה פון דער תורה אם אין דעת אז עס איז ניט דא קיין וויסן שאפט ער ווייש ניט דעם טעם פון דער זאך אין בינה וויא קאן ער דעם שכל פאר שטיין אם אין בינה ווער עס האט ניט קיין פאר שטאנד אין דעת וויא קאן ער וויסן דעם טעם פון דער זאך אז ער האט ניט קיין פאר שטאנד אם אין קמח אז ער האט ניט קיין מעל דאס הייסט ברויט אין תורה וויא קאן ער לערנען תורה אם אין תורה אז ער לערינט ניט קיין תורה אין קמח האט ער ניט צו עסין ׳ רבי מנחם שרייבט איין אנדער פשט אם אין קמח ווען עס זאל ניט גיגעבן ווערן צום מענטשן קיין מעל פלומר ברויט צוא עסין דאס הייסט איידעלע מאכלים אונ זאל נאר עסין דאס געמליכע וואס בהמות עסין אין תורה וואלט זיין שכל ניט גיטראגין צוא חכמת התורה אם אין תורה ווען דער אויבערשטער וואלט ניט וועלין געבין די תורה צום מענטשין אין קמח וואלט ער ניט גימאכט אז איין מענטש זאל עסין איידעלע מאכלים ׳ הוא היה אומר ער פלעגט זאגין כל שחכמתו מרובה ממעשיו דער וואס זיין חכמה איז מער פון זיינע גוטע מעשים למה הוא דומה צוא וואס איז ער גלייך לאילן צוא איין בוים שענפיו מרובין וואס זיינע צווייגן זיינען פיל ושרשיו מועטין אונ זיינע ווארצלן זיינען ווייניג והרוח באה אונ דער ווינט קומט ועוקרתו והופכתו על פניו אונ רייסט אים אויש אונ פאר קערט אים אויף זיין פנים שנאמר אזו וויא עס שטייט והיה כערער בערבה אונ ער וועט זיין וויא איין בוים שטייט אויף איין גלייכין פלאץ ולא יראה כי יבוא טוב אונ ער וועט ניט זעהען אז עס וועט קומען גוטש ושכן חררים במדבר אונ ער וועט רוען מיט דארקייט אין דער וויסטעניש ארץ מלחה ולא תשב אין איין גיזאלצין לאנד אן ישוב׳ אבל שמעשיו מרובין מחכמתו אונ דער וואש זיינע גוטע מעשים זיינען מער פון זיין חכמה למה הוא דומה צוא וואש איז ער גלייך לאילן צוא איין בוים שענפיו מועטין ושרשיו מרובין וואס זיינע צווייגין זיינען ווייניג אונ זיינע ווארצלען זיינען פיל שאפילו כל הרוחות שבעולם וואס אפילו אלע ווינטין פון דער וועלט באות ונושבות בו קומען אונ ווייען אויף אים אין מזיזין אותו ממקומו רירין זייא אים ניט פון זיין ארט שנאמר אזו וויא עס שטייט והיה כעץ שתול על מים ער וועט זיין וויא איין בוים וואש איז גיפלאנצט אויף בעך וואסער ועל יובל ישלח שרשיו אונ בייא דעם טייך צוא שפרייט ער זיינע ווארצלן ולא יראה כי יבא חום ער וועט ניט זעהען אז עש וועט קומען אהיץ וועט עס אים ניט שאטין והיה עלהו רענן אונ זיינע בלעטער וועלן זיין צווייגהאפטיג ובשנת בצורת לא ידאג אונ אין איאר וואס רעגין

זייגען

הלכות תקופות וגימטריאות פרפראות לחכמה : רבי חנניא בן עקשיא וכו'

פֶּרֶק רְבִיעִי

כל ישראל וכו'

א בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר אֵיזֶהוּ חָכָם הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם שֶׁנֶּאֱמַר מִכָּל מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי (כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי) : אֵיזֶהוּ גִבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ

מעשה אבות

זיינען גימינערט וועט ער ניט זארגין ווארום עש וועט אויף אים וואקסין פירות ולא ימיש מעשות פרי אונ ער וועט ניט אפ טאן פון צוא מאבין פירות : רבי אלעזר בן חסמא אומר רבי אלעזר בן חסמא זאגט קיין דיא דינים פון דיא קרבנות פון אגיווינערין דאס איז זייער שווער הן הן גופי הלכות דאס איז דיא רעכטע הלכות אין דער תורה תקופות וגימטריאות צו רעכענען תקופות אונ צו רעכענען וויא פיל אותיות טרעפט אן פון איין רמז וועגין פרפראות לחכמה איז עש וויא איין גיריכט וואס מען עסט סוף סעודה אזו איז דאש צוא חכמת התורה :

פרק ד בן זומא אומר בן זומא זאגט איזהו חכם וועלכער איז אחכם הלומד מכל אדם דער וואס לערינט פון אלע מענטשין כלומר אמענטש זאל ניט זאגין דיא חכמה ווערט דאך נגזר פון גאט איי דער מענטש ווערט באשאפין וואס ער זאל זיין ציא איין חכם אדער איין טפש קען דאך זיין דאס דער מענטש וואס איז אויף אים נגזר גיווארין ער זאל זיין אחכם איז ער אחכם · אונ דער וואס איז אויף אים נגזר גיווארן ער זאל זיין איין טפש קען ניט ווערין קיין חכם דרום זאגט דער תנא חא: שע עס איז אויף אים נגזר גיווארין ער זאל זיין איין טפש אבער דורך דעם וואס ער וועט זיך מיען אין דער תורה צו לערנען פון אלע מענטשין וועט ער ווערין איין חכם שנאמר אזו וויא עס שטייט מכל מלמדי פון אלע מיינע מלמדים אונ רביים וואס איך האב פון זייא גילערינט השכלתי בין איך קלוג גיווארין · דען איך האב מיך גימידט אלע צייט אין דער תורה איזהו גבור וועלכער הייסט איין גבור הכובש את יצרו דער וואס צווינגט זיין יצר הרע · דען דיא מלחמה פון דעם יצר הרע איז אלע צייט אבער איין מלחמה אנטקעגין דעם פיינד איז ניט אזו · דען ווען ער איז דעם שונא מנצח ווערט בטל דיא מלחמה · נאך איין טעם איז · דען דער וואס האלט מלחמה מיט זיין שונא איז עס דאך נאר כדי צו מציל זיין זיין גוף אבער דער וואס האלט מלחמה מיט דעם יצר הרע קומט ער מציל זיין זיין נשמה · נאך איין טעם איז דען דער וואס האלט מלחמה מיט זיין שונא ווייס ער דאס דער שונא קומט אים צו הרגנן · אונ דרום שטארקט ער זיך מיט גאר זיין כח צו מציל זיין זיך · אבער דער יצר הרע ווייזט ניט דעם מענטשין אז ער לויערט נאך זיין טויט נאר ער ווייזט אים גלייך וויא ער מיינט זיין פריד אונ בגערט ניט זיין שלעכטץ אונ מען דארף האבין אגוטין בעל מלאכה ער זאל פאר שטיין אונ דער קענען זיינע ראט וואס ער טוט אים ראטין כדי ער זאל

ניט

שֶׁנֶּאֱמַר טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר וּמוֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלּוֹכֵד עִיר: אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ שֶׁנֶּאֱמַר יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לָךְ לָעוֹלָם הַבָּא: אֵיזֶהוּ מְכֻבָּד הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת שֶׁנֶּאֱמַר כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבֹזַי יֵקָלּוּ: ב בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר הֱוֵי רָץ לְמִצְוָה

מעשה אבות

ניט פאלין אין זיין נעץ שנאמר אזו וויא עס שטייט טוב ארך אפים עס איז בעסער דער וואס דער ליינגערט זיין צארין אנטקעגין זיין חבר וואס ער האט אים מבזה גיוועזן מגבור מער איי אגבור וואס ער צווינגט זיין שונא ומושל ברוחו אונ דער וואס גיוועלטיגט אין זיין גימיט ער זאל דעם חבר גאר מוחל זיין אונ זאל אים גאר ניט טאן קיין שלעכטץ דרויף וואס ער האט אים מבזה גיוועזן מלוכד עיר איז ער בעסער פון דעם וואס נעמט איין איין שטאט מיט זיין גבורה · נוא זעהען מיר דאך דאס דער וואס באצווינגט זיין כעס איז ער גירעכינט מער פון אגבור מכל שכן דער וואס באצווינגט דעם יצר הרע אויף אלע צוויא הונדערט אכט אונ פערציג מצות עשה אונ דרייא הונדערט מיט פינף אונ זעכציג מצות לא תעשה · איז ער דאך בודאי גירעכינט מער איי איין גבור · איזהו עשיר וועלכער הייסט איין עושר השמח בחלקו דער וואס פרייעט זיך מיט זיין חלק וואס גאט האט אים גיגעבין פיל אדער ווייניג · דער אברבנאל שרייבט דען אלע תאוות פון דער וועלט גיפינט זיך צוא זייא איין סוף · דהיינו דיא תאוה פון עסין אונ טרינקען אז דער מענטש גילוסט דער צוא אונ ער פילט אן זיין בויך דער מיט ווערט אפ גיטאן זיין תאוה · אונ ווען אפילו מען גיט פאר אים עסין ווארג קען ער עס ניט נעמען אונ אזוא דאס גלייכין אנדערע תאוות ווען דער מענטש דער פילט גאר זיין תאוה אזו נאך דעם ווערט פון אים דיא תאוה אפ גיטאן אבער דיא תאוה פון רייכקייט איז פאר קערט וואס מער דער מענטש האט גילוסט ער נאך מער אונ דיא תאוה פון רייכקייט איז גיגליכן צו איין דארשטיגי מענטש וואס ער טרינקט גיזאלצענע וואסער צו פאר שטערין זיין דארשט פון אים · אזו ווערט ער דאך נאך מער דארשטיג אונ וייל עס איז דאך ניט פאר האנדין קיין עק צו דער תאוה פון רייכקייט דער מיט וואס ער ווערט האבין פיל · דען ער וועט דאך גילוסטין צו האבין נאך מער · דרום איז קיין אנדער סוף ניט נייערט דער מיט וואס דער מענטש פרייעט זיך מיט דעם וואס ער האט אונ דערנאך ווערט ער אן גירופין איין עושר · דען ווען ער בנוגינט זיך מיט דעם וואס ער האט גייט דאך אים גאר ניט אפ איז גלייך וויא ער האט גאר דאס רייכקייט פון דער וועלט אבער ווען ער באנוגינט זיך ניט מיט דעם וואס ער האט קען ער ניט אן גירופין ווערין קיין עושר · דען עס גייט דאך אים אפ דאס וואס ער גילוסט שנאמר אזוא וויא עס שטייט אין פסוק יגיע כפיך כי תאכל אז דוא וועסט עסין דאס וואס דוא פאר ארבעטסט מיט דיינע הענד אונ וועסט ניט גילוסטן צו איבעריגס אשריך וטוב לך וועט דיר וואול אונ גוט זיין אשריך בעולם הזה עס וועט דיר וואול זיין אויף דער וועלט דוא וועסט לעבין אונ פאר געסין דאגות וטוב לך לעולם הבא אונ עס וועט
דיר

קַלָּה וּבוֹרֵחַ מִן הָעֲבֵרָה שֶׁמִּצְוָה גוֹרֶרֶת מִצְוָה וַעֲבֵרָה גוֹרֶרֶת עֲבֵרָה שֶׁשְּׂכַר מִצְוָה מִצְוָה וּשְׂכַר עֲבֵרָה עֲבֵרָה: ג הוּא הָיָה אוֹמֵר אַל תְּהִי בָז לְכָל אָדָם וְאַל תְּהִי מַפְלִיג לְכָל דָּבָר׳ שֶׁאֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה וְאֵין לְךָ דָבָר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם: ד רַבִּי לְוִיטַס אִישׁ יַבְנֶה אוֹמֵר מְאֹד מְאֹד

מעשה אבות

דיר גוט זיין אויף יענער וועלט וועסט ניט וועלין גזלנן אונ איין עולה טאן אונ וועסט האבין צייט צו לערנען אונ מעשים טובים טאן מחמת דעם וועסטו האבין עולם הבא איזהו מכובד וועלכער הייסט איין גיערליכטער המכבד את הבריות דער וואס האלט ערליך לייט שנאמר אזו וויא עס שטייט אין פסוק כי מכבדי אכבד ווער עס האלט מיך ערליך וועל איך זייא ערליך האלטין קען מען זעהען ווען הקדוש ברוך הוא וואס דער כבוד גיהער צו אים איז ער מכבד ווער עס גיט אים כבוד מכל שכן דיא וואס גיבין כבוד צו מענטשין ובוזי יקלו אונ דיא וואס שענדין מיך וועלין אליין פאר שעמט ווערין: בן עזאי אומר בן עזאי זאגט הוי רץ למצוה קלה דוא זאלסט לויפין אפילו צו איין גרינגע מצוה ובורח מן העבירה אונ זאלסט אנטלויפין פון איין עבירה דער תנא קומט אונז צו לערנען דאס איין מענטש זאל ניט זאגין בן זומא האט דאך גיזאגט דאס דיא מלחמה פון דעם יצר הרע איז דיא גרעסטע מלחמה אונ דער וואס באצווינגט אים ווערט אן גירופין אגבור׳ נוא ווער בין איך דאס איך זאל קענען אזו איין גרויסע מלחמה בייא קומען אונ דרום וועט דער מענטש קומען זיך צו מיאש זיין פון צו שטארקין זיך אנטקעגין דעם יצר הרע׳ דרום זאגט דא בן עזאי אז עס איז גאר אגרינגע זאך צוא באצווינגען אים׳ דורך דעם וואס דוא וועסט בייא דעם אן הויב זיין פיל גיהיט איז דאס פיל פועל צוא באצווינגען דעם יצר הרע דרום צום אן הויב זאלסטו לויפין צוא איין גרינגע מצוה אונ אנטלויפין פון איין עבירה דער נאך וועט שוין דיא זאך ממילא קומען שמצוה גוררת מצוה דען איין מצוה שלעפט צוא דוא זאלסט טאן דיא אנדערע מצוה ועבירה גוררת עבירה אונ איין עבירה שלעפט צוא צו טאן דיא אנדערע עבירה׳ ששכר מצוה מצוה דען דער שכר פלומר דיא הנאה וואס דוא האסט פון דעם וואס דוא טושט דיא מצוה איז דאס אויך גירעכינט פאר איין מצוה׳ ושכר עבירה עבירה אונ דיא הנאה וואס דוא האסט פון דער עבירה איז דאס גירעכינט פאר איין עבירה: הוא היה אומר ער פלעגט זאגין אל תהי בז לכל אדם זאלסט ניט מבזה זיין צוא קיין שום מענטשין ואל תהי מפליג לכל דבר אונ זאלסט ניט דער ווייטערין קיין שום זאך צוא זאגין עס קען גאר ניט זיין קיין מאל שאין לך אדם דען עס איז ניט פאר האנדין אמענטש שאין לו שעה וואס ער האט ניט אצייט טאמער וועסטו דארפין אן קומען צוא אים אזוא וויא מיר געפינען איין מעשה רבי אלעזר בן שמוע איז אמאל גיגאנגען בייא דעם בארטין פון דעם ים הגדול האט ער גיזעהען דאס איין שיף איז אין איין אויגין בליק דער טרונקען גיווארין אונ אליץ וואס עס איז גיוועז אין איר אונ האט גיזעהען דאס איין מענטש האט זיך אויף גיכאפט אויף איין ברעט פון

הֱוֵי שְׁפַל רוּחַ שֶׁתִּקְוַת אֱנוֹשׁ רִמָּה: ה רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר כָּל הַמְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בַּסֵּתֶר נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ בְּגָלוּי אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד בְּחִלּוּל הַשֵּׁם: ו רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּר רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר הַלּוֹמֵד תּוֹרָה עַל מְנָת לְלַמֵּד מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד וְהַלּוֹמֵד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת מַסְפִּיקִין

מעשה אבות

דער שיף אונ איז צוא גיקומען צום בארטין אונ איז אויף גיגאנגען אויף דער יבשה נאקיטער הייט אונ מחמת חרפה האט ער זיך באהאלטין בייא דעם בארטין פון דעם ים אונ דאס איז גיוועזן דיא צייט וואס דיא יודין זיינען גיגאנגען עולה רגל זיין קיין ירושלים אונ רבי אלעזר בן שמוע איז דארט גיגאנגען מיט זיינע תלמידים עולה רגל זיין איז ער גיקומען צו זייא אונ האט גיזאגט נון איך בין פון אייערע ברידער גיט מיר איין קלייד דאס איך זאל מיך צוא דעקין מיין לייב דען גאר מיינע קליידר זיינען אין ים דער טרונקען גיווארין אונ עס איז מיר ניט גיבליבין קיין שום זאך · האבין דיא תלמידים גיזאגט צוא אים אזוא נאקעט זאלין זיין גאר דיין פאלק האט דער מענטש דער זעהען צוא רבי אלעזר האט ער גיזאגט צוא אים · נון עס ווייזט מיר אויס דאס דוא ביסט דער עלצטער אונ דער גיערליכטער פון דיין אומה אונ דוא ווייסט דעם כבוד פון לייטין דרום בעט איך דיך דאס דוא זאלסט מיר געבין איין קלייד צוא צו דעקין מיין נאקעט לייב · אונ עס איז גיוועזן אויף רבי אלעזר זיבן טייערע קליידער האט ער אויס גיטאן איין קלייד אונ האט עס אים גיגעבין אונ האט אים גיפירט צו זיך אין הויז אונ האט אים גיגעבין עסין אונ טרינקען אונ האט אים פיר רענדלאך גיגעבין אונ האט אים אויף זיין אייזיל גימאכט רייטין ביז ער האט אים צו זיין הויז גיבראכט · אין אצייט ארום איז דער מלך פון דער מדינה מת גיווארין אונ מען האט דעם מענטשין פאר איין מלך אויף גינומען האט ער גוזר גיוועזן אויף דיא יודין פון דער מדינה מען זאל זייא הרגנן אונ זייערע ווייבער זאל מען פאנגען פאר דעם וואס זייא האבין גיזאגט דאס גאר זיין אומה זאלין זיין נאקעט אזו וויא ער · האבין דיא יודין גיזאגט צו רבי אלעזר בן שמוע דאס ער זאל גיין בעטין דעם מלך וועגין זייא · האט ער גיזאגט ווייסט איר דען ניט דאס דער מלך טוט ניט אום זיסט אונ ער וועט וועלין געלט פאר דעם וואס ער וועט דיא גזירה מבטל זיין · אזו האבין זייא גיגעבין צו רבי אלעזר פיר טויזנט רענדליך אונ ער איז צו דעם מלך גיגאנגען אונ האט זיך גישטעלט פאר דעם טויער אונ האט גיזאגט צו דיא באדינער פון דעם מלך גייט אונ זאגט צו דעם מלך דאס איין יהודי שטייט בייא דעם טויער אונ ער באגערט דיא פריד פון דעם מלך · האבין זייא אזו גיטאן אונ דער מלך האט גיזאגט ער זאל אריין גיין · אז דער מלך האט אים דער זעהען האט ער זיך איין ווארף גיטאן פון דעם שטול צו דער ערד אונ האט גיזאגט צו רבי אלעזר ווארום האט זיך מיין האר מצער גיוועזן צו קומען אהער · האט רבי אלעזר גיזאגט צו דעם מלך איך בין גיקומען דאס דוא זאלסט רחמנות האבין אויף דער

מדינה

בְּיָדוֹ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת: ז רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר אַל תִּפְרוֹשׁ מִן הַצִּבּוּר וְאַל תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיָּנִין וְאַל תַּעֲשֶׂהָ עֲטָרָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהּ וְלֹא קַרְדּוֹם לַחְפָּר בָּהּ וְכַךְ הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר וּדְאִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חֲלָף

מעשה אבות

מדינה און זאלסט דיא גזירה מבטל זיין · האט דער מלך גיפרעגט צו רבי אלעזר אין אייער תורה שטייט דען איין זאך וואס עס איז ליגין האט רבי אלעזר גיזאגט צו אים חס ושלום דיא תורה איז אייטיל אמת · האט דער מלך גיזאגט צו אים שטייט דען ניט אין דער תורה (לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה׳ על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים) דאס איז טייטש עס זאל ניט קומען פון דעם פאלק עמון און מואב אין דעם קהל פון גאט ווייל זייא האבין אייך ניט גיפעגערט מיט ברויט און וואסער · און נאך איין פסוק שטייט (לא תתעב אדומי כי אחיך הוא) דאס איז טייטש דוא זאלסט ניט אום ווירדיגין קיין מאן פון דעם פאלק אדום דען ער איז דיין ברודער · און איך קום דאך ארויס פון אייער ברודער עשו און איר האט מיט מיר קיין חסד ניט גיטאן ווען איך בין פון דעם ים ארויס און דער וואס איז עובר אויף דער תורה איז ער דאך חייב מיתה · האט רבי אלעזר גיזאגט צו דעם מלך האטשע זייא זיינען שולדיג צו דיר האב רחמנות אויף זייא · האט דער מלך גיזאגט צו אים ווייסטו דען ניט דאס דער מלך טוט ניט אום זיסט · האט רבי אלעזר גיזאגט איך האב בייא מיר פיר טויזינט רענדליך נעם זייא און האב רחמנות אויף דיא יודין · האט דער מלך גיזאגט דיא פיר טויזינט רענדליך שיינק איך דיר פאר דיא פיר רענדליך וואס דוא האסט מיר גיגעבין און דיא מדינה וועט ניצול ווערין פאר דעם עסין און טרינקען וואס דוא האסט מיר גיגעבין ואין לך אדם שאין לו מקום און עס איז ניט פאר האנדין אזאך וואס עס זאל אמאל ניט מקוים ווערין: רבי לויטס איש יבנה אומר רבי לויטס דער העך פון יבנה זאגט מאד מאד הוי שפל רוח זייער זייא נידעריג אין דיין גימיט שתקות אנוש רמה דען דאס האפונג פון דעם מענטשין צו וואס ער וועט קומען איז עס וועט ווערין פון אים ווערים · רבי משה אלמושנינו שרייבט עס איז קשה וויא שיקט זיך דען זאגין דאס דער מענטש האפט עס זאל ווערין פון אים ווערים דען דאס לשון פון האפונג שיקט זיך נאר אויף אזו איין זאך וואס דער מענטש טוט האפין און באגערין דער צו · דער תירוץ איז דען דרום זאגט דער תנא (אנוש) און ווארום זאגט ער ניט (איש) אדער (אדם) צו ווייזין דאס ער שמועסט פון אזו איין מענטש וואס ער איז ניט גאנץ אין גאטס דינסט · דער ווערט אן גירופין אנוש · און דער וואס איז גאנץ אין גאטס דינסט דער ווערט אן גירופין איש אדער אדם · איז שוין היינט רעכט דיא משנה דען דער שטייגער איז פון דעם מענטש וואס איז ניט גאנץ אין גאטס דינסט ער זאל גילוסטין צו אזעלכע זאכין וואס דער גוף האט הנאה פון דעם און זייא זיינען מקצר דיא יארין און דאס לעבין פון דעם מענטשין אזו וויא דער תנא האט אויבין גיזאגט (מרבה בשר מרבה רמה) דער וואס

בערם

הָא לָמַדְתָּ כָּל הַנֶּהֱנֶה מִדִּבְרֵי תוֹרָה נוֹטֵל חַיָּיו מִן הָעוֹלָם: ח רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר כָּל הַמְכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה גּוּפוֹ מְכֻבָּד עַל הַבְּרִיּוֹת וְכָל הַמְחַלֵּל אֶת הַתּוֹרָה גּוּפוֹ מְחֻלָּל עַל הַבְּרִיּוֹת: ט רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ אוֹמֵר הַחוֹשֵׂךְ

מעשה אבות

מֶערְט זִיךְ פְּלֵייש דֶער מֶערְט זִיךְ וֶוערִים · נוא וֶוערְט דָאךְ גִיפוּנֶען וֶוען עֶר הָאפְּט צוּ אַזוֹ אַיין זַאךְ וָואס עֶס אִיז גוּט צוּם גוּף הָאפְּט עֶר מִיט זַיין ווִילִין צוּ דִיא וֶוערִים · חָאטְשֶׁע עֶר מֵיינְט נִיט דִיא וֶוערִים · דְרוּיף הָאט דֶער גֶעטְלִיכֶער תַּנָא גִיזָאגְט דָאס דֶער מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ פְּלַייסִין צוּ זַיין נִידֶערִיג בַּייא זִיךְ אוּנ עֶר זָאל נִיט גֶעבִּין קֵיין מַאכְט צוּ דֶעם גוּף דָאס עֶר זָאל זִיךְ שְׁטַארְקִין אוֹיף אִים מִיט זַיין גְרוֹיסְקֵייט · אוּנ דֶער טַעַם פוּן דֶער זַאךְ פַאר וָואס אִיז רָאוּי מֶען זָאל נִיט גֶעבִּין דֶעם גוּף קֵיין מַאכְט צוּ שְׁטַארְקִין זִיךְ אוֹיף דֶער נְשָׁמָה · דֶען דָאס וָואס דֶער גוּף הָאפְּט אוּנ בַּאגֶערְט וֶוערְט דָאךְ פוּן דֶעם וֶוערִים · אוּנ דֶער מִיט וָואס עֶר וֶועט גִילוּסְטִין צוּ דִיא תַּאֲוֹות הַגוּף וֶועט עֶר גִילוּסְטִין זֶעלְבְּסְט צוּ וֶוערִים: רבי יוחנן בן ברוקא אומר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא זָאגְט כל המחלל שם שמים בסתר דֶער וָואס פַאר שְׁוֶועכְט דֶעם אוֹיבֶּערְשְׁטִינְס נָאמֶען פַאר בָּארְגֶענֶער הֵייט · דָאס הֵייסְט עֶר הָאט אֱמוּנוֹת רָעוֹת בַּייא זִיךְ אִין הַארְץ וָואס קֵיינֶער וֵוייס נִיט · אָדֶער עֶר טוּט אַיין עֲבֵירָה בְּסֵתֶר נפרעין ממנו בגלוי וֶועט מֶען פוּן אִים גִיצָאלְט נֶעמֶען אַנְפְּלֶעקְטֶער הֵייט אַז מֶען זָאל זֶעהֶען · חָאטְשֶׁע דוּרְךְ דִיא יְסוּרִים וָואס וֶועלִין קוּמֶען אוֹיף אִים וֶועט דָאךְ זַיין אַיין חִילוּל הַשֵּׁם · דֶען גָאר דִיא וֶועלְט וֶועט זָאגִין עֶס אִיז גָאר אוּם זִיסְט וָואס מֶען דִינְט גָאט · דֶען מִיר זֶעהֶען דָאךְ אִין דֶעם מֶענְטְשִׁין קֵיין שׁוּם שְׁלֶעכְטְץ פוּן דֶעכְט וֶועגִין וֶוערְט מֶען פָּארְט גִיצָאלְט פוּן אִים אִיטְלִיכֶער זָאל זֶעהֶען וָוארוּם אחד שוגג ואחד מזיד בחלול השם עֶס אִיז גְלַייךְ אוּם גֶערְן אוּנ מִיט גֶערְן בַּייא חִילוּל הַשֵּׁם · כְּלוֹמַר דֶער וָואס וֶועט גְרַייזִין אוּנ וֶועט זָאגִין דָאס עֶס אִיז גָאר אוּם זִיסְט צוּ דִינֶען גָאט וֶועט עֶר טְרָאגִין זַיין זִינְד חָאטְשֶׁע עֶר הָאט גִיטָאן אוּם גֶערִין דוּרְךְ דֶעם וָואס עֶר הָאט גִיזֶעהֶען דָאס דֶער עֶרְלִיכֶער מֶענְטְשׁ הָאט יְסוּרִים · דֶען אוּם גֶערִין אוּנ מִיט גֶערִין זַיינֶען גְלַייךְ בַּייא חִילוּל הַשֵּׁם: רבי ישמעאל אומר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל זָאגְט הלומד דֶער וָואס קוּמְט לֶערְנֶען פוּן יֶענֶעם על מנת ללמד כְּדֵי עֶר זָאל יֶענֶעם מַאכִין לֶערְנֶען מֵיינְט מֶען דֶען עֶס קֶען אַמָאל זַיין דָאס עֶס זָאלִין זִיךְ גִיפִינֶען אַלְטֶע לַייט וָואס זֵייא הַאלְטִין זִיךְ דָאס זֵייא זַיינֶען דִיא גְרֶעסְטֶע אִין לֶערְנֶען אָבֶּער דֶער אֱמֶת אִיז דָאס זֵייא קֶענֶען נִיט אַזוֹ אַז זֵייא זָאלִין רָאוּי זַיין צוּ לֶערְנֶען מִיט תַּלְמִידִים · אוּנ עֶס קֶען אַמָאל זַיין עֶס זָאלִין זִיךְ גִיפִינֶען יוּנְגֶע לַייט וָואס קֶענֶען גוּט לֶערְנֶען · דְרוּיף זָאגְט דֶער תַּנָא וֶוען דֶער יוּנְגֶער וָואס קֶען גוּט לֶערְנֶען ווִיל עֶר מַאכִין לֶערְנֶען צוּ דִיא אַלְטֶע לַייט וָואס הַאלְטִין זִיךְ פַאר חֲכָמִים נָאר עֶר ווֵייס אָבֶּער דָאס דִיא אַלְטֶע וֶועלִין נִיט קוּמֶען צוּ אִים זֵייא זָאלִין פוּן אִים לֶערְנֶען דֶען זֵייא הַאלְטִין זִיךְ דָאךְ דָאס זֵייא זַיינֶען רָאוּי צוּא מַאכִין לֶערְנֶען אִיטְלִיכִין קוּמְט דֶער יוּנְגֶער צוּא זֵייא אוּנ מַאכְט זִיךְ גְלַייךְ ווִיא עֶר גֵייט

עַצְמוֹ מִן הַדִּין פּוֹרֵק מִמֶּנּוּ אֵיבָה וְגָזֵל וּשְׁבוּעַת שָׁוְא וְהַגַּס לִבּוֹ בְּהוֹרָאָה שׁוֹטֶה רָשָׁע וְגַס רוּחַ: י הוּא הָיָה אוֹמֵר אַל תְּהִי דָן יְחִידִי שֶׁאֵין דָּן יְחִידִי אֶלָּא אֶחָד וְאַל תֹּאמַר קַבְּלוּ דַעְתִּי שֶׁהֵן רַשָּׁאִין וְלֹא אָתָּה: יא רַבִּי

מעשה אבות

לֶערְנֶען פון זייא אָבֶּער זיין כַּוָּונָה איז עֶר זָאל זייא מְזַכֶּה זיין מיט זיין חָכְמָה אונ זָאל זייא מַאכִין לֶערְנֶען מספיקין בידו ללמוד גִיט מֶען אים זיין גִינֻג עֶר זָאל קֶענֶען לֶערְנֶען דְהַיְינוּ מֶען איז אים מְגַלֶּה אַלֶע זַאכִין פון דֶער תּוֹרָה וללמד אונ מֶען גִיט אים זיין בַּאדֶערְפֶענֶעשׁ עֶר זָאל קֶענֶען יֶענֶעם מַאכִין לֶערְנֶען והלומד אונ דֶער וָואס קוּמְט לֶערְנֶען פון יֶענֶעם על מנת לעשות כְּדֵי עֶר זָאל זיך אָפּ לֶערְנֶען פון זיין חָבֵר גוּטֶע מַעֲשִׂים מֵיינְט מֶען דֶען עֶס קֶען זיין איין מֶענְטְשׁ וָואס עֶר איז איין צַדִּיק אונ הָאט גוּטֶע מַעֲשִׂים וָואס עֶס איז זיין גְלַייכִין נִיט פַאר הַאנְדִין אָבֶּער לֶערְנֶען קֶען עֶר ווייניג אונ דֶער מֶענְטְשׁ וָואס קֶען יוא לֶערְנֶען גֵייט עֶר צוּ אים לֶערְנֶען אונ מַאכְט זיך גְלַייך וויא עֶר וויל פון אים לֶערְנֶען אונ גָאר זיין כַּוָּונָה איז כְּדֵי עֶר זָאל זיך אָפּ לֶערְנֶען פון זיינֶע גוּטֶע מַעֲשִׂים אונ זיין פְרוּמְקֵייט עֶר זָאל זיך איין מוּסָר נֶעמֶען פון אים מספיקין בידו בַּאנוּגִינְט מֶען אין זיינֶע הֶענְד ללמוד עֶר זָאל אַלֵיין קֶענֶען גוּט לֶערְנֶען וללמד אונ צוּא מַאכִין לֶערְנֶען דָאס דֶער צַדִּיק וָואס עֶר הָאט פון זיינֶע מַעֲשִׂים אָפּ גִילֶערְינְט וֶועט עֶר דוּרְך דֶעם וָואס עֶר איז גִיקוּמֶען צוּ אים לֶערְנֶען בַּאקוּמֶען חָכְמַת הַתּוֹרָה לשמור צוּ הִיטִן נִיט צוּ טָאן קֵיין לֹא תַעֲשֶׂה ולעשות אונ צוּ טָאן מִצְוֹת עֲשֵׂה רבי צדוק אומר רַבִּי צָדוֹק זָאגְט ואל תעשה עטרה להתגדל בה דוּא זָאלְסְט נִיט מַאכִין דיא תּוֹרָה פַאר איין קְרוֹין דָאס דוּא זָאלְסְט זיך מיט איר גְרוֹיס הַאלְטִין כְּלוֹמַר דוּא זָאלְסְט נִיט לוֹיבִּין דיא תּוֹרָה פַאר לַייטִין צוּא זָאגִין דָאס דיא תּוֹרָה איז איין קְרוֹין אוּנ דיין כַּוָּונָה וֶועט זיין דוּא זָאלְסְט זיך דֶער מִיט גְרוֹיס הַאלְטִין דֶען דוּא הָאסְט זוֹכֶה גִיוֶועזֶען צוּא דֶער גְרוֹיסֶער קְרוֹין דֶען גָאט ב"ה ווייס דיין מַחֲשָׁבָה ולא קרדום לחתוך בה אונ זָאלְסְט נִיט מַאכִין דיא תּוֹרָה גְלַייך אַז איין הַאק צוּ שְׁנַיידִין מִיט איר כְּלוֹמַר וֶוען אַמֶענְטְשׁ הָאט דִיך גִילֶעסְטֶערְט זָאלְסְטוּ אים נִיט שִׁילְטִין צוּא זָאגִין אַז דֶעם זְכוּת פון דיין תּוֹרָה וֶועט עֶר דוּרְך דיין קְלָלָה פַאר שְׁנִיטִין ווערין פון דֶער וֶועלְט דֶען דֶער מִיט מַאכְסְטוּ דָאך דיא תּוֹרָה גְלַייך וויא איין הַאק צוּא הַאקִין מִיט איר וכך היה הלל אומר אונ אַזוֹא פְלֶעגְט הִלֵּל אויך צוּא זָאגִין ודאשתמש בתגא חלף וֶוער עֶס נִיצְט מִיט דֶער קְרוֹין מֵיינְט מֶען דיא תּוֹרָה הָאט עֶר פַאר בִּיטִין דיא וֶועלְט פַאר יֶענֶע וֶועלְט הא למדת פון דַאנֶען לֶערִינְט מֶען אָפּ כל הנהנה מדברי תורה וֶוער עֶס הָאט הֲנָאָה פון דִבְרֵי תּוֹרָה אויף דֶער וֶועלְט נוטל חייו מן העולם נֶעמְט עֶר דָאס אֵייבִּיג לֶעבִּן וָואס עֶר הָאט גִיזָאלְט הָאבִּין לְעוֹלָם הַבָּא פון דֶער וֶועלְט:

רבי יוסי אומר רַבִּי יוֹסֵי זָאגְט כל המכבד את התורה וֶוער עֶס הַאלְט עֶרְלִיך דיא תּוֹרָה גופו מכובד על הבריות איז עֶר אויך גִיעֶרְלִיכְט בַּייא לַייט דֶער ר"י בֶּן שׁוֹשַׁן שְׁרַייבְּט דָאס מֶען מֵיינְט דֶער מֶענְטְשׁ זָאל ווִיסִין דָאס גְרוֹיס טַייעֶרְקֵייט פון דֶער

תורה

יונתן אומר כל המקים את התורה מעוני סופו לקימה מעשר וכל המבטל את התורה מעשר סופו לבטלה מעוני: יב רבי מאיר אומר הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה והוי שפל רוח בפני כל אדם ואם

מעשה אבות

תורה אונ איר גרויס שיינקייט אונ זאל זיין גיהיט אין איר כבוד אונ אין דעם כבוד פון אירע חכמים · אונ אין דעם כבוד פון אירע ספרים · איר כבוד מיינט מען דאס זיין לייב אונ זיינע הענט אונ דיא קליידער זאלין זיין ריין בשעת ער לערינט אונ אין דער צייט וואס ער-לערינט זאל ער לערנען מיט פארכט אונ מיט ציטערנעש אונ איי ער דער מאנט דעם נאמען פון גאט זאל אין אים ציטערין גאר זיין לייב · דעם כבוד פון אירע חכמים דאס מיינט דען ער זאל גרויס כבוד געבין צוא דיא חכמי התורה אונ זאל מורא האבין פאר זייא אזוא וויא פאר גאט · דעם כבוד פון אירע ספרים מיינט מען ער זאל זייא מאבין שיין אונ זאל זייא האלטין אין דעם שענסטין ארט פון זיין הויז אונ אז ער טראגט זייא זאל ער זייא ניט טראגין אזוא וויא אנדערע זאבין · נייערט מיט כבוד גלייך אז דר וואס טראגט די כלים פון דעם מלך אזו וויא מיר גיפינען איין מעשה דאס איין חכם האט צואה גילאזט זיין זון ער זאל ניט פיל הנאה האבין פון דער וועלט אונ עס זאל בייא אים ניט איבער גיין קיין דרייסיג טעג אן איין תענית · אונ אז דער חכם איז גישטארבין האט זיך גיטראפין דאס מען האט אים אויס גיצויגין פון זיין קבר אונ מען האט אים גישלאגין · האבין דיא לייט פון דער שטאט גרויס צער גיהאט דאס אזוא איין חכם זאל האבין אזוא איין בזיון · איז ער גיקומען צוא איינעם בחלום אונ האט גיזאגט דאס איז מיר גיקומען ווייל אז איך האב גיזעהען צוא ריסענע ספרים האב איך זייא ניט צוא נויף גיבונדין אין איינעם · וכל המחלל את התורה אונ ווער עס פאר שוועכט דיא תורה גופו מחולל על הבריות איז ער אויך מבוזה בייא דיא לייט:

רבי ישמעאל בנו אומר זיין זון רבי ישמעאל זאגט החושך עצמו מן הדין ווער עס פאר מיידט זיך פון צו גיין זיך לאדין מיט זיין חבר דהיינו ער זעהעט אליין צו ער איז גרעכט אדער זיין חבר אונ ווען ער זעהט אז ער איז אום גירעכט באצאלט ער אליין וואש ער איז שולדיג צו זיין חבר פורק ממנו ווארפט ער פון זיך אראפ איבה פיינדשאפט וגזל אונ גזלה ושבועת שוא פאלש שווערין דען ער מאכט זיך אליין שולדיג אונ גיט אפ דעם חבר וואס עס קומט פון אים אזוא האט ער אויף אים קיין שנאה ניט אונ ער ווערט ניצול פון צוא גזלנען בייא יענעם · אויך וועט ער גיט דארפין שווערין פאלש והגס לבו בהוראה אונ דער וואס מאכט גרויס זיין הארץ אין פסקענען כלומר ער זאגט איך וויים אליין אויך דעם דין דאס איך בין גירעכט אונ איך וויישׂ דעם דין גלייך מיט די דיינים שוטה איז ער איין נאר דען ער וויים דעם דין ניט רשע אונ איז איין רשע דען ער וויל דאך גזלענען דעם חבר וגס רוח אונ איין בעל גאוה ער האלט זיך גרויס גלייך וויא איין דיין: הוא היה אומר ער פלעגט זאגין אל תהי דן יחידי דו זאלסט ניט משפטן איינעם

אליין

בָּטַלְתָּ מִן הַתּוֹרָה יֶשׁ לְךָ בְּטֵלִים הַרְבֵּה כְּנֶגְדְּךָ וְאִם עָמַלְתָּ בַּתּוֹרָה יֶשׁ לוֹ שָׂכָר הַרְבֵּה לִתֶּן לָךְ: יג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת קוֹנֶה לּוֹ פְּרַקְלִיט אֶחָד וְהָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת קוֹנֶה לּוֹ קַטֵּגוֹר אֶחָד תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כִּתְרִיס בִּפְנֵי הַפּוּרְעָנוּת: יד רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר כָּל כְּנֵסִיָּה שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם: טו רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ אוֹמֵר יְהִי כְבוֹד תַּלְמִידְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ וּכְבוֹד חֲבֵרְךָ כְּמוֹרָא רַבָּךְ וּמוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמָיִם: טז רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הֱוֵי זָהִיר בְּתַלְמוּד שֶׁשִּׁגְגַת תַּלְמוּד עוֹלָה

מעשה אבות

אַלֵיין וָוען אֵיינֶער קוּמְט צוּא דִיר דֶער צֵיילִין זַיינֶע טַעֲנוֹת **שאין דן יחידי אלא אחד** עֶם מִשְׁפָּט נִיט אֵיינֶער אַלֵיין נָאר דֶער וָואס אִיז אֵיינֶער אוֹיף אַלֶע וָועלְטִין אוּנ עֶר גִיט אַמִשְׁפָּט וָוען אֵיינֶער אַלֵיין קוּמְט פַאר אִים קְלָאגִין זִיךְ אוֹיף אֵיינֶעם וָואס הָאט אִים שְׁלֶעכְטְץ גִיטָאן · אָדֶער אַזוֹ אִיז דֶער פְּשַׁט **אל תהי דן יחידי** דוּ זָאלְסְט נִיט הַאלְטִין דָאס דוּא מִשְׁפָּטְשְׁט אַלֵיין אוּנ קֵיינֶער זֶעהְט נִיט **שאין דן יחידי אלא אחד** דֶען עֶם מִשְׁפָּט נִיט אַלֵיין אֵיינֶער נָאר גָאט אָבֶער דוּא גִיהֶערְשְׁט צוּא ווִישִׁן דָאס גָאט ב"ה שְׁטֵייט לֶעבִּין דִיר צוּא זֶעהֶען אוֹיבּ דוּא וָועסְט דֶעם דִין רֶעכְט פַּסְקְנֶען: **רבי יונתן אומר** רַבִּי יוֹנָתָן זָאגְט **כל המקיים את התורה מעוני** וָוער עֶם דֶער הַאלְט דִיא תּוֹרָה חָאטְשֶׁע עֶר אִיז אַיין אָרוּמַאן **סופו לקיימה מעושר** וָועט זַיין סוֹף זַיין דָאס עֶר וָועט וֶוערִין אַיין עוֹשֶׁר אוּנ וָועט בְּהַרְוָחָה מְקַיֵּים זַיין · אָדֶער אַזוֹ אִיז דֶער פְּשַׁט דֶער וָואס הַאלְט דִי תּוֹרָה אִין אָרוּמְקֵייט בָּעוֹלָם הַזֶּה וָועט זַיין סוֹף זַיין דָאס בָּעוֹלָם הַבָּא וָועט עֶר זוֹכֶה זַיין צוּ לֶערְנֶען זִיא מִיט גְרוֹיס עֲשִׁירוּת דֶען דִיא צַדִּיקִים זַיינֶען דָארְט אַלֶע רַייךְ זַייא הָאבִּן פִילשְׂכַר אוֹיף זֵייעֶרֶע מַעֲשִׂים טוֹבִים וָואס זַייא הָאבִּין גִיטָאן **וכל המבטל את התורה מעושר** אוּנ דֶער וָואס אִיז מְבַטֵּל דִי תּוֹרָה אַז עֶר אִיז אַיין עוֹשֶׁר **סופו לבטלה מעוני** וֶועט זַיין סוֹף זַיין דָאס עֶר וֶועט מְבַטֵּל זַיין דִיא תּוֹרָה מֵחֲמַת גְרוֹיס אָרוּמְקֵייט · **רבי מאיר אומר** רַבִּי מֵאִיר זָאגְט **הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה** מַאךְ ווִינְצִיג דַיין מִידִיקֵייט אוּנ לֶערִין תּוֹרָה · דֶען דִי טִרְחָה פוּן הַאנְדִיל אִיז זֵייעֶר שְׁוֶוער אוּנ עֶם דַארְף הָאבִּין פִיל יְגִיעָה פָארִין פוּן אֵיין שְׁטָאט אִין דֶער אַנְדֶערֶע · אוּנ בַּייא טָאג בְּרֶענְט דִיא הִיץ אוּנ בַּייא נַאכְט שְׁטַארְקְט זִיךְ דִיא קֶעלְט אָבֶער דֶער וָואשׁ לֶערִינְט זִיצְט עֶר בְּנַחַת אִין זַיין הוֹיז גָאר אָן מִיא **והוי שפל רוח בפני כל אדם** פוּן דֶעסְט

ווענין

זָדוֹן: יז רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר שְׁלשָׁה כְתָרִים הֵן כֶּתֶר תּוֹרָה וְכֶתֶר כְּהֻנָּה וְכֶתֶר מַלְכוּת וְכֶתֶר שֵׁם טוֹב עוֹלֶה עַל גַּבֵּיהֶן: יח רַבִּי נְהוֹרָאִי אוֹמֵר הֱוֵי גוֹלֶה לִמְקוֹם תּוֹרָה וְאַל תֹּאמַר שֶׁהִיא תָבוֹא אַחֲרֶיךָ שֶׁחֲבֵרֶיךָ יְקַיְּמוּהָ

מעשה אבות

װעגין זאלסטו דיך ניט גרוים האלטין אנטקעגן דיא װאס מידין זיך צו האנדיל שאפט נייערט דיין דעה זאל זיין נידעריג אנקעגן איטליכן מענטשין · דער אברבנאל שרייבט דאס דער תנא גיט איין עצה אויף דעם װאס ער האט פריער גיזאגט מען זאל װייניג האנדלען אונ מען זאל בעסער עוסק זיין בתורה · דרויף זאגט דער תנא דאס מען קען אנדערש ניט קומען דער צוא נייערט װען ער װעט זיך נידעריג האלטין װעט ער ניט גילוסטין צוא מערין געלט · דען דער רוב האנדיל שאפט פון דעם מענטשין איז דאך נאר װעגין צוא מערין זיין כבוד אם בטלת מן התורה װען דוא האשט אום מישׂגע מבטל גיװעזן פון צוא לערנען תורה יש לך בטלים הרבה כנגדך איז פאר האנדרין פיל מלאכי חבלה װאס זייא זיצין בטל אונ האפין װען דוא װעסט שטארבין װעלין זייא ארוים גיין אנקעגין דיר ואם עמלת בתורה אונ אז דוא האסט זיך פיל גימיט אין דר תורה יש לו שכר הרבה ליתן לך איז פר האנדרין פון דיינט װעגין פיל שכר צו געבין דיר: רבי אליעזר בן יעקב אומר רבי אליעזר בן יעקב זאגט העושה מצוה אחת דער װאס טוט

איין מצוה קונה לו פרקליט אחד קויפט ער צוא זיך איין פיר שפרעכער ער זאל פאר אים תמיד דער מאנען דעם זכות פון דער מצוה והעובר עבירה אחת דער װאס טוט איין עבירה קונה לו קטגור אחד קויפט ער זיך איין קריגער װאס ער דער מאנט תמיד דיא עבירה תשובה ווידער קערין זיך צוא גאט חרטה האבין באמת אויף זיינע שלעכטע מעשים אונ זאל זיי שוין מער ניט טאן ומעשים טובים אונ טאן מצות כתרים בפני הפורעניות זיינען גלייך וויא איין פאנצער װאש דיא מלחמה לייט טוען אן עש זאל ניט צו שטיין צוא זייער לייב קיין פייל אזו איז דאס אויך איין שיצונג אויף דעם מענטש עס זאל אויף אים ניט קומן קיין פורעניות אונ דרום גלייכט דער תנא תשובה ומעשים צו איין פאנציר · דען אזו וויא איין פאנציר קען זיין ער זאל אמאל ניט מציל זיין דעם מענטשין פון דער פייל ווייל ער האט דאך ניט גיוואוסט פריער ער זאל טאן דעם פאנצער אויף דעם ארט װאס דיא פייל װעט אים טרעפין אזו אויך גיהער דער מענטש נאך צו זוכין אין זיינע מעשים אונ זאל תשובה טאן מיט דעם זעלביגן װאש ער האט גיזינדיגט אויב ער האט גיזינדיגט מיט דיא הענט זאל ער טאן מעשים טובים מיט דיא הענט אונ אויב מיט דיא פיס זאל ער טאן מעשים טובים מיט דיא פיס · דען דענמאלט װעט זיין דער פאנציר דאס מיינט מען דיא תשובה אויף דעם ארט װאס דיא פייל כלומר דיא עונות האבין גיטראפין: רבי יוחנן הסנדלר אומר רבי יוחנן הסנדלר זאגט כל כנסית שהיא לשם שמים אזו איין זאמלונג װאס עס איז פון גאטש װעגן סופה להתקיים איז דר סוף דאס זייער איין זאמלונג װעט האבין אקיום וכל כנסיה שאינה לשם שמים אונ אזו איין איין זאמלונג װאש עס איז ניט לשם שמים װעט דער סוף זיין אז עס װעט קיין קיום ניט האבין:

בְּיָדֶךָ וְאַל בִּינָתְךָ אַל תִּשָּׁעֵן : יט רַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר אֵין בְּיָדֵינוּ לֹא מִשַּׁלְוַת הָרְשָׁעִים וְאַף לֹא מִיסּוּרֵי הַצַּדִּיקִים : כ רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ אוֹמֵר הֱוֵי

מעשה אבות

רבי אלעזר בן שמוע אומר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ זָאגְט יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך עֶס זָאל זַיין דֶער כָּבוֹד פוּן דַיין תַּלְמִיד אוֹיף דִיר גִילִיבְּט אַזוֹא וִויא דַיין כָּבוֹד וכבוד חברך כמורא רבך אוּנ דֶער כָּבוֹד פוּן דַיין חָבֵר זָאל זַיין גְלַייךְ אַזוֹ וִויא דֶער כָּבוֹד וָואס דוּא טוּסְט צוּא דַיין רַבִּי מַהֲמַת מוֹרָא ומורא רבך כמורא שמים אוּנ ד״א מוֹרָא פוּן דַיין רַבִּי אַזוֹ וִויא מֶען הָאט מוֹרָא פַר גָאט ׳ רבי יהודה אומר רַבִּי יְהוּדָה זָאגְט הוי זהיר בתלמוד זָאלְסְט זַיין גִוְוארְנְט אִין לֶערְנֶען דוּא זָאלְסְט עֶס נִיט פַאר גֶעסִין ששגגת תלמוד עולה זדון דֶען דָאס וָואס דוּ וֶועסְט זִיךְ טוֹעֶה זַיין דוּרךְ דֶעם וָואס דוּ וֶועסְט פַר גֶעסִין וֶועט מִיט בְּרֵיינְגֶען דוּא זָאלְסְט נָאךְ דֶעם טָאן אוּם מֵיזִיד ׳ דֶען אֵיין עֲבֵירָה בְּרֵיינְגְט צוּ דֶר אַנְדֶער עֲבֵירָה :

רבי שמעון אומר רַבִּי שִׁמְעוֹן זָאגְט שלשה כתרים הם דְרַייא קְרוֹינֶען זַיינֶען פַאר הַאנְדִין כתר תורה דִיא קְרוֹין פוּן דֶער תּוֹרָה כתר כהונה דִיא קְרוֹין פוּן כְּהוּנָה וכתר מלכות אוּנ דִי קְרוֹין פוּן מְלוּכָה וכתר שם טוב אָבֶּער דִיא קְרוֹין וָואס מֶען הָאט אַגוּטִין שֵׁם עולה על גביהן אִיז גְרֶעסֶער פוּן זֵייא :

רבי נהוראי אומר רַבִּי נְהוֹרָאִי זָאגְט הוי גולה למקום תורה דוּא זָאלְסְט וֶוערִין פַאר טְרִיבִּין צוּ דֶעם אָרְט וָואס מֶען לֶערִינְט תּוֹרָה ׳ רַבִּי מֹשֶׁה אַלְמוֹשְׁנִינוּ שְׁרַייבְּט דְרוּם זָאגְט עֶר נִיט (למקום חכמים) צוּ אַזוֹ אַיין אָרְט וָואס אִיז אִין דֶעם פַאר הַאנְדִין חֲכָמִים צוּא וַוייזִין דָאס עֶר מֵיינְט אַזוֹ אַיין אָרְט וָואס דֶער עִיקָר פוּן זֵייעֶר עֵסֶק אִיז צוּא לֶערְנֶען תּוֹרָה דֶען וֶוען עֶר וֶועט קוּמֶען זִיךְ בַּאזֶעצִין אוֹיף זוֹיא אַיין אָרְט וֶועט עֶר אוֹיךְ קֶענֶען עוֹסֵק בַּתּוֹרָה זַיין וַוייל עֶר וֶועט זֶעהֶן דָאס דִי לַייט פוּן דֶעם אָרְט אִיז גָאר זֵייעֶר בַּאגֶער אוּנ זֵייעֶר ווילִין צוּא לֶערְנֶען תּוֹרָה ׳ אוּנ דָאס אִיז דֶער בֶּעשְׁטֶער תַּכְלִית צוּם לֶערְנֶען דֶען וַוייל דֶער מֶענְטְשׁ אִיז דָאךְ בְּטֶבַע צוּ נָאךְ גֵיין נָאךְ דִיא תַּאֲווֹת פוּן דֶער וֶועלְט אוּנ זָאל אַנְטְלוֹיפִין פוּן דֶער זַאךְ וָואס מַאכְט גַאנְץ זַיין נְשָׁמָה דְרוּם וֶוען עֶר וִויל אוּנְטָער טֶענִיג מַאכִין זַיין פַאר שְׁטָאפְּט הַארְץ אוּנ וִויל לֶערְנֶען תּוֹרָה גִיהֶער עֶר פַאר טְרִיבִּין צוּא וֶוערִין צוּא אַזוֹ אַיין אָרְט וָואס דֶער עִיקָר זֵייעֶר עֵסֶק אִיז גָאר דָאס לֶערְנֶען ׳ דֶען וֶוען עֶר וֶועט קוּמֶען אִין אַזוֹ אַיין שְׁטָאט וָואס עֶס אִיז דָארְט פַאר הַאנְדִין נָאר עֶטְלִיכֶע תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אוּנ דִיא אִיבֶּערִיגֶע לַייט לֶערְנֶען נִיט וֶועט עֶר גִיוִויס נִיט גֵיין זוּכִין דִי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים צוּא לֶערְנֶען מִיט זֵייא וֶוען עֶר וֶועט זֶעהֶען דָאס אַלֶע לַייט זוּכִין נָאךְ גֶעלְט אוּנ דִי טֶבַע פוּן דֶעם מֶענְטְשִׁין אִיז דָאךְ עֶר זָאל דֶער צוּא גִילוּסְטִין דְרוּם הָאט דֶער תַּנָּא אַיין עֵצָה גִיגֶעבִּין דָאס עֶר זָאל בֶּעשֶׁער פַאר טְרִיבִּין וֶוערִין צוּא אַזוֹא אַיין אָרְט וָואס אַלֶע לַייט זַיינֶען גָאר עוֹסֵק אִין דֶער תּוֹרָה ׳ ואל תאמר שהיא תבוא אחריך אוּנ דוּא זָאלְסְט זִיךְ נִיט טְרַאכְטִין דָאס הָאטְשֶׁע דַיין טֶבַע נֵייגְט צוּ אַנְטְלוֹיפִן פוּן דֶער תּוֹרָה נָאר וַוייל דַיין נְשָׁמָה טוּט גִילוּשְׁטִן צוּ אִיר וֶועט זִיא קוּמֶן נָאךְ דִיר אוּנ דוּא וֶועסְט בְּוַודַאי נָאךְ זוּכִין נָאךְ דִיא עֶטְלִיכֶע חֲכָמִים אֲפִילוּ אוֹיף אַזוֹ אַיין אָרְט וָואס דִיא לַייט פוּן דֶער

שטאט

מַקְדִּים בִּשְׁלוֹם כָּל אָדָם וֶהֱוֵי זָנָב לָאֲרָיוֹת וְאַל תְּהִי רֹאשׁ לַשְּׁעָלִים :
כא רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר הָעוֹלָם הַזֶּה דּוֹמֶה לִפְרוֹזְדוֹר בִּפְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא

מעשה אבות

שטאט זיינן ניט עוסק אין דער תורה · שתבריך יקיימוה בידך אונ אויך זאלסטו ניט זאגין אז דיינע חברים וועלין דער האלטין דיא תורה אין דיינע הענט נייערט ווען דוא וועסט אליין ניט מאכין אז דיא תורה זאל בייא דיר דער האלטין ווערין וועסטו זיא שאדן האבן ואל בינתך אל תשען אונ זאלסט דיך ניט פר לאזין אויף דיין פר שטנדיקייט :

רבי ינאי אומר רבי ינאי זאגט אין בידינו מיר האבין ניט איבער צו טראכטין אויף דעם גאנג פון גאט ב"ה משלות הרשעים וואס ער גיט צוא דיא רשעים שלוה ווארום מען באצאלט זייא דעם שכר פון זייערע זכיות וואס זייא טוען עפיס אויף דער וועלט כדי מען זאל זייא פאר טיליגין אויף יענער וועלט ואף לא מיסורי הצדיקים אונ אויך האבין מיר ניט צו איבער טראכטין וואס ער גיט צו די צדיקים יסורים · דען מען באצאלט זייא אויף דער וועלט אויף דיא עבירות וואס זייא האבין עפיס גיטאן אויף דר וועלט כדי זייא זאלין פיל שכר האבין אויף יענער וועלט :

רבי מתיא בן חרש אומר רבי מתיא בן חרש זאגט הוי מקדים בשלום כל אדם דוא זאלסט פעדערין צוא פרעגין שלום איטליכין מענטשין והוי זנב לאריות אונ זייא איין עק צוא לייבין דאס מיינט מען צוא גרעסערע פון דיר זאלסטו זיין אונטער זייא ואל תהי ראש לשועלים אונ זאלסט ניט זיין קיין עלצטער צוא פוקסין דאס מיינט מען צוא נידעריגע פון דיר :

רבי יעקב אומר רבי יעקב זאגט העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא דיא וועלט איז גלייך וויא איין פיר הויז פאר יענע וועלט התקן עצמך בפרוזדור גרייט דיך אן אין פיר הויז מיט תורה ומעשים טובים כדי שתכנס לטרקלין כדי דוא זאלסט קענען אריין גיין אין פאליץ אריין מיינט מען אויף יענער וועלט יפה שעה אחת עס איז בעסר איין שעה בתשובה ומעשים טובים וואס מען טוט תשובה אונ גוטע מעשים בעולם הזה אויף דער וועלט מכל חיי העולם הבא פון גאר דאס לעבין עולם הבא ויפה שעה אחת אונ עס איז ווידער בעסער איין שעה דער תענוג אונ הנאה וואס מען האט איין שעה בעולם הבא מכל חיי העולם הזה פון גאר די תענוגים וואס מען האט אויף דער וועלט :

רבי שמעון בן אלעזר אומר רבי שמעון בן אלעזר זאגט אל תרצה את חברך בשעת כעסו דוא זאלסט ניט איבער בעטין דיין חבר ווען ער איז נאך אין כעס דען ער וועט נאך מער אין כעס אריין קומען נייערט דוא זאלסט ווארטין ביז וואנען דער כעס וועט אים אפ גיין ואל תנחמהו בשעה שמתו מוטל לפניו אונ זאלסט אים ניט טרייסטין אין דער צייט ווען דער מת ליגט נאך פאר אים · ואל תשאל לו בשעת נדרו אונ זאלסט אים ניט פרעגין אויף איין פתח הרטה בשעת ער טוט דעם נדר דען ער וועט דענמאלט זאגין איך טוא אויף אלץ אנדר · ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו אונ זאלסט דיך ניט פלייסין צו זעהען דיין חבר ווען ער האט גיטאן וואס ניט רעכט איז דען ער וועט מבויש ווערין

הַתְקֵן עַצְמְךָ בִּפְרוֹזְדוֹר כְּדֵי שֶׁתִּכָּנֵס לִטְרַקְלִין: כב הוּא הָיָה אוֹמֵר יָפָה שָׁעָה אַחַת בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה מִכֹּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא

מעשה אבות

שמואל הקטן אומר שְׁמוּאֵל הַקָּטָן פְלֶעגְט תָּמִיד זָאגִין דֶעם פָּסוּק בנפול אויבך אל תשמח אַז דַיין פַיינְט פַאלְט זָאלְסְטוּ זִיךְ נִיט פְרֵייעֶן ובכשלו אל יגל לבך און אַז עֶר וֶוערְט גִישְׁטְרוֹיכְלְט זָאל דַיין הַארְץ נִיט לוּסְטִיג זַיין פן יראה ה׳ טָאמֶער אַז השי״ת וֶועט זֶעהֶן אַז דוּא פְרֵייסְט זִיךְ ורע בעיניו אוּנ עֶס וֶועט אִים אִיבֶּל גִיפֶעלִין אִין זַיינֶע אוֹיגִין והשיב מעליו אפו אוּנ וֶועט פוּן אִים אַוֶועק קֶערִין זַיין צָארִין

אלישע בן אבויה אומר אֱלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה זָאגְט הלומד ילד דֶער וָואס לֶערִינְט יוּנְגֶער הֵייט למה הוא דומה צוּא וָואס אִיז עֶר גְלַייךְ לדיו כתובה על נייר חדש צוּא אַטִינְט וָואס עֶס אִיז גִישְׁרִיבִּין אוֹיף נַייא פַּאפִּיר וָואס עֶס אִיז נָאךְ נִיט גִישְׁרִיבִּין גִיוָוארִין דְרוֹיף קֶען מֶען דָאךְ דָאס כְּתַב גִישְׁווִינְד לֵייעֶנֶען אַזוֹא אוֹיךְ דֶער וָואס לֶערִינְט יוּנְגֶער הֵייט וֶועט עֶר גְרֵייכִין צוּא פַאר שְׁטֵיין אוֹיף דֶער עֶלְטֶער וָואס עֶר הָאט גִילֶערִינְט אִין זַיין יוּגִינְט והלומד זקן למה הוא דומה אוּנ וֶוער עֶס הוֹיבְּט אָן צוּא לֶערְנֶען אוֹיף דֶער עֶלְטֶער צוּא וָואס אִיז עֶר גְלַייךְ לדיו כתובה על נייר מחוק צוּא אַטִינְט וָואס אִיז גִישְׁרִיבִּין אוֹיף אַזוֹא אַיין פַּאפִּיר וָואס עֶס אִיז דְרוֹיף שׁוֹין גִיוֶועֶן גִישְׁרִיבִּין נֵייעֶרְט מֶען הָאט עֶס אוֹיס גִימֶעקְט אוּנ מֶען הָאט ווִידֶער עֶפִּיס אַנְדֶערְשׁ גִישְׁרִיבִּין וֶוערְט דָאךְ דָאשׁ כְּתַב נִיט גוּט בַּאהֶעפְט אַזוֹ אוֹיךְ דֶער וָואס הוֹיבְּט אָן צוּא לֶערְנֶען אוֹיף דֶער עֶלְטֶער וֶוערְט דָאס לֶערְנֶען צוּא אִים נִיט בַּאהֶעפְט אוּנ עֶר פַאר גֶעסְט עֶס:

רבי יוסי ברבי יהודה איש כפר הבבלי אומר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה דֶר הַאר פוּן דֶעם דָארְף בָּבֶל זָאגְט הלומד מן הקטנים דֶער וָואשׁ לֶערִינְט תּוֹרָה פוּן יוּנְגֶע לַייט למה הוא דומה צוּא וָואס אִיז עֶר גְלַייךְ לאוכל ענבים קהות צוּא דֶעם וָואס עֶסְט אַיילִיגֶע וַויין טְרוֹיבִּין ושותה יין מגתו אוּנ נָאךְ דֶעם טְרִינְקְט עֶר וַויין פוּן זַיין קֶעלְטֶער דָאס דִי צְווֵייא קֶענֶען נִיט זַיין בֵּיידֶע בַּאנַאנְד אִין מָאגִין דֶען דִיא וַויין טְרוֹיבִּין זַיינֶען אַיילִיק אוּנ דֶער וַויין פוּן דֶעם קֶעלְטֶער אִיז זִים אוּנ עֶר מוּז עֶס אוֹיס מֵייקֶענֶען אַזוֹ אוֹיךְ דֶער וָואס לֶערִינְט פוּן יוּנְגֶע לַייט וֶועט גָאר דָאשׁ לֶערְנֶען בַּייא אִים קַיין קִיוּם נִיט הָאבִּין והלומד מן הזקנים אָבֶּער וֶוער עֶס לֶערִינְט תּוֹרָה פוּן אַלְטֶע לַייט למה הוא דומה צוּא וָואס אִיז עֶר גְלַייךְ לאוכל ענבים בשולות צוּא דֶעם וָואס עֶסְט צַייטִיגֶע וַויין טְרוֹיבִּין ושותה יין ישן אוּנ נָאךְ דֶעם טְרִינְקְט עֶר אַלְטִין וַויין אִיז עֶס דָאךְ גוּט צוּם גוּף אַזוֹ אוֹיךְ דֶער וָואס לֶערִינְט פוּן אַלְטֶע הָאט דִיא תּוֹרָה בַּייא אִים אַקִיוּם:

רבי אומר רַבִּי זָאגְט אל תסתכל בקנקן דוּא זָאלְסְט נִיט קוּקִין אוֹיף דֶעם וָואס פַאר אַיין קְרִיגִיל דָאס אִיז אלא במה שיש בו נָאר זָאלְסְט קוּקִין וָואס אִינְוֶוענִיג אִיז דָא יש קנקן חדש מלא ישן דֶען עֶס אִיז פַאר הַאנְדִין אַיין נַייעֶר קְרוּג וָואס עֶר אִיז פוּל מִיט אַלְטֶע וַויין וישן שאפילו חדש אין בו אוּנ עֶס אִיז פַארַאן אַיין אַלְטֶער קְרוּג וָואס עֶס אִיז אִין אִים נִיט דָא אֲפִילוּ קַיין נַייעֶר וַויין אַזוֹ אוֹיךְ אִיז פַאר הַאנְדִין אַיוּנְגֶער מַאן וָואס קָאן

בעסער

וְיָפָה שָׁעָה אַחַת שֶׁל קוֹרַת רוּחַ בָּעוֹלָם הַבָּא מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה׃
כג רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר אַל תְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרְךָ בִּשְׁעַת כַּעְסוֹ וְאַל תְּנַחֲמֵהוּ בְּשָׁעָה שֶׁמֵּתוֹ מֻטָּל לְפָנָיו וְאַל תִּשְׁאַל לוֹ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ וְאַל תִּשְׁתַּדֵּל לִרְאוֹתוֹ בִּשְׁעַת קַלְקָלָתוֹ׃ כד שְׁמוּאֵל הַקָּטָן אוֹמֵר בִּנְפֹל

מעשה אבות

בעסער פון איין אלטין · נאך איין פשט איז ווייל דער מענטש איז דאך צוא נויף גישטעלט פון איין גוף מיט איין נשמה וואס זייא זיינען דער ווידער איינש דעם אנדערן · דיא נשמה גילוסט צוא תורה אונ מעשים טובים אונ דער גוף גילוסט צוא תאוות עולם הזה אונ ווייל דער יצר הרע פון דעם מענטשין איז זייער שטארק דרום יאגט ער נאך טאג אונ נאכט נאך דיא תענוגים פון עולם הזה · דרויף קומט דער תנא אן צוא זאגין דעם מענטשין (אל תסתכל בקנקן) זאלשט ניט קוקין אויף דער ערדענע קרוג דאס מיינט מען אויף דעם גוף וואס ער איז גלייך וויא איין ערדענע קרוג וואס ווערט גימאכט פון ליים · דען דער גוף איז דאך אויך גינומען גיווארין פון ערד · זאלשטו ניט קוקין אויף אים צוא געבין אים דיא תענוגים פון דר וועלט אונ זאלסט גאר ניט טאן דיינע אויגין אויף אים גלייך וויא ער איז ניט דא (אלא במה שיש בו) נאר דוא זאלשט קוקין צוא דעם וואס איז פאר האנדין אין גוף דאס מיינט מען דיא נשמה אונ דער פיל איד גילושטונג אונ איר ווילין אונ אלע צייט זאלשטו קוקין צוא גוטש טאן מיט איר׃

רבי אלעזר הקפר אומר רבי אלעזר הקפר זאגט הקנאה דאס וואס מען איז מקנא והתאוה אונ דאס וואס מען גילושט והכבוד אונ דאס וואס מען וויל האבין כבוד מוציאין את האדם מן העולם ציען אויס דעם מענטשין פון דער וועלט · קנאה הייסט ער איז מקנא איעלכין וואס האט מער עשירות פון אים · דיא קנאה קען קיין מאל ניט בטל ווערין פון אים דען ווען אפילו ער וועט רייך ווערין אזו וויא דער מענטש וואס ער האט אים מקנא גיוועזן · וועט ער איצונד קומען צוא מקנא זיין איין אנדער מענטשין וואס איז רייכער פון אים נוא וועט דאך תמיד זיין הארץ צוא גיין אין אים אזו וויא וואסר מחמת דער קנאה אונ דאס וועט אויף אים ברייגגען פיל שלאפקייט ביז עס וועט אים אויס ציען פון דער וועלט · תאוה הייסט ער איז ניט מקנא צוקיינעם אונ ער וויל אז אלע זאלן זיין עשירים נייערט ער גילוסט ער זאל האבין זילבער אונ גאלד גאר אן איין גינזעץ אונ ווייל ער קען דאך ניט גרייכן צוא אזוא איין שיעור וואס ער זאל שוין מער ניט גילוסטין דען דער וואס האט ליב געלט קען ער ניט זאט ווערין מיט געלט אונ וויפיל ער האט וויל ער נאך מער האבין · אונ דרום טוט אים זיין הארץ ווייא דרויף אונ עס מאכט אים קראנקשאפט אונ עס ציעט אים אויס פון דער וועלט · כבוד מיינט מען דר מענטש וואס לויפט נאך כבוד · איז גאר ניט פאר האנדין קיין רפואה צוא זיין ווייטאג אונ זיין לעבין איז גאר קיין לעבין ניט דען תמיד האלט ער אז מען האט אים פוגע בכבודו גיוועזן אונ ווייל ער וויל דאס לייט זאלן אים געבין כבוד אונ דאס איז דאך

אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך פן יראה יהוה ורע בעיניו והשיב מעליו אפו: כה אלישע בן אבויה אומר הלומד ילד למה הוא דומה לדיו כתובה על ניר חדש והלומד זקן למה הוא דומה לדיו כתובה על ניר מחוק: כו רבי יוסי בר יהודה איש כפר הבבלי אומר הלומד מן הקטנים למה הוא דומה לאוכל ענבים קהות ושותה יין מגתו והלומד מן הזקנים למה הוא דומה לאוכל ענבים בשולות ושותה יין ישן: כז רבי מאיר אומר אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו יש קנקן חדש מלא ישן וישן שאפילו חדש אין בו: כח רבי אלעזר הקפר אומר הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם: כט הוא היה אומר הילודים למות והמתים לחיות והחיים לדון לידע ולהודיע ולהודע שהוא אל הוא היוצר הוא הבורא הוא המבין הוא הדין הוא העד הוא בעל דין הוא עתיד לדון ברוך הוא שאין לפניו לא עולה ולא שכחה ולא משוא פנים ולא מקח שחד ודע שהכל לפי החשבון ואל יבטיחך יצרך שהשאול בית מנוס לך

מעשה אבות

אזו איין זאך וואס מען קען עס גיט מאנען מיט דעם מויל צוא זאגין יענעם גיב מיר כבוד דען עס איז דאך איין תרפה דרום טוט ער דרויף זיפצין אונ זיינע יארין ווערין אים גיקירצט אונ עס ציעט אים אויש פון דער וועלט: הוא היה אומר ער פלעגט זאגן הילודים דיא וואס ווערן גיבארין אונ קומען אויף דער וועלט למות זיינען גיקומען זייא זאלין זיך טייטין כלומר פייניגן מיט סיגופים · אזו וויא אונזערע חכמים האבין גיזאגט (תרוצה שיחיה ימית עצמו) ווער עס וויל לעבין בעולם הבא זאל ער זיך טייטין כלומר פייניגן אויף דער וועלט · אדער מען מיינט ער זאל זיך איבער ענטפערין צום טויט והמתים אונ דיא וואס טוען אזו אונ טייטין זייערע תאוות להחיות איז דאס איין סבה זייא זאלין לעבין בעולם הבא והחיים לדון אונ דיא וואס לעבין אויף דער וועלט מיט פיל תענוגים איז דער סוף זייערר דאס זייא וועלין גימשפט ווערין דרויף לידע ולהודיע ולהודע מען גיהער צוא וויסין אונ צו מאכין וויסין יענעם אונ אליין פאר שטיין שהוא אל הוא היוצר הוא הבורא אז ער איז גאט ער מאלט אויס אלע צורות ער האט אליץ באשאפין הוא המבין ער איז דער פאר שטאנדיגער ער פאר שטייט אליץ הוא הדיין ער איז אליין אדיין ער פסקנת הוא העד ער איז אליין דער עדות פון אלע מעשים הוא בעל דין ער טענת אליין הוא עתיד לדון אונ ער איז אן גיברייט צו פסקנן ברוך הוא גילויבט

איז

שֶׁעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹצָר וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹלָד וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה מֵת וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא : רבי חנניא וכו׳

פרק חמישי

כל ישראל וכו׳

א בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרְאוֹת אֶלָּא לְהִפָּרַע מִן הָרְשָׁעִים שֶׁמְּאַבְּדִין

מעשה אבות

איז עֶר שׁאין לפניו לא עולה עֶר טוּט נִיט קֵיין שׁוּם אוּם רֶעכְט ולא שכחה עֶס אִיז בַּייא אִים נִיט דָא קֵיין שׁוּם פַאר גֶעסוּנג עֶר זָאל עֶפֶּעס פַאר גֶעסִין ולא משוא פנים אוּנ עֶר פַאר זֶעהְט נִיט דִיא עֲבֵירוֹת פוּן דֶעם וָואס אִיז בַּייא אִים חָשׁוּב ולא מקח שוחד אוּנ נִיט קֵיין גֶעמוּנג פוּן שׁוֹחַד עֶר זָאל אָפּ רֶעכֶענֶען אֵיין מִצְוָה פַאר אֵיין עֲבֵירָה נָאר פַאר דֶער מִצְוָה צָאלְט עֶר גוּטִין שָׂכָר אוּנ פַאר דֶער עֲבֵירָה צָאלְט עֶר בֵּייזִין שָׂכָר ודע שהכל לפי החשבון אוּנ וֵוייס אַז אַלֶץ וֶוערְט גֶחֶשְׁבִּינְת ואל יבטיחך יצרך שהשאול בית מנוס לך אוּנ דַיין יֵצֶר הָרָע זָאל דִיר נִיט מַבְטִיחַ זַיין דָאס דֶער גֵיהִנָּם וֶועט זַיין צוּ דִיר אַיין אָרְט פוּן אַנְטְרִינוּנְג אוּנ וִוען כֶּיעַן הָאט דִיךְ שׁוֹין גֶמִשְׁפֶּט וִויפִל עֶס אִיז דִיר גִיקוּמֶען פַאר דַיינֶע עֲבֵירוֹת וֶועט מֶען שׁוֹין דִיךְ אוֹיף בְּרֵיינְגֶען צוּ גִישִׁיצְט וֶוערִין אוּנְטֶער דִיא פְלִיגֶל פוּן דֶער שְׁכִינָה שעל כרחך אתה נוצר דֶען מִיט נוֹיט וֶועסְטוּ בַּאשַׁאפִין וֶוערִין נָאךְ אַיין מָאל בִּיז דוּא זָאלְסְט מְקַיֵים זַיין אַלֶע תרי״ג מִצְוֹת ועל כרחך אתה נולד אוּנ מִיט נוֹיט וֶועסְטוּ גִיבָּארִין וֶוערִין ועל כרחך אתה חי אוּנ מִיט נוֹיט וֶועסְטוּ לֶעבִּין ועל כרחך אתה מת אוּנ נָאךְ דֶעם וֶועסְטוּ שְׁטַארְבִּין ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין והשבון אוּנ מִיט נוֹיט בִּיסְטוּ אָן גִיבְּרֵייט אַז דוּא וֶועסְט נָאךְ דֶעם שְׁטַארְבִּין אָפּ גֶעבִּין דִין וְחֶשְׁבּוֹן אוֹיף דַיינֶע מַעֲשִׂים וָואס דוּא הָאסְט גִיטָאן לפני מלך מלכי המלכים הקב״ה פַאר גָאט ב״ה וָואס עֶר אִיז אַקֵינִיג אִיבֶּער אַלֶע קֵינִיגִין :

פרק ה בעשרה מאמרות נברא העולם מִיט צֶעהֶען רֵייד וָואס גָאט הָאט גִירֶעט אִיז דִיא וֶועלְט בַּאשַׁאפִין גִיוָוארִין ומה תלמוד לומר אוּנ וָואס פַאר אַיין מוּסָר קֶען אִיךְ דֶער פוּן אָפּ לֶערְנֶען · זָאגְט דֶער תַּנָּא דָאס אִיז דֶער מוּסָר וָואס אִיךְ קָאן דֶער פוּן אָפּ לֶערְנֶען והלא במאמר אחד יכול להבראות וָוארוּם גָאט וָואלְט גִיקֶענְט בַּאשַׁאפִין דִיא וֶועלְט מִיט אֵיין זָאג · כְּלוֹמַר דֶען גָאר דִיא וֶועלְט אִיז דָאךְ בַּאשַׁאפִין גִיוָוארִין מִיט דֶעם עֶרְשְׁטִין מַאֲמָר אִין דֶעם עֶרְשְׁטִין טָאג אוּנ נָאךְ דֶעם אִיז אִיטְלִיכִין טָאג אַנְטְפְּלֶעקְט גִיוָוארִין דָאס בַּאשֶׁעפֶענֶעשׁ אוּנ עֶס אִיז נִתְגַּשֵּׁם גִיוָוארִין אַזוֹ וִויא עֶס אִיז פַאר אוּנְז · נוּא וָואלְט דָאךְ גִינוּג גִיוֶוען עֶס וָואלְט גִיבְּלִיבִּן אַזוֹ וִויא עֶס אִיז דֶעם עֶרְשְׁטִין טָאג גִיוֶוען אוּנ וָוארוּם הָאט מֶען גִידַארְפְט צֶעהֶען מַאֲמָרוֹת אלא נָאר דֶער תֵּירוּץ אִיז להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם צוּ גִיצָאלְט וֶוערִין פוּן דִיא רְשָׁעִים וָואס

אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת וְלִתֵּן שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים שֶׁמְּקַיְּמִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת: ב עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִין וּבָאִין עַד

מעשה אבות

זייא מאכין פאר לירין דיא וועלט שנברא בעשרה מאמרות וואס זיא איז באשאפין גיווארן מיט צעהען מאמרות וליתן שכר טוב לצדיקים אונ צו געבין אגוטין שכר צו דיא צדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות וואס זייא דער האלטין דיא וועלט וואס זיא איז באשאפין גיווארין מיט צעהען מאמרות · כלומר דען גאר דיא כוונה וואס גאט האט דיא וועלט באשאפין איז גיוועזן כדי דיא נשמות זאלין ניט נהנה זיין פון דער שכינה אום זיסט דרום האט ער גיוואלט זייא ברייננגען אויף אזו איין וועלט וואס זיא איז פול מיט תאוות אונ תענוגים · אונ ווען דער מענטש וועט זיין איין בגלויבטער שליח ער זאל ניט שטרעקין זיין האנד צו הנאה האבין פון דיא תענוגי העולם · דענמאלט וועט ער מעגין הנאה האבין פון זיין שכר דען ער האט דאך עס פאר דינט אונ ווען ער וועט טאן פאר קערט אונ וועט יוא דער פילין זיין לייב פון תענוגי עולם הזה אזו וועט מען אים זיין גיצאלט געבין אזו וויא ער האט פאר דינט אונ ווען דיא וועלט וואלט גיבליבין אזו וויא עס איז גיוועזן דעם ערשטין טאג וואלט דאך דיא וועלט ניט נתגשם גיווארין וואלט קיין יצר הרע ניט גיוועזן אונ ניט קיין שום תאוה וואלט דאך דעם מענטשין ניט גיקומען קיין מאל קיין שכר אדער עונש דרום האט גאט גימאכט דיא וועלט זאל נתגשם ווערין כדי ער זאל קענען שטראפין דיא רשעים אונ געבין גוטין שכר צו דיא צדיקים: עשרה דורות מאדם ועד נח צעהען דורות איז גיוועזן פון אדם ביז נח להודיע דיא תורה האט דאס גישטעלט פון דעסט וועגין צו מודיע זיין דעם עולם כמה ארך אפים לפניו וויא פיל איז פאר האנדין פאר השי"ת וואס ער דער לייגערט זיין צארין שכל הדורות דען אלע דיא דורות וואס פון אדם ביז נח היו מכעיסין פלעגין דער צארענען לפניו פאר גאט ברוך הוא כלומר האטשע זייא האבין גיוואוסט אז עס איז פאר האנדין איין גאט אויף דער וועלט האבין זייא גיטאן אויף צו להכעיס · אונ השי"ת האט זייא דער לייגערט זיין צארין עד שהביא עליהם את מי המבול ביז ער האט גיבראכט אויף זייא דעם מבול · אזו אויך צאלט השי"ת איטליכין מענטשין וואס ער דער צארינט אים · אונ האטשע עס גיווערט לאנג אבער עס וועט אים ניט גישיינקט ווערן: עשרה דורות מנח ועד אברהם צעהען דורות זיינען גיוועזן פון נח ביז אברהם להודיע כמה ארך אפים לפניו צו מאכין וויסין דעם עולם וויא פיל איז פאר האנדין פאר השי"ת וואס ער דער לייגערט זיין צארין שכל הדורות היו מכעיסין לפניו דען אלע דורות וואס זיינען גיוועזן פון נח ביז אברהם האבין דער צערינט פאר אים עד שבא אברהם ביז אברהם איז גיקומען אונ האט גיטאן מעשים טובים וויא פיל זייא וואלטין גידארפט טאן וקבל שכר כולם אונ ער האט גינומען דעם שכר פאר זייא אלע · עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו מיט צעהען פרובין איז גיפרובט גיווארין

אונזער

שֶׁהֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת מֵי הַמַּבּוּל : ג עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מִנֹּחַ וְעַד אַבְרָהָם לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִין וּבָאִין עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ וְקִבֵּל שְׂכַר כֻּלָּם : ד עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת נִתְנַסָּה

מעשה אבות

אונזער פאטער אברהם · עס איז קשה ווארום האט דער תנא גישריבן אבינו אונ פריער ביא (עשרה דורות מנח ועד אברהם) האט ער ניט גישריבן אבינו · דער תירוץ איז דער תנא קומט אונז לערנען מיר זאלין באגרייפין דיא מעשים פון אונזערע עלטערין אין דיא הענט אונ אזו וויא אונזר פאטער איז גיפרובט גיווארין אונ איז ביא גישטאנען ביא אלע אזו זאלין מיר זיינע קינדער אויך טאן · נאך א תירוץ איז דרום זאגט ער אבינו דען גאט ברוך הוא האט גיזעהען אז דער שטן וועט מקטרג זיין אויף דיא יודין אין מצרים צו זאגין ווארום ווילסטו מאכין פאר לירין דיא מצרים פאר דיא ישראל פאר וואר דיא ישראל דינען דאך אויך אפ געטר · דרום האט השי"ת גימאכט שפראצן דיא רפואה פאר דער מכה אונ האט גיפרובט צו אונזער פאטער אברהם מיט צעהן פרוב כדי דאס אין זיין זכות זאל ער אונז טאן אויף דעם ים דיא צעהען נסים וואס ווייטער שטייט · להודיע אונ דיא צעהען פרובין זיינען גישריבין אין דער תורה צו מאכין וויסין אונז כמה חבתו של אברהם אבינו דאס ליבשאפט וואס השי"ת האט ליב גיהאט צוא אברהם אבינו · עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים צעהען נסים זיינען גיטאן גיווארין צוא אונזערע עלטערין אין מצרים · ועשרה על הים אונ צעהען נסים זיינען גיטאן גיווארין אויף דעם ים · איינס · דער ים איז גישפאלטין גיווארין · צוויא · דיא וואסער איז גיווארין וויא א גיוועלב · דריא · דארטין וואו דיא ישראל זיינען גיגאנגען איז דיא ערד טרוקין גיוועזן · פיר · וואו דיא מצרים זיינען גיגאנגען איז גיוועזן נאסע לייס אונ בלאטע · פינף · דער ים איז גיווארין וויא ציגיל גימויערט איינש אויף דעם אנדערין · זעקס · דיא וואסער וואס איז פאר גליווערט גיווארין זיינען גיווארין הארט וויא שטיינער אונ דיא מצרים זיינען דרויף גיהרגת גיווארין · זיבין · דער ים איז צוא שפאלטין גיווארין אויף צוועלף ערטער כדי יעדער שבט זאל באזונדער גיין · אכט · דיא שטיקער וואסער זיינען גיוועזן לויטער אז איטליכער שבט האט גיזעהען דעם אנדערין שבט גיין · ניין · עס האט גירונען זיסע וואסער מען זאל קענען טרינקען ווארום דיא וואסער פון דעם ים קאן מען ניט טרינקען · צעהען · אז מען האט אויף גיהערט צוא טרינקען איז דיא וואסער וואס האט גירונען פאר גליווערט גיווארין : עשר מכות צעהען מכות הביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים האט השי"ת גיבראכט אויף דיא מצרים אין מצרים ועשרה על הים אונ צעהען האבין זייא גיהאט אויף דעם ים · עשרה נסיונות צעהען פרובין נסו אבותינו את הקב"ה במדבר האבין גיפרובט אונזערע עלטערין צו גאט אין דער מדבר שנאמר אזו וויא אין פסוק שטייט וינסו אותי זה עשר פעמים אונ זייא האבין מיך גיפרובט שוין צעהען מאל ולא שמעו בקולי אונ האבין ניט גיהערט אין מיין קול : עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש צעהען נסים זיינען גיטאן

אַבְרָהָם אָבִינוּ וְעָמַד בְּכֻלָּם לְהוֹדִיעַ כַּמָּה חִבָּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ׃
ה עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם וַעֲשָׂרָה עַל הַיָּם · עֶשֶׂר מַכּוֹת
הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם וְעֶשֶׂר עַל הַיָּם׃ ו עֲשָׂרָה
נִסְיוֹנוֹת נִסּוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּמִּדְבָּר שֶׁנֶּאֱמַר וַיְנַסּוּ
אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי׃ ז עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ

מעשה אבות

געווארין צו אונזערע עלטערין אין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ · חאטשע צווישין די נסים איז פאר האנדין אזעלכע וואס זיינען געווען איין באדערפעניש צו גאט דהיינו דאס וואס איז ניט פאר שטונקען געווארין קיין פלייש פון קרבנות און עס איז ניט געזעהען געווארין קיין פליג אין דעם שעכט הויז און נאך אזעלכע זאכין וואס ווייטער שטייט · פון דעסט וועגין שרייבט דער תנא דאס זייא זיינען געטאן געווארין צו אונזערע עלטערין צו ווייזין אז די אלע נסים זיינען געטאן געווארין כדי צו לערנען מוסר און פון איטליכן נס זאל מען זיך אפ לערנען חכמה וויא אזוי צו מורא האבין פאר השי"ת · דער ערשטער נס איז לא הפילה אשה מריח בשר הקודש קיין אשה האט קיין מאל ניט מפיל געווען מחמת דעם ריח פון דעם פלייש פון די קרבנות און פון דעם קען זיך אמענטש איין מוסר נעמען ומה דאך ריח וואס איז דאך גאר ניט איז פון דעם ניט ארוים געקומען קיין שום שאדין מכל שכן דער וואס טוט די מצוה אליין טרעפט אים ניט קיין שאדין דורך דעם · דער אנדערער נס איז ולא הסריח בשר הקודש מעולם און עס איז קיין מאל ניט פאר שטונקען געווארין דאס פלייש פון די קרבנות חאטשע עס איז לאנג געלעגין · פון דעם נס געהער זיך אמענטש אמוסר נעמען דאס עס איז בייא אים אין דער האנט צו מאכין אז זיין פלייש זאל ניט פאר שטונקען ווערין און קיין ווערים זאל ניט געוועלטיגין אין אים נאך זיין טויט אזוי וויא מיר געפינען בייא רבי אלעזר ברבי שמעון דאס ער פלעגט אלע יאר אפ צאפין איין קארב שמאלץ און עס איז ניט פאר שטונקען געווארין און די זאך איז איין קל וחומר ומה דאך דאס פלייש פון די קרבנות וואס איז נאר היילג געווארין דורך איין דבור וואס דער מענטש האט געזאגט עס זאל זיין איין קרבן איז דרינען איין נס געשעהען און עס איז קיין מאל ניט פאר שטונקען געווארין מכל שכן דער מענטש וואס זיין נשמה איז גענומען געווארין פון אונטער דעם כִּסֵּא הַכָּבוֹד ווען ער פירט זיך מיט היייליקייט און פרומקייט וועט זיין פלייש בוודאי ניט פאר שטונקען ווערין נאך זיין טויט · דער דריטער נס איז געווען ולא נראה זבוב בבית המטבחים עס איז ניט געזעהען געווארין קיין פליג אין דעם הויז וואס מען האט גישעכט די קרבנות דאס איז געווען כדי אז אמענטש זאל ניט זאגין פון דעם וואס דאס פלייש פון די קרבנות איז ניט פאר שטונקען געווארין איז קיין ראיה. ניט דען דער מענטש אז עס ווערט צווא שפאלטין זיין בויך מוז ער פאר שטונקען ווערין מחמת דעם פייכטקייט און דאס מיסט און בלוט וואס פון אים גייט

ארוים

בבית המקדש לא הפילה אשה מריח בשר הקדש ולא הסריח בשר הקדש מעולם ולא נראה זבוב בבית המטבחים ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים ולא כבו הגשמים אש של עצי המערכה ולא נצחה הרוח את עמוד העשן ולא נמצא פסול בעמר ובשתי הלחם ובלחם הפנים · עומדים צפופים ומשתחוים רוחים ולא הזיק נחש

מעשה אבות

ארוים זעצין זיך דיא פליגין אויף אים אונ ער ווערט גיוויס פאר שטינקען דרום איז דער נס גיוועזן צוא מאכין אמת יענעם נס דאס אפילו אין דעם ארט וואס מען שעכט דיא קרבנות אונ עס איז פאר האנדין פיל בלוט אונ מיסט פון דעסט וועגין איז דארט קיין פליג ניט גיוועזן איז שוין אכל שכן אויף דעם פלייש דעם מענטשין וואס ער היילגט זיך : דער פערטער נס איז גיוועזן ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים עס האט זיך ניט גיטראפין אז דער כהן גדול זאל זעהען קרי אום יום כפור פון דעם נס גיהער זיך דער מענטש איין מוסר נעמען דען חאטשע מען האט דאך אן גיגרייט איין אנדער כהן אז עס וועט זיך דעם כהן גדול עפעס טרעפין איין טומאה זאל ער טאן דיא עבודה אויף זיין ארט פון דעסט וועגין האט השי"ת גימאכט ער זאל קיין מאל ניט טמא ווערין כדי ער זאל קיין בזיון ניט האבין מכל שכן אז איין מענטש דעם אנדערין גיהער ניט אן צו טאן קיין בזיון · דער פינפטער נס איז גיוועזן ולא כבו הגשמים אש של עצי המערכה עס האבין ניט פאר לאשין קיין רעגין דאס פייער פון דעם האלץ וואס איז גיוועזן אן גיריכט אויף דעם מזבח · כדי איין מענטש זאל זיך איין מוסר נעמען חאטשע פייער מיט וואסער זייגען דאך צווייא זאכין וואס קענען ניט זיין באנאנד פון דעסט וועגין האבין זייא גיטאן דעם ווילין פון גאט אונ דאס וואסער האט ניט פאר לאשין דאס פייער מכל שכן מיר מענטשין גיהערין בודאי מבטל זיין דעם ווילין פון דעם יצר הרע אנטקעגין דעם ווילין פון השם יתברך · דער זעקסטער נס איז גיוועזן ולא נצחה הרוח את עמוד העשן דער ווינט האט ניט גישטארקט אויף דעם רויך פון דיא קרבנות וואס איז גיגאנגען וויא א זייל אונ חאטשע עס איז גיוועזן גרויסע ווינטין האבין זייא גיקענט צו טרייבין דעם רויך · כדי איין מענטש זאל זיך איין מוסר נעמען · דען חאטשע ווינט איז דאך אשטארקע זאך וואס קען צוא רייבין בערג אונ צוא ברעכין שטיינער אונ רויך איז דאך איין שלאפערע זאך פון דעסט וועגין האט דער ווינט ניט גיקענט צוא טרייבין דעם רויך ווייל ער איז גיוועזן הייליג · מכל שכן איין מענטש וואס ער היילגט זיך מיט תורה ומצות אפילו ער זאל זיין וויא אזוא שלאף גיהער ער זיך צוא שטארקין אין גאטס דינסט · דער זיבעטער נס איז גיוועזן ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים עס האט זיך ניט גיטראפין קיין פסול אין דעם עומר וואס מען האט גיבראכט אום פסח אונ אין דיא צווייא ברויט פון ווייץ וואס מען האט גיבראכט אום שבועות · אונ אין דעם ברויט וואס מען האט

וְעָקְרָב בִּירוּשָׁלַיִם מֵעוֹלָם וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ צַר לִי הַמָּקוֹם שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלָיִם׃ ח עֲשָׂרָה דְבָרִים נִבְרְאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְאֵלּוּ הֵן פִּי הָאָרֶץ פִּי הַבְּאֵר פִּי הָאָתוֹן הַקֶּשֶׁת וְהַמָּן וְהַמַּטֶּה וְהַשָּׁמִיר הַכְּתָב וְהַמִּכְתָּב וְהַלֻּחוֹת · וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף הַמַּזִּיקִין וּקְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וְאֵילוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף צְבָת בִּצְבָת עֲשׂוּיָה׃ ט שִׁבְעָה

מעשה אבות

אַלֶע שַׁבָּת גִישְׁטֶעלְט אִין בֵּית הַמִקְדָשׁ · דִיא אַלֶע דְרַייא וֶוען זַייא זָאלִין פָּסוּל וֶוערִין וָואלְט מֶען שׁוֹין אַנְדֶערֶע נִיט גִיקֶענְט בַּאקוּמֶען · דֶעם עוֹמֶר הָאט מֶען גִימוּזְט שְׁנַיידִין בַּייא דֶער נַאכְט מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב · מֶען זָאל מָארְגִין מַקְרִיב זַיין · דִיא שְׁתֵּי לֶחֶם הָאט מֶען גִימוּזְט בַּאקִין פַאר יוֹם טוֹב אוּנ דֶעם לֶחֶם הַפָּנִים פַאר שַׁבָּת · פוּן דֶעם זָאל מֶען זִיךְ אַיין מוּסָר נֶעמֶען דָאס אַזוֹא אַיין מִצְוָה וָואס עֶס אִיז צוֹא אִיר גִיזֶעצְט אַיין צַייט אוֹיף צוֹא טָאן זָאל מֶען נִיט עוֹבֵר זַיין דִיא צַייט דְהַיְינוּ דַאוֶונֶען אָדֶער קְדוּשָׁה וּבָרְכוּ אָדֶער קַדִישׁ · דֶער אַכְטֶער נֵס אִיז גִיוֶוען עוֹמְדִים צְפוּפִים וּמִשְׁתַּחֲוִים רְוָחִים אַלֶע יִשְׂרָאֵל וָואס זַיינֶען גִיוֶוען אִין בֵּית הַמִקְדָשׁ זַיינֶען גִישְׁטַאנֶען אֵיינְג גְלַייךְ וִויא אוֹיף גִיהוֹיבִּין אִין דֶער לוּפְטִין מַחֲמַת אֵיינְגְשַׁאפְט אוּנ אִיטְלִיכֶער הָאט זִיךְ גִיבּוּקְט גִירַאמֶער הַייד עֶס אִיז גִירַאם גִיוֶוען פוּן אֵיינֶעם צוּם אַנְדֶערִין פִיר אֵיילִין כְּדֵי אֵיינֶער זָאל נִיט הֶערִין וָואס דֶער אַנְדֶערֶער אִיז זִיךְ מִתְוַדֶה · דֶער נֵס וַוייזְט דָאס חָאטְשֶׁע דֶער מֶענְטְשׁ הָאט פַאר זִינְדִיגְט אוּנ אִיז גְלַייךְ וִויא עֶר אִיז צוּ גִינוּמֶען פוּן דֶער וֶועלְט פוּן דֶעסְט וֶועגִין אַז עֶר טוּט תְּשׁוּבָה אִיז גָאט בָּרוּךְ הוּא אִים מוֹחֵל אוּנ עֶר וֶוערְט אַיין גִיזֶעסִין אוֹיף דֶער וֶועלְט · דֶער נַיינְטֶער נֵס אִיז גִיוֶוען וְלֹא הִזִּיק נָחָשׁ וְעַקְרָב בִּירוּשָׁלַיִם עֶס הָאט נִיט מַזִיק גִיוֶוען קֵיינֶעם אַשְׁלַאנְג אָדֶער אַיין עֶגְדֶשׁ אִין דֶער הֵיילִיגֶער שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם · דֶער נֵס הָאט גִיוִויזִין דָאס קַיין מֶענְטְשׁ זָאל נִיט זָאגִין דָאס עֶר אִיז גִינֵייט צוּ זִינְדִיגִין דֶען דֶער יֵצֶר הָרָע אִיז אַרוּם גִיוִויקִילְט אַרוּם זַיינֶע פִיס אַזוֹ וִויא אַשְׁלַאנְג דְרוּם הָאט גָאט גִיטָאן דֶעם נֵס צוּא וַוייזִין אַזוֹ וִויא יְרוּשָׁלַיִם חָאטְשֶׁע עֶס אִיז דָאךְ גִיוֶוען אַזוֹ אַיין אָרְט וָואס עֶס וָואלְט גִידַארְפְט זַיין שְׁלַאנְגֶען אוּנ עֶגְדֶשִׁין וָוארוּם יְרוּשָׁלַיִם אִיז צְוִוישִׁין בֶּערְג אוּנ אוֹיף בֶּערְג אִיז פַאר הַאנְדִין שְׁלַאנְגֶען פוּן דֶעסְט וֶועגִין הָאט קַיין שְׁלַאנְג אוּנ קַיין עֶגְדֶעשׁ קַיין מָאל נִיט מַזִיק גִיוֶוען דָארְט צוּ קַיין מֶענְטְשִׁין אַזוֹ אוֹיךְ וֶועט דֶער יֵצֶר הָרָע קַיין כֹּחַ נִיט הָאבִּין צוּ מַאכִין זִינְדִיגִין דֶעם מֶענְטְשִׁין סַיידִין וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ דֶער ווייל' מִיט זַיין וִוילִין דֶעם וֶועג פוּן דֶעם יֵצֶר הָרָע · דֶער צֶעהֶענְטֶער נֵס אִיז גִיוֶוען וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ צַר לִי הַמָּקוֹם שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלַיִם עֶס הָאט קַיין מָאל נִיט גִיזָאגְט אֵיינֶער צוּם אַנְדֶערִין עֶס אִיז מִיר אֵיינְג דָאס אָרְט אַז אִיךְ זָאל נֶעכְטִיגִין אִין יְרוּשָׁלַיִם · כְּלוֹמַר עֶס אִיז מִיר אֵיינְג אִין דֶער פַּרְנָסָה · דֶער נֵס אִיז גִיוֶוען צוּא מוֹדִיעַ זַיין דֶעם מֶענְטְשִׁין עֶר זָאל נִיט הַאלְטִין אַז דִי חָכְמָה גִיט דֶעם מֶענְטְשִׁין עֲשִׁירוּת אוּנ דְרוּם וֶועט עֶר בֵּיערִין צוּא הַאנְדְלֶען אוּנ וֶועט נִיט לֶערְנֶען דֶען פוּן דֶעם נֵס קֶען דֶער מֶענְטְשׁ

דְּבָרִים בְּגֹלֶם וְשִׁבְעָה בְּחָכָם · חָכָם אֵינוֹ מְדַבֵּר לִפְנֵי מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן וְאֵינוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ דִּבְרֵי חֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ נִבְהָל לְהָשִׁיב שׁוֹאֵל כְּעִנְיָן וּמֵשִׁיב כַּהֲלָכָה וְאוֹמֵר עַל רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן וְעַל מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַע אוֹמֵר לֹא שָׁמַעְתִּי וּמוֹדֶה עַל הָאֱמֶת · וְחִלּוּפֵיהֶן בְּגֹלֶם: י שִׁבְעָה מִינֵי פוּרְעָנִיּוֹת בָּאִין לָעוֹלָם עַל שִׁבְעָה גּוּפֵי עֲבֵרָה מִקְּצָתָן

מעשה אבות

זעהען אז דיא זאך איז ניט ביא אים אין דער האנט · דען אין ירושלים איז געוועזן גרויש ברכה אונ אלע האבין פאר דינט אונ דאס איז געוועזן בדרך נס צוא ווייזין דעם מענטשין אז גאט ברוך הוא שפייזט אלעמען · דרום זאל דער מענטש אויך בטחון האבין נאר אויף גאט אונ ווען אפילו ער איז גאר ארום קען השם יתברך אים העלפין ער זאל רייך ווערין אזוא וויא מיר געפינען איין מעשה · עס איז געוועזן אגרויסער עושר וואס ער האט זיך באטראכט אין הארץ אונ האט געזאגט וואס קומט מיר ארויס פון גאר מיין מיא אונ וואס וועט מיר העלפין מיין גוטס אין דער צייט פון מיין טויט · האבין אים מענטשין געזאגט ער זאל געבין צדקה אונ דאס וועט אים בלייבין פון גאר זיין מיא · האט דער עושר געשווארין ער זאל ניט געבין קיין צדקה פון זיין געלט נאר צוא אזוא איין מענטש וואס ער האט זיך מיאש געוועזן בטחון צוא האבין אויף דער וועלט · ויהי היום איז ער ארויס געגאנגען אונ האט געזעהען איין עני זיצט אויף דעם מיסט אונ איז געגאנגען אין צו ריסענע אונ פאר פוילטע קליידער האט זיך דער עושר געטראכט פאר געוויס דאס דער עני האט זיך מיאש געוועזן פון בטחון איז ער געגאנגען אונ האט אים געגעבין הונדערט רענדליך האט זיך דער עני זייער געוואונדערט אונ האט געזאגט צוא אים ווארום האסטו מיר אזו פיל געלט געגעבין האט ער געזאגט צו אים איך האב געשווארין אז איך זאל ניט געבין קיין צדקה נאר צו אזו איין מענטש וואס האט זיך מיאש געוועזן פון צו האבין בטחון צו דער וועלט · האט דער עני געזאגט צוא אים נעם צוריק דיין געלט דוא נאר · דען דוא האסט זיך יוא מיאש געוועזן אבער איך האב בטחון אין גאט אונ האף אויף זיין רחמנות אלע צייט דוא געהערסט צו וויסין אז עס איז ניט שווער ביא גאט ער זאל מיך רייך מאכין אונ צוא מציל זיין מיך פון מיין צרה לאז אוועק דיין נארעשקייט אונ דער ווייטער דיא זאך פון דירי האט דער עושר געזאגט ניט גינוג וואס דוא האסט מיר ניט גידאנקט האסטו מיך נאך גילעסטערט אונ געשענדעט האט דר עני געזאגט דוא האסט געמיינט אז דוא האסט מיר גוטס גיטאן אבער דוא האסט דאך מיך געמאכט גלייך וויא גיהרגת · דען קיינער איז זיך ניט מיאש פון בטחון פון דער וועלט נאר דיא מתים · האט דער עושר זיך געטראכט אין הארץ ווען עס איז אזו וועל איך גיין באגראבין דאס געלט אויף דעם בית הקברות ביא דיא מתים · דען זייא האבין זיך מיאש געוועזן פון דעם בטחון פון דער וועלט אונ האט אזו גיטאן · אין אצייט ארום איז דער עושר זייער ארום געווארין אונ עס איז אים פון זיין עשירות

גאר

מְעַשְּׂרִין וּמִקְצָתָן אֵינָן מְעַשְּׂרִין רָעָב שֶׁל בַּצּוֹרֶת בָּא מִקְצָתָן רְעֵבִים וּמִקְצָתָן שְׂבֵעִים׳ גָּמְרוּ שֶׁלֹּא לְעַשֵּׂר רָעָב שֶׁל מְהוּמָה וְשֶׁל בַּצֹּרֶת בָּא׳ וְשֶׁלֹּא לִטּוֹל אֶת הַחַלָּה רָעָב שֶׁל כְּלָיָה בָּא: יא דֶּבֶר בָּא לָעוֹלָם עַל מִיתוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין וְעַל פֵּרוֹת שְׁבִיעִית:

מעשה אבות

גָאר נִיט גִיבְּלִיבִּין אִיז עֶר גִיגַאנְגֶען אוּנ הָאט גִיגְרָאבִּין אוֹיף דֶעם בֵּית הַקְבָרוֹת אַרוֹיס צוּ נֶעמֶען דָאס גֶעלְט וָואס עֶר הָאט בַּאהַאלְטִין הָאבִּין אִים דִיא שׁוֹמְרִים פוּן דֶער שְׁטָאט גִיפוּנֶען אוּנ זֵייא הָאבִּין גִימֵיינְט אַז עֶר גְרָאבְּט עֶר זָאל אַרָאפּ נֶעמֶען דִיא תַּכְרִיכִים פוּן דִיא מֵתִים׳ הָאבִּין זֵייא אִים גִיבְּרַאכְט צוּ דֶעם שַׂר פוּן דֶער שְׁטָאט׳ אוּנ דָאס אִיז גִיוֶועזֶען דֶער עָנִי וָואס אִיז אוֹיף דֶעם מִיסְט גִילֶעגִין׳ דֶען עֶר אִיז גִיוֶועזֶען פוּן אַגוּטֶער מִשְׁפָּחָה אוּנ אַז דֶער שַׂר אִיז גִישְׁטָארְבִּין הָאט מֶען אִים גִימַאכְט פַאר אַיין שַׂר׳ אוּנ דִיא שׁוֹמְרִים הָאבִּין גִיזָאגְט צוּם שַׂר מִיר הָאבִּין דֶעם מֶענְטְשִׁין גִיפוּנֶען דָאס עֶר הָאט גִיגְרָאבִּין אוֹיף דֶעם בֵּית הַקְבָרוֹת אַרָאפּ צוּ נֶעמֶען דִיא תַּכְרִיכִים פוּן דִיא מֵתִים׳ אַז דֶער שַׂר הָאט אִים דֶער זֶעהֶען הָאט עֶר אִים דֶער קֶענְט הָאט עֶר זִיךְ גִימַאכְט גְלַייךְ וִויא עֶר קֶען אִים נִיט אוּנ הָאט צוּא אִים גִירֶעט הַארְטֶע רֵייד אוּנ הָאט גִיזָאגְט דָא שְׁוֶוער אִיךְ אַז דוּא בִּיסְט חַיָּב מִיתָה הָאט עֶר גִיזָאגְט צוּא אִים כַּיין הַאר ח״ו עֶס אִיז קַיין מָאל נִיט אוֹיף גִיגַאנְגֶען אוֹיף מַיין הַארְץ אַזוֹ צוּ טָאן נָאר אַזוֹ אוּנ אַזוֹ אִיז דִיא מַעֲשֶׂה הָאט דֶער שַׂר גִיזָאגְט צוּא אִים דוּא קֶענְסְט מִיךְ נִיט זָאגְט עֶר צוּא אִים וִויא זָאל אִיךְ דִיךְ קֶענֶען׳ הָאט דֶער שַׂר גִיזָאגְט אִיךְ בִּין דֶער עָנִי וָואס אִיז אוֹיף דֶעם מִיסְט גִיזֶעסִין וָואס דוּא הָאסְט גִיזָאגְט אַז אִיךְ הָאבּ מִיךְ מְיָאֵשׁ גִיוֶועזֶען פוּן צוּא הָאבִּין בִּטָּחוֹן אוֹיף דֶער וֶועלְט׳ אִיז עֶר אוֹיף גִישְׁטַאנֶען אוּנ הָאט אִים גִיהַאלְזְט אוּנ גִיקוּשְׁט אוּנ הָאט גִיבֶּעטִין מֶען זָאל דָאס גֶעלְט פוּן דֶעם בֵּית הַקְבָרוֹת אוֹיס גְרָאבִּין אוּנ מֶען זָאל עֶס אִים אָפּ גֶעבִּין אוּנ כָּל זְמַן עֶר וֶועט לֶעבִּין זָאל מֶען אִים זַיין פַּרְנָסָה גֶעבִּין פוּן זַיין הוֹיז:

עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות צֶעהֶען זַאכִין זַיינֶען בַּאשַׁאפִין גִיוָוארִין פְרַייטָאג פַאר נַאכְט ואלו הן אוּנ דָאס זַיינֶען זֵייא פי הארץ דָאס מוֹיל פוּן דֶער עֶרְד עֶס זָאל זִיךְ עֶפֶענֶען קֹרַח אַיין שְׁלִינְגֶען פי הבאר דָאס מוֹיל פוּן דֶעם בְּרוּנֶען פוּן מִרְיָם אִין דֶער מִדְבָּר עֶס זָאל גֵיין וַואסֶער צוּ דִיא יִשְׂרָאֵל פי האתון דָאס מוֹיל פוּן בִּלְעָם אֵייזִיל עֶר זָאל רֵיידִין בְּשַׁעַת אַז בִּלְעָם אִיז גִיגַאנְגֶען שִׁילְטִין דִיא יִשְׂרָאֵל והקשת אוּנ דֶער רֶעגִין בּוֹיגִין והמן אוּנ דֶער מָן וָואס אִין דֶער מִדְבָּר אִיז גִיוֶועזֶען והמטה אוּנ דֶער שְׁטֶעקִין פוּן משֶׁה רַבֵּינוּ עֶר אִיז גִיוֶועזֶען פוּן סַנְפִּירִין הכתב דָאס כְּתָב פוּן דִיא לוּחוֹת והמכתב אוּנ דָאס וָואס אִיז וָוארִין גִישְׁרִיבִּין מֶען זָאל קֶענֶען פוּן אַלֶע זַייטִין לֵייעֶנֶען והלוחות אוּנ דִיא לוּחוֹת אַלֵיין ויש אומרים אוּנ אַטֵייל זָאגִין אף קברו של משה רבינו דֶער קֶבֶר פוּן משֶׁה רַבֵּינוּ אִיז אוֹיךְ דֶערְמָאלְט בַּאשַׁאפִין גִיוָוארִין ואילו של אברהם אבינו אוּנ דֶער ווִידֶער פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ וָואס עֶר הָאט מַקְרִיב גִיוֶועזֶען אוֹיף דֶעם אָרְט

פוּן

חֶרֶב בָּאָה לָעוֹלָם עַל עִנּוּי הַדִּין וְעַל עִוּוּת הַדִּין וְעַל הַמּוֹרִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַהֲלָכָה: חַיָּה רָעָה בָּאָה לָעוֹלָם עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא וְעַל חִלּוּל הַשֵּׁם: גָּלוּת בָּאָה לָעוֹלָם עַל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְעַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים וְעַל שְׁמִטַּת הָאָרֶץ: יב בְּאַרְבָּעָה פְרָקִים הַדֶּבֶר מִתְרַבֶּה בָּרְבִיעִית וּבַשְּׁבִיעִית וּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית וּבְמוֹצָאֵי הֶחָג שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה׃ בָּרְבִיעִית מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁית׃ בַּשְּׁבִיעִית מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי

מעשה אבות

פון יִצְחָק ויש אומרים אף המזיקין און אַטֵייל זָאגִין דִיא שֵׁדִים זַיינֶען אויךְ דֶערְמָאלְט בַּאשַׁאפִין גִיוָוארִין ואף צבת בצבת עשויה און אויךְ אַצְוַואנְג וָואס מֶען גְלִיט אַייזִין הָאט מֶען אויךְ גִימוּזְט מַאכִין מִיט אַיין אַנְדֶער צְוַואנְג וָוארוּם וִויא קָאן מֶען הַאלְטִין הֵייס אַייזִין אִין דֶער הַאנְט וִויא אַזוֹ הָאט מֶען גִימַאכְט דִיא עֶרְשְׁטֶע צְוַואנְג מוּז זַיין אַז דִיא עֶרְשְׁטֶע צְוַואנְג הָאט השי"ת בַּאשַׁאפִין: שבעה דברים בג.לם זִיבִּין זַאכִין זַיינֶען בַּייא דֶעם מֶענְטְשִׁין וָואס אִיז אָן שֵׂכֶל עֶר וֶוערְט אָן גִירוּפִין גולם דָאס אִיז טַייטְשׁ אַזוֹא אַיין זַאךְ וָואס עֶס אִיז נִיט גִיעֶנְדִיגְט דִיא אַרְבֶּעט פוּן דֶעם ושבעה בחכם און זִיבִּין זַאכִין זַיינֶען פַאר הַאנְדִין בַּייא אַיין חָכָם חכם אינו מדבר אֶחָכָם רֶעט נִיט לפני מי שגדול ממנו פַאר דֶעם וָואס אִיז גְרֶעסֶער פוּן אִים בחכמה ובמנין מִיט חָכְמָה און מִיט דֶער צָאל פוּן יָארִין עֶר אִיז עֶלְטֶער פוּן אִים ואינו נכנס לתוך דברי חבירו עֶר גֵייט נִיט אַרַיין אִין מִיטִין דִיא רֵייד פוּן זַיין חָבֵר און עֶר וַוארְט בִּיז יֶענֶער זָאגְט אוֹיס דָאס וָואס עֶר וִויל זָאגִין דֶער נָאךְ עֶנְטְפֶערְט עֶר עֶרְשְׁט ואינו נבהל להשיב און עֶר אַיילְט זִיךְ נִיט צוּא עֶנְטְפֶערִין אַז מֶען פְרֶעגְט אִים עֶפֶּעס אִיז עֶר זִיךְ מְיַשֵּׁב פְרִיעֶר אֵיי עֶר עֶנְטְפֶערְט שואל כענין עֶר פְרֶעגְט דֶעם רַבִּי אִין דֶעם עִנְיָן וָואס דֶער רַבִּי לֶערִינְט ומשיב כהלכה און עֶר עֶנְטְפֶערְט צוּ דֶעם וָואס פְרֶעגְט אִים עֶפֶּעס׃ אַזוֹ וִויא עֶס גִיהֶער צוּא זַיין ואומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון און אַז מֶען פְרֶעגְט אִים צְווייא שְׁאֵלוֹת עֶנְטְפֶערְט עֶר אויף דֶער עֶרְשְׁטֶער שְׁאֵלָה צוּם עֶרְשְׁטִין און נָאךְ דֶעם אויף דֶער אַנְדֶערֶע שְׁאֵלָה׃ נָאךְ אַיין פְּשָׁט אִיז דֶער תַּנָא קוּמְט אוּנְז דֶער מִיט לָאזִין וִויסִין דָאס אַחָכָם גִיהֶער צוּא וִויסִין דִיא שַׁאךְ פוּן דִיא דורות וָואס זַיינֶען גִיוֶוען פְרִיעֶר פַאר אִים אַז זֵייא זַיינֶען גְרֶעסֶער פוּן דִיא שְׁפֶּעטִיגֶערֶע דורות און עֶר זָאל נִיט זָאגִין אִיךְ בִּין אויךְ אַזוֹ וִויא זֵייא נָאר עֶר זָאל זָאגִין אַזוֹא וִויא רַבִּי יוֹחָנָן הָאט גִיזָאגְט (אם ראשונים כמלאכים) אוֹיבּ דִיא עֶרְשְׁטֶע דורות זַיינֶען גִירֶעכִינְט אַזוֹא וִויא מַלְאָכִים (אנו כבני אדם) זַיינֶען מִיר גִירֶעכִינְט פַאר מֶענְטְשִׁין (ואם ראשונים כבני אדם) און אוֹיבּ דִיא עֶרְשְׁטֶע דורות זַיינֶען גִירֶעכִינְט נָאר אַזוֹ וִויא מֶענְטְשִׁין (אנו כחמורים) זַיינֶען מִיר אַזוֹ וִויא אֵייזֶעלְן (ולא כחמורו של ר' פינחס בן יאיר) און נִיט אַזוֹ וִויא דֶער אֵייזִיל פוּן רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר נָאר אַזוֹ וִויא פְּרָאסְטֶע אֵייזֶעלֶען׃ און דָאס מֵיינְט דֶער תַּנָא ואומר על ראשון ראשון עֶר זָאגְט אויף דֶעם וָואס אִיז פוּן דִיא פְרִיעֶרְדִיגֶע דורות אַז עֶר אִיז

אַיין

שֶׁבַּשִּׁשִּׁית בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִפְּנֵי פֵּרוֹת שְׁבִיעִית בְּמוֹצָאֵי הֶחָג שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מִפְּנֵי גֶזֶל מַתְּנוֹת עֲנִיִּים: יג אַרְבַּע מִדּוֹת בָּאָדָם הָאוֹמֵר שֶׁלִּי שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ זוֹ מִדָּה בֵינוֹנִית וְיֵשׁ אוֹמְרִים זוֹ מִדַּת סְדוֹם׃ שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי עַם הָאָרֶץ׃ שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ חָסִיד׃ שֶׁלְּךָ שֶׁלִּי וְשֶׁלִּי שֶׁלִּי רָשָׁע: יד אַרְבַּע מִדּוֹת בְּדֵעוֹת׃ נוֹחַ לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת יָצָא

מעשה אבות

אַיין ערשטער אונ זיין שכל איז זייער גרויס ועל אחרון אחרון אונ ער וואס ער איז פון דיא שפעטיגערע דורות. איז ער איין שפעטיגער אונ ער האט ניט אזו פיל שכל ועל מה שלא שמע אומר לא שמעתי אונ אויף דעם וואס ער האט ניט גיהערט זאגט ער איך האב ניט גיהערט נאר איך זאג עס מיט מיין שכל אונ זאגט ניט איך האב עס גיהערט פון מיין רבי ומודה על האמת אז ער פאר שטייט אז יענער וועט אים אפ רעכט איז ער מודה אז יענער איז גירעכט׃ נאך איין פשט איז דאס דער חכם ווען עס קומט אויף אים יסורים ווייס ער אז עס איז געוויס דאס זיינע זינד האבין עס גורם גיוועין אונ לויבט גאט ביא דער שלעכטע צייט גלייך וויא ביא דער גוטער צייט׃ אונ דאס מיינט דער תנא ומודה על האמת אונ ער לויבט גאט אויף דעם אמתין דין וואס גאט האט אים גימשפט אויף זיינע זינד וחלופיהן בגולם ביא איין גולם זיינען דיא אלע זיבן זאכין פאר קערט: שבעה מיני פורעניות באין לעולם זיבין ערליא פורעניות קומען חס ושלום אויף דער וועלט על שבעה גופי עברה אויף זיבן אפ גיטיילטע עבירות דרום זאגט ער פורעניות אונ זאגט ניט רעות דען פורעניות איז טייטש באצאלונג׃ כלומר השי"ת באצאלט דעם מענטשין מדה כנגד מדה אונ דאס וואס ער טוט דעם מענשין שלעכטץ איז ניט כדי ער זאל זיך נוקם זיין אין אים נייערט ער זאל דער וועקין זיין הארץ צו אום קערין זיך פון זיין שלעכטין וועג אונ אזו וויא ווען איינער לייט עפעס ביא זיין חבר גיט ער דאך אים אפ דיא נעמליכע זאך אזו אויך השם יתברך צאלט אויף דער עבירה אזו איין שטראף וואס זיא איז גלייך צו דער עבירה מקצתן מעשרין ומקצתן אינן מעשרין ווען אטייל גיבין מעשר פון זייערע תבואות אונ אטייל גיבין ניט רעב של בצורת בא קומט איין הונגער מחמת דעם רעגין ווערט גימינערט אונ עס ווערט טייער דיא תבואות. מקצתן רעבים ומקצתן שבעים אונ אטייל לייט זיינען זאט אונ אטייל לייט זיינען הונגעריג׃ גמרו שלא לעשר אז זיא האבין אויף גיהערט צו געבין מעשר רעב של מהומה ושל בצורת בא קומט אהונגער פון פאר טומלונג דאס הייסט איין פאר פלוכטונג גייט אריין אין דיא גידערים פון דעם מענטשין אונ ער האט ניט קיין זעט וויא פיל ער זאל עסין אונ ניט דאס אליין נאר קיין רעגין גייט אויך ניט עס זאל ניט זיין וואס צו עסין ושלא ליטול את החלה אונ אז מען נעמט ניט פון טייג קיין חלה צו געבין דעם כהן רעב של כליה בא קומט אהונגער פון פאר לענדונג׃ דער אברבנעל שרייבט דאס מיינט מע עס וועט אזו זיין ווייניג שפייז אז מען וועט קוטען צו עסין

דאם

הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ · קָשֶׁה לִכְעוֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ · קָשֶׁה לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת חָסִיד · נוֹחַ לִכְעוֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת רָשָׁע : טו אַרְבַּע מִדּוֹת בְּתַלְמִידִים · מָהִיר לִשְׁמוֹעַ וּמָהִיר לְאַבֵּד יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ · קָשֶׁה לִשְׁמוֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד יָצָא הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ · מָהִיר לִשְׁמוֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד זֶה חֵלֶק טוֹב · קָשֶׁה לִשְׁמוֹעַ וּמָהִיר לְאַבֵּד זֶה חֵלֶק רָע : טז אַרְבַּע מִדּוֹת

מעשה אבות

דָאס פְלֵייש פוּן זֵייעֶרֶע זִין אוּנ טֶעכְטֶער דְרוּם רוּפְט עֶס אָן דֶער תַּנָא אַיין הוּנְגֶער פוּן פַאר לֶענְדוּנְג · דֶען דוּרְךְ דֶעם וֶוערִין פַאר לֶענְט דִיא זִין אוּנ טֶעכְטֶער · דבר בא לעולם אַיין מַארְד קוּמְט אוֹיף דֶער וֶועלְט על מיתות האמורות בתורה אוֹיף דִיא מִיתוֹת וָואס זַיינֶען גִיזָאגְט גִיוָוארִין אִין דֶער תּוֹרָה אַז עֶס קוּמְט צוּ דִיא מֶענְטְשִׁין וָואס הָאבִּין גִיטָאן אַזֶעלְכֶע עֲבֵירוֹת שלא נמסרו לבית דין וָואס דִיא מִיתוֹת זַיינֶען נִיט אִיבֶּער גִיעֶנְטְפֶערְט גִיוָוארִין צוּם בֵּית דִין זֵייא זָאלִין מְשַׁפֵּטִין פוּן דֶער צַייט אָן וָואס דֶער בֵּית הַמִקְדָשׁ אִיז חָרוּב גִיוָוארִין · אוּנ דְרוּם קוּמְט אוֹיף דֶעם מֶענְטְשִׁין אַיין מָארְד · דֶען עֶס אִיז מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה אַזוֹ וִויא דִיא מִיתָה וָואס דֶער בֵּית דִין וָואלְט גִידַארְפְט מְשַׁפֵּטִין קוּמְט דָאךְ צוּ דֶעם מֶענְטְשִׁין גִיזוּנְטֶער הֵייט אַזוֹ אוֹיךְ דֶער טוֹיט פוּן מָארְד גִידוֹיעֶרְט נִיט דָאס שְׁלָאפְּקַייט אוּנ עֶר שְׁטַארְבְּט גִיךְ אוּנ עֶס קֶען זַיין אַז הַיינְט זָאל עֶר נָאךְ זַיין גָאר גִיזוּנְד אוּנ מָארְגִין זָאל עֶר שׁוֹין שְׁטַארְבִּין ועל פירות שביעית אוּנ אוֹיף דֶעם וָואס מֶען אִיז נִיט מַפְקִיר דִיא פֵּירוֹת פוּן שְׁמִטָּה צוּ אָרִימֶע לַייט קוּמְט אוֹיךְ אַיין מָארְד אוּנ דָאס אִיז אוֹיךְ מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה וַוייל זֵייא הָאבִּין נִיט מְקַיֵים גִיוֶועזְן וָואס גָאט הָאט גִיבָּאטִין אַז דִיא תְּבוּאָה פוּן שְׁמִטָּה זָאל זַיין דֶער בַּעַל הַבַּיִת מִיט דֶעם עָנִי גְלַייךְ דְרִינֶען צוּ וַוייזִין אַז דִיא וֶועלְט אִיז גָאטְס דְרוּם קוּמְט אוֹיף זֵייא אַיין עוֹנֶשׁ וָואס דָאס אִיז נִיט קַיין טוֹיט על פי הַטֶבַע אוּנ עֶס אִיז נָאר אַיין אָן גִישִׁיקְטֶע זַאךְ פוּן גָאט בָּרוּךְ הוּא צוּ וַוייזִין אַז עֶס אִיז יוֹא זַיין וֶועלְט · חרב באה לעולם אַיין שְׁוֶוערְד פוּן מִלְחָמוֹת קוּמְט חַס וְשָׁלוֹם אוֹיף דֶער וֶועלְט על עיוי הדין וָואס מֶען פַיינִיגְט דֶעם דִין פַאר דֶעם כְּלוֹמַר עֶר וֵוייס דֶעם דִין אוּנ עֶר פַּסְקֶנְ'ט נִיט ועל עוות הדין אוּנ פַאר דֶעם וָואס מֶען פַאר קְרִימְט דֶעם דִין מֶען פַּסְקֶנְ'ט פַאר קֶערְט וִויא דֶער דִין אִיז הַאטְשֶׁע מֶען וֵוייס אַז דֶער דִין אִיז אַנְדֶערְשׁ ועל המורים בתורה שלא כהלכה אוּנ פַאר דִיא וָואס לֶערְנֶען פְּשָׁטִים אִין דֶער תּוֹרָה נִיט אַזוֹ וִויא אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים הָאבִּין גִיזָאגְט דִיא הֲלָכָה · אוּנ דְרוּם קוּמְט פַאר דֶעם אַיין שְׁוֶוערְד פוּן מִלְחָמָה דֶען אִיבֶּער דִיא דְרַייא זַאכִין וֶוערְט גִיבּוֹיגִין דָאס דֶער עָנִי וֶוערְט גִיגַזְלְ'ט מֶען פַּסְקֶנְ'ט אִים נִיט רֶעכְט · דְרוּם קוּמֶען אוֹיף זֵייא מִלְחָמוֹת צוּ גַזְלֶנֶען גָאר זֵייעֶר גוּטְס : חיה רעה באה לעולם חַיוֹת רָעוֹת קוּמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט כְּלוֹמַר זֵייא קוּמֶען צוּם יִשׁוּב פַאר צוּקִין מֶענְטְשִׁין על שבועת שוא אוֹיף דֶעם וָואס מֶען שְׁוֶוערְט פַאלְשׁ ועל חלול השם אוּנ אוֹיף דֶעם וָואס מֶען פַאר שְׁוֶועכְט דֶעם נָאמֶען פוּן גָאט · אוּנ דָאס אִיז מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה · דֶען דְרוּם אִיז דִיא פָארְכְט פוּן מֶענְטְשִׁין גִיוָוארְפִין

גיווארין:

בנותני צדקה׃ הרוצה שיתן ולא יתנו אחרים עינו רעה בשל אחרים ׳ יתנו אחרים והוא לא יתן עינו רעה בשלו ׳ יתן ויתנו אחרים חסיד ׳ לא יתן ולא יתנו אחרים רשע׃ יז ארבע מדות בהולכי בית המדרש הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו ׳ עושה ואינו הולך שכר מעשה בידו ׳ הולך ועושה חסיד ׳ לא הולך ולא עושה רשע׃ יח ארבע מדות

מעשה אבות

גיווארין אויף דיא חיות זייא זאלין ניט קומען צו איין ישוב ׳ דען זייא פארכטין זיך פאר דעם צלם אלהים וואס אויף דעם מענטשין איז אבער ווען דער מענטש שווערט פאלש אונ פאר שוועכט גאטש נאמען טוט זיך פון אים אפ דער צלם אלהים דרום קומען דיא היות צום ישוב צוא פאר צוקין דיא מענטשין ׳ גלות באה לעולם אגלות קומט חם ושלום אויף דער וועלט על עבודת כוכבים אויף דעם וואס מען דינט צוא דיא שטערין אונ מזלות ׳ אונ עס איז מדה כנגד מדה ווייל זייא דינען צו כוכבים ומזלות דרום קומט אויף זייא אגלות אונ זייא ווערין פאר טריבין צוא אזוא איין פאלק וואס דינט צוא כוכבים ומזלות ׳ ועל גלוי עריות אונ איבער זנות ׳ אונ עס איז מדה כנגד מדה ווייל זייא האבין גיטריבין זנות ׳ דרום ווערין זייא פאר טריבין אין גלות אונ זייערע טעכטער ווערין גיצוואונגען צו דיא וואס האבין זייא גיפאנגען ׳ ועל שפיכות דמים אונ איבער דעם וואס מען פאר גיסט בלוט דאס מיינט מען אייגער דעם אנדערין הרגת אום זיסט אונ עס איז מדה כנגד מדה ווייל זייא האבין פאר גאסין בלוט אום זיסט דרום ווערין זייא פאר טריבין אונ זיינען אלע צייט אין דער סכנה פון דעם טויט אויך האבין זייא גרויסע צרות אונ פאר זוכין טעם מיתה ועל שמיטת הארץ אונ פאר דעם וואס מען האלט ניט קיין שמטה ׳ מען אקערט אונ מען זייעט אין דעם יאר פון שמטה אונ דאס איז אויך מדה כנגד מדה ווייל זייא האבין ניט גיוואלט לאזין רוען זייערע פעלדער אין שמטה׃ דרום ווערין זייא פאר טריבין פון זייער לאנד אונ דענמאלט רוען דיא פעלדער אונ בלייבין ליידיג ׳ בארבעה פרקים הדבר מתרבה אין פיר צייטין ווערט חם ושלום דער דבר גימערט ברביעית אין דעם פערטין יאר פון שמטה ובשביעית אונ אין שמטה ובמוצאי שביעית אונ אין דעם אנדערין יאר וואס נאך שמטה ובמוצאי החג אונ נאך סוכות שבכל שנה ושנה איטליכם יאר ׳ איצונד איז דער תנא מפורש פאר וואס עס קומט אין דיא צייטין ברביעית אין דעם פערטין יאר פון שמטה קומט עס מפני מעשר עני שבשלישית מחמת דעם וואס מען האט ניט גיגעבין קיין מעשר עני אין דריטין יאר ׳ ובשביעית אונ אין שמטה קומט עס מפני מעשר עני שבששית פאר דעם וואס מען האט ניט גיגעבין קיין מעשר עני אין דעם זעקסטין יאר פון שמטה דאס איז דאס יאר וואס פאר שמטה במוצאי שביעית אין דעם יאר וואס נאך שמטה קומט עס מפני פירות שביעית ווייל מען האט ניט מפקיר גיוועזן דיא פירות פון שמטה ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה אונ נאך סוכות פון אלע יאר קומט עש מפני גזל

מתנות

בְּיוֹשְׁבִים לִפְנֵי חֲכָמִים סְפוֹג וּמַשְׁפֵּךְ מְשַׁמֶּרֶת וְנָפָה · סְפוֹג שֶׁהוּא סוֹפֵג אֶת הַכֹּל · וּמַשְׁפֵּךְ שֶׁמַּכְנִיס בְּזוֹ וּמוֹצִיא בְזוֹ · מְשַׁמֶּרֶת שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת הַיַּיִן וְקוֹלֶטֶת אֶת הַשְּׁמָרִים · וְנָפָה שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת הַקֶּמַח וְקוֹלֶטֶת אֶת הַסֹּלֶת: יט כָּל אַהֲבָה שֶׁהִיא תְלוּיָה בְדָבָר · בָּטֵל דָּבָר בְּטֵלָה אַהֲבָה ·

מעשה אבות

מתנות עניים ווייל מען גזלת דיא עניים לקט שכחה פאה: ארבע מדות באדם פיר ערלייא מדות איז פאר האנדין ביא דעם מענטשין וויא אזו ער פירט זיך מיט זיין חבר · האומר דער וואס זאגט כלומר ער פירט זיך מיט אזו איין אופן שלי שלי ושלך שלך מיינס איז מיינס · אונ דיינס איז דיינס · לאמיר איינער פון דעם אנדערין קיין הנאה ניט האבין זו מדה בינונית דאס איז אמיטעלסטע מדה ויש אומרים זו מדת סדום אונ אטייל זאגין דיא מדה האבין דיא לייט פון סדום גיהאט אז איינער פון דעם אנדערין זאל קיין הנאה ניט האבן · שלי שלך ושלך שלי אז ער האלט מיינס איז דיינס אונ דיינס איז מיינס עם הארץ דיא מדה איז פון איין עם הארץ ער וויל אזו פיל הנאה האבין פון יענם אזו וויא יענער פון אים שלי שלך ושלך שלך אז ער האלט מיינס איז דיינס אונ דיינס איז אויך דיינס חסיד דער איז איין פרומער שלי שלי ושלך שלי אז ער האלט מיינס איז מיינס אונ דיינס איז אויך מיינס רשע דער איז איין רשע: ארבע מדות בדעות פיר מדות איז פאר האנדין ביא דיא דעות פון מענטשין נוח לכעוס ונוח לרצות ווער עס ווערט גרינג ברוגז אונ איז ווידער גרינג באוויליגט צו ווערין עס גייט אים אפ דער כעס גיך יצא שכרו בהפסדו גייט אוועק זיין שכר כלומר דאס גוטסקייט וואס ער ווערט גיך גוט פאר דעם וואס ער איז גרינג צו ברוגז ווערין קשה לכעוס וקשה לרצות ווער עס איז שווער ער זאל ברוגז ווערין אבער עס איז אויך שווער צו איבער בעטין אים ווען ער ווערט ברוגז יצא הפסדו בשכרו גייט אוועק זיין שאדין כלומר דיא שלעכטע מדה וואס עס איז שווער איי מען בעט אים איבער אנטקעגין דעם וואס ער ווערט ניט גיך ברוגז · דען דאס וועגט איבער יענעם · קשה לכעוס ונוח לרצות ווער עס איז שווער איי ער ווערט ברוגז אונ איז גרינג אים איבער צו בעטין חסיד דער איז אן גיברייט צו זיין אפרומער אין אנדערע מצות אויך · ווייל ער האט אין זיך דיא מדה פון ניט צו זיין אין כעס אונ גיך איבער גיבעטין ווערין וואס דאס רוב מצות היינגען אין דער מדה · קען ער דער פון קומען צום גאנצין פרומקייט אונ חאטשע ער איז נאך ניט קיין חסיד מעג מען אים שוין מיט דעם נאמען רופין · דען ער איז אן גיברייט דער צו · דער לב אבות שרייבט דרום איז ער גירופין חסיד דען ווען ער האט דיא מדה ווייזט אוים אז ער איז ביא זיך גאר קליין דרום צארינט ער ניט אויף זיין חבר אונ אויך ווייזט אויש אז דיא שאץ פון זיין חבר איז בייאו אים זייער גרוים · דען דרום ווערט ער גיך איבער גיבעטין · נוא וועט ער פאר גיווים זיין איין חסיד · דען אחסיד הייסט דער וואס טוט לפנים משורת הדין · נוח לכעוס וקשה לרצות דער וואס איז גרינג

וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְדָבָר · אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם · אֵיזוֹ הִיא אַהֲבָה שֶׁהִיא תְלוּיָה בְדָבָר זוֹ אַהֲבַת אַמְנוֹן וְתָמָר · וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְדָבָר זוֹ אַהֲבַת דָּוִד וִיהוֹנָתָן: כ כָּל מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם · אֵיזוֹ הִיא מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם

מעשה אבות

צו ברוגז ווערין אונ איז שווער צו איבער בעטין רשע דער וועט גיווים זיין איין רשע חאטשע ער האט נאך גנית גיזינדיגט דען וויל ער האט אין זיך דיא אום ריינע מדה פון כעס וועט דאס אים ברייגען צו אנדערע הארבע עבירות · נוא איז דאך בשעת ער איז אין כעס גליך וויא ער טוט שוין דיא עבירות וואס דער כעס וועט אים מיט ברייגען דער צו · דרום רופט אים דער תנא פאר דער מדה פון כעס אליין אויך רשע · ארבע מדות בתלמידים פיר מדות איז פאר האנדין ביי דיא תלמידים וואס לערנען מהיר לשמוע ווער עס איז גרינג צו מקבל זיין וואס ער לערינט ומהיר לאבד אונ איז ווידער גרינג צו פאר לירין ער פאר געסט גיך יצא שכרו בהפסדו גייט אוועק זיין גוטע מדה וואס ער איז גיך מקבל מיט דעם שלעכטם וואס ער פאר געסט גיך קשה לשמוע וקשה לאבד ווער עס איז שווער צוא מקבל זיין אונ איז שווער צוא פאר געסין ער פאר געסט ניט גיך יצא הפסדו גייט אוועק דער שאדין וואס ער קען ניט גיך מקבל זיין בשכרו מיט דעם גוטקייט וואס ער איז שווער צום פאר געסין מהיר לשמוע וקשה לאבד דער וואס איז גיך מקבל אונ איז שווער צום פאר געסין חכם דער איז אחכם קשה לשמוע ומהיר לאבד ווער עס קען ניט גיך מקבל זיין אונ ער פאר געסט גיך וואס ער לערינט זה חלק רע דאס איז נאר איבער זיין שלעכטין חלק כלומר זיינע מעשים רעים האבין גורם גיוועזן דער צו אונ דרום האט זיין חכמה אין אים קיין קיום ניט · ארבע מדות בנותני צדקה פיר ערלייא מדות איז פאר האנדין אין דעם געבען פון צדקה הרוצה שיתן דער וואס וויל ער אליין זאל געבין צדקה ולא יתנו אחרים אונ אנדערע זאלין געבין וויל ער ניט · דען ער ווייס אז פון צדקה ווערט מען רייך עינו רעה בשל אחרים דער האט איין בייז אויג אויף לייט ער פאר גינט ניט יענער זאל רייך ווערין יתנו אחרים דער וואס וויל אנדערע זאלין געבין והוא לא יתן אונ ער זאל ניט געבין עינו רעה בשלו איז זיין שלעכט אויג נאר אויף זיך וואס אים טוט באנק זיין געלט יתן ויתנו אחרים דער וואס ער וויל אליין געבין אונ אנדערע זאלין אויך געבין חסיד דער איז איין פרומער לא יתן דער וואס וויל אליין ניט געבין ולא יתנו אחרים אונ ער וויל אז אנדערע זאלין אויך ניט געבין רשע דער איז איין רשע · עס איז קשה דער תנא רעכינט דאך דיא פיר דעות וואס ביי דיא וואס גיבין צדקה אונ עס איז דאך מער ניט פאר האנדין צווישין דיא וואס ער רעכינט אויס נאר צווייא ווארום דער וואס וויל אנדערע זאלין געבין אונ ער ניט · אונ אויך דער וואס וויל אליין ניט געבין אונ אנדערע זאלין אויך ניט געבין גיהער דאך ניט גירעכינט ווערין צווישין

דיא

זו מחלקת הלל ושמאי ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו: כא כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה · משה זכה וזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו שנאמר צדקת יי עשה ומשפטיו עם ישראל: כב ירבעם בן נבט חטא והחטיא את הרבים חטא הרבים תלוי בו

מעשה אבות

דיא וואס גיבין צדקה ווארום ער גיט ניט · דער תירוץ איז דרום רופט ער אן אלע געבערס פון צדקה חאטשע צווייא פון זייא גיבין ניט · דען ווען עס זאל בטל ווערן דיא סבה וואס איבער דעם גיבין זייא ניט וואלטין זייא אויך גיגעבין · אונ דער ענין פון דעם איז אזו דער וואס וויל ער זאל געבין אונ אנדערע זאלין ניט געבין · דען ער האלט יענע האבין ניט צו געבין גאר ער וואס ער האט פיל עשירות ער מעג געבין · דער איז זיין אויג שלעכט אויף דיא אנדערע · דען עס ווערט גיזעהען אז זיין אויג איז ניט זאט מיט אביסל אונ ער האלט אז דער וואס האט ווייניג זאל ניט געבין · אונ דער וואס האלט ער זאל ניט געבין דען ער פאר מאגט ניט · אונ דאס וואס ער האט איז ווייניג פאר אים אבער אנדערע זאלין יוא געבין · דען זייא זיינען רייכער פון אים · דער האט איין שלעכט אויג אין זיינעם · עס איז אים קארג וואס ער האט אבער ער זאל האבין מער וואלט ער גיגעבין · דרום רעכינט אים דער תנא אויך צווישין דיא וואס גיבין · אונ דער וואס וויל ער זאל געבין אונ אנדערע זאלן אויך געבן חאטשע ער האט ווייניג אונ יענע האבן אויך ווייניג דער איז א חסיד אונ דער וואס וויל ער זאל ניט געבין אונ אנדערע זאלין אויך ניט געבין אפילו ווען ער פאר מאגט אונ יענע פאר מאגין אויך דער איז איין רשע · אבער עס זאל זיך אים אלס מאלען אז ער האט גאר אן שיעור וואלט ער גיטאן צדקה אלע צייט דרום רעכינט אים דער תנא צווישין דיא וואס גיבין צדקה: ארבע מדות בהולכי בית המדרש פיר מדות איז פאר האנדין בייא דיא וואס גייען אין בית המדרש אונ עס טרעפט זיך אים בשעת מעשה צוא טאן איין מצוה הולך ואינו עושה אייניער גייט בעסער אין בית המדרש אונ טוט ניט דיא מצוה · ער לאזט זיא אוועק ווייל ער וויל גיין אין בית המדרש שכר הליכה בידו האט ער שכר פאר דעם וואס ער גייט אין בית המדרש עושה ואינו הולך אונ אייניער טוט בעסער דיא מצוה אונ מחמת דעם גייט ער ניט אין בית המדרש דען ער דארף טאן דיא מצוה שכר מעשה בידו האט ער שכר פאר דעם וואס ער טוט דיא מצוה הולך ועושה אונ אייניער פלייסט זיך ער זאל ביידע זאכין טאן ער זאל גיין אין בית המדרש אונ זאל דיא מצוה אויך טאן חסיד דער איז איין פרומער לא הולך ולא עושה דער וואס האט צייט צו טאן ביידע צו גיין אין בית המדרש אונ אויך צו טאן דיא מצוה אונ ער גייט ניט אונ טוט ניט רשע דער איז איין רשע: ארבע מדות ביושבים לפני חכמים פיר טייל איז אין דיא וואס זיצין פאר

חכמים

שנאמר על חטאות ירבעם אשר חטא ואשר החטיא את ישראל:
כג כל מי שיש בו שלשה דברים הללו הוא מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים הוא מתלמידיו של בלעם הרשע · עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה תלמידיו של אברהם אבינו · עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה תלמידיו של בלעם הרשע · מה בין תלמידיו

מעשה · אבות

חכמים ספוג ומשפך משמרת ונפה איז דיא משנה מפורש ספוג אשוואם · אזו וויא אשוואם נעמט איין אין זיך אונ אז מען וויל פון איר אויס ציהען מוז מען מיט דער האנט קוועטשין עס זאל אויס רינען פון איר אזו אויך איז פאר האנדין איין תלמיד וואס ער האט אין זיך דיא מעלה ער נעמט איין אין זיך גיך וואס ער הערט פון זיין רבי אבער ער האט אחסרון ער וויל ניט לערנען מיט זיין חבר דאס וואס ער האט מקבל גיוועזן פון זיין רבי נאר מיט גרויס נויט אונ גיבעט לערינט ער מיט זיין חבר אויך ומשפך אלייקע · אזו וויא אלייקע וואס מען גיסט אין איר רינט גיך אויס אזו איז פאר האנדין איין תלמיד וואס ער האט אין זיך דעם חסרון ער פאר געסט גיך וואס ער האט גילערינט אבער ער האט ווידער דיא מעלה ער לערינט מיט זיין חבר אויך וואס ער איז מקבל · משמרת אזייער · אזו וויא פון אזייער רינט אויס דיא ויין אונ דיא הויבין בלייבין אין אים אזו איז פאר האנדין איין תלמיד וואס דיא גוטע זאכין וואס ער הערט פאר געסט ער גיך אונ דיא שלעכטע זאכין בלייבט ביי אים אין זכרון · אבער ער האט דיא מעלה אז דיא גוטע זאכין לערינט ער מיט זיין חבר אויך אונ דיא שלעכטע זאכין בלייבין ביי אים אונ ער זאגט ניט קיינעם אזוא וויא אזייער וואס לאזט ארויס דעם וויין אונ דיא הויבין בלייבין אין אים: ונפה אונ אזיפ · אזו וויא אזיפ וואס מען זיפט ווייץ פאלט ארויס דיא פסולת אונ דיא מעל בלייבט · אזוא אויך איז פאר האנדין איין תלמיד וואס דיא גוטע זאכין גידיינקט ער אונ דיא שלעכטע פאר געסט ער · אבער ער האט אין זיך אחסרון אז דיא שלעכטע זאכין וואס ער הערט פון זיין חבר דער ציילט ער פאר אנדערע כדי יענער זאל מבוזה ווערין · אונ דיא גוטע זאכין וואס ער האט פון אים גיהערט דער ציילט ער ניט: כל אהבה שהיא תלויה בדבר אזוא איין ליבשאפט וואס הייננט אין אזאך בטל דבר בטלה אהבה אז דיא זאך ווערט בטל ווערט דאס ליבשאפט אויך בטל · דער תנא לאזט אונז הערין אז איין מענטש גיהער צו ליב האבין השי"ת אזוא איין ליבשאפט וואס הייננט ניט אין קיין זאך ועט דיא אהבה קיין מאל ניט בטל ווערין · אבער אז דער מענטש האט ליב השי"ת איבער אזאך · למשל ווייל ער גיט אים עשירות אדער נאך אזוא איין גלייכין · דענטמאלט איז גאט ב"ה מבטל דיא זאך ער נעמט ביי אים צו דאס עשירות ווייל ער זעהט אז ער האט אים נאר ליב צו ליב דעם אונ מחמת דעם ווערט בטל דאס ליבשאפט וואס ער האט ליב גיהאט צו

שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ לְתַלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע · תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ אוֹכְלִין בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹחֲלִין הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא · אֲבָל תַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע יוֹרְשִׁין גֵּיהִנֹּם וְיוֹרְדִין לִבְאֵר שַׁחַת שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי

מעשה אבות

גָאט · איזו היא אהבה שהיא תלויה בדבר וָואס איז דיא אַהֲבָה וָואס זיא הֵיינְגְט אִין אַיין זַאךְ זו אהבת אמנון ותמר וָואס אַמְנוֹן הָאט לִיבּ גִיהַאט צוּא תָּמָר וָואס דָאס אִיז נָאר גִיוֶועזְן כְּדֵי עֶר זָאל מִיט אִיר לִיגִין · אָבֶּער נָאךְ דֶעם הָאט עֶר זִיא פַיינְד גִיקְרִיגִין · אַזוֹא אוֹיךְ אִיז דָאס לִיבְּשַׁאפְט פוּן דֶעם מֶענְטְשִׁין צוּא השי״ת וֶוען עֶס אִיז קַיין גוּטֶע מַחֲשָׁבָה נִיט פַאר הַאנְדִין דְרִינֶען נָאר עֶס הֵיינְגְט אִין אַזַאךְ וֶועט גִיוִויס דִיא זַאךְ בָּטֵל וֶוערִין אוּנ דִיא אַהֲבָה וֶועט אוֹיךְ בָּטֵל וֶוערְן · אוּנ וֶוען דוּא וֶועסְט זֶעהֶען אַז אֵיינֶער הָאט לִיבּ השי״ת אִיבֶּער אַיין זַאךְ אוּנ עֶס הָאט פָּארְט אַקִיוּם אִיז מִכְּתָבָא אִין זַיין לִיבְּשַׁאפְט פַאר הַאנְדִין אַגוּטֶע מַחֲשָׁבָה אוֹיךְ · ושאינה תלויה בדבר אוּנ וֶועלְכֶע לִיבְּשַׁאפְט הֵיינְגְט נִיט אָן אִין אַיין זַאךְ · זו אהבת דוד ויהונתן דָאס אִיז דָאס לִיבְּשַׁאפְט וָואס דָוִד הָאט זִיךְ לִיבּ גִיהַאט מִיט יְהוֹנָתָן · כל מחלוקת שהיא לשם שמים דִיא קְרִיג וָואס אִיז פוּן דֶעם אוֹיבֶּערְשְׁטִינְס כָּבוֹד וֶועגִין סופה להתקיים אִיז דֶער סוֹף פוּן זֵייא אַז זֵייא הָאבִּין בֵּייְדֶע אַקִיוּם ושאינה לשם שמים אוּנ דִיא קְרִיג וָואס אִיז נִיט לְשֵׁם שָׁמַיִם אין סופה להתקיים אִיז דֶער סוֹף הָאבִּין זֵייא קַיין קִיוּם נִיט איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים וֶועלְכֶעם מַחֲלוֹקֶת אִיז יוֹא גִיוֶועזְן לְשֵׁם שָׁמַיִם זו מחלוקת הלל ושמאי דָאס אִיז דָאס מַחֲלוֹקֶת פוּן הִלֵּל מִיט שַׁמַּאי וָואס זֵייא הָאבִּין גִיקְרִיגְט אִין דִיא דִינִים פוּן דֶער תּוֹרָה · אוּנ הָאטְשֶׁע עֶס בְּלֵייבְּט נִיט דִיא הֲלָכָה אַזוֹא וִויא בֵּית שַׁמַּאי פוּן דֶעסְט וֶועגִין אִיז זֵייעֶר שָׂכָר אַזוֹ גְרוֹיס אַזוֹ וִויא דֶער שָׂכָר פוּן בֵּית הִלֵּל · דֶען זֵייעֶר קְרִיג אִיז דָאךְ גִיוֶועזְן פוּן גָאטְס וֶועגִין ושאינה לשם שמים וֶועלְכֶעס מַחֲלוֹקֶת אִיז נִיט גִיוֶועזְן לְשֵׁם שָׁמַיִם זו מחלוקת קרח וכל עדתו דָאס מַחֲלוֹקֶת וָואס קֹרַח מִיט זַיין עֵדָה הָאבִּין גִיקְרִיגְט אוֹיף מֹשֶׁה מִיט אַהֲרֹן : כל המזכה את הרבים וֶוער עֶס אִיז מְזַכֶּה פִיל מֶענְטְשִׁין זֵייא זָאלִין טָאן מִצְוֹת אין חטא בא על ידו קוּמְט אִים נִיט אִין הַאנְט קַיין עֲבֵירָה · וכל המחטיא את הרבים אוּנ וֶוער עֶס מַאכְט זִינְדִיגִין פִיל לַייט אין מספיקין בידו לעשות תשובה לָאזְט מֶען נִיט מִן הַשָּׁמַיִם עֶר זָאל קֶענֶען תְּשׁוּבָה טָאן · משה זכה וזכה את הרבים מֹשֶׁה הָאט אַלֵיין גוּטְס גִיטָאן אוּנ הָאט גִימַאכְט רַבִּים זָאלִין גוּטְס טָאן זכות הרבים תלוי בו הֵיינְגְט דֶער זְכוּת פוּן רַבִּים אִין אִים שנאמר אַזוֹ וִויא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט צדקת ה׳ עשה דִיא גִירֶעכְט פוּן גָאט הָאט עֶר גִיטָאן · ומשפטיו עם ישראל אוּנ דִיא מִשְׁפָּטִים וָואס דִיא יִשְׂרָאֵל הָאבִּין גִיטָאן אִיז גְלַייךְ וִויא עֶר הָאט גִיטָאן : ירבעם בן נבט חטא והחטיא את הרבים יָרָבְעָם הָאט אַלֵיין גִיזִינְדִיגְט אוּנ הָאט גִימַאכְט זִינְדִיגִן פִיל מֶענְטְשִׁין חטא הרבים תלוי בו הֵיינְגְט דִיא זִינְד פוּן רַבִּים אִין אִים שנאמר אַזוֹ וִויא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט על חטאות ירבעם בן נבט אשר חטא

דָּמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ: כד יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר וְקַל כַּנֶּשֶׁר רָץ כַּצְּבִי וְגִבּוֹר כָּאֲרִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמָיִם: כה הוּא הָיָה אוֹמֵר עַז פָּנִים לְגֵיהִנֹּם וּבוֹשֶׁת פָּנִים לְגַן עֵדֶן:

מעשה אבות

אויף די זינד פון ירבעם בן נבט וואס ער האט אליין גיזינדיגט ואשר החטיא את ישראל אונ וואס ער האט גימאכט זינדיגן די ישראל דאס איז אלץ גירעכינט אויף ירבעם ווארום עס שטייט (חטאות) די זינד איז משמע צוויא דאס וואס ער האט אליין גיזינדיגט אונ וואס די רבים האבין גיזינדיגט ווערט אויך אן גירופין זיין זינד: כל מי שיש בו דער וואס ביי אים איז פאר האנדין שלשה דברים הללו די דאזיגע דריי זאכין וואס ווייטער שטייט הוא מתלמידיו של אברהם אבינו איז ער פון די תלמידים פון אברהם אבינו· ושלשה דברים אחרים אונ אז ער האט אנדערע דריי זאכין וואס ווייטער שטייט· הוא מתלמידיו של בלעם הרשע איז ער פון די תלמידים פון בלעם הרשע· עין טובה ווער עס האט איין גוטע אויג ער פרייעט זיך מיט זיין טייל וואס גאט האט אים גיגעבין ורוח נמוכה אונ איין נידעריג גימיט ער האלט זיך ניט גרויס· ונפש שפלה אונ איין נידעריגע גילוסט ער גילוסט ניט צוא קיין תענוגים מתלמידיו של אברהם אבינו דער איז פון די תלמידים פון אברהם אבינו: עין רעה אבער דער וואס האט אשלעכט אויג עס איז אים קארג וויא פיל ער האט ורוח גבוהה אונ אהויך גימיט ער האלט זיך גרויס ונפש רחבה אונ אברייט גילוסטונג ער גילוסט צו תענוגים מתלמידיו של בלעם הרשע איז ער פון די תלמידים פון בלעם הרשע: מה בין תלמידיו של אברהם אבינו וואס איז דער חילוק צווישן די תלמידים פון אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע צו די תלמידים פון בלעם הרשע תלמידיו של אברהם אבינו די תלמידים פון אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה עס איז זייא גוט אויף דער וועלט דען דער וואס האט אגוטע אויג אונ ער פרייעט זיך מיט זיין טייל וואס השי"ת גיט אים זארגט ער קיין מאל ניט אונ זיין הארץ טוט אים ניט וויא· אונ אויך דער וואס האט אנידעריגע גימיט אונ האלט זיך ניט גרויס איז ער קיין מאל ניט אין צארין· אונ אויך דער וואס האט איין נידעריגע גילוסט אונ גילוסט ניט צוא די תענוגים פון דער וועלט איז ער תמיד גיזונד· נוא האט ער דאך עולם הזה ונוחלין העולם הבא אונ זייא ירשענען עולם הבא אויך דער מיט· שנאמר אזוא וויא אין פסוק שטייט להנחיל אוהבי יש צוא מאכין ארבין מיינע ליב האבערם איז פאר האנדין· ואוצרותיהם אמלא אונ זייערע אוצרות וועל איך טאן דער פילין: אבל תלמידיו של בלעם הרשע אבער די תלמידים פון בלעם הרשע יורשים גיהנם זייא ירשענען דעם גיהנם אויף דער וועלט עס איז זייא אויך דר וועלט שלעכט· דען דער וואס האט אשלעכטע אויג עס איז אים קארג וויא פיל ער האט קען ער זיך קיין מאל ניט באנוגין אונ האט תמיד דאגה ער זאל מער האבין· אונ אויך דער וואס האלט זיך גרויס איז ער תמיד אין צארין אונ אלע זיינע טעג זיינען מיט ווייטאגן· דען עס ווייזט זיך אים אלץ

אוים

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: כו הוּא הָיָה אוֹמֵר בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים לַמִּקְרָא בֶּן עֶשֶׂר שָׁנִים לַמִּשְׁנָה בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לַמִּצְוֹת בֶּן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה לַגְּמָרָא

מעשה אבות

אוים אַז מֶען הִירְט אָן אִין זַיין כָּבוֹד · אוּנ אוֹיךְ דֶער וָואס גִילוּסְט צוּא תַּעֲנוּגִים דָאס מַאכְט שֶׁלַּאף דֶעם מֶענְטְשִׁין נוּא הָאט עֶר דָאךְ נִיט קֵיין עוֹלָם הַזֶּה ויורדים לבאר שחת אוּנ נִידֶערִין צוּם פַאר דַארְבֶּענִים גְרוּב שנאמר אַזוֹא וִויא עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק ואתה אלהים הורידם לבאר שחת אוּנ דוּא גָאט וֶועסְט זֵייא מַאכִין נִידֶערִין צוּם פַאר דַארְבֶּענִים גְרוּבּ אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם דִיא לַייט פוּן שׁוּלְד בְּלוּט אוּנ שַׁאלְקְהַאפְטִיגֶע וֶועלִין נִיט קוּמֶען צוּ זֵייעֶרֶע הַאלְבֶּע יָארִין ואני אבטח בך אוּנ אִיךְ וֶועל מִיךְ פַאר זִיכֶערִין אִין דִיר גָאט בָּרוּךְ הוּא:

יהודה בן תימא אומר יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא זָאגְט הוי עז כנמר וַוייל דֶער יֵצֶר הָרָע אִיז מִיט דֶעם מֶענְטְשִׁין פוּן דֶער צַייט אָן וָואס עֶר גֵייט אַרוֹיס פוּן זַיין מוּטֶערְס בּוֹיךְ אוּנ דְרוּם אִיז דִיא טֶבַע פוּן דֶעם מֶענְטְשִׁין עֶר זָאל נָאךְ גֵייגִין נָאךְ אִים · אוּנ אַלֶע זַיינֶע אֵבָרִים זַיינֶען מְשׁוּעְבָּד צוּם יֵצֶר הָרָע דְרוּם הָאט דֶער תַּנָּא גִיזָאגְט דוּא זָאלְסְט זַיין שְׁטַארְק אַזוֹא וִויא אַלֶעמְפֶּערְט אַנְטְקֶעגִין דֶעם יֵצֶר הָרָע אוּנ זָאלְסְט נִיט בַּאגֶערִין זַיין גוּטְס וָואס עֶר וֶועט דִיר אַיין רֵיידִין אוּנ זָאלְסְט נִיט צוּ הֶערִין זַיין קוֹל וקל כנשר אוּנ זָאלְסְט זַיין גְרִינְג אַזוֹא וִויא אַיין אָדְלֶער פְלִיט אַזוֹא זָאלְסְטוּ אַנְטְלוֹיפִין פוּן דֶעם יֵצֶר הָרָע · אוּנ אֲפִילוּ וֶוען דוּא לוֹיפְשְׁט פוּן אִים אַוֶועק זָאלְסְטוּ זַיין ורץ כצבי אַזוֹא וִויא אַהִירְשׁ אַז עֶר אַנְטְלוֹיפְט פוּן דִיא וָואס קוּמֶען אִים חַאפִּין קוּקְט עֶר אַרוּנְטֶער אַלֶע מָאל צוּא זֶעהֶען אוֹיבּ מֶען יָאגְט נָאךְ אַזוֹא אוֹיךְ זָאלְסְטוּ זִיךְ אַלֶע מָאל אוּם קוּקֶען צוּא זֶעהֶען טָאמֶער יָאגְט דֶער יֵצֶר הָרָע דִיךְ נָאךְ וגבור כארי אוּנ וֶוען דֶער יֵצֶר הָרָע יָאגְט דִיךְ נָאךְ אוּנ בַּאקוּמְט דִיךְ זָאלְסְטוּ זַיין שְׁטַארְק וִויא אַיין לֵייבּ · נָאךְ אַיין פְּשַׁט אִיז עז כנמר דָאס גֵייט אוֹיף דֶעם עִנְיָן פוּן פְרוּמְקֵייט דָאס אָפְט מָאל שֶׁעמְט זִיךְ דֶער מֶענְטְשׁ צוּא טָאן אַיין דְבַר חֲסִידוּת וַוייל מֶען וֶועט אוֹיס אִים שְׁפֶּעטִין · דְרוּם זָאגְט דֶער תַּנָּא דוּא זָאלְסְט אִין זִיךְ הָאבִּין שְׁטַארְקֵייט אַזוֹא וִויא אַלֶעמְפֶּערְט צוּ טָאן אַיין דְבַר חֲסִידוּת אוּנ זָאלְסְט זִיךְ נִיט שֶׁעמֶען פַאר קֵיינֶעם · וקל כנשר אוּנ זָאלְסְט זַיין גְרִינְג אַזוֹ וִויא אַיין אָדְלֶער פְלִיט גִיךְ צוּא זַיין עֶסִין אַזוֹא זָאלְסְטוּ זַיין גִיאַיילְט צוּא טָאן אַמִצְוָה דֶען דָאס אִיז שְׁפַּייז צוּא דַיין נְשָׁמָה · ורץ כצבי אוּנ זָאלְסְט אַנְטְלוֹיפִין פוּן אַיין עֲבֵירָה אַזוֹ וִויא אַהִירְשׁ לוֹיפְט וגבור כארי אוּנ זָאלְסְט זַיין שְׁטַארְק וִויא אַלֵייבּ צוּא בְּרֶעכִין שְׁלֶעכְטִקֵייט לעשות רצון אביך שבשמים אוּנ דָאס זָאל אַלְץ זַיין פוּן וֶועגִין צוּא טָאן דֶעם ווילִין פוּן דַיין פָאטֶער וָואס אִין הִימִיל דָאס אִיז גָאט ב"ה אוּנ עֶס זָאל נִיט זַיין דְרִינֶען קֵיין אַנְדֶער מַחֲשָׁבָה · דֶער אַבַּרְבְּנֶעל שְׁרַייבְּט עֶס אִיז פַאר הַאנְדִין פִיר סִבּוֹת וָואס זֵייא בְּרֵיינְגֶען דֶעם מֶענְטְשִׁין צוּא דֶער וַוייטֶערִין אִים פוּן מִצְוֹת · דִיא עֶרְשְׁטֶע סִבָּה אִיז דִיא בּוּשָׁה וָואס דֶער מֶענְטְשׁ שֶׁעמְט זִיךְ צוּא טָאן

בֶּן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַחֻפָּה בֶּן עֶשְׂרִים לִרְדּוֹף בֶּן שְׁלשִׁים לַכֹּחַ בֶּן אַרְבָּעִים לַבִּינָה בֶּן חֲמִשִּׁים לְעֵצָה בֶּן שִׁשִּׁים לְזִקְנָה בֶּן שִׁבְעִים לְשֵׂיבָה בֶּן שְׁמוֹנִים

מעשה אבות

פאר דיא וואס וועלין שפעטין פון איהם דרויף זאגט דער תנא עז כנמר דוא זאלסט זיין שטארק אזוא וויא אלעמפערט מיינט מען דוא זאלסט זיך ניט פאר מיידין פון צוא טאן מצות וייל מען וועט שפעטין פון דיר אונ זאלסט ארויס שטעלין דיין שטערין אנטקעגין זייא אזוא וויא אלעמפערט שטייט אין מיטין וועג אונ פארכט זיך ניט פאר דיא מענטשין וואס פארין הין אונ העהר · דיא אנדערע סבה איז דיא טרדה וואס דער מענטש האט אונ טראכט טאג אונ נאכט אויף זיין גוטס ער זאל ניט שאדין האבין דרום פאר לאזט ער דיא מצות איבער זיין טרדה · דרויף זאגט דער תנא וקל כנשר דוא זאלסט זיין גרינג אזוא וויא איין אדלער וואס פליט הויך כלומר אפילו דענמאלט ווען דוא ביסט עוסק אין דיא זאכין פון עולם הזה זאלסטו דער עיקר מיינען דיא זאך וואס קומט פון דעם ארויס לעולם הבא דיא וועלט וואס זיא איז העכער פון דיר · דיא דריטע סבה איז דאס פוילקייט אונ דאס שלאפריקייט פון דעם מענטשין אונ ווען ער איז שלאף · דאס בריינגט איהם ער זאל זיך פוילין צוא טאן מצות אונ דאס איז דאך גיווים ווען איין מענטש איז ניט ביי זיין כח אונ ער ליגט אויף זיין בעט אין איין נאכט וואס עס גיסט אגרויסער רעגין אונ עס איז פינסטער אונ ער איז שלעפערדיג ווען מען זאל איהם זאגין אז איין ביישיל מיט געלט ליגט אויף דער גאס אונ קיינער זעהט איהם ניט וואלט ער גיווים גיאיילט אונ גיציטערט אויף צוא שטיין אונ וואלט אפ גיטאן דאס פוילקייט פון זיך אונ מחמת גרויס איילענעם וואלט ער ניט גיקענט טרעפין זיינע מלבושים וועלכעס ער זאל פריער אן טאן אונ וואלט גילאפין אזוא וויא אהירש לויפט ער וואלט גאר ניט גיפילט דיא שטיינער וואס ליגין אויף דעם וועג אונ דאס אלץ איז דאך צוא ליב דעם געלט וועגין וואס עס קען זיין ער זאל עס גאר ניט גיפינען אונ אפילו ווען ער וועט עס יוא גיפינען איז עס דאך נאר ווינט אונ שטויב · ער וועט עס ניט מיט נעמען נאך זיין טויט · מכל שכן אז עס איז ראוי דער מענטש זאל לויפין אזוא וויא אהירש צוא טאן גאטס ווילין וואס דאס איז בעסער פון גאלד אונ גין גאלד דאס מיינט דער תנא ורץ כצבי זאלסט לויפין וויא אהירש · דיא פערטע סבה איז וואס דער מענטש האט מורא צו טאן מצות איבער דיא רשעים וואס זייא ווילין איהם שלעגטס טאן · דרויף זאגט דער תנא וגבור כארי זאלסט זיין שטארק וויא איין לייב אונ זאלסט קיין פארכט ניט האבין פאר זייא : הוא היה אומר ער פלעגט צוא זאגין עז פנים לגיהנם איין עז פנים וועט זיין אין גיהנם ובושת פנים לגן עדן אונ דער וואס האט אין זיך דיא מדה פון בושה וועט זיין אין גן עדן וייל דער תנא האט דא פריער גישריבין אז מען זאל אין זיך האבין עזות אזו וויא אלעמפערט צוא גאטס דינסט דרום פירט ער אויס אבער צוא אנדערע זאכין טאר מען קיין עזות ניט האבין · דען מען האט

פון

לַגְּבוּרָה בֶּן תִּשְׁעִים לָשׁוּחַ בֶּן מֵאָה כְּאִלּוּ מֵת וְעָבַר וּבָטֵל מִן הָעוֹלָם׃
כ״ו בֶּן בַּג בַּג אוֹמֵר הֲפָךְ בָּהּ וַהֲפָךְ בָּהּ דְּכֹלָּא בָהּ וּבָהּ תֶּחֱזֵי וְסִיב וּבְלֵה

מעשה אבות

פון דעם גיהנם׳ אונ ווייל עס קען זיין דאס מיט דעם וואס דער מענטש וועט באקומען דיא מדה פון עזות צוא עבודת הבורא יתברך שמו׳ וועט ער מסילא קומען צוא דער מדה פון עזות אנטקעגין אנדערע זאכין אויך׳ דרום האט דער תנא דרויף גאט גיבעטין אונ האט גיזאגט יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו עס זאל זיין דער ווילין פאר דיר אונזער גאט שתבנה עירך במהרה בימינו דוא זאלסט בויען דיין שטאט גיך אין אונזערע טעג וועלין מיר שוין ניט דארפין אן קומען צוא דער מדה פון עזות אפילו צוא גאטס דינסט דען עס וועט דענמאלט ניט זיין קיין יצר הרע׳ ותן חלקנו בתורתך אונ גיב אונזער חלק אין דיין תורה׳ דען דיא תורה וואס דער מענטש לערינט מאכט אונטער טעניג דעם יצר הרע׃ הוא היה אומר ער פלעגט זאגין בן חמש שנים אז דער מענטש ווערט אלט פינף יאר למקרא זאל מען מיט אים לערנען חומש אונ פסוק בן עשר שנים למשנה אז ער איז אלט צעהען יאר זאל מען מיט אים לערנען משניות בן שלש עשרה למצות אז ער ווערט אלט דרייצעהען יאר איז ער חייב צוא טאן אלע מצות בן חמש עשרה לגמרא אז ער איז אלט פופצעהען יאר זאל ער לערנען גמרא בן שמונה עשרה להופה אז ער ווערט אכצעהען יאר זאל ער חתונה האבין בן עשרים לרדוף אז ער איז אלט צוואנציג יאר זאל ער נאך יאגין נאך דער פרנסה בן שלשים לכח אז ער איז אלט דרייסיג יאר דענמאלט איז דער רעכטער כח נאך יאגין נאך מצות אונ נאך פרנסה בן ארבעים לבינה אז ער איז אלט פערציג יאר קומט ער צום רעכטין פאר שטאנד בן חמשים לעצה אז ער איז אלט פופציג יאר איז ער ראוי מען זאל אים פרעגין איין עצה בן ששים לזקנה אז ער איז אלט זעכציג יאר ווערט ער גירופין זקן בן שבעים לשיבה אז ער איז אלט זיבעציג יאר הייסט דאס שיבה׳ דאס לאזט מיך דער תנא הערין כדי אמענטש זאל מקיים זיין דעם פסוק (מפני שיבה תקום) אונ אונזערע חכמים האבין גידרשת אז מען מיינט איי דוא וועסט קומען צוא דיא טעג פון שיבה זאלסטו תשובה טאן אונ זאלסט זיך שטארקין אויף דעם יצר הרע׳ דען עס איז ניט גלייך דער וואס טוט תשובה איי ער קומט צוא דער צייט פון שיבה צוא דעם וואס ער האט גיגרייכט צוא דער צייט פון שיבה אונ זיינע זינד זיינען נאך פאר בונדין אין זיין קלייד אויף דעם אקסיל׳ בן שמונים לגבורה אז ער איז אלט אכציג יאר זאל ער זיך פארט שטארקין אויף דעם יצר הרע אונ ער זאל זיך ניט טראכטין ער איז שוין אזוא אלט וועט דער יצר הרע אים גיוויס ניט ברייגגען צוא קיין שלעכטין בן תשעים אז ער איז אלט נייגציג יאר וואס דענמאלט איז ער שוין גאר שלאף אונ דארף זיך שוין ניט שטארקין אויף דעם יצר הרע דען ער האט שוין קיין כח ניט צוא טאן איין עבירה לשוח פון דעסט וועגין זאל ער זיך אפ היטין צו זינדיגין מיט רייד דען ער האט נאך כח צוא ריידין

בָּהּ וּמִנָּהּ לָא תָזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה הֵימֶנָּה: בֶּן הֵא הֵא אוֹמֵר לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא: רבי חנניא וכו׳

פרק ששי

כל ישראל וכו׳

שָׁנוּ חֲכָמִים בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה בָּרוּךְ שֶׁבָּחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ זוֹכֶה לִדְבָרִים הַרְבֵּה וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּדַאי הוּא לוֹ נִקְרָא רֵעַ אָהוּב אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם

מעשה אבות

קֶען אִים דֶער יֵצֶר הָרָע מַאכִין זִינְדִיגִין עֶר זָאל רֵיידִין שְׁלֶעכְטֶע רֵייד בן מאה אַז עֶר אִיז אַלְט הוּנְדֶערְט יָאר כאלו מת אִיז גְלַייךְ וִויא עֶר אִיז שׁוֹין גִישְׁטָארְבִּין ועבר ובטל מן העולם אוּנ אִיז שׁוֹין אַוֶועק גִיגַאנְגֶען אוּנ אִיז בָּטֵל פוּן דֶער וֶועלְט · דֶער מִיט לָאזְט מִיךְ דֶער תַּנָּא הֶערִין אַז אַיין מֶענְטְשׁ זָאל נִיט וַוארְטִין תְּשׁוּבָה טָאן בִּיז עֶר וֶועט אַלְט זַיין הוּנְדֶערְט יָאר דֶען דֶערְמָאלְט אִיז גְלַייךְ וִויא עֶר טוּט גָאר קַיין תְּשׁוּבָה נִיט אוּנ אַזוֹ וִויא אַמֶענְטְשׁ אַז עֶר שְׁטַארְבְּט הָאט עֶר דָאךְ גִיוִויש חֲרָטָה אוֹיף זַיינֶע זִינְד אָבֶער עֶשׁ הֶעלְפְט אִים נִיט · דֶען דֶער עִיקָר תְּשׁוּבָה אִיז אַז דֶער מֶענְטְשׁ אִיז אוֹיף דֶער וֶועלְט אַזוֹ אוֹיךְ אִיז דִיא תְּשׁוּבָה פוּן דֶעם וָואשׁ אִיז שׁוֹין אַלְט הוּנְדֶערְט יָאר אִיז גְלַייךְ וִויא עֶר אִיז שׁוֹין גִישְׁטָארְבִּין דֶען דֶער עִיקָר תְּשׁוּבָה אִיז וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ הָאט נָאךְ בְּכַּחַ צוּא זִינְדִיגִין:

בן בג בג אומר בֶּן בַּג בַּג זָאגְט הפך בה קֶער אוּם אִין אִיר אִין דֶער תּוֹרָה והפך בה אוּנ נָאךְ אַמָאל קֶער אוּם אִין דֶער תּוֹרָה דכולא בה אַלְץ וֶועסְטוּ גִיפִינֶען אִין דֶער תּוֹרָה וָואשׁ דוּא וֶועסְט מֶער טְרַאכְטִין אִין דֶער תּוֹרָה וֶועסְטוּ גִיפִינֶען נַייֶעשׁ ובה תחזי אוּנ אִין דֶער תּוֹרָה זָאלְסְטוּ אַלְץ קוּקִין ומנה לא תזוע אוּנ פוּן דֶער תּוֹרָה זָאלְסְטוּ זִיךְ נִיט אַוֶועק רִירִין שאין לך מדה טובה הימנה דֶען עֶשׁ אִיז נִיט פאר הַאנְדִין קַיין בֶּעשֶׂערֶע זַאךְ פוּן דֶער תּוֹרָה:

בן הא הא אומר בֶּן הֵא הֵא זָאגְט לפום צערא נָאךְ דֶעם צַעַר וָואשׁ אַמֶענְטְשׁ אִיז זִיךְ מַטְרִיחַ פוּן דֶער תּוֹרָה וֶועגִין אגרא אַזוֹ פִיל אִיז זַיין גִיצָאלְט לְעוֹלָם הַבָּא:

פרק ששי שנו הכמים דִיא חֲכָמִים וָואס הָאבִּין מְסַדֵּר גִיוֶועזְן דִיא גְמָרָא הָאבִּין דֶעם פֶּרֶק גִישְׁטֶעלְט אוֹיף לָשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ חָאטְשֶׁע עֶס אִיז אַבְּרַייְתָא וָואלְט גִיקֶענְט שְׁטֵיין בִּלְשׁוֹן תַּרְגוּם הָאבְּן זֵייא דֶעם פֶּרֶק חָשׁוּב גִימַאכְט אַזוֹ וִויא מִשְׁנָיוֹת ברוך גִילוֹיבְּט אִיז דֶער מֶענְטְשׁ שבחר בהם וֶוען עֶר הָאט זִיךְ אוֹיס דֶער וֵוייְלְט אִין דִיא חֲכָמִים ובמשנתם אוּנ אִין זֵייעֶר לֶערְנוּנג: רבי מאיר אומר רַבִּי מֵאִיר זָאגְט כל העוסק בתורה לשמה וֶוער עֶס לֶערִינְט תּוֹרָה לְשֵׁם שָׁמַיִם זוכה לדברים הרבה אִיז עֶר זוֹכֶה צוּא פִיל זַאכִין ולא עוד אוּנ נָאךְ מֶער אלא שכל העולם כולו נָאר גָאר דִי וֶועלְט כדאי הוא לו אִיז גִיגִנג פַאר אִים כְּלוֹמַר נָאר דִיא וֶועלְט הָאט אַקִיוּם פוּן זַיינְט וֶועגְן · נקרא רע עֶר וֶוערְט גִירוּפְן גִיזֶעלְן כְּלוֹמַר וַוייל גָאר דִי וֶועלְט שְׁטֵייט אִין זַיין זְכוּת אִיז עֶר גְלַייךְ וִויא אַשּׁוּתָּף צוּ גָאט בָּרוּךְ הוּא אִין דֶר וֶועלְט אהוב עֶר אִיז גִילִיבְּט בַּייא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוהב את המקום עֶר הָאט לִיבּ גָאט בָּרוּךְ הוּא אוהב את הבריות עֶר הָאט לִיבּ לַייטִין הֶחָסִיד ז״ל שְׁרַייבְּט דְרוּם בְּרֵיינְגְט

אוהב את הבריות משמח את המקום משמח את הבריות ומלבשתו ענוה ויראה ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן ומרחקתו מן

מעשה אבות

מיט דאס לערנן מען זאל ליב האבן לייט · דען ער איז ניט מקנא אויף דעם גוטשקייט פון דער וועלט ווייל ער איז באהעפט אין דיא מצות פון גאט ב"ה איז בייא אים ניט פאר האנדין קיין סבה אז דורך איר זאל ער יענעם פיינד האבן · דען די טבע פון דעם מענטשין איז ער זאל יוא ליב האבן מענטשן נייערט ווען עס שלאגט איבר קנאה אונ תאוה אונ כבוד משמח את המקום ער מאכט פרייען גאט · דען השם יתברך וויל דאך נאר גוטש טאן צוא זיינע באשעפעניש אונ ער פרייט זיך ווען ער טוט מיט זייא גוטש אונ איצונד אז דער וואס לערינט תורה איז גורם צוא ברייננען גוטש אויף דער וועלט מאכט ער דאך אז השם יתברך זאל זיך פרייען משמח את הבריות ער מאכט פרייען לייטין דען אין זיין זכות טוט מען מיט זייא גוטש ומלבשתו ענוה אונ די תורה קליידעט אים אן נידעריקייט ער זאל בייא זיך נידעריג זיין ויראה אונ פארכט האטשע ער איז בייא זיך נידעריג איז זיין פארכט גיווארפין אויף לייט מען האט מורא פר אים ומכשרהו להיות צדיק אונ זיא מאכט אים רעכט פארטיג ער זאל זיין אצדיק דאס הייסט ער גייט מיט זיין גאנצקייט אונ עס איז ניט פאר האנדן אין זיינע וועגן קיין אום רעכט חסיד נאך דעם ווערט ער אחסיד ער טוט לפנים משורת הדין ישר ארעכט פארטיגער חסיד · דען עס איז פאר האנדן חסידות וואס עס איז נארישקייט · דהיינו ווען אמענטש זעהט איין אשה טרינקט זיך אין טייך אונ ער זאגט איך וועל זיא ניט גיין מציל זיין טאמער וועל איך זיך אן רירין אין איר דרום זאגט דער תנא אז די תורה מאכט דעם מענטשן ער זאל זיין אחסיד מיט רעכט פארטיקייט נאמן אונ איין באגלייבטער ער זאל קיין מאל ניט אפ קערין פון דעם גוטין וועג ומרחקתו מן החטא אונ זיא דער וייטערט אים פון זינד ומקרבתו לידי זכות אונ זיא מאכט אים גינעהנען צוא מצות ונהנין ממנו עצה אונ מען האט פון אים הנאה וואס ער גיט איין עצה ותושיה בינה וגבורה אונ ער לערינט יענעם תורה אונ פארשטאנדיקייט אונ שטארקייט אויף דעם יצר הרע שנאמר אזו וויא אין פסוק שטייט לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה צוא מיר תורה איז דיא ראט אונ גדולה אונ פארשטאנדיקייט אונ שטארקייט ונותנת לו מלכות וממשלה אונ זיא גיט אים קיניגשאפט ער ווערט אחשוב בייא מלכים אונ דורך דעם האט ער אליין אויך גיוועלטיקייט אזו וויא מיר גיפינן בייא הרב רבי משה בר מיימון זצ"ל וואס ער ווערט גירופין רמב"ם אונ אזוא איז דיא מעשה גישעהען · זיין פאטער רבי מיימון איז אגרויסער גאון גיוועו אונ ווייל ער האט גרויס חשק גיהאט צוא לערנען האט ער ניט גיוואלט קיין ווייב נעמען · אמאל איז ער גישלאפין בייא נאכט איז מען אים צוא חלום גיקומען דאס ער זאל גיין אין דער שטאט קרטובא אין שפניא דארטין איז פאר האנדן איין קצב זאל ער זיין טאכטער נעמען אונ ער וועט פון איר איין גרויסן תלמיד חכם האבן · אז רבי מיימון איז אויף גישטאנען האט ער

הַחֵטְא וּמְקָרַבְתּוֹ לִידֵי זְכוּת וְנֶהֱנִין מִמֶּנּוּ עֵצָה וְתוּשִׁיָּה בִּינָה וּגְבוּרָה שֶׁנֶּאֱמַר לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה ׳ וְנוֹתֶנֶת לוֹ מַלְכוּת וּמֶמְשָׁלָה

מ ע ש ה   א ב ו ת

פון דֶעם חָלוֹם זֵייעֶר גִילַאכְט אָבֶּער דֶער חָלוֹם הָאט זִיךְ אִים פִיל מָאל גִיחָלֶמְתּ אַזוֹא אִיז אִים דָאס אַרַיין אִין הָאָרֶץ אוּנ זָאגְט אִיךְ וִויל זֶעהֶען וָואס דָאס אִיז אוּנ אִיז גִיפָארְן קֵיין קָרְטוּבָא אוּנ דִיא אַלֶע פַּרְנָסִים אוּנ גָאר דִי קְהִלָּה זַיינֶען אַרוֹיס גִיגַאנְגֶען אַנְקֶעגִין אִים ׳ אוּנ הָאבִּן אִים מִיט גְרוֹיס כָּבוֹד גִיבְּרַאכְט אִין שְׁטָאט אַרַיין אוּנ עֶר אִיז גִיגַאנְגֶען מִיט דֶעם עֶלְצְטִין פַּרְנָס אַהֵיים אוּנ זֵייא עֶסִין אוּנ טְרִינְקֶען מִיט אַנַנְדֶער אוּנ פְרֵייעֶן זִיךְ מִיט דֶעם גַאסְט ׳ אַזוֹ וִויא זֵייא זִיצִין בַּייא דֶעם טִישׁ פְרֶעגְט רַבִּי מַיְימוֹן אוֹיף דֶעם קַצָב זָאגְט דֶער פַּרְנָס רֶבִּי לֶעבְּן וָואס פְרֶעגְט אִיר אוֹיף דֶעם קַצָב עֶר אִיז אַגְרוֹיסֶער עָנִי ׳ הָאט רַבִּי מַיְימוֹן אִים שׁוֹין מֶער נִיט גִיזָאגְט אוּנ זַיינֶען וִוידֶער פְרֵיילִיךְ גִיוֶועְן ׳ בַּייא דֶער נַאכְט זָאגְט מֶען צוּא רַבִּי מַיְימוֹן וִוידֶער בְּחָלוֹם דוּא זָאלְסְט נִיט הֶערִין דִיא רֵייד פוּן דֶעם פַּרְנָס נַייעֶרְט דוּא זָאלְסְט נֶעמֶען דִיא טָאכְטֶער פוּן דֶעם קַצָב ׳ דֶען דוּא וֶועסְט אַגְרוֹיסִין תַּלְמִיד חָכָם הָאבִּין ׳ מָארְגִין פְרִיא שְׁטֵייט רַבִּי מַיְימוֹן אוֹיף אוּנ שִׁיקְט נָאךְ דֶעם קַצָב אוּנ זָאגְט אִים אִיךְ בִּין דְרוּם אַהֶער גִיקוּמֶען ׳ דֶען אִיךְ וִויל דַיין טָאכְטֶער פַאר אַיין וַוייבּ נֶעמֶען אוּנ וִויל הַיינְט נָאךְ חֲתוּנָה מַאכִין ׳ דָא זָאגְט דֶער קַצָב ׳ לִיבֶּער רֶבִּי זַייט מִיךְ נִיט מֵיצַר אִיךְ בִּין נִיט וֶוערְט אִיךְ זָאל מִיט אַייךְ רֵיידִין מִכָּל שֶׁכֵּן אִיךְ זָאל אַייעֶר שְׁוֶוער זַיין ׳ דָא זָאגְט רַבִּי מַיְימוֹן מַיין פְרֵיינְד אִיךְ בִּין נִיט דֶער מֶענְטְשׁ אִיךְ זָאל חָלִילָה מֵיצַר זַיין לַייט ׳ נַייעֶרְט עֶס אִיז מִיר צוּא חָלוֹם גִיקוּמֶען פִיל מָאל אִיךְ זָאל דַיין טָאכְטֶער נֶעמֶן ׳ אַז דֶער קַצָב הָאט גִיזֶעהֶען אַז רַבִּי מַיְימוֹן מֵיינְט עֶס גַאנְץ עֶרִינְשְׁט אַזוֹ בַּאלְד הָאט עֶר אַיין קְנָס מָאל גִימַאכְט אוּנ אִין דֶעם זֶעלְבִּיגִין טָאג חֲתוּנָה גִימַאכְט אוּנ תֵּיכֶף הָאט רַבִּי מַיְימוֹן זַיין וַוייבּ גִינוּמֶען אוּנ אִיז מִיט אִיר אַהֵיים גִיפָארִין ׳ נוּן רַבִּי מַיְימוֹן אִיז אַגְרוֹיסֶער עוֹשֶׁר גִיוָוארִין

און וִויא זִיא אִיז צוּא קִינְד גִיגַאנְגֶען אִיז אִיר זֵייעֶר שְׁוֶוער גִיוֶועְן אוּנ זִיא הָאט גִיוואוּנְגֶען לְמַזָל טוֹב אַיין זוּן אוּנ זִיא אִיז בַּאלְד גִישְׁטָארְבִּין אוּנ רַבִּי מַיְימוֹן הָאט דָאס קִינְד אַנָאמֶען גִיגֶעבִּין מֹשֶׁה ׳ אוּנ רַבִּי מַיְימוֹן הָאט אַיין אַנְדֶער וַוייבּ גִינוּמֶען אוּנ הָאט מִיט אִיר אוֹיךְ קִינְדֶער גִיהַאט ׳ אוּנ דֶער יוּנְג אִיז אַגְרוֹיסֶער עַם הָאָרֶץ גִיוֶועְן׳ וֶוען עֶר אִיז שׁוֹין אַלְט גִיוֶועְן אַכְצֶעהֶען יָאר הָאט עֶר נָאךְ קֵיין חוּמָשׁ נִיט גִיקֶענְט אוּנ דְרִיבֶּער הָאבְּן אִים זַיין גַאנְצֶע מִשְׁפָּחָה פַיינְד גִיהַאט אוּנ הָאבִּין אִים פִיל צָרוֹת אָן גִיטָאן אַז עֶר הָאט גִימוּזְט אַוֶועק פוּן זֵייא ׳ אַזוֹ אִיז עֶר גִיקוּמֶען אִין אַיין שְׁטָאט אָבִינְט צַייט אִינ אִיז אִין שׁוּל גִיגַאנְגֶען אוּנ הָאט זִיךְ גִיזֶעצְט אִין אַווינְקִיל אוּנ אִיז אַנְשְׁלָאפִין גִיוָוארִין וַוייל עֶר אִיז פוּן דֶעם וֶועג מִיד גִיוֶועְן ׳ אוּנ דֶער שַׁמָשׁ הָאט אִים נִיט גִיזֶעהֶען הָאט עֶר דִיא שׁוּל פַאר שְׁלָאסִין בַּייא נַאכְט ׳ אַז עֶס אִיז גִיקוּמֶען שְׁפֶּעט אִין דֶער נַאכְט הָאט עֶר זִיךְ אוֹיף גִיוַואכְט הָאט עֶר גָאר נִיט גִיוואוּסְט וואוּ עֶר אִיז אִין דֶער וֶועלְט ׳ נָאךְ דֶעם הָאט עֶר זִיךְ בַּאדֵיינְקְט

וחוקר דין ומגלין לו רזי תורה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק והוה צנוע וארך רוח ומוחל על עלבונו ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים : ב אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת

מעשה אבות

אז ער איז אין איין שול · דען ער האט גיזעהען דעם נר תמיד ברענען · אזו קומט אויף אים אגרויסע מורא · אונ הייבט אן זייער צו וויינען דרויף וואס זיינע ברידער זיינען גרויסע לומדים אונ ער איז איין עם הארץ אונ ער בעט פאר השי"ת מיטין גאנצן הארצן דאס ווען ער זאל אגוטע הארץ האבין וואלט ער גילערינט אונ ער וויינט גאר גישמאק אונ ווערט ווידער אנטשלאפין אונ שלאפט ביז טאג ער האפט זיך אויף פילט ער אז ער איז איין אנדער מענטש גיווארין אונ ער האט מער שכל · אזו גייט ער צום שמש אונ זאגט איך בין איין ארומער יתום אונ מיינע עלטערן זיינען בייא מיין יוגענט גישטארבין אונ איצונד וואלט איך געהערען איין רבי האבן ער זאל מיט מיר לערנען איך זאל קענען דאווענען אונ לערנען · איז דער שמש גיגאנגען מיט אים צום רב פרעגט אים דער רב ווער זיין משפחה איז זאגט ער ער ווייס אליין אויך ניט דען ער איז איונגער יתום גיבליבין פון זיין פאטער אונ מוטער גייערט ער בעט דאך מען זאל מיט אים לערנען אונ ער וואלט גערען צו וויסין יודעשקייט · אזו דינגט אים דר רב איין מלמד אונ ער הייבט מיט אים אן אלף בית · אין דעם ערשטין זמן האט ער שוין גיקאנט גמרא אונ האט זייער וואול גילערינט · דעם אנדערין זמן האט ער שוין גיקאנט מער אז זיין רבי האט אים דר רב גינומען צו זיך אונ האט מיט אים גילערינט אונ איז אגרויסער חשוב גיווארין אונ נאך דעם איז ער אוועק אין איין אנדער ארט אונ האט דארטין גילערינט פיל שפראך אונ חכמות אויך חכמת הרפואה אונ ער איז אגרויסער חשוב גיווארין אונ האט דארטן זיך אווייב גינומען אונ האט מיט איר קינדר גהאט אונ איז אגרויסר עושר גיווארן · אין אצייט ארום האט ער זיך באדיינקט נאך זיין עלטער פאטער אונ גאר זיין משפחה אזו איז ער גיפארין אין דער שטאט אריין וואו דער פאטער איז גיזעסין אבער ער איז ניט גיקומען צום פאטער גייערט צום פרנס פון דער שטאט אונ ער לאזט זיך ניט דער קענען צום פרנס גייערט ער בעט פון אים מען זאל אים מכבד זיין ער זאל איין דרשה זאגין האט דער פרנס איין ידיעה גיגעבן צוא · דיא לייט פון דער שטאט. זיינען זייא אלע צוא פרידען גיווארין אונ ער האט אן גיהויבין צוא דרשנן אז דער גאנצער עולם האט זיך זייער פאר וואונדערט אונ צום סוף דרשה · האט ער גיזאגט אפשט אונ דער גאנצער פשט איז גיוועזן אז ווען איינר האט אקינד אונ ער קען ניט לערנען אונ לסוף קאן נאך זיין דאס ער זאל זיין אגרויסר תלמיד חכם חאטשע זיין עלטער פאטער איז אקצב גיוועזן אונ דאס אלס האט ער אין פסוק מרמז גיוועזן · וויא ער האט דעם פשט אויס גיזאגט · אזו האט ער זיך אן גירופין איר זאלט וויסין אז איך בין דער משה דאס איינקיל פון **דעם קצב אונ הרב רבינו מיימון איז מיין פאטער אונ דאס זיינען מיינע ברידער אונ זאגט זייא פיל סימנים**

מֵהַר חוֹרֵב וּמַכְרֶזֶת וְאוֹמֶרֶת אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת מֵעֶלְבּוֹנָהּ שֶׁל תּוֹרָה · שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה נִקְרָא נָזוּף שֶׁנֶּאֱמַר נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר אִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טָעַם · וְאוֹמֵר וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב

מעשה אבות

אז עס איז אמת · זיינען גיקומען זייניע ברידער אונ זיינען אים צוא דיא פים גיפאלין אונ קושין אים אונ דער פאטער קושט אים אויך אונ נאך שול פירט אים דער פאטער אהיים אונ פרייעט זיך מיט אים אונ ער איז אגרויסער חשוב גיווארין אונ ער ווערט איין מעכטיגער דאקטער · אונ איז גיווארין איין גרויסער חשוב ביא דעם מלך פון שפניא אונ בלייבט זיין לייב דאקטער אונ ער האט א רויסין שם באקומען דאס ער האט ניט צייט גיהאט צוא עסין דען ער האט גימוזט אלע טאג זיין ביא דעם מלך מיט דיא מלכה אונ אנדערע שרים אונ פיל לייט פלעגין צוא אים אהיים קומען נאך רפואות אונ ביא נאכט האט ער גילערינט אונ האט זייניע ספרים גישריבין אונ מחמת גרויסע חשיבות וואס ער האט גיהאט ביא דעם מלך האבין זיך פיל שרים מתקנא גיוועזן אין אים אונ האבין אויף אים מלשינות גיזאגט פאר דעם מלך ביז דער מלך האט אים פאר טריבין פון זיך אזוא איז ער גיקומען קיין מצרים אונ דיא יודין האבין אים מיט גרוים כבוד צוא גינומען · אבער ווייל ער האט דעם לשון מצרים ניט גיקענט איז ער ביא דעם מלך ניט חשוב גיוועזן · אין עטליכע יאר ארום וואס ער איז אין מצרים גיזעסין האט ער שוין זייער לשון גיקענט אונ האט ביא דעם מלך מיט דיא שרים אגרויסין שם באקומען אונ דער מלך האט אים זייער ליב גיקריגין אז אלע דאקטורים אונ שרים זיינען ביא אים ניט גיאכט גיוועזן אנטקעגין אים אונ מחמת גרוים קנאה האבין זייא זיך גיטראכט עצות וויא אזוא זייא זאלין אים פון דעם לעבין אום בריינגען · אמאל האט זיך גיטראפין דאס רבינו משה אונ אלע דאקטורים זיינען גיוועזן פאר דעם מלך · אזוא האבין זייא אן גיהויבין זיך מפלפל צוא זיין אין דער חכמה פון רפואה · אזוי זאגין דיא דאקטורים צום מלך דאס זייא וועלין איין סם המות טרינקען אונ וועלין זיך זעלבשט קורירין · דאס עס זאל זייא ניט שאטין אונ ווער עס קאן עס ניט איז ניט רעכט ער זאל ביא דעם מלך אדאקטער זיין · אזו האט רבינו משה גימוזט זאגין ער קען עס אויך · נון דא איז גיבליבין ביא דעם מלך אונ ביא דיא דאקטורים דאס זייא זאלין דעם רמב"ם איין סם איינגעבין · אונ ער זאל עס טרינקען פאר דעם מלך אונ דיא שרים אונ דער נאך זאל ער זייא אויך סם איינגעבין זייא זאלין טרינקען · אונ האבין באשטעלט אטאג ווען עס זאל זיין · איז רבינו משה אהיים גיגאנגען אונ האט עס דער צייל זייניע תלמידים אונ צוא זיין הויז גיזינד · זיינען זייא זייער דער שראקין גיווארין · אונ ער האט גימאכט פיל רפואות איי ער איז צוא דעם טרינקעל גיגאנגען אונ האט אלץ אויף גישריבין אונ האט עס גיגעבין צוא זייניע תלמידים אונ האט זייא גיזאגט וויא אזו זייא זאלין זיך נוהג זיין דער מיט אונ דיא תלמידים האבין גוזר תענית גיוועזן · אונ ווען ער

מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחֹת · אַל תִּקְרָא חָרוּת אֶלָּא חֵרוּת שֶׁאֵין לְךָ בֶּן חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה וְכָל מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה הֲרֵי זֶה מִתְעַלֶּה שֶׁנֶּאֱמַר וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל

מעשה אבות

הָאט שׁוין אַלֶע זַאכִין פַארְטִיג גִימַאכְט אִיז עֶר גִיגַאנְגֶען צוּם מֶלֶךְ אוּנ אַטֵייל תַּלְמִידִים זַיינֶען אויךְ גִיגַאנְגֶען מִיט אִים · אוּנ אִיז גִיקוּמֶען צוּא דֶעם מֶלֶךְ הָאבִין דִיא שָׂרִים אִים דֶעם סַם גִיגֶעבִין · אוּנ עֶר הָאט אִים גִיטְרוּנְקֶען אוּנ בַּאלְד הָאבִין אִים דִי תַּלְמִידִים גִינוּמֶען אוּנ הָאבִין אִים אַהֵיים גִיפִירְט אוּנ הָאבִין גִיטָאן אַלֶע רְפוּאוֹת וָואס עֶר הָאט זֵייא פְרִיעֶר גִיבֶּאטִין · צוּם דְרִיטִין טָאג אִיז עֶר גִיזוּנְד גִיוָוארִין אוּנ אִיז גִיקוּמֶען צוּם מֶלֶךְ הָאט עֶר זִיךְ זֵייעֶר פַר וואוּנְדֶערְט · אוּנ אויךְ אַלֶע שָׂרִים · נוּן שִׁיקְט דֶער מֶלֶךְ נָאךְ דִיא דָאקְטוֹרִים אוּנ זָאגְט צוּא זֵייא נוּן דֶער עֶרְלִיכֶער דָאקְטֶער הָאט זַיין זַאךְ גִיטָאן כּוֹזְט אִיר אַייעֶר זַאךְ אויךְ טָאן · אוּנ רַבֵּינוּ מֹשֶׁה הָאט זֵייא אַסַם הַמָּוֶת גִיגֶעבִין אוּנ זֵייא הָאבִין גִיטְרוּנְקֶען אָבֶּער זֵייא זַיינֶען בַּאלְד צוּא דֶער עֶרְד טוֹיט גִיפַאלִין אוּנ רַבֵּינוּ מֹשֶׁה אִיז נָאךְ מֶער חָשׁוּב גִיוָוארִין בַּייא דֶעם מֶלֶךְ אוּנ אַלֶע שָׂרִים אוּנ הָאט אַגְרוֹישִׁין שֵׁם בַּאקוּמֶען · וחקור דין אוּנ דִיא תּוֹרָה מַאכְט אִים עֶר זָאל קֶענֶען אוֹיש פַארְשְׁטֵין צוּ פַּסְקְנֶן אֱמֶת ומגלין לו רזי תורה אוּנ מֶען אִיז אִים מְגַלֶּה סוֹדוֹת הַתּוֹרָה פוּן דֶעם הִימֶל ונעשה כמעין המתגבר אוּנ עֶר וֶוערְט ווִיא אַיין קְוַואל וָואס שְׁטַארְקְט זִיךְ וכנהר שאינו פוסק אוּנ אַזוֹא ווִיא אַטַייךְ וָואס הֶערְט נִיט אוֹיף והוה צנוע אוּנ עֶר וֶועט זַיין בַּאהַאלְטִין הָאטְשֶׁע מֶען וֶועט אִים מְגַלֶּה זַיין סוֹדוֹת הַתּוֹרָה · וֶועט עֶר זֵייא נִיט זָאגְן פַאר דֶעם וָואס אִיז נִיט רָאוּי צוּ זֵייא וארך רוח אוּנ עֶר וֶועט הָאבִין אַלַאנְגִין אָטוּם כְּלוֹמַר עֶר וֶועט לַיידִין דָאס מִידִיקַייט פוּן דֶעם לֶערְנֶען · דֶען אַיין מְלַמֵּד גִיהֶער נִיט צוּא צֶערְנֶען אוֹיף דֶעם תַּלְמִיד וָואס עֶר פְרֶעגְט אִים הָאטְשֶׁע עֶר פְרֶעגְט נִיט רֶעכְט ומוחל על עלבונו אוּנ עֶר אִיז מוֹחֵל אוֹיף זַיין בִּזּוּשׁ ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים אוּנ דִיא תּוֹרָה מַאכְט אִים גְרוֹיס אוּנ דֶער הֵייבְּט אִים אוֹיף אַלֶע מַעֲשִׂים טוֹבִים דֶען בְּשַׁעַת עֶר לֶערִינְט דִיא תּוֹרָה אִיז גִירֶעכִינְט גְלַייךְ ווִיא עֶר אִיז דֶערְמָאלְט מְקַיֵּים דִיא מִצְוֹת וָואס עֶר לֶערִינְט אַזוֹ ווִיא דִיא גְּמָרָא זָאגְט דֶער וָואס לֶערִינְט דִיא פַּרְשָׁה פוּן קָרְבַּן עוֹלָה אִיז גְלַייךְ ווִיא עֶר אִיז מַקְרִיב אוֹיף דֶעם מִזְבֵּחַ אַיין קָרְבַּן עוֹלָה . אוּנ אַז עֶר לֶערִינְט דִיא פַּרְשָׁה פוּן קָרְבַּן חַטָּאת אִיז גְלַייךְ ווִיא עֶר אִיז מַקְרִיב אַקָרְבַּן חַטָּאת · אוּנ אַזוֹא אויךְ יֶעדֶער מִצְוָה וָואס דֶער מֶענְטְשׁ לֶערִינְט דִיא פַּרְשָׁה אִין דֶער תּוֹרָה אִיז גְלַייךְ ווִיא עֶר טוּט דֶערְמָאלְט דִיא מִצְוָה :

אמר רבי יהושע בן לוי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הָאט גִיזָאגְט בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב אַלֶע טָאג גֵייט אַרוֹיס אַיין בַּת קוֹל פוּן דֶעם בַּארְג סִינַי ומכרזת ואומרת אוּנ רוּפְט אוֹיס אוּנ זָאגְט אוי להם לבריות מעלבונה של תורה ווייא צוּא זֵייא צוּא דִיא לַייט פוּן דֶער שַׁאנְד פוּן דֶער תּוֹרָה · דֶען אֵיי דִיא וֶועלְט אִיז בַּאשַׁאפִין גִיוָוארִן הָאט גָאט זִיךְ אַלֵיין מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ גִיוֶועזְ מִיט דֶער תּוֹרָה אוּנ אַז מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אִיז גִיקוּמֶען נֶעמֶען דִיא תּוֹרָה הָאבִין דִיא מַלְאָכִים גִיזָאגְט פַאר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וָוארוּם זָאלְסְטוּ דַיין תּוֹרָה גֶעבִין צוּא אַמֶענְטְשִׁין

בָּמוֹת: ג הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד אוֹ הֲלָכָה אֶחָת אוֹ פָּסוּק אֶחָד אוֹ דִבּוּר אֶחָד אוֹ אֲפִילוּ אוֹת אַחַת צָרִיךְ לִנְהָג בּוֹ כָּבוֹד שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתוֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי דְבָרִים בִּלְבָד קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי · וַהֲלֹא

מעשה אבות

גיב בעסער צו אונז · אונ השם יתברך האט זייא ניט גיהערט אונ האט פארט גיגעבי דיא תורה צוא דיא ישראל אונ האטשע עס איז פאר דער תורה אשאנד · דען פריער איז זיא גיוועזען בייא גאט אליין אונ איצונד האט ער זיא איבער גיענטפערט צוא איין ילוד אשה אבער ווען דער מענטש לערינט דיא תורה מוז זיא ליידין איר שאנד ווייל עס איז אזו דער ווילין פון השם יתברך אבער ווען דיא לייט לערנען ניט דיא תורה אונ לאזין זיא אוועק טוט זיא בודאי דערמאנט שרייען אויף איר שאנד פאר השם יתברך אונ ער מאנט פאר איר שאנד בייא דיא לייט · אדער אזו איז דער פשט ווייא צוא זייא צוא דיא לייט פון דער שאנד וואס זייא וועלין האבין ווייל זייא האבין ניט גילערינט קיין תורה · דאס מיינט מען בעולם הבא · דען אויף יענער וועלט איז דיא אמתע חרפה אונ עס איז דארטין אגרויסע בושה צוא דעם וואס איז ניט ערליך אויף דער וועלט שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף ווארום איין ישראל וועלכער איז ניט עוסק אין דער תורה ווערט אן גירופין נזוף דאס הייסט ער איז אפ גישייט אונ מנודה · דרום אז ער שטארבט לאזט מען אים ניט אריין גיין אויף דעם ארט וואו צדיקים זיצין אונ האבין גרויס תענוג · אונ ער זעהעט עס אלץ אונ גילוסט דער צוא שנאמר אזוא וויא אין פסוק שטייט נזם זהב באף חזיר אזו וויא אגילדערנע נאז באנד אויף איין נאז פון אחזיר אשה יפה וסרת טעם אזו איז אשיינע אשה אונ אפ גיקערטער טעם · דאס מיינט מען די נשמה פון דעם מענטשין האטשע זיא איז שיין אונ זים מיט אירע מעשים אבער ווען זיא קערט אפ ניט צוא לערנען דיא תורה מיט אירע טעמים ווערט דער מענטש אן גירופין נזוף ואומר אונ עס שטייט אין פסוק והלוחות מעשה אלהים המה דיא לוחות זיינען גאטש ווערק והמכתב מכתב אלהים הוא אונ דאס גישריפט איז גישריבן פון גאט חרות על הלוחות עס איז גיקריצט אויף דיא לוחות · אל תקרי חרות דוא זאלסט ניט לייענען חרות אלא חירות נאר חירות דאס איז טייטש פרייא שאין לך בן חורין דען עס איז ניט פאר האנדין קיין פרייער מענטש אלא מי שעוסק בתלמוד תורה נאר דער וואס לערינט תורה ער ווערט אן גירופין אפרייער מענטש דען זיין נשמה איז ניט משועבד צום גוף ווייל ער איז ניט עוסק אין אזעלכע זאכין וואס גיהערין צום גוף נאר אין אזעלכע זאכין וואס דיא נשמה גילוסט דער צוא אבער דער וואס איז גיאיילט צו דיא זאכין פון עולם הזה דער הייסט איין משועבד ווארום ער איז גיבונדין צום גוף ער זאל טאן זיין ווילין אונ אויך גייט ער דיא נשמה זיא זאל נאך גייען צום גוף · תאטשע דער וואס לערינט תורה איז דאך אויך משועבד דער גוף צוא דער נשמה ווערט דאך גיפונען דאס זיין גוף איז ניט פרייא אונ ווארום רופט ער אים אן אז ער איז גאר

דְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר וּמַה דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתוֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי דְּבָרִים בִּלְבָד קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד אוֹ הֲלָכָה אַחַת אוֹ פָּסוּק אֶחָד אוֹ. דִּבּוּר אֶחָד אוֹ אֲפִילוּ אוֹת אַחַת

מעשה אבות

אַפְּרַייעֶר מֶענְטְשׁ · דֶער תֵּירוּץ אִיז דֶער אֱמֶת אִיז דָאךְ אָבֶּער אַז דִיא זַאךְ וָואס עֶר לֶערִינְט תּוֹרָה אִיז אַטוֹבָה צוּא דֶעם גוּף עֶר זָאל נִיט גִילוּסְטִין צוּא תַּאֲוֹות עוֹלָם הַזֶּה וֶוערְט דָאךְ גִיפוּנֶען אַז עֶר מַאכְט דֶעם גוּף פְרַייא עֶר זָאל נִיט גִילוּשְׁטִין צוּ זַייא דְרוּם אִיז נִיט פַאר הַאנְדְן קַיין פְרַייעֶר מֶענְטְשׁ נָאר דֶר וָואס לֶערִינְט תּוֹרָה וכל מי שעוסק בתורה אוּנ וֶוער עֶס לֶערִינְט תּוֹרָה הרי זה מתעלה וֶוערְט עֶר גִיהֵייכְט שנאמר אַזוֹ וִויא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט ־ וממתנה נחליאל „ דֶער מֶענְטְשׁ וָואס הָאט דִיא תּוֹרָה בְּמַתָּנָה מַאכְט אִים גָאט יַרְשֶׁנֶן ומנחליאל במות אוּנ פוּן דֶעם וֶוערְט עֶר גִיהֵייכְט הלומד מחבירו וֶוער עֶס לֶערִינְט פוּן זַיין חַבֵר אֵיין פֶּרֶק אָדֶער אֵיין הֲלָכָה אֵיין פָּסוּק אָדֶער אֵיין וָוארְט אָדֶער אֵיין אוֹת מוּז עֶר אִים נוֹהֵג כָּבוֹד זַיין שכן מצינו וָוארוּם מִיר גִיפִינֶען אַזוֹ בַּייא דָוִד הַמֶּלֶךְ וָואס עֶר הָאט מֶער נִיט גִילֶערִינְט בַּייא אֲחִיתוֹפֶל נָאר צְוַוייא זַאכִין הָאט עֶר אִים גִירוּפִין מַיין רַבִּי מַיין לֶערְנֶער אוּנ מַיין פְרַיינְד והלא דברים ק״ו ומה דָאךְ דָוִד וָואס אִיז גִיוֶועֶן אַמֶּלֶךְ אִיבֶּער דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס עֶר הָאט מֶער נִיט גִילֶערִינְט פוּן אֲחִיתוֹפֶל נָאר צְוַוייא זַאכִין הָאט עֶר אִים גִירוּפִין רַבִּי אוּנ מַיין לֶערְנֶער מִכָּל שֶׁכֵּן וֶוען אַפְּרָאסְטֶער מֶענְטְשׁ לֶערִינְט בַּייא אֵיינֶעם נָאר אֲפִילוּ אֵיין אוֹת גִיהֶער עֶר גִיוִוישׁ אִים כָּבוֹד אָן טָאן ואין כבוד אלא תורה עֶס קוּמְט נִיט קַיין כָּבוֹד נָאר דֶעם וָואס אִיז עוֹסֵק אִין תּוֹרָה שנאמר אַזוֹ וִויא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט כבוד חכמים ינחלו כָּבוֹד יַרְשֶׁנֶן דִיא חֲכָמִים מִיט דֶער תּוֹרָה ותמימים אוּנ דִי וָואס זַייעֶר הַארְץ מֵיינְט עֶרִינְסְט צוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה ינחלו טוב וֶועלִין יַרְשֶׁנֶן גוּטְשׁ ואין טוב אלא תורה וָואס פַאר אַגוּטְשׁ וֶועלִין זַייא יַרְשֶׁנֶן דָאס מֵיינְט מֶען דִיא תּוֹרָה שנאמר אַזוֹא וִויא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט כי לקח טוב נתתי לכם אַגוּטֶע לֶעהְרֶע הָאבּ אִיךְ אַייךְ גִיגֶעבִּין תורתי אל תעזובו מַיין תּוֹרָה זָאלְט אִיר נִיט פַאר לָאזִין ׃ כך היא דרכה של תורה אַזוֹ אִיז דִיא וֶועג פוּן דֶער תּוֹרָה וָואס עֶס גִיהֶער זִיךְ צוּ פִירִין אֲפִילוּ אַזוֹ אַיין מֶענְטְשׁ וָואס הָאט גִינוּג עֶר זָאל לֶעבִּין זִמִיט בְּרֵייטְקַייט פת במלח תאכל דוּא זָאלְסְט עֶסִין נָאר בְּרוֹיט מִיט זַאלְץ · וָוארוּם אַז דוּא וֶועסְט זִיךְ גִיוואוֹנֶען מִיט אֵיידִילְקַייט וֶועסְטוּ נִיט קֶענֶען לֶערְנֶען וִויא פִיל מֶען דַארְף אוּנ אוֹיךְ דוּא וֶועסְט מוּזְן מְבַטֵל זַיין פוּן לֶערְנֶען כְּדֵי צוּ פַאר דִינֶען פוּן דַיין הוֹצָאָה וֶועגִין ומים במשורה תשתה אוּנ חָאטְשֶׁע דֶער שְׁטֵייגֶער אִיז וֶוער עֶס עֶסְט זַאלְץ אִיז עֶר דָארְשְׁטִיג אוּנ דַארְף טְרִינְקֶען פִיל וַואסֶר פוּן דֶעסְט וֶועגִן זָאלְסְטוּ טְרִינְקֶען וַואסֶער מִיט אַיין מָאס · דָא לָאזְט עֶר מִיךְ הֶערִין צְוַוייא זַאכִין · עֶר זָאל נָאר טְרִינְקֶען וַואשֶׂער אוּנ נִיט קַיין וַויין · אוּנ אוֹיךְ נָאר מִיט אַיין מָאס אוּנ נִיט פִיל ועל הארץ תישן אוּנ חָאטְשֶׁע דֶער וָואס עֶסְט בְּרוֹיט מִיט זַאלְץ אוּנ טְרִינְקְט נָאר וַואשֶׂער וָואלְט דָאךְ גִיגֶעהֶרְט עַל כָּל פָּנִים עֶר זָאל שְׁלָאפִין אִין אַיין בֶּעט כְּדֵי עֶר זָאל זִיךְ דֶער וַוארִימֶען פוּן דֶעסְט וֶועגִין זָאלְסְטוּ שְׁלָאפִין אוֹיף דֶער עֶרְד וחיי צער תחיה אוּנ חוּץ עֶסִין אוּנ טְרִינְקֶען אוּנ שְׁלָאפִין זָאלְסְטוּ אַלְץ אוֹיךְ לֶעבִּין מִיט צַעַר אוּנ זָאלְכְט זִיךְ נִיט אָן טָאן קַיין תַּעֲנוּגִים

ובתורה

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצָּרִיךְ לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד וְאֵין כָּבוֹד אֶלָּא תוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ וּתְמִימִים יִנְחֲלוּ טוֹב וְאֵין טוֹב אֶלָּא תוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזוֹבוּ׃ ד כַּךְ הִיא דַּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה פַּת בַּמֶּלַח תֹּאכֵל וּמַיִם בַּמְּשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה וְעַל הָאָרֶץ תִּישַׁן

מעשה אבות

ובתורה אתה עמל אונ דוא זָאלְסְט נִיט זָאגְן וֶוען אִיךְ הָאבּ דִיר גִיזָאגְט אַז דָאס אִיז דִיא וֶועג פוּן דֶער תּוֹרָה אונ אַז דוא וֶועסְט אַזוֹ טָאן וֶועט שׁוֹין צוּ דִיר קוּמֶען דָאס לֶערְנֶען אָן מִיא אונ אַז דוא וֶועסְט זֶעהֶען אַז דוּרְךְ דִי זַאכִין קוּמְט דִיר אוֹיךְ נִיט אָן דָאס לֶערְנֶען גְרִינְג וֶועסְטוּ מְבַטֵל זַיין מַיינֶע רֵייד דְרוּם זָאג אִיךְ דִיר אַז דוא זָאלְסְט זִיךְ פָּארְט מִידִין אִין דֶער תּוֹרָה ואם אתה עושה כן אונ אַז דוא וָואס דוא בִּיסְט אַיין עוֹשֶׁר וֶועסְטוּ אַזוֹ טָאן אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא וֶועט דִיר וואוֹל זַיין אוֹיף דֶער וֶועלְט אונ גוּט זַיין אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט· דֶען וֶוען אַיין עָנִי טוּט עֶס שִׁיקְט זִיךְ אוֹיף אִים נִיט צוּא זָאגִין אַז עֶר וֶועט פַאר דֶעם הָאבִּין שְׂכַר דֶען עֶר טוּט דָאךְ דָאס נִיט מִיט זַיין גוּטִין ווִילְן אָבֶער וֶוען אַיין עוֹשֶׁר טוּט עֶס הָאטְשֶׁע עֶר הָאט פִיל גוּטְשׂ אונ קֶען זִיךְ אָן טָאן תַּעֲנוּגִים וֶוערְט דָאךְ גִיפוּנֶען אַז עֶר טוּט דִיא זַאךְ מִיט זַיין גוּטִין ווִילִין דְרוּם הָאט עֶר דְרוֹיף שְׂכַר׃ דֶער אַבַּרְבְּנֶעל שְׁרַייבְּט פת במלח תאכל וֶוען דוא הָאסְט בְּרוֹיט צוּא עֶסִין הָאטְשֶׁע דוא הָאסְט נִיט קַיין גִיקֶעכְטְשׂ דֶער צוּא נָאר זַאלְץ זָאלְסְטוּ זִיךְ דֶער מִיט בַּאנוּגִינֶען ומים במשורה תשתה אונ הָאטְשֶׁע דוא הָאסְט נִיט קַיין ווַיין צוּ טְרִינְקֶען נָאר וַואסֶער אונ דִי וַואסֶער הָאסְטוּ אוֹיךְ נָאר מִיט אַיין מָאס פוּן דֶעסְט וֶועגִין זָאלְסְטוּ זִיךְ נִיט פַאר מַיידִין פוּן צוּא לֶערְנֶען תּוֹרָה· אונ וֶוען דוא וֶועסְט אַזוֹ טָאן אשריך בעולם הזה וֶועט דִיר וואוֹל זַיין אוֹיף דֶער וֶועלְט דֶען דוא וֶועסְט נִיט פַאר לֶענְדִין דַיינֶע טֶעג אוֹיף אַזֶעלְכֶע זַאכִין וָואס זַיינֶען אִיבֶּערִיג אונ נָאךְ צוּ זוֹכִין נָאךְ כָּבוֹד· דִי חֲכָמִים הָאבְּן גִיזָאגְט וֶוער עֶס זָארְגְט נִיט אוֹיף דֶעם וָואס עֶר הָאט נִיט אִיז זַיין לַייבּ בַּארוּעְט אונ זַיין שֵׂכֶל אִיז לוֹיטֶער אונ זַיינֶע טֶעג זַיינֶען לַאנְג· נָאךְ הָאבִּין דִיא חֲכָמִים גִיזָאגְט וֶועלְכֶער אִיז דֶר טַייעֶרְשְׁטֶער מֶענְטְשׁ· דֶער וָואס קוּקְט נִיט אוֹיף דֶער וֶועלְט אונ עֶס הַארְט אִים נִיט בַּייא וֶועמֶען זִיא אִיז אִין דֶער הַאנְט וטוב לך לעולם הבא אונ עֶס וֶועט דִיר זַיין גוּט לְעוֹלָם הַבָּא דֶען פַאר דֶעם וָואס דוא הָאסְט גִימִינֶערְט צוּא הֲנָאָה הָאבִּין פוּן דֶער וֶועלְט וֶועט מֶען דִיר גֶעבִּין שְׂכַר אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט׃ אל תבקש גדולה לעצמך דוא זָאלְסְט נִיט זוֹכִין קַיין גְדוּלָּה צוּא דִיר אַלֵיין כְּלוֹמַר דֶער מֶענְטְשׁ וָואס הַאלְט זִיךְ נִידֶערִיג וַוייל עֶר ווייס אַז דָאשׁ הָאפְּוּנְג פוּן דֶעם מֶענְטְשְׁן אִיז דָאךְ נָאר צוּא וֶוערִים· אונ דְרוּם וֶועט עֶר קוּמֶען צוּא מְבַזֶה זַיין לַייט וַוייל עֶס וֶועט זַייא צוּא דֶעקִין וֶוערִים אַזוֹ ווִיא אִים דְרוּם זָאגְט דֶער תַּנָא דָאס וָואס אִיךְ זָאג דוא זָאלְשְׁט נִיט זוֹכִין קַיין גְדוּלָּה דָאס אִיז נָאר צוּ דִיר אַלֵיין אָבֶער צוּא דַיין חָבֵר זָאלְסְטוּ גֶעבִּין גְדוּלָּה אונ כָּבוֹד ואל תחמוד כבוד אונ זָאלְסְט נִיט גִילוּסְטִין צוּ כָּבוֹד יותר מלמודך עשה מֶער פוּן דַיין לֶערְנֶען זָאלְסְטוּ טָאן מַעֲשִׂים טוֹבִים כְּלוֹמַר אֲפִילוּ אַזוֹ אַיין זַאךְ וָואס דוא בִּיסְט מְסוּפָּק אונ ווייסְט נִיט דֶעם דִין זָאלְסְטוּ

וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל אם אתה עשה כן אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא : ה אל תבקש גדלה לעצמך ואל תחמוד כבוד יותר מלמודך עשה ואל תתאוה לשלחנם של שרים ששלחנך גדול משלחנם וכתרך גדול מכתרם ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעלתך : ו גדולה תורה יותר מן

מעשה אבות

אויף זיך מחמיר זיין כדי דוא זאלסט ניט געשטרויכעלט ווערן אין איין עבירה ואל תתאוה לשלחנם של שרים דוא זאלסט ניט גילוסטין עס זאל ביא דיין טיש צוא זיין אזו וויא ביא דיא עשירים · דען דער יצר הרע רעט אן דעם מענטשין צוא אזעלכע זאכין וואס עס ווייזט אוים אז עס איז פרומקייט אבער דער אמת איז אז זיינע רייד זיינען פאלש אונ שאלקהאפטיקייט · ער זאגט צום מענטשין ווען דוא וועסט זיך נאר פלייסין צום לערנען אזו וועסטו קיין מאל ניט קענען מקיים זיין דיא מצוה פון צדקה אונ פדיון שבוים אונ נאך אזו איין גלייכין דען הלואי זאל דיר גינוג זיין דאס וואס דוא דארפשט פון דיינט וועגין אליין דרום העד צוא מיין עצה אונ הער אויף צו לערנען גייא בעשר האנדלען אונ פאר דינען געלט וועסטו קענען געבין ארימע לייט עסין ביא דיין טיש אזו וויא אלע עשירים טוען · אזו וועט דער יצר הרע דיר אלץ איין ריידן׳ דרום זאגט דער תנא דוא זאלסט ניט גילושטין צוא דעם טיש פון דיא עשירים ששולחנך גדול משולחנם דען דיין טיש איז גרעסער פון זייער טיש ווארום דורך דיין זכות וואס דוא לערינשט תורה ווערט גישפייזט גאר דיא וועלט אזו וויא דיא גמרא זאגט אויף רבי חנינא בן דוסא דאס גאר דיא וועלט איז אין זיין זכות גישפייזט גיווארין וכתרך גדול מכתרם אונ דיין קרוין איז גרעסער פון זייער קרוין · רבי משה אלמושנינו שרייבט די דרייא זאכין וואס שטייען דא אין דער משנה מיינט מען דער מענטש זאל פון זיך אפ טאן דיא דרייא זאכין קנאה אונ תאוה אונ כבוד וואס זייא ציהען אוים דעם מענטשין פון דער וועלט אונ דאס דער ווייטערונג וואס דער מענטש דער ווייטערט זיך פון זייא ברייננט אים צום גאנצין ערליכקייט · דיא ערשטע זאך איז (אל תבקש גדולה לעצמך) זאלסט דיר ניט זוכין קיין גדולה · דאס איז אנקעגין דר ווייטערונג פון קנאה דען דיא זאך פון קנאה איז נאר וייל דער מענטש זעהט אז זיין חבר איז גרעסער פון אים אונ איז מער באגליקט פון אים אונ מהמת דעם באגערט ער אלץ ער זאל זיין גרעסער פון זיין חבר אבער ווען דער מענטש זוכט ניט קיין גדולה האט ער ניט קיין קנאה אויף זיין חבר · דיא אנדערע זאך איז (ואל תחמוד כבוד יותר מלמודך) אונ זאלסט ניט גילושטין קיין כבוד מער פון דיין לערנען · דאס איז אנקעגין דעם דער ווייטערונג פון כבוד וואס דאס נעמט זיך פון דעם וואס מען באגערט גדולה אונ מען האט קנאה׳ דרויף זאגט דער תנא דוא זאלסט ניט גילושטין דעם כבוד וואס דוא זעהסט אז מען גיט יענעם כבוד דען דאס ציהט אוים דעם מענטשין פון דער וועלט ווען ער גילושט דער צוא אונ פלייסט זיך ער זאל האבין כבוד · דען דער סוף פון כבוד איז דאס ער

ווערט

הכהנה ומן המלכות שהמלכות נקנית בשלשים מעלות והכהנה נקנית בעשרים וארבעה והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים · ואלו הן בתלמוד בשמיעת האזן בעריכת שפתים בבינת הלב באימה ביראה בענוה בשמחה בטהרה בשמוש חכמים בדקדוק חברים

מעשה אבות

וועט אליין קומען צו דיר אונ עס איז ניט ראוי נאך זוכין אים אונ פליישין זיך צו גרייכן אים · דיא דריטע זאך איז (ואל תתאוה לשלחנם של שרים) אונ זאלסט ניט גלושטין צו דעם טיש פון עשירים דאס איז אנקעגין דעם דער ווייטערונג פון תאוה · דאס זאגט דער תנא דוא זאלסט ניט גילושטין צו פיל עסין אונ טרינקען אזו וויא דיא עשירים דען די תאוה ציהט אוים דעם מענטשין פון דער וועלט (ששולחנך גדול משולחנם) ווארום ווען דוא וועסט זיך באנוגענען נאר מיט אזעלכש וואס דוא מוזט עס האבין אונ וועסט זיין דער ווייטערט פון קנאה אונ כבוד אונ תאוה אונ אזו וויא מיר האבין פריער גישריבן אונ דוא וועסט זיך תמיד פרייען מיט דעם ביסיל וואס דוא האסט אונ עס וועט דיר זים זיין וואסער עסין דוא וועסט עסין ווערט דאך גיפונען אז דיין טיש איז גרעסער איי דער טיש פון דיא עשירים · דען דיא עשירים וויפיל זייא האבין איז עס בייא זייא גאר ווייניג ווייל זייא האבין קנאה צוא האבין נאך מער אונ עס ווייזט זייא תמיד אוים אז זייער טיש איז גאר קליין אבער דער וואס באנוגינט זיך מיט דעם וואס ער האט גילושט ער גיט צו אנדערע עסין ווארג איז זיין טיש בייא אים גרוים ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך דוא זאלסט וויסין אז דר וואס האט דיר גהיישין ארבעטין מיינט מען מצות טאן איז באגלייבט אז ער וועט דיר בוודאי צאלין פאר דיין ארבעט · רבי מתתיה היצהרי שרייבט דאס דער תנא מיינט מיט דעם אז אמענטש זאל ניט זאגין נון איך האב גיפייניגט מיין לייב מיט פאסטין אונ לערנען אונ האב מיך דער ווייטערט פון עבירות אונ האב גאר ניט הנאה גיהאט פון די זאכין וואס דר גוף האט הנאה דער פון אונ נון תאטשע איך האף דאס מיין נשמה וועט גרוים תענוג האבין אויף יענער וועלט אבער מיין גוף וואס האט פיל צער גיליטן וואס וועט זיין שכר זיין · דרויף זאגט דער תנא דוא זאלסט וויסין אז גאט איז באגלייבט ער זאל דיר צאלין שכר דעם גוף אויך פאר זיין ארבעט דוא וועסט ניצול ווערין פון חבוט הקבר אונ קיין ווערים וועלין ניט גיוועלטיגין אין דיין גוף: גדולה תורה יותר מן הכהונה די תורה איז גרעסער פון דער כהונה ומן המלכות אונ פון מלוכה וואס עס איז גיוועזן בייא יודין אין יענע צייטין שהמלכות נקנית בשלשים דען אמלך ישראל האט קונה גיוועזן מלוכה איבער יודין מיט דרייסיג מעלות וואס שטייען גירעכינט אין ספר שמואל ווען די יודין האבין באגערט צוא מאכין אמלך איבער זייא אונ אויך אין דער גמרא סנהדרין שטייען מעלות וואס אמלך ישראל האט גיהאט אונ אין איינעם זיינען זייא דרייסיג מעלות והכהונה בעשרים וארבעה אונ דיא כהונה איז מען קונה מיט פיר אונ צוואנציג מעלות והתורה נקנית בארבעים ושמונה אבער דיא תורה איז מען קונה מיט אכט אונ פערציג

מעלות

בְּפִלְפּוּל הַתַּלְמִידִים וּבְיִשּׁוּב בְּמִקְרָא בְּמִשְׁנָה בְּמִעוּט סְחוֹרָה בְּמִעוּט
דֶּרֶךְ אֶרֶץ בְּמִעוּט תַּעֲנוּג בְּמִעוּט שֵׁנָה בְּמִעוּט שִׂיחָה בְּמִעוּט שְׂחוֹק
בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם בְּלֵב טוֹב בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים בְּקַבָּלַת הַיִּסּוּרִין הַמַּכִּיר אֶת
מְקוֹמוֹ וְהַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ וְהָעוֹשֶׂה סְיָג לִדְבָרָיו וְאֵינוֹ מַחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ
אָהוּב אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת אוֹהֵב אֶת הַצְּדָקוֹת אוֹהֵב

מעשה אבות

מעלות ואלו הן אונ דאס זיינען זייא. בלמוד מיט דעם וואס מען לערינט תמיד אונ
האלט אלע צייט אז ער איז גימינערט אונ גילוסט מער צו לערנען מיט דעם גרייכט
מען צוא דער מעלה פון דער תורה בשמיעת האוזן מיט צוא הערונג מיט דעם אויער
כלומר ער זאל נייגין זיינע אויערין צו דיא רייד פון זיינע לערנער בעריכת שפתים מיט
ריידונג מיט דיא לעפצין ער זאל תמיד חזרין וואס ער לערינט בבינת הלב באימה
מיט פאר שטאנדונג אונ קלוגשאפט מיטין הארצין ער זאל פאר שטיין דיא רייד וואס
ער רעט ארויס מיט זיין מויל בענוה מיט נידעריקייט ער זאל זיך ניט גרויס האלטין
אנטקעגין אנדערע דען דרום האט משה רבינו זוכה גיוועזן דיא תורה זאל דורך אים
גיגעבין ווערין ווייל ער האט זיך גיהאלטין נידעריגער פון אלע ביראה מיט פארכט
כלומר ער זאל זיך נידעריג האלטין ווייל ער ווייס אז דאס איז איין מדה פון פרומקייט
אבער זיין דעה איז אז ער איז טאקע גרעסער פון יענעם בייערט ער זאל זיך פארכטין
פאר אלע אונ זאל האלטין אז יענער איז גרעסער פון אים בשמחה מיט פרייד דע, ווען
ער וועט ניט לערנען מיט פרייד אונ דאס לערנען איז אויף אים אטרחה וועט דער
סוף זיין אז ער וועט מיד ווערין אונ וועט זיך אפ שיידין פון צוא לערנען בשמוש
הכמים מיט באדינונג פון חכמים זיין ארט זאל מיט זיין בייא זיין רבי ער זאל אים באדינן
דען אפילו אין דער צייט וואס ער באדינט אים וועט ער אויך פון אים זיך לערנען
דברי תורה ווארום דיא פראסטע רייד פון תלמידי חכמים דארף מען אויך לערנען
בדקדוק חברים ער זאל מיט דעם וואס מען באהעפט זיך מיט די חברים בפלפול התלמידים
מיט דעם וואס מען איז זיך מפלפל מיט תלמידים · בישוב אז מען פרעגט אים עפעס
זאל ער ענטפערין גיך נאר ער זאל פריער זיך מישב זיין וואס צוא ענטפערין במקרא
במשנה ער זאל זיין בקי אין פסוק אונ משניות בטהרה מיט ריינקייט ער זאל ניט האבן
קיין שלעכטע מחשבות במיעוט שנה מיט ווינציג שלאף ער זאל אויף שטיין האלבע
נאכט צוא לערנען תורה במיעוט שיחה מיט ווינציג רייד ער זאל ניט ריידין איבעריג
פראסטע רייד אונ אויך ער זאל לערנען מיט אקורץ לשון במיעוט סחורה מיט ווינציג
האנדילשאפט דען דיא תורה ווערט ניט גיפונען בייא דיא בירגער אונ סוחרים וואס
פארין אויף דעם ים אונ דרום זאגט ער ניט בלא סחורה אן האנדילשאפט דען אן
האנדלען קען ניט זיין מען מוז עפעס האנדלען נאר ער זאגט אן אז דער עיקר זאל
זיין דאס לערנען אונ דאס האנדלען זאל זיין ווייניג במיעוט שחוק מיט ווינציג לאכין
במיעוט תענוג מיט ווינציג תענוג במיעוט דרך ארץ מיט ווינציג דרך ארץ אז עס וועט

קובען

אֶת הַמֵּישָׁרִים אוֹהֵב אֶת הַתּוֹכָחוֹת וּמִתְרַחֵק מִן הַכָּבוֹד וְלֹא מֵגִיס לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ וְאֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּהוֹרָאָה נוֹשֵׂא בְעוֹל עִם חֲבֵרוֹ וּמַכְרִיעוֹ לְכַף זְכוּת וּמַעֲמִידוֹ עַל הָאֱמֶת וּמַעֲמִידוֹ עַל הַשָּׁלוֹם וּמִתְיַשֵּׁב לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב שׁוֹמֵעַ וּמוֹסִיף הַלּוֹמֵד עַל מְנָת לְלַמֵּד וְהַלּוֹמֵד

מעשה אבות

קוּמֶען פַאר דִיר אַיין אָדָם חָשׁוּב בְּשַׁעַת דוּא לֶערְנְשְׁט זָאלְסְטוּ נִיט מְבַטֵּל זַיין דַיין לֶערְנֶען כְּדֵי צוּא גֶעבִּין כָּבוֹד צוּא דֶעם מֶענְטְשִׁין בארך אפים מִיט דֶער לַייגְגֶערוּנְג פוּן צָארִין מֶען זָאל נִיט הָאבִּין אִין זִיךְ דִיא מִדָּה פוּן כַּעַס׳ אָדֶער עֶס גֵייט אוֹיף דֶעם תַּלְמִיד עֶר זָאל נִיט צֶערִינֶען אוֹיף זַיין רֶבִּי וֶוען עֶר שְׁטְרָאפְט אִים בלב טוב עֶס זָאל בַּייא דִיר אִין הַארְץ נִיט בְּלַייבִּין קַיין הַאס אוֹיף דַיין רֶבִּי דְרוֹיף וָואס עֶר הָאט דִיר גִישְׁטְרָאפְט נַייעֶרְט דַיין הַארְץ זָאל זַיין גוּט צוּא אִים באמונת חכמים מֶען זָאל גְלוֹיבִּין אַז אַלְץ וָואס אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים הָאבִּין גִיזָאגְט אִיז גְלַייךְ וִויא עֶס אִיז גִיגֶעבִּין גִיוָוארִין צוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אוֹיף דֶעם בַּארְג סִינַי בקבלת היסורין הָאטְשֶׁע עֶר הָאט יִסּוּרִים זָאל עֶר נִיט מְבַטֵּל זַיין פוּן זַיין לֶערְנֶען אוּנ זָאל מְקַבֵּל זַיין דִיא יִסּוּרִים בְּאַהֲבָה המכיר את מקומו עֶר זָאל וִוישִׁין זַיין אָרְט מֵיינְט מֶען עֶר זָאל וִוישִׁין אַז דִיא וֶועלְט אִיז נִיט זַיין אָרְט דֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט אִיז עֶר גְלַייךְ וִויא אַגֶר וָואס עֶר קוּמְט אִין אַפְרֶעמְד לַאנְד׳ עֶר זָאל גִידֵיינְקֶען אַז עֶר דַארְף שְׁטַארְבִּין אוּנ אוֹיף וָואשׁ פַר אַיין אָרְט עֶר וֶועט גֵיין העושה סיג לדבריו וֶוער עֶס מַאכְט אַצַאם צוּא זַיינֶע זַאכִין עֶר אַסֶרְתּ אוֹיף זִיךְ אַזֶעלְכֶעשׁ וָואס מֶען מֶעג כְּדֵי עֶר זָאל נִיט קוּמֶען צוּא טָאן אַזֶעלְכֶעם וָואס מֶען טָאר נִיט השמח בחלקו וֶוער עֶס פְרֵייט זִיךְ מִיט זַיין חֵלֶק עֶס אִיז פַאר אִים גִינוּג וָואס עֶר הָאט אוּנ אִיז נִיט מְבַטֵּל זַיין לֶערְנֶען פוּן וֶועגִין צוּא בַּאקוּמֶען גֶעלְט: ואינו מחזיק טובה לעצמו אוּנ וָואס עֶר טוּט גוּטְס הַאלְט עֶר נִיט אַז עֶר הָאט עֶס גִיטָאן דֶען עֶר וֵייס אַז וֶוען השי״ת וָואלְט אִים נִיט הֶעלְפִין וָואלְט עֶר עֶס נִיט גִיקֶענְט טָאן אוּנ וָואלְט נִיט גִיקֶענְט צְווִינְגֶען זַיין יֵצֶר הָרָע אהוב עֶר אִיז גִילִיבְּט בַּייא אַלֶע אוּנ דוּרְךְ דֶעם קוּמֶען אַלֶע פוּן אִים לֶערְנֶען אוהב את המקום עֶר הָאט לִיבּ גָאט אוהב את הבריות עֶר הָאט לִיבּ לַייט אוּנ גִיוֶוענְט זֵייא צוּא דֶער תּוֹרָה׳ אוהב את התוכחות עֶר הָאט לִיבּ וָואס זַיין רֶבִּי שְׁטְרָאפְט אִים׳ אוהב את המישרים עֶר הָאט לִיבּ רֶעכְטְפַארְטִיקַייט אוּנ חֲנֻפָּה נִיט צוּא קַיינֶעם׳ ומתרחק מן הכבוד עֶר דֶער וַוייטֶערְט זִיךְ פוּן כָּבוֹד עֶר לֶערִינְט נִיט כְּדֵי מֶען זָאל אִים רוּפִין רֶבִּי נַייעֶרְט וַוייל עֶר הָאט לִיבּ גָאט ואינו מגיס לבו בתלמודו אוּנ אֲפִילוּ אִין הַארְץ הַאלְט עֶר זִיךְ אוֹיךְ נִיט גְרוֹיס מִיט זַיין לֶערְנֶען ואינו שמח בהוראה עֶר פְרֵייט זִיךְ נִיט אַז עֶר פַּסְקֶנְט עֶר הָאט מוֹרָא טָאמֶער פַּסְקֶנְט עֶר נִיט רֶעכְט נושא בעול עם חברו עֶר טְרָאגְט דֶעם יָאךְ פוּן זַיין חַבֵר אַז זַיין חַבֵר אִיז אִין צַעַר הָאט עֶר אוֹיךְ צַעַר פוּן דֶעם ומכריעו לכף זכות אוּנ וֶוענְט אַלְץ צוּא מַאכִין דֶעם חַבֵר גִירֶעכְט ומעמידו על האמת אוּנ מַאכְט שְׁטֶעלִין זַיין חַבֵר אוֹיף דֶעם אֱמֶת עֶר פְרֵייעֶט זִיךְ נִיט דְרוֹיף וָואס זַיין חַבֵר זָאגְט נִיט רֶעכְט נַייעֶרְט עֶר וַוייזְט אִים וִויא דֶר אֱמֶת אִיז ומעמידו

על מנת לעשות המחכים את רבו והמכון את שמועתו והאומר דבר בשם אומרו הא למדת שכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאלה לעולם שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי: ז גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעשיה בעולם הזה ובעולם הבא שנאמר כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא: ואומר רפאות תהי לשרך ושקוי

מעשה אבות

על השלום אונ ווען זיין חבר קריגט אויף אים אין לערנען איז ער פון דעסט וועגין מיט אים שלום · ומתישב בלמודו ער לערינט מיט ישוב הדעת ניט גיך שואל כענין ער פרעגט איז דעם ענין וואס מען לערינט אונ פרעגט ניט בשעת מען לערינט דעם ענין פון איין אנדר ענין ומשיב כהלכה אונ ענטפערט מיט אשכל מען זאל פאר שטיין שומע ומוסיף ער הערט דברי תורה אונ מערט נאך והערין עס איז אים אלץ קארג: הלומד על מנת ללמד ער לערינט כדי ער זאל מיט אנדערע לערנען הלומד על מנת לעשות ער לערינט אויף דעם תנאי כדי ער זאל טאן וואס ער לערינט דען עס איז פאר האנדין איינר וואס לערינט ניט מקיים צוא זיין נאר כדי ער זאל שארפין זיין שכל אבער אזוא אלערנען האט קיין קיום ניט נייערט דאס לערנען וואס מען לערינט כדי צו ווסין די דינים אונ די מצות ער זאל דער מיט דינען צוא גאט ב"ה המחכים את רבו ווייל ער גילושט זייער צוא לערנען פון זיין רבי האלט ער אז זיין רבי איז אגרויסער חכם והמכוין את שמועתו אונ ער קלערט ער זאל פאר שטיין מיט זיין שכל די הלכה וואס ער איז מקבל והאומר דבר בשם אומרו אונ ער זאגט אלץ פון וועמען ער האט מקבל גיוועזן הא למדת פון דעם לערינט מען אפ שכל האומר דבר בשם אומרו אז ווער עס זאגט אלץ פון וועמען ער האט גיהערט מביא גאולה לעולם ברייננט ער אגאולה אויף דער וועלט שנאמר אזוא וויא אין פסוק שטייט ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי אסתר האט גיזאגט צוא אחשורוש פון מרדכים וועגין · אונ דער פון איז ארוים גיקומען אגאולה צוא די יודין: גדולה תורה די תורה איז אזוא גרוים אז מען לערינט לשמה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה זיא גיט לעבין אויף דער וועלט אונ זיא באהיט עס זאל ניט קומען אויף דעם מענטשין קיין טויט פאר דער צייט אונ קיין פיינד קען אין אים ניט גיוועלטיגין צוא בייז טאן אים אזוא וויא מיר גיפינען אמעשה אין די צייטין פון רש"י איז גיוועזן איין שר איין איש מלחמה אונ אגרויסער אכזר ער האט גיהערט די חכמה פון רש"י וואס ער איז זייער חשוב גיוועזן אפילו בייא די חכמי אומות העולם · האט דער שר גישיקט נאך אים ער זאל קומען צום אים האט רש"י ניט גיוואלט גיין צוא אים דען ער האט גיוואוסט אז ער איז זייער אגרויסער אכזר אונ דער שר האט גיצערינט אויף רש"י איז ער גיקומען מיט זיין חיל אין דער שטאט וואו רש"י האט גיוואונט אינ איז גיגאנגען צוא דעם בית המדרש וואס רש"י האט גילערינט מיט זיינע תלמידים · האט ער גיפונען דאס אלע טירין זיינען אפין אונ פיל ספרים זיינען אפין אונ זעהעט קיין מענטשין ניט האט ער גישריען מיט איין קול

לעצמותיך: ואומר עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאשר: ואומר כי לוית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך: ואומר תתן לראשך לוית חן עטרת תפארת תמגנך: ואומר כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים: ואומר ארך ימים בימינה בשמאולה עשר וכבוד.: ואומר כי

שלמה (דען רש"י האט גיהייסען רבינו שלמה יצחק) האט רש"י גיענטפערט איך בין דא אונ אזו איז גיוועזן עטליכע מאל האט זיך דער זער זייער גיוואונדערט אונ איז ארויס גיגאנגען פון דעם בית המדרש אונ האט גיפרעגט אויב עס איז דא פאר האנדין איין יהודי האט מען אים גיבראכט איינעם פון דיא תלמידים פון רש"י האט דער זער גיזאגט צוא אים זאג צוא דיין רבי ער זאל קומען צוא מיר אונ איך זאג אים צוא בייא מיין לעבין אז איך וועל אים גאר ניט טאן · איז רש"י גיגאנגען צום זער אונ האט זיך גינייגט פאר אים · אונ דער זער האט אים אויף גיהויבין אונ זאגט צוא אים איצונד האב איך גיזעהען דיין חכמה אונ מיין ווילין איז דוא זאלסט מיר איין עצה געבין אויף איין זאך וואס איך וויל טאן איך האב אן גיגרייט הונדערט טויזינד חיל לייט אונ צווייא הונדערט גרויסע שיפין אונ אויך האב איך אין דער שטאט עקרון זיבין טויזינד חיל לייט אנדערע אונ איך בין זיכער אין גאט אז איך וועל איין נעמען דיא ישמעאלים וואס זיצין אין ירושלים ווייל זיי זיינען ניט גילערינט אין חכמת מלחמה · דרום זאג מיר דיין דעה אונ שרעק דיך ניט פאר מיר · האט רש"י גיזאגט צום זער דוא וועסט גיין אונ וועסט איין נעמען ירושלים אונ וועסט קיניגין אויף איר דרייא טעג אונ אין דעם פערטין טאג וועלין דיך דיא ישמעאלים פאר טרייבין אונ דו וועסט אנטלויפין אונ וועסט קומען אהער נאר מיט דרייא פערד · האט דער זער גיזאגט עס קען זיין דיינע רייד זיינען אמת אבער ווען איך וועל מיך אום קערין מיט פיר פערד וועל איך מאכין עסין דיין פלייש צו הינט אונ וועל הרגענען אלע יודין וואס זיצין בייא מיר אין לאנד אונ דר זער איז גיגאנגען צו דער מלחמה אונ עס איז אים גישעהען אלץ וואס רש"י האט אים גיזאגט אונ ער האט זיך אום גיקערט מיט פיר פערדי איי ער איז גיקומען פאר דער שטאט פון רש"י האט ער זיך דער מאנט דיא רייד פון רש"י אונ האט אין זינען גיהאט ער זאל אים בייז טאן אבער השי"ת האט פאר שטערט זיין עצה דען אז ער איז גיקומען אין דעם טויער פון דער שטאט איז אראפ גיפאלין איין שטיין פון דעם טויער אונ האט גיהרגעט איינעם פון זיינע לייט מיט דעם פערד וואס ער האט דרויף גירייטין ובעולם הבא אונ אויך גיט די תורה לעבין אויף יענער וועלט שנאמר אזו וויא איין פסוק שטייט כי חיים הם למוצאיהם דיא תורה איז אלעבין צו דיא וואס ריידין איר מיט דעם מויל ולכל בשרו מרפא אונ צו גאר זיין לייב איז זיא אהיילונג ואזמר אונ נאך איין פסוק שטייט רפאות תהי לשרך דיא תורה וועט זיין אהיילונג צו דיין נאפיל ושקוי לעצמותיך אונ מארך צו דיינע ביינער ואומר אונ נאך איין פסוק שטייט עץ חיים היא למחזיקים בה זיא איז אבוים פון לעבין צוא דיא

וואס

אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ: וְאוֹמֵר דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נוֹעַם
וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן
יוֹחָאי אוֹמֵר הַנּוֹי וְהַכֹּחַ וְהָעוֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד וְהַחָכְמָה וְהַזִּקְנָה וְהַשֵּׂיבָה
וְהַבָּנִים נָאֶה לַצַּדִּיקִים וְנָאֶה לָעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה
בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמָּצֵא: וְאוֹמֵר עֲטֶרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים
אֲבוֹתָם: וְאוֹמֵר תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים כֹּחָם וַהֲדַר זְקֵנִים שֵׂיבָה: וְאוֹמֵר

מעשה אבות

וואס האלטין זיא ותומכיה מאושר און אירע אונטער לעהנער ווערין גילויבט ואומר און נאך איין פסוק שטייט כי לוית חן הם לראשך דיא תורה איז אבאהעפטונג פון חן צוא דיין קאפ וענקים לגרגרותיך און אהאלז באנד צוא דיין האלז ואומר און נאך איין פסוק שטייט עטרת תפארת תמגנך דיא תורה וועט דיך מיט אשיינער קרוין באשיצין ואומר און נאך איין פסוק שטייט כי בי ירבו ימיך דיא תורה זאגט אז דוא וועסט מיך לערנן וועלין גימערט ווערין דיינע טעג ויוסיפו לך שנות חיים און דיא תורה מיט דיא מצות וועלין מערין צוא דיר לעבעדיגע יאר לעולם הבא ואומר און נאך איין פסוק שטייט אורך ימים בימינה דיא וואס לערנען די תורה לשמה חוץ דעם וואס זייא וועלין האבין עשירות און כבוד וועלין זייא נאך האבין אריכות ימים אויך ובשמאולה עושר וכבוד און דער וואס לערינט דיא תורה שלא לשמה וועט ער נאר האבין עושר און כבוד: רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון בן יוחאי אומר רבי שמעון בן יהודה זאגט פון רבי

שמעון בן יוחאי וועגין · דיא זאכין זיינען שיין צוא דיא צדיקים און שיין צוא דיא לייט פון דער וועלט כלומר זייא קענען מיט דעם נאך גייגין צוא דיא נארישקייט פון דער וועלט הנוי שיינקייט דאס איז אזוא איין זאך וואס דער מענטש קען דער מיט קומען ער זאל אן גירופין ווערין צדיק דען אזוא גיפינען מיר בייא יוסף הצדיק דאס ווייל ער איז גיוועזן אשיינער האט דאס ווייב פון זיין האר גיגלושט צוא אים און ער האט זיך גישטארקט אויף זיין יצר הרע און האט אים באצוואונגען אבער דער מענטש וואס איז ניט קיין פרשון ווערט אים ניט גירעכינט פאר קיין צדקות דאס וואס ער דער ווייטערט זיך פון זנות ווערט דאך גיפונען אז שיינקייט איז שיין צוא דיא צדיקים · אויך קען מען דער מיט נייגין צוא דיא הבלי עולם ווען דער מענטש זעהט אז ער איז שיין שטארקט זיך זיין יצר הרע אויף אים והכח און קראפט איז אויך שיין צוא דיא צדיקים דען דיא תורה מאכט שלאף דעם מענטשין און דר מענטש דארף האבין פיל כח ער זאל עוסק זיין אין דער תורה און אויך צוא טאן מצות דארף מען כח האבין · און עס איז שיין צו דר וועלט · דען מיט כח קען מען זיין חלילה אריבער דען דער וואס זיין האנד איז שטארק צוא דעם איז דיא וועלט והעושר און רייכקייט איז שיין צוא דיא צדיקים דען מען קען דער מיט פיל צדקות טאן און אויך קען ער לערנען תורה אן טרדה ווייל ער דארף ניט נאך זוכין זיין שפייז און עס איז שיין צוא דער וועלט דען מיט רייכקייט קען מען חלילה נאך געבן

זיך

וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי מָלַךְ יְהוָֹה צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר אֵלּוּ שֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים לַצַּדִּיקִים כֻּלָּם נִתְקַיְּמוּ בְּרַבִּי וּבְבָנָיו: חֲמִשָּׁה קִנְיָנִים קָנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ וְאֵלּוּ הֵן · תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד · שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד · אַבְרָהָם קִנְיָן אֶחָד · יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד · בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד: תּוֹרָה מִנַּיִן דִּכְתִיב יְהוָֹה קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז: שָׁמַיִם וָאָרֶץ

מעשה אבות

זִיךְ אַלֶע תַּאֲווֹת עוֹלָם הַזֶּה והכבוד אוּנ כָּבוֹד אִיז שֵׁיין צוּא דִיא צַדִּיקִים דֶען דֶער וָואס לַייט גִיבִּין אִים אָפּ כָּבוֹד זַיינֶע רֵייד גִיאַכְט אוּנ עֶר קֶען פִירִין לַייט אִין רֶעכְט פַארְטִיגִין וֶועג אוּנ אוֹיךְ אַז מֶען גִיט אִים כָּבוֹד אוּנ עֶר הַאלְט זִיךְ נִיט גְרוֹיס דֶער מִיט אִיז זַיין שְׂכַר זֵייעֶר גְרוֹיס · אוּנ עֶס אִיז שֵׁיין צוּא דֶער וֶועלְט דֶען עֶס קֶען זַיין אַז דוּרְךְ דֶעם וָואס מֶען גִיט דֶעם מֶענְטְשִׁין כָּבוֹד זָאל עֶר חָלִילָה הָאבִּין גַּאֲוָה אוּנ אוֹיךְ עֶר זָאל עוֹבֵר זַיין אוֹיף עֲבֵירוֹת בְּפַרְהֶסְיָא אוּנ קֵיינֶער וֶועט אִים נִיט זָאגְן דֶען זַיין כָּבוֹד אִיז גְרוֹיס אִין זֵייעֶרֶע אוֹיגִין והחכמה אוּנ קְלוּגְשַׁאפְט אִיז שֵׁיין צוּ דִי צַדִּיקִים דֶען גָאר זֵייעֶר ווִילִין מִיט דֶער חָכְמָה אִיז צוּא קְלִיגְן זִיךְ וִויא אַזוֹ צוּ דִינֶען צוּא השי״ת · אוּנ עֶס אִיז שֵׁיין צוּ דֶער וֶועלְט דֶען מִיט קְלוּגְשַׁאפְט קֶען דֶער מֶענְטְשׁ חָלִילָה פִיל שְׁלֶעכְטֶס טָאן והזקנה והשיבה אוּנ אַלְטְקַייט אוּנ גְרַייז גְרָאקַייט אִיז שֵׁיין צוּ דִי צַדִּיקִים דֶען וָואס זֵייא לֶעבִּין מֶער מֶערִין זֵייא קְלוּגְשַׁאפְט אוּנ עֶס אִיז שֵׁיין צוּ דֶער וֶועלְט דֶען מֶען קֶען זִיךְ חָלִילָה אָן טָאן פִיל תַּעֲנוּגִים אִין זַיין לַאנְג לֶעבִּין והבנים אוּנ קִינְדֶער אִיז שֵׁיין צוּא צַדִּיקִים · אַזוֹא וִויא מִיר גִיפִינֶען אַיין מַעֲשֶׂה בַּייא רַבִּי יוֹסֵי דִפְּקִיעִין · מַעֲשֶׂה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אִיז אַמָאל גִיגַאנְגֶען צוּא זַיין שְׁוֶוער רַבִּי יוֹסֵי אוּנ רַבִּי אַבָּא מִיט פִיל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים זֵייגֶען אוֹיךְ גִיגַאנְגֶען מִיט אִים · אַזוֹ וִויא זֵייא גֵייעֶן אִיז גִיקוּמֶען אַטוֹיבּ פַאר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוּנ הָאט גִיפִּיפְּצְט הָאט רַבִּי אֱלִיעֶזֶר גִיזָאגְט צוּ אִיר דוּ טוֹיבּ בִּישְׁט אַלֶע צַייט בַּאגְלוֹיבְּט צוּ טָאן וָואס מֶען שִׁיקְט דִיךְ גֵייא אוּנ זָאג צוּ מַיין שְׁוֶוער רַבִּי יוֹסֵי אַז אִיךְ קוּם אָן צוּ אִים מִיט נָאךְ פִיל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים · אוּנ אִין דְרַייא טֶעג אַרוּם וֶועט אִים אַיין נֵס גִישֶׁעהֶען דָאשׁ עֶר וֶועט גִיזוּנְד וֶוערִין · אִיז דִיא טוֹיבּ אַוֶועק · דֶער נָאךְ הָאט רַבִּי אֱלִיעֶזֶר גִיזָאגְט אִיךְ פְרֵייא מִיךְ נִיט דֶען מֶען הָאט אַיין אַנְדֶער תַּלְמִיד חָכָם גִיגֶעבִּין אוֹיף דֶעם אָרְט פוּן מַיין שְׁוֶוער אוּנ זַיין נָאמֶען אִיז אוֹיךְ יוֹסֵי · הָאט רַבִּי אַבָּא גִיזָאגְט צוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר עֶס וואוּנְדֶערְט מִיךְ זֵייעֶר וָואס אִיךְ הָאבּ דָא גִיזֶעהֶן הָאט רַבִּי אֱלִיעֶזֶר גִיזָאגְט דִיא טוֹיבּ אִיז גִיקוּמֶען צוּא מִיר מִיט אַיין שְׁלִיחוּת פוּן מַיין שְׁוֶוער רַבִּי יוֹסֵי דָאס עֶר אִיז שְׁלַאף אוּנ דִיא טוֹיבּ הָאט מִיר גִיזָאגְט אַז עֶר וֶועט גִיזוּנְד וֶוערִין אוּנ אַיין אַנְדֶער תַּלְמִיד חָכָם אִיז גִיגֶעבִּין גִיוָוארִין אוֹיף זַיין אָרְט עֶר זָאל שְׁטַארְבִּין · הָאט רַבִּי אֱלִיעֶזֶר גִיזָאגְט צוּא דִיא רַבָּנִים לָאמִיר זַיין גּוֹמֵל חֶסֶד צוּ דֶעם רַבִּי יוֹסֵי וָואס עֶר אִיז גִיגֶעבִּין גִיוָוארִין אוֹיף דֶעם אָרְט פוּן מַיין שְׁוֶוער דֶען מִיר זַיינֶען נָאהֶנְט צוּ דֶער שְׁטָאט פְּקִיעִין וָואס דֶער רַבִּי יוֹסֵי אִיז דָארְט · זַיינֶען זֵייא גִיגַאנְגֶען קַיין פְּקִיעִין אוּנ זַיינֶען גִיקוּמֶען אִין דֶער שְׁטוּבּ וואוּ

דער

מנין דכתיב כה אמר יהוה השמים כסאי והארץ הדום רגלי אי זה בית אשר תבנו לי ואי זה מקום מנוחתי: ואומר מה רבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך: אברהם מנין דכתיב ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ: ישראל מנין דכתיב עד יעבור עמך יהוה עד יעבור עם זו קנית: ואומר לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי בם: בית המקדש מנין

מעשה אבות

דער רבי יוסי איז גיזעסין אונ רבי יוסי איז גילעגין אויף זיין בעט אונ איין יונג קינד האט דער רבי יוסי גיהאט איז ער גישטאנען בייא דער בעט אונ האט קיין מענטשין ניט גילאזט צו גיין צום בעט נאר ער זעלבסט האט זיך אן גילעהנט אויף אים אונ האט גיוויינט אונ האט גיזאגט האר פון דער וועלט עס שטייט אין דער תורה גישריבן ווען מען גיפינט איין נעסט מיט יונגע פויגלען אזו זאל מען דיא מוטער פריער אוועק שיקין אונ דער נאך זאל מען דיא קינדער נעמען אונ דוא הער פון אלע וועלטין זייא מקיים דיין הייליגע תורה אונ נעם די קינדער דאס בין איך מיט מיין קליינע שוועסטער · אונ לאז אונזער פאטער לעבין דען וואס וועלין מיר איצונד טאן ווער וועט מיט מיר תורה לערנען אונ ווער וועט אונז העלפין רבונו של עולם אויב דוא וועשט זאגין עש שטייט דאך דיא מוטער זאלשטו פאר שיקין אבער ניט דעם פאטער דוא האשט דאך שוין מיין מוטער פריער אוועק גינומען · אונ וויא רבי אליעזר מיט זיינע חברים האבין דיא רייד פון דעם קינד גיהערט האבין זייא אן גיפאנגען צו וויינען אונ רבי אליעזר זאגט איין פסוק אזו קומט איין פייערדיגער זייל פון דעם הימיל אראפ אונ לאזט קיין מענטשין צו אים צו טרעטין אונ דאש קינד ליגט אליין אונ האלט זיין מויל אויף דעם מויל פון זיין פאטער · האט רבי אליעזר גיזאגט אדער עש וועט דא איין נס גישעהען אדער דיא זייל וויל ניט ליידין דאש איין מענטש זאל זיך מיט אים מתעסק זיין אבער דאש קינד זאל מען פון דעם פאטער אוועק נעמען דען איך קאן ניט ליידין דאש רייידין אונ וויינען פון דעם קינד · אזו וויא זייא זיצין אזוילע הערין זייא איין קול פון דעם הימיל וואול צו דיר רבי יוסי אונ וויא ווערדיג איז דיין חלק אויף יענער וועלט השי״ת האט גיהערט דאש קול פון דיין קינד אונ השי״ת האט גיגעבין צוא דעם מלאך המות דרייצעהען אנדערע לייט אויף דיין ארט אונ דיר האט השי״ת דיינע יארין דער לייננערט צווייא אונ צוואנציג יאר דאש דוא זאלשט דיין קינד תורה לערנען דען דיין קינד איז גאנץ ליב פאר הקדוש ברוך הוא · אונ וויא רבי אליעזר האט דאש קול גיהערט אזו איז ער מיט זיינע חברים אויף גישטאנען אונ האבין גיהייסין אלע זאלין ארויש גיין פון דער שטוב איז דיא פייערדיגע זייל אוועק אונ רבי יוסי האט זיינע אויגין גיעפינט אונ איז גיזונד גיווארין · אונ רבי אליעזר מיט זיינע חברים זיינעז דארט דרייא טעג גיזעסין אונ האבין פיל חידושי תורה גיזאגט אונ דאס קינד אויך מיט זייא · האט רבי אליעזר גיפרעגט צו רבי יוסי וויא פיל דאש קינד איז אלט זאגט

דִּכְתִיב מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהוָה מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ: וְאוֹמֵר וַיְבִיאֵם אֶל גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַע בִּי אָדָם אֶחָד וְנָתַן לִי שָׁלוֹם וְהֶחֱזַרְתִּי לוֹ שָׁלוֹם· אָמַר לִי רַבִּי מֵאֵיזֶה מָקוֹם אָתָּה· אָמַרְתִּי לוֹ מֵעִיר גְּדוֹלָה שֶׁל חֲכָמִים וְשֶׁל סוֹפְרִים אָנִי אָמַר לִי רַבִּי רְצוֹנְךָ שֶׁתָּדוּר עִמָּנוּ בִּמְקוֹמֵנוּ וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶלֶף אֲלָפִים דִּנְרֵי זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת· אָמַרְתִּי לוֹ אִם אַתָּה נוֹתֵן לִי כָּל כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת

מעשה אבות

רַבִּי יוֹסֵי דָאשׁ קִינְד אִיז פִינְף יָאר אַלְט הָאט רַבִּי אֱלִיעֶזֶר גִינוּמֶען דָאשׁ קִינְד אוּנ הָאט אִים גִיקוּקְט אוּנ הָאט אִים גִיבֶּענְטְשְׁט אוּנ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִיט זַיינֶע חֲבֵרִים זַיינֶען זַייעֶר וֶועג גִיגַאנְגֶען: ונאה לעולם אוּנ אוֹיךְ זַיינֶען קִינְדֶער שֵׁיין צוּ דֶער וֶועלְט דֶען דֶער מֶענְטְשׁ וָואשׁ נֵייגְט נִיט נָאךְ צוּא דִיא נַארִישְׁקַייט פוּן דֶער וֶועלְט מַאכְט עֶר זִיךְ גְרוֹיס מִיט זַיינֶע קִינְדֶער שנאמר אַזוֹ וִויא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט עטרת תפארת שיבה דָאשׁ גְרֵייזְקַייט אִיז אַשֵׁיינֶע קְרוֹין צוּ דִי אַלְטֶע לַייט בדרך צדקה תמצא דֶער וָואשׁ גֵייט אִין רֶעכְט פַארְטִיגִין וֶועג גִיפִינְט אַזוֹ אַקְרוֹין ואומר אוּנ נָאךְ אַפָּסוּק שְׁטֵייט תפארת בחורים כחם פַאר דִיא יוּנְגֶע לַייט אִיז אַשֵׁיינְהַייט זַייעֶר שְׁטַארְקַייט והדר זקנים שיבה אָבֶּער צוּ דִיא אַלְטֶע לַייט אִיז אַשֵׁיינְהַייט זַייעֶר גְרֵייזְקַייט ואומר אוּנ נָאךְ אַיין פָּסוּק שְׁטֵייט עטרת זקנים בני בנים דִיא שֵׁיינְהַייט פוּן דִיא אַלְטֶע לַייט אִיז אַז זַייא דֶער לֶעבִין קִינְדְשׁ קִינְדֶער ותפארת בנים אבותם אוּנ אַשֵׁיינְהַייט פַאר דִיא קִינְדֶער אִיז אַז זַייא זַיינֶען זִיךְ מִתְפָּאֵר מִיט דִיא עֶלְטֶערִין ואומר אוּנ נָאךְ אַיין פָּסוּק שְׁטֵייט וחפרה הלבנה אוּנ דִיא לְבָנָה וֶועט זִיךְ שֶׁעמֶען אוֹיף דֶעם וָואשׁ מֶען הָאט צוּ אִיר גִידִינְט ובושה החמה אוּנ דִיא זוּן וֶועט זִיךְ אוֹיךְ שֶׁעמֶען דְרוֹיף כי מלך ה׳ צבאות אַז אַלֶע וֶועלִין זָאגִין אוּנ וֶועלִין גְלוֹיבִּין אַז גָאט אִיז אַיין גָאט אִיבֶּער דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט בהר ציון ובירושלים דָאשׁ וֶועט זַיין אוֹיף דֶעם בַּארְג פוּן צִיוֹן אוּנ אִין דֶער שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם ונגד זקניו כבוד אַנְטְקֶעגִין דִיא זְקֵנִים דִיא תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וֶועט זַיין אַיין כָּבוֹד:

רבי שמעון בן מנסיא אומר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא זָאגְט אלו שבע מדות שמנו חכמים לצדיקים דִיא אַלֶע זִיבִּין זַאכִין וָואשׁ דִיא חֲכָמִים הָאבִּין דָא גִירֶעכִינְט אַז זַייא זַיינֶען שֵׁיין צוּ דִיא צַדִיקִים כולם נתקיימו ברבי ובבניו זַיינֶען אַלֶע מְקוּיָם גִיוָוארִין בַּייא רַבִּי מִיט זַיינֶע קִינְדֶער: חמשה פִינְף קִנְיָנִים הָאט הַשֵׁי״ת גִיקוֹיפְט כְּלוֹמַר עֶשׁ אִיז בַּייא אִים חָשׁוּב אַזוֹ גְלַייךְ וִויא אֵיינֶער קוֹיפְט אַיין זַאךְ אוּנ גִיט דֶער פַאר גֶעלְט ואלו הן אוּנ דָאשׁ זַיינֶען זַייא· דִיא תּוֹרָה· הִימִיל אוּנ עֶרְד· אוּנ אַבְרָהָם· אוּנ דִיא יִשְׂרָאֵל· אוּנ דֶער בֵּית הַמִּקְדָשׁ· בַּייא דִיא תּוֹרָה שְׁטֵייט גָאט הָאט מִיךְ גִיקוֹיפְט צוּם גַאנְץ עֶרְשְׁטִין אֵייעֶר הָאט עֶפִּים גִיוֶוערְקְט· בַּייא הִימִיל אוּנ עֶרְד שְׁטֵייט אַזוֹ הָאט גָאט גִיזָאגְט דִיא הִימִיל אִיז מַיין שְׁטוּל אוּנ דִיא עֶרְד אִיז מַיין שְׁטוּל בֵּיינְקִיל אוּנ עֶשׁ שְׁטֵייט בַּייא דֶער עֶרְד קֹנֵה

שֶׁבָּעוֹלָם אֵינִי דָר אֶלָּא בִּמְקוֹם תּוֹרָה וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים עַל יְדֵי דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף: וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁבִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם אֵין מְלַוִּין לוֹ לְאָדָם לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבָד· שֶׁנֶּאֱמַר בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ· בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה· בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ בַּקֶּבֶר· וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ לָעוֹלָם הַבָּא· וְאוֹמֵר לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְהוָֹה צְבָאוֹת: כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ לֹא בְרָאוֹ

מעשה אבות

גייט דָאשׁ אויך אויף דֶעם הִימֶיל· בַּייא אַבְרָהָם שְׁטֵייט גִילוֹיבְּט אִיז אַבְרָהָם צוּם אויבֶּערְשְׁטִין גָאט וָואשׁ עֶר הָאט גִיקוֹיפְט הִימֶיל אוּנ עֶרְד· בַּייא יִשְׂרָאֵל שְׁטֵייט אויךְ (עם זו קנית) דָאשׁ פָאלְק וָואשׁ דוּא הָאשְׁט גִיקוֹיפְט· בַּייא דֶעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁטֵייט אויךְ הר זה קנתה ימינו דֶעם בַּארְג וָואשׁ זַיין רֶעכְטֶע הַאנְט הָאט גִיקוֹיפְט:

אמר רבי יוסי בן קסמא רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא הָאט גִיזָאגְט אַמָאל בִּין אִיךְ גִיגַאנְגֶען אוּנְטֶער וֶועגִינְשׁ הָאט מִיךְ אֵיינֶער בַּאגֶעגִינְט אוּנ הָאט מִיר גִיגֶעבִּין שָׁלוֹם אוּנ אִיךְ הָאבּ אִים גִיעֶנְטְפֶערְט שָׁלוֹם· הָאט עֶר צוּ מִיר גִיזָאגְט רַבִּי פוּן וָואשׁ פַאר אַיין אָרְט בִּיסְטוּ· הָאבּ אִיךְ גִיזָאגְט צוּ אִים פוּן אַיין גְרוֹישׁ שְׁטָאט פוּן פִיל חֲכָמִים אוּנ לוֹמְדִים בִּין אִיךְ· הָאט עֶר צוּ מִיר גִיזָאגְט רַבִּי ווִילְשְׁטוּ וואוֹנֶען אִין אוּנְזֶער אָרְט אוּנ אִיךְ וֶועל דִיר גֶעבִּין טוֹיזִינְד מָאל טוֹיזִינְד גִילְדִין אוּנ אֲבָנִים טוֹבוֹת אוּנ פֶּערִיל· הָאבּ אִיךְ אִים גִיעֶנְטְפֶערְט אֲפִילוּ וֶוען דוּא וֶועשְׁט מִיר גֶעבִּין גָאר דָאשׁ גָאלְד אוּנ זִילְבֶּער פוּן גָאר דֶער וֶועלְט וֶועל אִיךְ נִיט וואוֹנֶען נָאר אויף דֶעם אָרְט פוּן תּוֹרָה· אוּנ אַזוֹ הָאט דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל גִיזָאגְט טוב לי תורת פיך עֶס אִיז מִיר בֶּעסֶער דִיא תּוֹרָה פוּן דַיין מוֹיל מאלפי זהב וכסף מֶער פוּן פִיל טוֹיזִינְד גָאלְד אוּנ זִילְבֶּער ולא עוד אוּנ ווִידֶער אלא שבשעת פטירתו של אדם נָאךְ אַז אַמֶענְטְשׁ שְׁטַארְבְּט בְּלַייבְּט אִים נִיט קֵיין גֶעלְט אוּנ גָאלְד אוּנ זִילְבֶּער נָאר תּוֹרָה אוּנ גוּטֶע מַעֲשִׂים אַלֵיין גֵייעֶן מִיט אִים שנאמר אַזוֹ ווִיא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט בהתהלכך תנחה אותך אִין דַיין טָאן גֵיין וֶועט זִיא דִיךְ פִירִין בעולם הזה אויף דֶער וֶועלְט בשכבך תשמור עליך בקבר אוּנ אַז דוּא וֶועשְׁט לִיגִין אִין קֶבֶר וֶועט זִיא דִיךְ הִיטִין והקיצות היא תשיחך לעולם הבא אוּנ אַז דוּא וֶועכְט זִיךְ אויף וואכִין צוּ תְּחִיַּית הַמֵּתִים וֶועט דַיין תּוֹרָה פַאר דִיר רֵיידִין אַזְכוּת אויף יֶענֶער וֶועלְט ואומר אוּנ נָאךְ אַפָּסוּק שְׁטֵייט הַשׁי״ת זָאגְט לי הכסף ולי הזהב וגו׳ צוּ מִיר אִיז גָאר דָאשׁ זִילְבֶּער אוּנ גָאלְד וֶועמֶען אִיךְ ווִיל גִיבּ אִיךְ: כל מה שברא הקב״ה בעולמו אַלְץ וָואשׁ גָאט הָאט בַּאשַׁאפִין אויף זַיין וֶועלְט לא בראו אלא לכבודו הָאט עֶר מֶער נִיט בַּאשַׁאפִין נָאר פוּן זַיין כָּבוֹד וֶועגִין שנאמר אַזוֹ ווִיא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט כל הנקרא בשמי וֶוער עֶשׁ וֶוערְט אָן גִירוּפִין אויף מַיין נָאמֶען ולכבודי אוּנ אויף מַיין כָּבוֹד בראתיו יצרתיו אף עשיתיו הָאבּ אִיךְ אִים בַּאשַׁאפִין· דִיא עֶרְשְׁטֶע צְווֵייא לְשׁוֹנוֹת בראתיו יצרתיו

אֶלָּא לִכְבוֹדוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו: וְאוֹמֵר יְהֹוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁנֶּאֱמַר יְהֹוָה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

מעשה אבות

יצרתיו בַּטַייטִין אויף דִיא עוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים · אונ וָוען דוא וָועשְׂט זָאגִין דָאשׂ אִיז רֶעכְט דִיא עוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים זַיינֶען בַּאשַׁאפִין גִיוָואַרִין פוּן גָאטְשׂ כָּבוֹד וֶועגִין אָבֶּער דִיא וֶועלְט וָועהָען מִיר דָאךְ אַז דָאשׂ הָאָרֶץ פוּן דֶעם מֶענְטְשִׁין אִיז שְׁלֶעכְט פוּן זַיין יוּגִינְט אָן צוּ דֶער צַארֶענֶען זַיין בַּאשֶׁעפֶער נוּא אִיז דָאךְ דָאשׂ בַּאשֶׁעפֶענֶעשׂ פוּן דֶער וֶועלְט נִיט פוּן זַיין כָּבוֹד וֶועגִין · שְׁטֵייט נָאךְ אַפָּסוּק ה׳ ימלוך לעולם ועד גָאט וֶועט קִינִיגִין צוּ אֵייבִּיג כְּלוֹמַר הָאטְשֶׁע אִיצוּנְד זַיינֶען פַאר הַאנְדִין פִיל לַייט וָואשׂ טוּעֶן ווידֶער שְׁפֶּענִיגִין זַיין כָּבוֹד אָבֶּער אַז מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶען וֶועט גָאר דִיא וֶועלְט אָן גִירוּפִין וֶוערִין אויף גָאטְשׂ נָאמֶען אוּנ אַלֶע וֶועלִין גְלוֹיבִּין אַז גָאט אִיז אֵיין גָאט אויף גָאר דֶער וֶועלְט · הַשֵׁי״ת זָאל הֶעלְפִין עֶשׂ זָאל זַיין דִיא זַאךְ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

ר בי חנניא בן עקשיא זָאגְט · גָאט הָאט גִישְׁטֶעלְט אִין דֶער תּוֹרָה אַזֶעלְכֶע מִצְוֹת דְהַיְינוּ עֶר זָאל נִיט עֶסִין שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים הָאטְשֶׁע עֶשׂ וָואלְט נִיט שְׁטֵיין אִין דֶער תּוֹרָה וָואלְט מֶען אויךְ נִיט גִיגֶעסִין הָאט עֶר גִישְׁטֶעלְט עֶר זָאל זַייא גֶעבִּין שָׂכָר דְרוֹיף וִויא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט גָאט הָאט גִיוָואלְט מְזַכֶּה זַיין דִיא יִשְׂרָאֵל פוּן וֶועגִין זַיין צִדְקוֹת דְרוּם הוּט גָאט גְרֶעסֶער מַאכִין דִיא תּוֹרָה כְּדֵי יוּדִין זָאלִין לֶערְנֶען וֶועלִין זַייא נֶעמֶען גוּטֶע שָׂכָר בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא אָמֵן: